

Serbestî

Siyasi Fikir Dergisi

Sayı: 12 • Şubat-Mart 2003 • 5.000.000.-TL.

KÜRT MODELİ

- Abdullah Kıran • Bayram Ayaz
- Bedirhan Epözdemir • Feridun Hilmi
- Hasan Yıldız • Helkewt Hekîm • Mesut Barzani
- Necmettin Kerim • Ömer Özmen • Ruşen Arslan
- Sedat Yurttaş • Ümit Fırat

• • •

- Adnan Hüseyin • Amy Isaacs • Charles R. Radin
- Jennifer Brooks • Joseph Farah • Ilene Prusher
- Steve Rıza Tataii • William Safire

Beşikçi'den Mektup -II-

www.arsivakurdi.org

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Editörden	2
<u>G Ü N E Y K Ü R D İ S T A N V E İ R A K ' T A S A V A Ş</u>		
Koordinasyon ve İzleme Komitesi'nin 26 Şubat - 1 Mart Tarihleri Arasında Selahaddin'de Düzenlenen Toplantısının Nihai Açıklaması		4
	Mesut Barzani'nin Konuşması	8
Türkiye'nin Amerikan Güçlerine İzin Vermemesi Kürtlerin Rolünü Güçlendirmiştir Kuzey Amerika Ulusal Kürt Kongresi		10
Türklerin Kuzey Irak'taki Mevcudiyeti Karşısında Iraklıların Duruşu Doç. Dr. Helkewt Hekîm		12
	Irak Savaşı ve Sonrası Yapılanma Dr. Abdullah Kıran	15
	Saddamcı Türkiye'nin Irak Politikası Başarısızlığa Mahkumdur Sedat Yurtdaş	23
	Türkiye'deki "Savaş Karşıtlarının" Açmazları Ömer Özmen	26
Güney Kürdistan'a Girmesine İzin Verildiğinde Türk Ordusu Kürtlere Karşı Büyük bir Soykırım Yapacaktır Steve Rıza Tataii		31
	Türkiye Kürtleri İçin Başkaldırı İmkânı Doğdu Charles A. Radin	35
	Sykes-Picot Anlaşmasını Tarihe Gömmenin Zamanı Gelmiştir Dr. Feridun Hilmi	38
	Quo Vadis Türkiye?	41
<u>D İ Ş B A S I N D A N</u>		
	Kürt Hayaleti William Safire	43
	Kürtler Bağımsızlığı Hakkediyor Amy Isaacs	45
Kürtler ve Savaşın Seyri/Patrick Cockburn, Yeni Gelişmelerle Birlikte Kürtler Hem Tedirgin Hem Umutlu/Charlie LeDuff, Ezilen Kürtler Savaştan Sonra Ülkelerini Yeniden İnşa Etmek İçin Can Atıyor/Jennifer Brooks, Kürtler: Önce Hayatta Kalma, Sonra da Bağımsızlık/Zamira Eshanova, Türkiye Savaşın İçine Atlayacak mı? Türkiye'nin Uzun Vadeli Irak Tasarımlarını Anlamak/Joseph Farah Bülteni, Ankara'nın Irak Politikasının Tarihi Kökleri/Ilene R. Prusher		46
	Türkiye Neden Kuzey Irak'a Girmek İstiyor? Adnan Hüseyin	55
	Halklar Kardeş midir? Ruşen Arslan	56
	Kardeş Olmak Ümit Fırat	59
	İsmail Beşikçi Hoca'dan Mektup -II-	61
	Sayın Beşikçi'ye Yanıt Hasan Yıldız	69
	"Türkiyelileşmek" ve Türkiyelileştiremedikler"den Olmak! -III- Bayram Ayaz	77
<u>K E R K Ü K</u>		
	Kerkük Şehrinin Statüsü Dr. Necmettin Kerim	88
	Hemreş Reşo Unutulmayacak Bedirhan Epözdemir	90
<u>T A R İ H T E N B İ R Y A P R A K</u>		
	Şeyh Ubeydullah'a Karşı Üçlü İttifak: İran, Rusya ve Osmanlı Abdullah Bingöllü	91
	English Summary	95

Editörden

Kürt Modeli Türk Devletinin Çıkmazı

Amerika Birleşik Devletlerin öncülüğündeki koalisyon güçlerinin, Irak'ı Saddam diktatörlüğünden kurtarma savaşı, hızlı başladı ve sonuç alıcı bir şekilde sürüyor. Bu arada, Saddam'ın fedailerini ile müttefik güçlerinin ateşi arasında zarar gören sivillerin durumu, elbette ki bütün insanlığın ortak üzüntüsüdür.

Irak savaşı bağlamında, Saddamcı Türk solcu-türkü-dinci çevreler ile Türk medyasının Saddam'ı bir kahraman, fedailerini de dini, vatani savunan mücahitler, yurtseverler şeklinde görmesi ham bir hayalden ve ya bilinçli bir çarpıtmadan başka bir şey değildir. Saddam ki milyonlarca insanın katili olan bir diktatör; kendi diktatörlüğünü mutlak kılmak için, dünyanın ikinci petrol zehini olan ülkenin, petrol gelirlerinin yüzde seksenine kendi kişisel tasarrufları için el koymuş, kurduğu Gestapo tipi cinayet şebekeleriyle Irak'ı mezbahaya çevirmiş, halka, kendine kul-köle ve fedai olmanın dışında hiçbir seçenek tanımamış, Irak halkının çoğunluğu büyük bir sefalet içinde kırılırken kendisine ve ailesine masallara konu olacak şekilde saraylar, şatolar inşa etmiş, servetine servet katmış ve bu saltanatı sürdürmek için de ürettiği ve kullandığı (Halepçe katliamı) kitle imha silahlarıyla da etrafa korku salmış, dünyanın en tehlikeli diktatörü. Böyle bir diktatörün ayakta kalmasını sağlama yönünde çabalamanın yurtseverlikle, müminlikle bağdaşır bir yanının olmadığı ortadur. Dolayısıyla Saddamcı cephede yer almanın hiçbir ahlaki, dini ve insani nedenin de bulunmadığı açıktır.

Bu arada Kürtlerin Güney Kürdistan'da 12 yıldır kurdukları gerçek federatif demokratik parlamenter yapı, bütün Irak için de uygun bir model olarak öngörülmekte ve gittikçe bölgesel bir model olması da olasıdır. Kısa bir sürede Kürtler, köhne sömürgeci yapıya alternatif olan kendi ulusal demokratik yapılarını kurdular, geliştirdiler ve bu yapılanma bölgede önemli bir dinamizm olmakla birlikte bütün dünya demokratik kamuoyunun da saygısını kazanmış, desteğini almış durumdadır. Bu, Kürtlerin başarısıdır. Çeşitli saplantılarla bu

başarının önünü kesmeye çalışmak sonuçsuz bir çabadır, tarihsel gelişmelerin dinamiklerini görmemektir. Ancak Türk devletinin, Kürt karşıtı geleneksel politikasını devralan mevcut Türk İslamcı hükümeti de, Kürtlerin bu dinamizmi karşısında çakılıp kaldı. Bu hükümet veya Türkiye'de gerçekten hükümet olanlar, Kürt halkının haklı taleplerini ve Kürdistan'ın durumunu iç ve uluslararası bağlamlarıyla birlikte doğru anlama, diyalog kurma ve nihayetinde siyasi bir uzlaşma sağlama yerine, Kemalist-diktatöryal sistemin donmuş kalıplarıyla hareket etmektedirler. Varsa yoksa Kürtlerin önünü kesmek ve Kürtlerin hiçbir hakka sahip olmaması için çabalamak, bunun dışında Türk devletinin gerek uluslararası gerekse bölgesel gelişmeler karşısında hiçbir ciddi politik argümanı bulunmamaktadır.

Bu donmuş kalıplar nedeniyle Türk devleti, hiçbir meşru ve rasyonel dayanağı olmadığı halde, kendi yönetimi altındaki Kürtlere dayattığı ırkçı diktatöryal rejiminin bir aynısını güney Kürtlere de dayatmak istemektedir. Bu nedenle sormak lazım; Türk devleti hangi hukuk, adalet ve meşru argümanlara veya rasyonel siyasi hedeflere dayanarak güney Kürtlerinin geleceğine ilişkin karar sahibi olmak istemektedir? Coğrafi, siyasi demografik ve hukuksal olarak da Kürt vatanının bir parçası olan, Türkiye'nin mevcut siyasi sınırlarının dışında bulunan Kerkük kentinin Kürtlerin özgür ve demokratik yönetimine girmesi, neden Türkler için milli bir mesele olmakta ve savaş nedeni sayılmaktadır? Saddam'ın büyük bir gaddarlıkla uyguladığı sürgün ve kırımdan dolayı yerlerinden olan Kürtlerin tekrar evlerine dönme isteği neden Türk devleti için bir müdahale sebebi sayılıyor? Türk devleti, Türkmenlerin (sayıları üç, üç bin, üç yüz bin ya da üç milyon her neyse) hamiliğine soyunarak ve onların müstakbel devletin kurucu unsuru olması gerektiği tezini savunurken, konu Kürtlere gelince neden askeri önlemlerin dışında başka hiçbir seçenek düşünülmemektedir? Maalesef, Türk devletinin bu

sorulara ilişkin hiçbir ciddi cevabı ve haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, Türk yönetici sınıfı ve eliti, Kürt davası karşısında büyük bir tutarsızlık sergilemektedir. Bu tutarsızlık, Türkiye'nin Kıbrıs ve dış Türklere ilişkin politikasında açıkça ortaya çıkmaktadır. Türk devleti, Türkiye dışında kalan her bir Türk topluluk için bir devlet veya egemen devletin ortağı olma gibi talepleri sürerken, Kürt halkı diye bir varlığın bulunmadığı şeklindeki bir "tezle" hareket ederek kendini ve dünyayı bu teze inandırmak istiyor ya da böyle bir topluluk varsa da onlar için bir hakkın söz konusu olamayacağı bir tutum takınıyor. Bunun açık bir örneği; mevcut hükümetin başında bulunan dini bütün bir zat olan Başbakan Tayyip Erdoğan, bundan birkaç ay önce Rusya'da bulunan bir Kürt işçisinin, "Kürt sorununu nasıl çözersiniz?" sorusuna karşılık şu cevabı veriyordu: "(Sorun var) diye inanmayacaksınız, 'yok' diye inanacaksınız. 'Sorun var' diye inanırsanız sorun olur, 'yok' dersen sorun ortadan kalkar. Biz diyoruz ki böyle bir sorun yok." (Hürriyet, 24.12.2002). Ayrıca Irak savaşı vesilesiyle gazeteciler, akademik unvanlı siyaset ve strateji analistleri ile bazı emekli generaller televizyonlara çıkıp konunun "uzmanları" sıfatıyla bol bol konuşuyorlar. O akademik sıfatlara yazıklar olsun, ki bunların Kürtlere ilişkin, tarihi, edebi, sosyal, siyasal konularda en ufak bir bilgileri bulunmuyor; sadece kalıplaşmış önyargılarla Kürtleri "terörist", "aşiret", "çapulcular" şeklinde kategorileştirerek aşağılıyorlar, hakaret ediyorlar; sergilenen düzeysizlik mide bulandırıyor. Televizyon yapımcıları ve program sunucuları da bu konuda en temel bir ahlaki ilkeyi bile akıllarına getirmiyorlar, Kürtlerle ilgili her konuyu Kürtsüz "tartışıyorlar" ve Kürt denince, adeta bütün nezaket, saygı kuralları unutuluyor.

Acaba Türkiye'de yönetenler, konuşanlar, insanın en temel duygusu olan aidiyetlik duygusundan Kürtlerin yoksun olduğunu mu zannediyorlar? Sanırım, güneydeki Özgür Kürdistan deneyimi bir çok soruya ve soruna cevap olacaktır.

Şu anki Irak'ın savaş durumuna ve savaş sonrası yapılanmaya ilişkin oldukça zengin bir sayı hazırladık, yabancı basında çıkan 10'un üzerinde yazı ve makale çevirdik. Tüm bu yazılara burada bir bir değinmek yer açısından imkansız, ancak siz değerli okurlara, çok geniş bir yelpazede bilgi sunabilecek bu makalelerin hepsini okumanızı öneriyoruz.

Doç Dr. Helkewt Hakim, bu sayıda yer alan makalesinde, Türkmen kartının Irak ve Türkiye tarafından Kürtlerin taleplerinin gündeme geldiği vakitlerde kasa-

dan çıkartıldığına işaret ederken, Türkiye'nin Güney Kürdistan'a ilişkin argümanlarının dayanaksızlığının bir analizini yapıyor, Türklerin olası bir Irak müdahalesine bütün Iraklılar tarafından ciddi bir tepki gösterileceğini de belirtiyor. Dr. Abdullah Kıran da "Irak Savaşı ve Sonrası Yapılanma" başlıklı makalesinde, ABD müdahalesiyle petrol zengini Irak'ın yeniden 'restorasyonuna' ve bu restorasyonun bölge ülkelerinin ve bölge dışı Rusya, Fransa Almanya gibi ülkelerin üzerinde yapacağı etkileri irdeliyor, bu çerçevede Kürtlerin de Kerkük ve federasyon gibi temel haklarından vazgeçmeyeceklerine dikkat çekiyor. Ömer Özmen ise, "Türkiye'deki 'Savaş Karşıtlarının' Açmazları" adlı makalesinde, Türkiye'deki bazı ideolojik çevrelerin, duruşları itibariyle dünyanın hiçbir yerinde bir araya gelmeleri mümkün olmadığını, ancak bu sağ ve sol uç kesimlerin anti Semitizm ve anti Kürtlük paydasında buluştuklarını savunurken Türk devletinin de Kürt karşıtı tutumu deneniyle, Irak politikasında yaşadığı açmazları gidermek için yaptığı parasal yardım taleplerine işaret ediyor ve bu talepleri nedeniyle Türkiye'nin uluslararası basında nasıl aşağılandığını gözler önüne seriyor. Sayın Sedat Yurtdaş'da, "Saddam'cı Türkiye'nin Irak Politikası Başarısızlığa Mahkumdur" başlıklı makalesiyle Türkiye'nin, Irak'a ilişkin politikasında, Kürtlere yönelik dayatmacı, haksız ve tutarsız bir tutum aldığını belirtiyor.

Öte yandan, İsmail Beşikçi Hoca bizimle beraberliğini sürdürüyor. Hoca kendisine yönelik kimi eleştirilere cevap vermeye devam ederken "Türkler için her şey olsun Kürtler için hiçbir şey olmasın" şeklindeki Türk devletinin geleneksel anlayışına dikkat çekiyor ve bu anlayış çerçevesinde ortaya çıkan Türk akademik çevrelerinin sahip olduğu çifte standartlılıkla bilimin gelişmeyeceğine vurgu yapıyor. Sevgili yazarımız Hasan Yıldız da İsmail Hoca'nın bundan önceki sayıda kendisine yönelik yaptığı eleştirilere yanıt veriyor. Ayrıca, İdeolojik literatürlerde sık kullanılan ama bir türlü içi doldurulamayan "kardeşlik" kavramına ilişkin Sayın Ümit Fırat, "Kardeş Olmak" ve Sayın Ruşen Aslan da "Halklar Kardeş midir?" başlıklı makaleleriyle bu kavramı örneklerle mercek altına alıyorlar. Bayram Ayaz da "Türkiyelileştiremedik'lerden Olmak" yazı dizisinin üçüncü bölümünde "Atatürk Öncülüğünde Kuvva-i Milliye'den Öcalan Öncülüğünde Kuvva-i Demokrasi'ye" başlığıyla Öcalan'ın 'İmralı konsepti'nin Türk devletinin Kürtlere yönelik yeni bir asimilasyon planı olduğu hususunda konunun etraflı bir şekilde derin bir analizini yapıyor.

Yeni bir sayıda buluşmak dileğiyle

Mehmet Sanrı

Koordinasyon ve İzleme Komitesi'nin 26 Şubat - 1 Mart Tarihleri Arasında Selahaddin'de Düzenlenen Toplantısının Nihai Açıklaması

Irak'ın tarihinde kritik bir dönemece girdiği şu günlerde, 13-16 Aralık 2002 tarihinde Londra'da düzenlenen Irak Muhalefeti Konferansında seçilen Koordinasyon ve İzleme Komitesi 54 üyenin katılımıyla ilk toplantısını Irak'ın özgürleşmiş topraklarında, kahraman Kürdistan'ın Selahaddin kentinde 24-28 Şubat 2003 tarihleri arasında düzenlemiştir.

Resmi toplantının öncesinde üç gün boyunca devam eden samimi ve kapsamlı görüşmelerin ardından, toplantı Kuranı Kerim'den bir ayetin okunması, hapishanelerdeki ve sürgündeki halkımızın ve şehitlerimizin anısına yapılan bir dakikalık saygı duruşuyla başladı.

Toplantıya ev sahipliği yapan Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) Başkanı Sayın Mesut Barzani'nin yaptığı konuşmadan sonra, SCIRI Başkanı sayın Muhammed Bekir el-Hekim'in mesajı okundu, onun ardından da Irak Muhalefeti'nden çeşitli liderlerin ve misafirlerin konuşmaları dinlendi. 54 Üyelik salt çoğunluğun bulunduğu toplantıda yedi kapalı oturum yapıldı ve bu oturumlarda bir yürütme komitesi seçildi, toplantıların düzeni ve gündemi hak-

kındaki kurallar belirlendi, Sayın Celal Talabani toplantıların başkanlığına seçildi, alternatif bir demokratik yönetimin kurulması yolunda, gerek ülke içinde gerekse de ülke dışındaki koşulları karşılayabilmek için gerekli olan yapılar tespit edildi.

Toplantıda siyasal ve uluslar arası durum ile müttefik güçlerin Amerika Birleşik Devletleri liderliğinde başlatmayı planladıkları askeri bir çatışma olasılığı değerlendirilmiştir. Toplantı, ülkenin güvenliğini tehlikeye atma sorumluluğunu, baskıcı politikaların uygulanmasından, insan haklarının ve çeşitli grupların haklarının ihlal edilmesinden sorumlu olan, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin ilgili kararlarına uymayan, komşu ülkelere karşı saldırgan bir politika güden ve sahip olduğu Kitle İmha Silahlarından vazgeçmeyen Irak rejimine yüklemektedir.

Toplantımız, Amerika Birleşik Devletleri'ne ve uluslararası topluma, Saddam Hüseyin'in rejimi ile Irak halkı arasında ve Kitle İmha Silahları ile Irak'ın altyapısı arasında gerekli ayırımı yapma çağrısında bulunmaktadır.

Biz Irak muhalefeti üyeleri olarak, Türkiye Cumhuriyeti'ne, Amerika Birleşik Devletleri'nin de katılımıyla, samimi ve doğrudan di-

Toplantımız, Saddam Hüseyin rejiminin yıkılmasının ardından, iktidarın mümkün olan en kısa süre içerisinde Irak halkına ve Irak halkının gerçek temsilcilerine aktarılması hususunu teyit etmiştir. Toplantımız Irak'ın bir an önce komşusu olan ülkelerle, herhangi bir işgal olmaksızın, karşılıklı ilişki ve işbirliği temelinde dengeli ilişkiler kurmasını arzulamaktadır.

Toplantıda, binlerce Türk askerinin tek taraflı olarak Irak Kürdistanı'na girmeyi planladıkları yönündeki haberlere dikkat çekilmiştir ve gerçek durumun böyle olmaması umut edilmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin ilgili kararlarının uygulanması görevini uluslar arası koalisyonun üstlenmesini ve bu koalisyonun, diktatörlük rejiminin devrilip Irak'ta demokratik bir yönetimin kurulması için Irak halkına verdiği desteği memnuniyetle karşılamakla birlikte, Türk ordusunun ya da başka herhangi bir bölgesel gücün Irak'ın iç işlerine müdahalesini reddediyoruz.

Toplantı aynı zamanda, Türkiye Cumhuriyetine dostluk ve kardeşlik elini uzatmakta ve Kürt kardeşlerimiz ile Irak muhalefetine tüm diğer üyelerinin Irak'ın bölünmesine karşı oldukları hususunda Türkiye'ye güvence vermektedir. Toplantı tek ve birleşik Irak'a olan inancını özellikle vurgulamaktadır. Toplantı Türkiye'nin meşru güvenlik kaygılarını ciddiye almakta ve Türkiye ile olabilecek en dostane komşuluk ilişkileri geliştirme arzusundadır. Biz Irak muhalefeti üyeleri olarak, Türkiye Cumhuriyeti'ne, Amerika Birleşik Devletleri'nin de katılımıyla, samimi ve doğrudan diyalog çağrısında bulunuyor, birleşik bir Irak kurma ve Araplardan, Kürtlerden, Türkmenlerden, Asurilerden ve Keldanilerden oluşan tüm Iraklılar için demokratik, parlamenter ve federal bir eşit vatandaşlık temelinde Irak'ın ulusal birliğini güçlendirme konusundaki kararlılığımızı bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

Kendi ülkelerinin iç işlerinin kararlaştırılmasında ve yürütülmesinde ilk ve son söz Irak halkına ait olacaktır. Irak Arap ve Müslüman kimliklerinin çoğunlukta olduğu bir ülkedir. Irak aynı zamanda, Saddam Hüseyin tarafından olabilecek en kötü muameleyle ta-

yalog çağrısında bulunuyor, birleşik bir Irak kurma ve Araplardan, Kürtlerden, Türkmenlerden, Asurilerden ve Keldanilerden oluşan tüm Iraklılar için demokratik, parlamenter ve federal bir eşit vatandaşlık temelinde Irak'ın ulusal birliğini güçlendirme konusundaki kararlılığımızı bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

bi tutulan ve bizler için kutsal olan pek çok kutsal bölgenin ve türbenin bulunduğu bir ülkedir. Saddam Hüseyin rejimi kendi ülkesinin milyonlarca evladını sürgüne gitmek zorunda bırakmıştır. Ülkenin yüz binlerce vatandaşı, ülke toprağının her tarafına yayılan iç savaşlarda öldürülmüş ve yaralanmıştır.

Irak muhalefeti Irak'ın kurtuluşuna ve demokratik bir Irak'ın inşa edilmesine ortaktır. Irak muhalefeti istikrarın sağlanmasına, olası anarşi ve kaosu engellemenine katkıda bulunacaktır. Irak muhalefeti, hukuku, düzeni, toplumsal barışı ve toplumun tüm kesimleri arasındaki hoşgörüyü sağlamak için Irak ordusu ile dinsel ve aşiretsel şahsiyetler de dahil olmak üzere, Irak halkının desteğini sağlayacaktır. Irak muhalefeti uzun vadede, Irak Muhalefet Konseyi liderliğinin komutası altında bulunan tüm milis örgütlenmelerini rehabilite etmeyi, bu güçleri yeniden gelecekteki bir Irak ulusal ordusuna entegre etmeyi, orduyu kışkallarına geri döndürerek, Irak'taki tüm baskıcı kurumları lağvederek ve tiranlığı doğuran düşünce akımlarını ortadan kaldırarak, toplumun militaristleşmiş haline bir son vermeyi arzulamaktadır. Irak muhalefeti anayasaya dayalı normal bir yaşama geri dönüşmesini, bölgesel, uluslar arası ve Arap ülkeleriyle karşılıklı çıkarlara ve iyi komşuluğa dayalı ilişkiler kurulmasını arzulamaktadır. Hukukun üstünlüğüne dayalı, iç barışın hakim olduğu demokratik bir Irak, barışın ve istikrarın diğer ülkelerde ve uluslar arası toplumda yayılmasının en iyi garantisidir.

Yukarıdaki tüm hususlar dikkate alınarak ve 13-16 Aralık 2002 tarihindeki Londra konferansında alınan kararlar, özellikle de iki belge -Siyasi Açıklama ve Geçiş Dönemi- hayata geçirilerek, toplantıda Irak Muhalefeti için bir liderlik konseyi ve aşağıdaki 14 özel komite seçilmiştir:

- 1) Operasyonel Komite,
- 2) Medya Komitesi,
- 3) Yeniden İnşa ve Kalkınma Komitesi,
- 4) Dış İlişkiler Komitesi,
- 5) Ulusal Bütünleşme Komitesi,
- 6) Sosyal Komite,

Son 11 yıl içinde Kürdistan'da yaşanan deneyim ve bu deneyimin

kaydettiği ilerleme, Iraklıların neleri başarabileceklerinin en iyi

- 7) Ekonomik Komite,
- 8) BM Kararları İzleme Komitesi,
- 9) Yerlerinden Göçertilenler ve Sürgünler Komitesi,
- 10) Finans Komitesi,
- 11) Legal ve Anayasal Komite,
- 12) İnsan Hakları Komitesi,
- 13) Yardım Komitesi,
- 14) Eğitim ve Yüksek Eğitim Komitesi.

Bu komiteler ülkenin kurtuluşunu hazırlamak, siyasal, idari ve güvenlik açısından bir boşluğun ortaya çıkmasını önlemek amacıyla kurulmuştur. Bunun bir diğer amacı da Irak halkının uluslararası arenada ve Irak halkıyla işbirliği yapmayı arzulayan dost devletler nezdinde olabilecek en iyi şekilde temsil edilmesini güvence altına almaktır. Toplantı, değişim amacına ulaşmak, her türlü olasılığa karşı hazırlıklı olmak ve zalim Saddam rejiminin düşmesinden hemen sonra başlayacak geçiş dönemine hazırlık yapmak için, halkımızın olabilecek en geniş güçleriyle işbirliği yapılmasının önemini vurgulamıştır. Bu çerçevede, toplantımız Irak Muhalefeti'nin bu toplantısına ya da Londra konferansına katılmayan güçlerle ilişkilerin sürdürülmesine karar vermiştir ve katılmayan bu güçlere de bu yurtsever sürece katılma çağrısında bulunuyoruz. Gerek Irak'ta gerekse de sürgünde olsunlar, herhangi bir dalda uzman ya da özel becerileri olan herkese bu çalışma içinde yer alma, geleceğin Irak'ının inşasına yardımcı olma, yönetimle ve ülkenin mevcut altyapısıyla ilişki içinde olma ve geçiş döneminde üzerlerine düşen görevleri yerine getirme çağrısında bulunuyoruz. Daha da önemlisi, parlamenter bir sisteme geçişin yolunu açmak ve İslami değerler ile dinsel özgürlüklere ve ibadetlere saygı duyan birleşik, demokratik, çoğulcu ve federal bir Irak'ta anayasal geleneklerin yerleşik hale gelebilmesi için, Saddam'ın acımasız politikalarının etkileri tamamen ortadan kaldırılmalıdır.

Son 11 yıl içinde Kürdistan'da yaşanan deneyim ve bu deneyimin kaydettiği ilerleme, Iraklıların neleri başarabileceklerinin en iyi kanıtıdır. Toplantımıza katılan delegeler bu anlamda, zor ve karmaşık koşullara ve çeşitli baskılara rağmen, Irak rejimi 1991 yılında bölgeden ayrıldığında geride bıraktığı yıkıma rağmen,

bütün alanlarda –siyasi ve demokratik alanda, güvenliğin ve istikrarın sağlanması alanında, ulusal uzlaşma ve şeffaflık alanında– kaydedilen büyük başarıları fark etmiştir. Üstelik söz konusu bölgenin, bir değil

bütün alanlarda –siyasi ve demokratik alanda, güvenliğin ve istikrarın sağlanması alanında, ulusal uzlaşma ve şeffaflık alanında– kaydedilen büyük başarıları fark etmiştir. Üstelik söz konusu bölgenin, bir değil

iki ambargoya maruz kaldığını da dikkate almak gerekiyor. Toplantıya katılan delegeler, Mesut Barzani liderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi ve Celal Talabani liderliğindeki Kürdistan Yurtseverler Birliği başta olmak üzere, Kürt liderliğinin konukseverliğine nail olmuştur.

Delegeler Irak'ın komşuları ile olan bağlarını ele almışlar ve ayrıca hem Suriye Arap Cumhuriyeti'nin hem de İran İslam Cumhuriyeti'nin oynadığı olumlu tarihsel rolden duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Bu iki ülke Irak muhalefetine ve Iraklı mültecilere kapılarını açan ilk ülkeler olmuşlar ve yardımlarının bir sonucu olarak da ağır bir yük altına girmişlerdir. Toplantımız ayrıca, iki komşu ülke olan Türkiye ile Kuveyt'in bu bağlamda oynadığı rolü de memnuniyetle karşılamıştır. Toplantı dünyadaki tüm halklara, örgütlere ve dost devletlere selamlarını yollamıştır.

Toplantımız Özgür Iraklıların Büyükelçisi Dr. Zalmay Halilzad ile yanındaki delegeleri, çeşitli zorluklara rağmen, diğer delegeler ve İzleme ve Koordinasyon Komitesi'nin üyeleriyle görüşmek ve Amerikan yönetiminin mesaj ve görüşlerini iletmek üzere Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George W. Bush adına Irak'a geldikleri için özellikle selamlar. Dr. Halilzad toplantının açılışında yaptığı önemli konuşmasında, Amerika Birleşik Devletleri'nin bir diktatörü devirip yerine başka bir diktatörü getirme niyetinde olmadığı, tersine, Başkan'ın Eylül ayında yaptığı konuşmada da belirtildiği gibi, Amerikan yönetiminin Irak'ta demokratik bir yönetimi desteklediği, Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ı yönetme arzusunda olmadığı ve kimin kendilerini yöneteceği hususuna Iraklıların karar vereceği gibi konularda Amerikan Başkanı tarafından yapılan açıklamaları teyit etmiştir.

Toplantımız ayrıca Arap devletlerine de özel bir mesaj yollayarak, bu devletleri, Arap ülkeleriyle pek çok güçlü bağı olan Irak halkını destekleme çabası

Gelecekteki bir Irak herkese ait olacaktır: Araplara, Kürtlere,

Türkmenlere, Asurilere, Keldanilere, Müslümanlara ve Hıristiyan-

çinde olmaya çağırmıştır.

Öte yandan toplantımız, ha-

la Irak rejimini kurtarmaya

çalışanlardan, öngörülen

mahrum politikalarından

vazgeçmelerini talep etmiş-

tir. Toplantımız ayrıca, söz konusu acımasız rejimi ve

onun tüm politikalarını sona erdirecek barışçıl bir ge-

çiş dönemini güvence altına almak üzere, iktidarı bı-

rakması için Saddam Hüseyin'e baskı yapmaya çalı-

şan tüm çevreleri desteklemektedir. Biz bu çevreleri,

savaşı ve Irak tarihinin girmek üzere olduğu bu kor-

kunç süreci durdurmak üzere çabalarını devam ettir-

meye çağırıyoruz.

Toplantıda insani konular da ele alınmış, acil yar-

dım ve kalkınma gibi konularda çeşitli görüşler orta-

ya atılmıştır. Toplantımız, Irak ekonomisinin topar-

lanması ve o muazzam potansiyel büyümesinin, ge-

lecekteki demokratik süreci destekleyecek şekilde

sağlanabilmesi için, Irak'ın, ancak uluslar arası paza-

ra adil bir pay verilerek Irak petrol üretiminden elde

edilebilecek yoğun finansal kaynaklara ihtiyaç duy-

duğunu vurgulamıştır. Irak ayrıca, bölgesel ve uluslar

arası toplumların sağlayacağı insani yardımlara,

borç, tazminat ve yurtdışındaki Irak fonlarının ser-

best bırakılması gibi sorunların çözülmesine ihtiyaç

duymaktadır.

Bu tarihi toplantının sonunda, delegeler yenilmez

özgürlük savaşçılarını, şehitlerimizi ve onların ailele-

lari, Şiilere ve Sunnilere ve tüm diğer kültürel çeşitliliklere ait ola-

caktır. Gelecekteki Irak, Irak halkının diğer kesimlerini dışlayan

tek bir bireye veya tek bir partiye veya tek bir etnik azınlık gru-

buna ait olmayacaktır.

bu bir bireye veya tek bir partiye veya tek bir etnik azınlık gru-

buna ait olmayacaktır.

ca, baskı altında inleyen yoksulluk içindeki Irak hal-

kını, kurtuluş gününe hazırlanmaya çağırılmaktadır.

Delegeler sürgündeki halkımızı selamlar, onları faali-

yetlerini arttırmaya ve hepimizin geleceğin Irak'ı

hakkında tek ve birleşik bir vizyona ulaşabilmemiz

için çabalarını birleştirerek seferber olmaya çağır-

maktadır.

Toplantı ayrıca, parti örgütüne ve diğer değişik

kurumlara kayıtlı olan tüm Irak vatandaşlarına şu

çağrıyı yollamaktadır: Gelmekte olan düzen, hoşgö-

rünün, affediciliğin ve uzlaşmanın hüküm süreceği

bir düzen olacaktır. Bu düzen etnik ve dinsel ayırım-

ların tüm biçimlerine son verecek, tüm baskıcı yasa-

ları ve hukukun üstünlüğünü tanımayan her türlü

davranışı ortadan kaldıracaktır.

Gelecekteki bir Irak herkese ait olacaktır: Arapla-

ra, Kürtlere, Türkmenlere, Asurilere, Keldanilere,

Müslümanlara ve Hıristiyanlara, Şiilere ve Sunnilere

ve tüm diğer kültürel çeşitliliklere ait olacaktır. Gele-

cekteki Irak, Irak halkının diğer kesimlerini dışlayan

tek bir bireye veya tek bir partiye veya tek bir etnik

azınlık grubuna ait olmayacaktır.

Kaynak: www.krg.org

Mesut Barzani'nin Konuşması

Kürdistan Demokrat Partisi Başkanı Sayın Mesut Barzani'nin Irak Muhalefeti İzleme ve Koordinasyon Komitesinin Selahaddin'deki Toplantısının açılışında yaptığı konuşma

Değerli Konuklar,

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın
Temsilcisi Sayın Zalmay Halilzad,

Tüm Irak Muhalefet Grupları

İzleme ve Koordinasyon Komitesinin Üyeleri,

Bayanlar, Baylar,

Sizleri Kürdistan bölgesindeki Irak toprakları üzerinde ağırlamak benim için bir şereftir. Bu toplantının, dostlarımızın ve müttefiklerimizin desteğiyle, Iraklı muhaliflerin çalışmalarını ve tüm Irak halkı için, Irak'ın kurtuluşu için, birleşmiş bir Irak'ta, Ortadoğu'da ve dünyanın her tarafında barışı ve istikrarını ilerletecek demokratik ve çoğulcu bir sistemin kuruluşu için yeni bir başlangıç olmasını umut ediyorum.

Bugün ülkemizin tarihinde hayati bir aşamaya varmış bulunuyoruz, zira bölgesel ve uluslararası planda geniş çaplı siyasal ve diplomatik gelişmeler gerçekleşmektedir. Bu durum ise bölgemizi uluslararası düzlemde başlıca ilgi odağı haline getirmiştir, çünkü Irak sorununa ne tür bir çözüm bulunursa bulunsun, bunun Ortadoğu ve dünya üzerinde büyük bir etkisi olacaktır.

Irak halkının savaşın sonuçlarından ve trajedilerinden uzak tutulması için bu sorunun, Irak'ta demokratik bir değişimin uluslararası güvence altına alınmasıyla birlikte barışçıl bir şekilde çözülmesini istediğimizi sizin adınıza ifade etmeme izin verin. Irak rejimi uluslararası taleplere cevap verip uluslararası kararları kabul ederek, her türlü kitle imha silahı bağlamında tamamen silahsızlanmak üzere eksiksiz bir işbirliği ortaya koyarsa, savaş önlenerek barışçıl çözüme ulaşılmış olacaktır. Birleşmiş Milletlerin, diğer uluslarla birlikte, savaşı önlemek üzere Irak sorununa barışçıl bir çözüm bulmaya çalıştıklarını görmek bizi mutlu ediyor.

Bu toplantıda hazır bulunan biz Irak muhalefeti üyeleri, burada hazır bulunmayan ancak diktatörlüğe karşı verilen mücadelede yer almış olan diğer muhalif gruplar ve Irak'taki muazzam büyüklükteki sessiz halk muhalefeti şu anda ve gelecekte oynayacağı bir rol ile karşı karşıyadır. Dünyadaki ve bölgedeki dostlarımızın ve müttefiklerimizin desteği ve dayanışmasıyla biz muhalifler, beklenen değişimden sonra durumu kontrol etmek üzere güçlerimizi birleştirip seferber edeceğiz. Serbest ve adil seçimler aracılığıyla anayasal ve meşru ku-

Irak'ta karşılıklı güven, çoğulculuk, eşit fırsatlar ve nüfusla oran-
tılı olarak Irak'ın tüm bölgelerinde dengeli bir gelişimin sağlanma-

rumlar kurarak, Irak'ta de-
mokratik, çoğulcu ve fede-
ral bir sistem kurma hede-
fini gerçekleştireceğiz.

sı temelinde yeni bir sistemin kurulabilmesi için, Irak toplumunun
farklı sosyal, ulusal ve dinsel bileşenleri arasında adil ve sürdürü-
lebilir bir denge sağlamayı başaracağımızı umut ediyorum. Tabii

ülke olmasını; kendi doğal
ve insani kaynaklarını in-
sanlığın ve ilerlemenin hiz-
metine sunacak bir ülke ol-
masını arzuluyoruz.

Ülkeyi yeniden inşa
edeceğiz, kapsamlı ve sür-
dürülebilir bir kalkınma

ki, Irak'ın çeşitli bölgelerinin geçmişte maruz kaldığı haksızlığı ve
ayırımcılığı göz ardı etmeksizin.

Uluslararası toplumu,
özellikle de Amerika Birle-

hamlesini başlatacağız, halkımızın yaşam standardını
yükselteceğiz, işsizlikle mücadele etmek için iş ola-
nakları yaratacağız, gençlerin ve kadınların karşı kar-
şıya oldukları sorunları çözeceğiz ve Araplardan,
Kürtlerden, Türkmenlerden, Asurilerden, Keldaniler-
den oluşan Irak halkının diğer acil ihtiyaçlarını karşı-
lamak üzere, eğitim sistemini ve kamu sağlık hizmet-
lerini iyileştirip modernleştireceğiz.

şik Devletleri'ni, Irak'ın iç işlerine yapılacak herhan-
gi bir bölgesel müdahaleyi engellemeye çağırıyoruz
ve tüm Irak halkının, hangi gerekçeyle yapılırsa ya-
pılsın, böyle bir müdahaleyi reddedeceğinden eminiz.

Son olarak, öngördüğümüz değişimin kapsamı ve
derinliği, karşı karşıya olduğumuz muazzam ahlâki,
ulusal, sosyal ve siyasal sorumluluk, değişim sürecin-
de ve sonrasında büyük bir sabır ve bilgelik ile dav-
ranmamızı gerektirmektedir. Bize kılavuzluk yapacak
ilkeler mümkün olduğu kadar bağışlayıcı ve hoşgörü-
lü olmalıdır ve halkımızın yaşadığı acıları hafiflet-
mek, özgürlüğe giden yolda hızla ilerleyebilmek için
açık görüşlü ve saydam olmamız gerekmektedir.

Irak'ta karşılıklı güven, çoğulculuk, eşit fırsatlar
ve nüfusla orantılı olarak Irak'ın tüm bölgelerinde
dengeli bir gelişimin sağlanması temelinde yeni bir
sistemin kurulabilmesi için, Irak toplumunun farklı
sosyal, ulusal ve dinsel bileşenleri arasında adil ve
sürdürülebilir bir denge sağlamayı başaracağımızı
umut ediyorum. Tabii ki, Irak'ın çeşitli bölgelerinin
geçmişte maruz kaldığı haksızlığı ve ayırımcılığı göz
ardı etmeksizin.

Geçmişte ne kadar çok baskı, zulüm ve zorla gö-
çertmelere maruz kalmışsak kalalım, kişisel şikâyet-
lerimizin, bir kısmı en az bizim kadar, hatta belki
daha fazla acı çekmiş olan tüm Irak halkının temel
çıkartmalarının önüne geçmesine izin vermemeliyiz.
Soylu ve kutsal ilkelere, mücadelemizin zengin ulu-
sal mirasına, hoşgörü geleneğimize, halkımızın
dostluğuna, kültüre ve uygarlığa bağlı kalacağımızı
umut ediyoruz. Londra konferansına ya da bu kon-
feransa katılmamış olan kişi, parti ve örgütlerle olan
temaslarımızı sürdürmeliyiz. Demokratik, çoğulcu,
federal ve birleşik bir Irak'ı kurma hedefini gerçek-
leştirmek üzere, bu kişi, parti ve örgütlerle işbirliği
içinde çalışmalıyız.

Bizler hepimiz Irak'ın birliğinin, Irak halkının bir-
liğinin, Irak'ın hükümlerinin ve toprak bütünlüğü-
nün korunması konusunda kararlıyız. Komşu devlet-
lere ve dünyaya, söz konusu değişimin sonrasında,
mümkün olan en kısa zaman içinde iç barışı ve istik-
rarı sağlama konusundaki çabalarımıza destek ver-
meye çağırıyoruz. Irak'ın istikrarı bölgesel istikrarın
ve tüm dünyanın istikrarının yararına. İç işlerimize
yapılacak herhangi bir bölgesel müdahale demokratik
değişim sürecini engelleyecek ve Irak halkı için yeni
sorunlar yaratacaktır. Bölge devletlerinin iç işlerimi-
ze müdahale etmesini değil, ülkemizin birliğini güç-
lendirmek üzere bize destek vermelerini bekliyoruz,
zira herhangi bir bölge devletinin müdahalesi mevcut
durumu daha da karmaşık hale getirecek ve iç gerilim
yaratacaktır. Irak'ın, komşusu olan ülkelerle ve ulus-
lararası toplumla normal, barışçıl diplomatik politik
ilişkiler kurmuş olan barışçıl, güvenli ve başarılı bir

Ayrıca muhalefet grupları arasında da bundan da-
ha fazla birlik ve dayanışma çağrısında bulunuyorum.
Burada hoşça vakit geçirmenizi ve bu asil ulusal ça-
balarınızda başarılı olmanızı diler, hepinize teşekkür
ederim, hayırlı olsun.

Selahaddin, 26.02.2003

Güney Kürdistan'daki Kürt Liderliğine Türkiye'nin Amerikan Güçlerine İzin Ver- memesi Kürtlerin Rolünü Güçlendirmiştir

Kuzey Amerika
Ulusal Kürt
Kongresi

Kürt tarihinin kritik bir dönemeçten geçtiği böyle bir zamanda, Kürtler, bölgede devam etmekte olan çatışmanın beraberinde getirdiği küçük fırsat penceresinden yararlanabilmek için ellerinden gelen her türlü çabayı göstermelidirler. Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, şu anda uluslararası toplum, geçmişte komşuları tarafından kendilerine büyük baskılar yapılan ve korkunç suiistimale uğrayan Kürtlerin davasına giderek daha fazla ilgi duyuyor.

Diaspora'daki Kürtler, Türkiye'nin Amerikan kuvvetlerine izin vermeyişinin, Kürtlerin Saddam'a karşı yürütülmekte olan savaşta oynayabileceği rolün önemini arttırdığına inanmaktadır. Türkiye'nin bu tavrı bize, önemli bir müttefikin, yani Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğini kazanma imkânı sağlamıştır ve öyle görünüyor ki ABD Türkiye'yi, Kürtlerin çok ağır bir bedel ödeyerek kazandıkları demokratik başarıları onların ellerinden almaktan vazgeçirmiştir. Eğer Kürtler bu defa rollerini akıllıca oynarlarsa muhtemelen siyasal çabalarında başarılı olacaklardır. Tarihten gerekli dersleri çıkarmalı ve birlikten kuvvet doğduğunu hatırlamalıyız. Parçalanmışlık hep Kürt halkı için feci sonuçlar doğurmuştur.

Birleşik bir yaklaşımın olmaması durumunda, Kürtlerin, Kürt davasına büyük bir ivme kazandıracak olan bu benzersiz fırsatı bir kez daha kaçıracaklarına inanıyoruz. Kürdistan'ın her tarafındaki Kürtlerin bakışları sizin bu kritik dönemdeki tavırlarınız ve Kürt davasını ele alış tarzlarınız üzerinde yoğunlaşmış durumda.

Son 12 yıl boyunca yaşanan Kürt demokratik deneyi, her Kürdü onurlandırması gereken

başarılı bir vitrin olmuştur. Bu deneyimi mümkün kılan tüm insanlar ve halkımızın tabandaki güçleri sayesinde, Kürtlerin rahatlıkla kendi kendilerini yönetebildiklerini ve daha da önemlisi, bölgede demokrasinin, barışın ve istikrarın yol göstericileri olabileceklerini bütün dünyaya gösterdik. Eğer birleşik olsaydık, bu başarılar da daha büyük olurdu inancındayız.

Kısa bir süre önce kurulan Liderlik Komitesi ve Peşmerge güçleri arasındaki işbirliği, söz konusu deneyimin başarısını daha da arttırmıştır. Bu Kürtlerin aldığı taze bir soluktur ve Kürtlerin gelecekteki yeni başarılarına kapıyı aralama potansiyeline sahiptir. Birleşme doğrultusunda atılan bu adımların, yeni ve tatminkâr bir dönemin tohumlarını serpererek Kürtler için yeni imkânlar yaratması gerekmektedir; bu yüzden, yalnızca ülke içindeki cephede değil, ama aynı zamanda yurt dışında ve uluslararası ilişkiler alanında da nihai olarak birleşik bir Kürt hükümeti haline gelmenizi, haklı olarak bize ait olan şeyler için çalışan ve kendinden emin bir şekilde onları talep eden birleşik ve güçlü bir Kürt sesi olmanızı gerçekten umut ediyor ve sizi bunu yapmaya davet ediyoruz.

Parti çıkarlarının Kürt halkının ulusal çıkarlarının önüne konulmasını ne tarih ne de Kürt halkı affedecektir. Hem Kürtler hem de

Kerkük kimsenin aklından çıkmıyor –ne olursa olsun, Kerkük'ün Kürtlüğünü hiçbir şekilde uzlaşma

konusu haline getirmemek gerekiyor. Kerkük'ün yeniden Kürt alemine entegre edilebilmesi ve geri gelenlerin Kerkük şehrine ve civarına yerleştirilebilmesi için, Kürdistan Bölgesel Hükümeti'nin vakit kaybetmeksizin profesyonel Kürtlerden, Türkmenlerden ve Asurilerden oluşan bir yeniden yerleşim konseyi kurmasını öneriyoruz. Geri dönenlere yardım edilerek kılavuzluk yapılmalı, onların özel mülkiyet haklarını kanıtlayacak yasal belgeler hazırlanmalıdır.

dünyanın başka yerlerindeki halkların gözü sizin üzerinde. Halkımızın boynunu bükmesine izin vermeyin.

Büyük acılar çekmiş olan bu insanlara yardım edilerek mümkün olan en kısa sürede evlerine geri dön-

meleri sağlanmalıdır.

Parti çıkarlarının Kürt halkının ulusal çıkarlarının önüne konulmasını ne tarih ne de Kürt halkı affedecektir. Hem Kürtler hem de dünyanın başka yerlerindeki halkların gözü sizin üzerinde. Halkımızın boynunu bükmesine izin vermeyin.

*Saygılarımızla,
Kuzey Amerika Ulusal Kürt Kongresi ve Dostları
25 Mart 2003*

Türklerin Kuzey Irak'taki Mevcudiyeti Karşısında Iraklıların Duruşu

Helkewt Hekîm*

Türkiye bugünlerde temel bir sınavdan geçmektedir. Bazıları bunu, haklı ya da haksız yere, Osmanlı İmparatorluğunun son ve modern cumhuriyetin doğuş yıllarına benzetmektedir. Türkiye'nin bugün, savaşa katılmak ya da katılmamak arasında bir seçim yapması gerekmektedir. Bu tercihin önemi, savaşa katılmaktan ziyade, Türk Ordusu'nun Irak'a girmesine, ordunun bu ülkede kalış süresine ve nihayet, bu katılımda hedeflenen amaçlara bağlıdır.

Savaş ne çok uzun, ne de çok karmaşık olacaktır. Bir savaşa, baştan kaybedilmişlik hissiyle girilmiyor. Sonu belli olan bir diktatör uğruna, çok az sayıda Iraklı savaşa isteği duyacaktır. Uzun ve karmaşık olacak dönem, savaş sonrasıdır.

Türkiye'nin, gelecekteki Irak hükümetinde bir asker ve bir sivilin bulunmasını istediği doğrultusundaki haberler, Irak'taki Türk mevcudiyetinin gerekli süresi üzerinde bize bir fikir vermektedir. Bu durumda, Iraklıların tavrı ne olacaktır? Makalenin bir şekilde cevap vermeye çalıştığı soru işte budur.

Türk Ordusu'nu Kuzey Irak'a gönderme kararının uygulandığı hipotezden yola çıkalım. Türkiye'nin bakış açısı dikkate alınır, bu seçenek üç nedenden dolayı haklı gösterilmektedir.

- 1) Irak'taki Türkmenleri korumak
- 2) Kuzey'deki dağlarda bulunan PKK militanlarını ele geçirmeye çalışmak
- 3) Bir Kürt devletinin kuruluşunu engellemek.

"Korumak"tan bahsediliyorsa, bu bir tehdidin varlığı anlamına gelmektedir. Türkiye yıl-

lardır, Türkmenlerin haritasını zaman zaman dolabından çıkarmaktadır. Bu özellikle, Irak Kürtlerinin isteklerinin bir şekilde gündeme geldiği ve Irak'ın bütünlüğü şu veya bu şekilde tartışıldığı zamanlara rastlamaktadır. O vakit Türkmenlerin sayısı şişirilme, acıları büyütmekte, kültürel, siyasi ve toprağa değin hakları Türkiye tarafından açıkça savunulmaktadır. Irak hükümetinin Türkmenlere acı çektiği, bu azınlığı yerleştiği bölgeden süren mallarına el koyduğu bir gerçektir, ki bu aynı zamanda, çok daha hoyrat bir biçimde Kürt halkına da yapılmaktadır. Fakat Türkiye, Kürtlere uygulanan bu politika karşısında tepkisiz kalmaktadır. Bu da altının çizilmesi gereken bir durumdur.

Osmanlı İmparatorluğunun çökmesinden sonra, Iraklılar tarafından en kötü muameleyi gören azınlık, Türkmenler değildi. Türkmenlerin varlıkları pek ölçülüydü. Bunlar, sosyal, ekonomik ve hatta kültürel açıdan Irak toplumuyla Kürtlerden daha çok iyi bütünleşmişlerdir. Bağdat'a göre, Türkmen sorunu her zaman Kürt sorununa bağlıydı. Hükümet, Kürtlerin hak iddialarını kabul ettiğinde, buna paralel

* Doç. Dr., Paris Şark Uygarlığı ve Dilleri Enstitüsü'nde öğretim görevlisi

Ki ordu, Türkmenlerin oturduğu bölgelere büyük ihtimalle gitmeyecektir bile. Türkmenler, sadece Bağdat hükümeti karşısında değil, özellikle ve her şeyden önce Kürtler karşısında korunmaya ihtiyaçları olduğunu düşünmektedirler.

olarak, Türkmenlerin isteklerine öncelik veriyordu. Bunun amacı, iki azınlık arasındaki uçurumu daha da derin bir hale getirmektir. Fakat Türkmenlerin ne acıları, ne de siyasi ya da kültürel istemleri Türk ordusunun, süresi ne kadar olursa olsun, ülkelerinde bulunmasını Iraklıların gözünde haklı kılamaz.

Türk ordusunun Irak'a girişini, şüphesiz sadece Türkmenlerin bir çoğu alkışlayacaktır. Ki ordu, Türkmenlerin oturduğu bölgelere büyük ihtimalle gitmeyecektir bile. Türkmenler, sadece Bağdat hükümeti karşısında değil, özellikle ve her şeyden önce Kürtler karşısında korunmaya ihtiyaçları olduğunu düşünmektedirler. Temelleri tartışma götürür olsa bile (özellikle Irak'taki azınlıkların yaşam koşulları göz önünde bulundurulursa), bunun Türkmenlerin genel duygusu olduğu kabul edilmelidir.

Irak'ta bulunan PKK militanlarının Türkiye'nin milli güvenliği için oluşturduğu tehdide gelince, Irak halkının buna ikna edilmesi çok güç olacaktır. Bunlar daha çok, otonom Kürt bölgesinin dengesi için bir tehdidi temsil etmektedir. PKK'nin Kürt militanları Irak Arap bölgesinde, Suriye'de olduklarından daha az tanınmaktadır.

Türkiye'nin yaklaşık on yıldır Kuzey Irak'a yaptığı akınları haklı çıkarmak için bunu bahane ettiği apaçık ortadadır. Yıllardır yapılan bu çok sayıdaki askeri akınların sonuçlarına, kısa ve uzun vadede katlananlar, özellikle Irak Kürtleridir. Kürt siyasi partileri, PKK militanlarını bölgelerinden çıkarabilmek için bir çok girişimde bulunmuşlardır.

Doksanlı yıllarda Türkiye tarafından düzenlenen ve Bağdat'ın da haberdar olduğu ve hatta onayladığı bu akınlar için öne sürülen tek bahane buydu. Türkiye, sadece çok kısa bir süreden beri, Irak'ın kuzeyinde kurulabilecek bir bağımsız Kürt devleti karşısındaki gittikçe yoğunlaşan endişesini biraz daha açıkça belirtmektedir ve bunun Türk Devleti'nin güvenliği için bir tehdit oluşturduğunu savunmaktadır. Bu, Türkiye'nin 1991'den beri özellikle Kuzey Irak'a ve genel anlamda bütün ülkeye karşı uyguladığı politikanın başlıca ve hatta belki de tek gerekçesidir.

Türk ordusunun Kuzey Irak'a girişi, Iraklılar tarafından değişik şekilde algılanacaktır. Bunların çoğun-

luğunun, Amerikan askerlerini birer kurtarıcı olarak karşılama, Türk ordusu önünde yapılacak gösterilerin aynı şekilde gelişeceği anlamına gelmemektedir. Türkmenler, bu mevcudiyet boyunca şüphesiz memnun olacaklardır. Bu da siyasi amaçla abartı girişimlerini bir kenara bırakırsa, çok az bir sayı temsil etmektedir. Arap milliyetçileri, buradaki esas amacın bağımsız Kürt devletinin kurulmasını engellemek olduğuna inanarak, ilk önce Türk ordusunun mevcudiyetine karşı bir tepki göstermeyecektir. Fakat milliyetçilerin sessizliği kısa sürecektir. Irak'ın eski sınırlarını muhafaza etmesi ile bu sessizlik, Osmanlı döneminin hatıralarıyla beslenen bir milli duygu baskısının altında, Türk mevcudiyetini ret halini alacaktır. Arap ülkelerindeki milliyetçi duyguları, Irak milliyetçilerinin nefretini pekiştirecektir, ki bunlar, Saddam'ın indirilmesiyle tarihlerinin en büyük mağlubiyetini yaşayacaklardır.

Şii Araplar, kendi bölgelerinin doğrudan ilgili olmamasına rağmen, Türk mevcudiyetine karşı tamamen düşmanca bir politika uygulayacaklardır. Bir yandan da Araplıkları, onları bir izleyici konumuna getirecektir, çünkü aynı zamanda Kürtlerin ayrı bir devlet kurmalarından korkmaktadırlar. Bu duruşları, halkın baskısı ve ülkede daha önemli bir rol oynamak istediğiyle çok geçmeden değişecek ve Türk ordusunun gitmesini icap ettirmeye kadar ileri götürülecektir. İran'la olan bağları ve Osmanlı İmparatorluğu'nun himayesi altındaki tarihleri, Irak'taki Türk mevcudiyetine karşıt duruşlarını besleyen birer ideolojik-politik gerekçe olacaktır.

Böylesi bir mevcudiyetin en şiddetli muhalifleri Kürtler olacaktır, özellikle de bu uzun süreli olursa ve daha da önemlisi Türk ordusu son 10 yıldır kurulan her şeyi (parlamento, hükümet, silahlı kuvvetler, ekonomik alt yapı... vs.), savaş ortamında yararlanarak yıkmaya kalkışırsa.

Saddam Hüseyin rejiminin düşmesinden sonra, Türkmenleri koruma bahanesinin tek bir anlamı kalacaktır: onları Kürtlere karşı korumak. Oysa Kürtler kendilerini, Türkmenleri ezen kimseler gibi görmemektedirler. PKK militanlarını alt etmeye çalışmak ise, geçerliliği kalmamış bir gerekçe olacaktır, çünkü bu örgütle Türk ordusu arasındaki savaş yıllar önce bitmiştir.

Onlar için bu mevcudiyetin tek bir amacı vardır: son on senedir

Kürtlerin elde ettiklerini ve kurduklarını yok etmek. Irak Kürtleri-

Irak Kürtlerine göre, Türk askeriyesinin Irak'taki mevcudiyetinin amacı, ba-

ğımsız bir Kürt Devleti'nin kuruluşunu engellemek değildir, çünkü Kürtlerin böylesi bir istekleri yoktur ve bunun gerçekleşmesinin tamamıyla imkansız olduğunu düşünmektedirler. Onlar için bu mevcudiyetin tek bir amacı vardır: son on senedir Kürtlerin elde ettiklerini ve kurduklarını yok etmek. Irak Kürtlerinin son zamanlarda yaptıkları gösteriler ve açıklamalar, sorunun düğümünün buradan kaynaklandığını göstermiştir.

Bu etniko-dini dış görünümün ve Türk ordusu'nun Irak'a girişine karşı alınan tavırların yanında, Iraklıların tepkilerini ortaya koyan unsur olan, ekonomik mantık bulunmaktadır. Amerikalılar, 35 sene boyunca kanlı bir diktatörlüğe maruz kalan insanları özgürlüklerine kavuşturduktan sonra, onlara teknoloji, yeniden yapılanma ve gelişim sağlayacaklar, daha doğrusu satacaklardır. Halk, ülkenin zenginliklerinden yararlanabilecektir. Bu yararlanma, ödenmesi gereken devasa borçlar ve ekonomik işleme yapılarının korkunç durumu göz önünde bulundurulursa, tabii olarak çok düşük bir seviyede gerçekleşecektir.

nin son zamanlarda yaptıkları gösteriler ve açıklamalar, sorunun düğümünün buradan kaynaklandığını göstermiştir.

Bu ne kadar az olsa da, halkın hayat şartları şüphesiz bugünkünden daha iyi

olacak ve büyük ihtimalle bir kaç sene sonra, Türkiye'deki şartları geçecektir.

Oysa Türkiye, Irak halkına ne gibi bir katkıda bulunabilir? Özellikle de Türkmenlerinki de dahil, tüm vatandaşların güvenliği Amerikalılar ve onların ittifakları tarafından sağlanırken, pek bir katkı oluşturamaz bu. Başka bir deyişle Türkiye, Iraklılardan istemedikleri bir hizmet karşılığında ücret almış olacaktır. Türkiye'nin sömürge tipinde bir işgalci devlet olduğu düşüncesi, işte buradan doğacaktır. Amaçlanan hedef tamamıyla gerçekleştirilebilir olduğundan dolayı, bu düşüncenin yayılması da buna oranla mümkün olacaktır. Iraklılar, Amerikalıların lehine uyguladıkları politikanın yanında paralel olarak, Türk ordusunun mevcudiyetine karşı düşmanca davranacaklardır. Türkiye'ye karşı kullanılacak böylesi bir Irak politikasının başarılı olma şansı çok yüksektir. İşte bunun için Türk ordusunun Irak'a müdahale seçimi, özel bir risk unsuru taşımaktadır.

Irak Savaşı ve Sonrası Yapılanma

Dr. Abdullah Kıran* 1991'de Irak'a karşı geliştirilen Çöl Fırtınası hareketinin temel amacı bölgede bozulan statükoyu yeniden restore etmektir. Irak'a karşı başlatılacak hareket ile bölge statüsünde yeniden bir yapılanma amaçlanmaktadır. İşgal operasyonu ABD Irak'a yerleşecek ve böylece Suudi Arabistan ve Suriye gibi ülkeler tamamen, İran ise hem Basra Körfezi ve Irak ve hem de Afganistan sınırından ABD silahlı güçleri tarafından çevrelenecektir. Bu nedenle bölgedeki güçler, Saddam rejimiyle varolan tüm çelişkilerine rağmen, savaş karşıtı bir duruş sergilemektedirler. Savaş sonrası dönemde ABD güçleri tarafından kuşatılmış olmaksızın, Saddam'la yaşamayı yeğlemektedirler¹.

Kuveyt, Suudi Arabistan, Ürdün, Suriye, Türkiye ve İran, Irak'a sınırdaş olan altı ülkedir. Bu ülkeler arasında ABD ile gönüllü olarak hareket edecek yegane ülke Kuveyttir. Geri kalan diğer beş ülkenin de ABD ile farklı düzlemde ilişkileri olmasına rağmen, hiçbiri Irak'ın ABD güçleri tarafından işgal edilmesi ve Amerika'nın bölgeye yerleşmesi düşüncesine sıcak bakmıyor.

Irak'ın saldırısı üzerine 8 yıl Irak'la yıkıcı bir savaş içine girmek durumunda kalan İran, ABD işgaline en sert muhalefet eden ülkelerin başında gelmektedir. Aslında Amerika'nın Afganistan'daki askeri varlığı da dikkate alındığında, Irak'ın da işgaliyle İran hem Afganistan sınırında, hem de Irak ve Körfezden ABD kuşatması altında kalacaktır.

Haşimi Rafsanjani kamuoyuna yaptığı açıklamada, "Biz Irak'ın silahsızlandırılmasından yanayız, ancak İran İslam Cumhuriyeti Amerika'nın Ortadoğu'daki varlığına kesinlikle karşıdır. Amerika'nın Ortadoğu'daki varlığı, Saddam'ın elinde kimyasal silahların olmasın-

dan daha tehlikelidir. Bizler çok iyi biliyoruz ki, Amerika Irak'a yerleştiği an, aynı silahları Irak'ın komşularına karşı kullanacaktır²."

ABD ile uzun yıllardan beri iyi ilişkiler içinde olan Ürdün'ün durumu Türkiye, Suriye, İran ve Suudi Arabistan'dan kısmen farklıdır. Uzun yıllar ABD ile ciddi sorunlar yaşayan, terörü destekleyen ülkeler listesinde yer alan Suriye, ABD güçlerinin yanı başından olmasından hoşlanmayacaktır. ABD'de, Suriye'nin uzun vadede kendi çıkarlarıyla bağdaşır politikalar sergileyeceği konusunda endişelidir. Dolayısıyla Suriye, bir süre sonra dayanılmaz bir ABD kuşatmasıyla karşı karşıya gelecektir.

Aslında Suudi Arabistan, İran ve Suriye'nin bu savaş karşısında tavır almalarını gerektirecek bir çok neden var. Açık ki bu savaşın sonuçları ulusal çıkarlarına aykırı olacaktır. Washington'un Irak petrol sanayisinde rehabilitasyona gidip petrol üretimini artırması, Tahran ve Riyad'ı olumsuz yönde etkileyecek bir başka gelişmedir. Irak petrolünde üretimin artması uluslararası piyasalarda petrol fiyatlarının

* Uluslararası İlişkiler Uzmanı

Amerika'nın Irak işgaline karşı en çok tepki gösteren iki Avrupa ülkesi, Fransa ve Almanya'nın Irak'la çok iyi ticari ilişkiler içinde oldukları bilinmektedir. "oil for food" (petrol karşılığı gıda) programı çerçevesinde Irak'a yapılan satışlarda, son beş yılda aslan payını Fransız firmaların kaptığı görülmektedir.

düşüşüne yol açıp, İran ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin petrol gelirlerinde azalmaya yol açacaktır³.

Saddam Huseyin rejimiyle, özellikle petrol endüstrisi alanında çok sıkı ticari ilişkileri olan Rusya, Irak'ta herhangi bir rejim değişikliği durumunda bu avantajlarının tehlikeye girmesinden korkmaktadır. Bu nedenle Rusya, olası bir Amerikan işgalinin ardından, kendi çıkarlarının garanti altına alınmasını talep etmektedir. Üstelik Irak yüklü bir miktarda Rusya'ya borçlu. Rusya'nın Irak'tan 8 milyar dolar alacağı var. Rusya'nın bütün çabalarına rağmen, şimdiye kadar Amerika, Rusya ile bu borcu garanti altına alacak bir anlaşma yapmaya yanaşmadı. Amerika'nın endişesi, başka ülkelerin de benzer taleplerle ortaya çıkmasıdır⁴.

BM'nin Irak'a karşı ambargoyu hayata koymasıyla, Saddam rejimi ülkenin dış borçları ödemesini askıya aldı. BM'nin değerlendirmelerine göre şu anda Irak'ın yaklaşık olarak 230 milyar dolar borcu var. Bu meblağın 60 milyarı doları ticari ve resmi borç iken, 170 milyar doları Kuveyt'in işgal edilmesinden kaynaklanan ödenmemiş savaş tazminatıdır⁵.

Kremlin'i Amerikan işgaline karşı bir pozisyon almaya iten diğer bir faktör de, işgal sonrasında Amerika'nın Irak petrol endüstrisinde başlatabileceği canlandırmasıdır. Irak'ta petrol üretiminin yükseltilmesi dünya petrol fiyatlarını varil başına 18 doların altına çekebilir. Bu ise, ekonomisi önemli oranda petrole dayanan Rusya'nın işine gelmez⁶.

Irak'ta fert başına düşen milli gelirin şu anda 700 dolardan daha fazla olmadığı ve Irak nüfusunun %60'ının hükümetin karneyle dağıttığı gıdaya bağlı yaşadığı gerçeği dikkate alındığında, savaş sonrasında Irak'taki petrol üretimini artırmak, en somut seçenekler arasındadır. Ancak, Amerika ile karşı karşıya gelmek istemeyen Rusya'nın, son hamlede Amerika operasyonuna karşı muhalefetinden vazgeçebileceği ve gittikçe bu yönde işaretler verdiği görülmektedir⁷.

Amerika'nın Irak işgaline karşı en çok tepki gösteren iki Avrupa ülkesi, Fransa ve Almanya'nın Irak'la çok iyi ticari ilişkiler içinde oldukları bilinmektedir. "oil for food" (petrol karşılığı gıda) programı çerçevesinde Irak'a yapılan satışlarda, son beş yılda aslan payını Fransız firmaların kaptığı görülmektedir. BM ve-

rilerine göre Fransız firmaları son beş yıl içinde, Irak'a satılabilen mallar arasında, tıbbi malzemeden taşbaskısı makinalara kadar, değeri milyar dolarları bulan 272 başvuruda bulundular⁸.

Bununla birlikte Almanya ve Fransa'nın ve bu iki ülke kökenli özel firmaların Saddam yönetiminden milyarlarca dolar alacağı var. Irak'ta oluşacak yeni yönetim veya yönetimler bu borçları tanımayacak. Aynı şekilde Saddam yönetiminin Almanya ve Fransa'yla imzaladığı petrol sözleşmelerinin de hiç bir geçerliliği kalmayacak. Saddam'ın Royal Dutch/Shell, Italy'nın Eni, Rusya'nın Lukoil ve Fransa'nın Total/Fina/Elf şirketleriyle 38 milyar dolar değerinde kontrat imzaladığı söylenmektedir. ABD'nin Irak işgaline direnen Almanya ve Fransa, Saddam sonrası Irak'ın yeniden inşasında, büyük bir olasılıkla dışarıda bırakılacaklardır⁹.

Amerika'nın Irak işgalinden en çok hoşnut görünen Kürtler bile kimi kaygılar taşımaktadır. 1960'tan beri ABD ile sağlıklı bir ilişki zemini yoklayan Kürtler, bütün bu zaman zarfında tatmin edici bir sonuca ulaşamadılar. 1972 ve 1975 yılları arasında ABD ve Kürtler arasında, genellikle İran ve İsrail üzerinden sınırlı ve gizli bir ilişki vardı. Ancak 5 Mart 1975'te, ABD'nin öncülüğünde Cezayir'de İran ve Irak arasında yapılan anlaşma, ABD -Kürt ilişkisini koparttı. Amerika, Irak'ın Kürtlere karşı kimyasal silah kullanmasında da oldukça toleranslı davrandı. Hatta ABD, kimyasal silah kullanma suçlamasını bir ara İran üzerine atmaya çalıştı¹⁰.

Bu dönem ABD, 1990 yılına kadar¹¹, özellikle İran-Irak savaşı boyunca Saddam rejimini aktif bir şekilde destekledi. Körfez Savaşı sırasında Kürtleri Irak rejimine karşı ayaklanmaya davet eden ABD, Mart 1991'de ayaklanan Kürtlere kimyasal silahlarla saldıran Saddam rejimine, "Irak'ın iç işlerine karışmam" gerekçesiyle sessiz kaldı¹². 1995 yılında da ABD, Saddam'a karşı bir darbe hareketi içinde olan Kürtler ve Irak muhalefetini son anda yalnız bıraktı.

ABD'nin Irak'a saldıracağı yönündeki eğilimin belirmeye başladığı 6 aydan bu yana Iraklı Kürtler ABD'den, Irak'ın olası bir kimyasal silah saldırısına karşılık kendilerini hazırlamak istemektedirler. Şim-

Kerkük'ün askeri açıdan stratejik bir önemi de Bağdat'la olan

bağlantısıdır. Askeri açıdan, Kerkük'ü by pass geçerek Bağdat'a

diye kadar Kürtler bir çok kez Amerika'dan kendileri için mobil klinik, gaz maskeleri, Cipro gibi antibiyotikler, biyolojik silahlara karşı panzehir olarak kullanılan Atropine gibi ilaç verilmesini talep ettiler. Yardım sözü verilmiş olmasına rağmen Kürtler hala olumlu bir sonuç alamadılar¹³.

Kürtlerin karşı karşıya olduğu diğer önemli bir risk de 1991'den beri sahip oldukları de facto bağımsız yönetimlerini kaybetme olasılığıdır. ABD Kuzey cephesinde Irak'a saldırmak üzere Türkiye'de en az 40.000 Amerikan askeri ve 350 savaş uçağının konuşlandırılmasını talep etmektedir. Türkiye ise 80.000 askerle Kuzey Irak'a girip, doğrudan doğruya Irak'la herhangi bir çatışma ortamına girmeden, olası Kürt devleti girişimlerine yerinde müdahale ederek engellemek istiyor¹⁴. ABD ve Türkiye'nin, Türk askerinin ABD saflarında Irak'a saldırmasını da kapsayan çok boyutlu bir anlaşmaya varması, de facto Kürt yönetimini ciddi bir riskle karşı karşıya bırakabilir¹⁵. Bir de ABD'nin Musul ve Kerkük'ü ele geçirmede karşılaşılabileceği zorluklar karşısında, Türkiye'nin yardımına başvurmak durumunda kalması, Iraklı Kürtlerin durumunu daha da zorlaştıracaktır¹⁶.

Bağdat'ın Fethi Kerkük'ten Geçer

Amerika'nın Irak operasyonunda Kerkük, gerek coğrafi ve stratejik konumu ve gerekse sahip olduğu petrol rezervleriyle çok önemli bir yer tutar. Zagros dağı eteklerinde kurulu olan şehir, Bağdat'ın 250 km kuzeyinde yer alır. Ünlü yazar Şemsettin Sami, 1886'da Türkçe olarak yayınladığı ilk ansiklopedik sözlük "Kamûs-ul-A'lam" in Kerkük maddesinde şöyle yazıyor: "Kerkük: Kürdistan'ın Musul ilinde ve Musul'un 160 kilometre güneydoğusunda, bir sıra tepelerin altında, geniş bir ovanın kenarında ve Erdhem Irmağı üzerinde, Şehrezor sancağının merkezi bir kenttir¹⁷."

Irak'taki önemli petrol havzalarından biri olan Kerkük'teki kuyulardan günde şu anda 1 milyon varil petrol üretilmektedir. Kerkük'teki petrol rezervlerinin 10 milyar varilin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Amerikalı askeri planlayıcılar, savaş dumanlarının dindiği ortamda, Kerkük'teki petrol kuyularının yal-

ulaşmak hemen hemen imkansızdır. Çünkü, ağır ve mekanize zırhlı araçların Bağdat'a doğru hareket edebilecekleri yegane elverişli yol Kerkük- Bağdat güzergahıdır. Bağdat'a çıkan diğer yollar, coğrafi yapıları gereği dağlık ve engebeli olduklarından askeri açıdan hızlı bir ilerleyişe elverişli değildir.

nızca Amerikan askeri kontrolünde olmasını talep etmektedirler. Ancak Amerikalıları endişelendiren çok ciddi bir sorun var: Irak askeri güçlerinin Kerkük'ü terk etmeden önce şehirdeki petrol kuyularını yakarak infilak ettirmeleri¹⁸.

Irak askerlerinin böyle bir eyleme girişmeleri Amerikalıların beklemeyeceği bir savaş sürprizi değil. 1991'de Saddam güçleri Kuveyt'ten çekilirken, Kuveyt'teki yaklaşık 1000 petrol kuyusundan 730'nu ateşe verdiler. Yangınla oluşan bulutlar aylarca Körfezi örtü ve gökten kara yağmurların yağmasına sebep oldu. Yeraltı suları kirlendi. Bazı kuyulardan günde 60 000 varilin üzerinde fışkıran ham petrol, çölde bir çok petrol gölünün oluşmasına yol açtı.

Kuyuların yakılması bir yandan muazzam bir çevre, sağlık ve ekonomik yıkıma yol açarken, diğer yandan karadaki askeri güçlerin ilerlemesini de çok ciddi oranda engelleyebilmektedir. Öte yandan kuyulardan çıkan dumanlar, uçakların hareket alanını ve uydudan izlemeyle pozisyon alışı zorlaştırmaktadır¹⁹.

Kuweyt'teki kuyuların yakılmasıyla meydana gelen maddi hasar 20 milyar doların üzerindeydi. Aradan 10 yıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen, bazı kuyulardaki tahribatlar hala tamir edilemedi. Amerikalı askeri uzmanlar, Saddam'ın sona yaklaştığı anda, günde 3 milyon varil petrolü Basra Körfezi'ne dökmeye kalkışabileceğini de hesaba katmaktadır. Böyle bir durumda Körfezdeki 15'ten fazla tuzdan arındırma tesisi de yıkıma uğrar ve meydana gelecek hasar 50 milyar doları aşar²⁰.

Kerkük'ün askeri açıdan stratejik bir önemi de Bağdat'la olan bağlantısıdır. Askeri açıdan, Kerkük'ü by pass geçerek Bağdat'a ulaşmak hemen hemen imkansızdır. Çünkü, ağır ve mekanize zırhlı araçların Bağdat'a doğru hareket edebilecekleri yegane elverişli yol Kerkük- Bağdat güzergahıdır. Bağdat'a çıkan diğer yollar, coğrafi yapıları gereği dağlık ve engebeli olduklarından askeri açıdan hızlı bir ilerleyişe elverişli değildir. Üstelik buralarda pusular kurarak ABD ve müttefiki ordulara ciddi kayıplar verdirmek de olasıdır²¹.

Rus istihbarat kaynaklarına göre, ABD'nin Kerkük'e yönelik askeri planlarından haberdar olan

İngiliz düşünce kuruluşu 'The Institute of International Strategic

Studies' e göre, savaş sonrası barışı koruma operasyonlarının ABD

Irak'ta Kerkük'ün savunmasına büyük bir önem vermektedir. Irak, Cumhuriyet muhafızları, sınır muhafızları, binlerce Baaslı sivil polis ve askeri istihbarat komandolarıyla daha şimdiden Kerkük'te bir savunma kalkanı oluşturmuştur²². Dolayısıyla Kerkük'ün düşüşü Bağdat'ın düşüne yol açacaktır.

Bütün bunları dikkate alarak Amerika 1991 Körfez Savaşı ve 1999'da Kosova'da yaptığı gibi, bir yandan çok yoğun bir hava bombardımanıyla Irak'ın elde kalmış olan füze ve radarlarını yıkarken, diğer yandan çok çabuk hareket eden kara güçleriyle, başta Kerkük olmak üzere petrol sahalarını denetim altına almaya çalışacaktır. Yine bu esnada özel birlikler, henüz kullanılmasına izin verilmeden Saddam'ın biyolojik ve kimyasal silah depolarını ele geçirmeye çalışacaklardır²³.

Amerikanın ele geçirmek istediği diğer bir şey de Baas Partisine ait arşivdir. Arşivin ele geçirilmesiyle Irak rejiminin 30 yıldan beri Sovyetler Birliği, Doğu Almanya, Arap ve Batılı politikacılarla, hatta terörist örgütlerle olan ilişkileri de gün yüzüne çıkacaktır.

Savaşın Maliyeti

Beyaz Saray kaynaklı değerlendirmelere göre Irak'a yönelik direkt bir müdahalenin bedeli 80 milyar dolar civarında olacaktır. Ancak Yale Üniversitesi ekonomi profesörlerinden William D. Nordhaus'a göre, ülkenin yeniden yapılanma giderleri de işin içine katıldığında, gerçek giderler astronomik rakamları bulacaktır.

Bosna ve Kosova'daki uluslararası barışı koruma operasyonları dikkate alındığında, Irak'ta etkili bir barış ve sükunet ortamı tesis edebilmek için on binlerce Amerikan askeriye ihtiyaç olacaktır. Her ay Afganistan'da yaklaşık 1 milyar dolar askeri operasyonlar için harcamak durumunda kalan Amerika'nın Irak'taki giderleri oldukça fazla olacaktır²⁴. Irak'ta yıllarca kalması düşünülen Amerikan askeri gücünün yıllık giderleri maksimum 10 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır. Profesör Nordhaus'a göre, "Başarılı bir işgal ve Irak'ın yeniden yapılanması göz önüne alındığında,

ve müttefiklerine yıllık maliyeti 12 ve 50 milyar dolar arası olacaktır. İngiliz düşünce kuruluşu, 100 000 kişilik bir ordu ile Irak'ı 5 yıl kadar bir süre işgal etmenin yaklaşık 125 milyar dolara mal olacağını tahmin etmektedir.

Amerikan askeri gücünün Irak'ta kalışı rahatlıkla 20 yılı aşacaktır. Böylece ilk on yıllık gider 75 ve 500 milyar dolar arası olacaktır²⁵.

İngiliz düşünce kuruluşu 'The Institute of International Strategic Studies' e göre, savaş sonrası barışı koruma operasyonlarının ABD ve müttefiklerine yıllık maliyeti 12 ve 50 milyar dolar arası olacaktır. İngiliz düşünce kuruluşu, 100.000 kişilik bir ordu ile Irak'ı 5 yıl kadar bir süre işgal etmenin yaklaşık 125 milyar dolara mal olacağını tahmin etmektedir²⁶.

BM değerlendirmeleri, savaş sonrası Irak'ı yeniden inşa maliyetinin, ilk üç yılda 30 milyar doları aşacağı yönündedir²⁷.

Petrol Denetimi

ABD Savunma Bakanlığı dünyada 12 ülkenin nükleer silah programına, 13 ülkenin biyolojik silahlara, 16 ülkenin kimyasal silahlara ve 28 ülkenin balistik füzelere sahip olup Amerika Birleşik devletleri için bir tehdit oluşturduklarını dile getirmektedir²⁸. Nükleer silahlar ve uzun menzilli füze başlıklarına sahip olması şu anda gündemdeki yerini koruyan Kuzey Kore, bu tehlikeli silahları para karşılığında satmakta tereddüt etmemektedir²⁹. Üstelik şu an, 37.000 'i Güney Kore'de olmak üzere, 100 000 Amerikan askeri Kuzey Kore'nin füze menziline bulunmaktadır³⁰.

Dünya genelinde durum bu iken, Irak'ı ABD açısından birinci öncelikli tehdit ve hedef durumuna sokan nedir? Böyle bir soruya ilk akla gelen yanıt, elbette ki Irak ve bölgedeki petroldür.

Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, 1912'de İngiliz Banker Sir Ernest Cassel'in öncülüğünde, İngiliz ve Alman ortak girişimi olarak kurulan *Turkish Petroleum Company*, bölgede çıkarılacak petrolün denetimi haklarına sahipti. 19 Mart 1914'te Almanlar ve İngilizlerin yaptığı işbirliği doğrultusunda, şirket hisselelerinin %50'si *Anglo Persian*, %25'i *Deutsche Bank*'a, %25'i *Royal DutchShell*'e devredildi³¹. Ancak Almanya savaşı kaybedince ortaklıktan çıkarıldı. Kuzey Irak üzerinde hak iddia eden Fransa'ya, bu iddiasından vazgeçmesine karşılık olarak ortaklıktan bir hisse verildi.

Amerika'nın Irak'ı denetim altına almasıyla, büyük bir olasılıkla

Irak OPEC'ten istifa edecek, veya ettirilecek. 1974 yılında, dünya

Fakat Amerika'nın da, petrol üretiminde OPEC'in payı %50'nin üzerindeyken, bugün %42 civarına inmiştir. Amerika'nın denetimindeki bir Irak'ta, petrol üretiminin günde 6 milyon varile çıkarılmasıyla, bütün dünyada petrol fiyatları keskin bir şekilde aşağı inebilir.

ABD Dışişleri Bakanı Colin Powel, Boston Globa yaptığı açıklamada Irak ve petrolün denetimine ilişkin olarak şöyle söylemektedir: "Irak'la savaşa girildi-

ğinde, koalisyonu oluşturan güçlerin liderliği Irak'ın kontrolünü ele alacaktır. Irak petrolü Irak halkına aittir. Irak'ta her ne şekilde bir muhafazlık oluşturulursa oluşturulsun, petrol Irak halkı için kullanılacaktır; ABD'nin amaçları doğrultusunda kullanılmayacaktır." Colin Powell, ABD'nin hangi firmalarının petrol sahalarını işleteceğine ilişkin soruya şu karşılığı vermektedir: "Bu soruya verecek bir yanıtım yok. Eğer Irak'ı işgal edecek güç biz isek petrol Irak halkının çıkarları için alınacak ve Irak halkının yararına işletilecektir³⁶."

Birinci Dünya savaşının sona ermesinin ardında, Amerika da, Avrupa'da savaşmasına karşılık olarak Irak petrolünden bir hissenin kendisine verilmesini istedi. Amerika, bu haktan yoksun bırakıldığı takdirde, savaş öncesi imzalanmış olan petrol ile ilgili bütün antlaşmaları ilegal sayacağını ilan etti³².

ABD'nin baskısına dayanamayan İngiltere, Amerika firmalarına ortaklıktan % 20 bir pay vermek durumunda kaldı.

Irak, 1967'de, diğer Arap ülkeleriyle İsrail'e karşı Altı Gün Savaşına katılınca ABD ile ilişkilerini kesti. 1972 yılına geldiğinde Irak petrol endüstrisini milileştirdi. Budan sonraki 15 yıl boyunca Irak Sovyetler Birliği'ne yakınlaştı ve Sosyalist blokla ilişkilerini genişletti. Ancak ABD gözlerini bölgedeki petrol ve denetiminden hiç ayırmadı³³. Çünkü petrol yalnızca para değil, aynı zamanda güçtü. Petrolü kontrol eden gücü elinde tutardı.

Bütün bu açıklamalara rağmen ABD yönetim çevrelerinde, Irak petrol gelirlerinin bir kısmının en az iki yıl sürecek işgal operasyonu giderleri için kullanılıp kullanılmayacağı tartışılmaktadır. Başkan yardımcısı Dick Cheney ve Pentagondaki bazı yetkililer, Irak petrol gelirlerinin, Irak'ta demokratik bir rejim kurulana dek, işgal güçlerinin günlük masrafları için harcanmasından yanadırlar. Buna rağmen devlet ve adalet bakanlıkları, paranın emanette alıkonmasından yana bir eğilim sergilemektedirler³⁷.

Irak'ın tespit edilmiş olan petrol rezervleri en düşük tahminle 112 milyar varildir. Bu miktar ABD'nin sahip olduğu petrol rezervlerinin yaklaşık beş katıdır. Üstelik ABD, kendi petrol ihtiyacının %60'ını dışarıyla karşılamaktadır. Irak, 262 milyar varil petrolle dünyada en çok rezerve sahip Suudi Arabistandan sonra, ikinci zengin ülkedir. Irak'ın ispatlanmış 112 milyar varil petrol rezervine ek olarak, henüz tam olarak keşif edilmemiş 220 milyar varil petrolünün olduğu tahmin edilmektedir³⁴.

Irak, İran ile savaşa girmeden önce günlük petrol üretimi 3.5 milyon varil idi. Ancak ülkenin girdiği iki ağır savaştan sonra, Irak'ın günlük petrol üretimi 2.1 milyon varile kadar geriledi³⁸. Şu anda Irak 'ın dünya petrol ihracatındaki payı % 3 civarındadır³⁹.

Amerika'nın Irak'ı denetim altına almasıyla, büyük bir olasılıkla Irak OPEC'ten istifa edecek, veya ettirilecek. 1974 yılında, dünya petrol üretiminde OPEC'in payı %50'nin üzerindeyken, bugün %42 civarına inmiştir. Amerika'nın denetimindeki bir Irak'ta, petrol üretiminin günde 6 milyon varile çıkarılmasıyla, bütün dünyada petrol fiyatları keskin bir şekilde aşağı inebilir³⁵.

Tha Wall Street Journal'a yansıyan kimi haberler, Bush yönetiminin Irak Petrol Sanayisini rehabilite etmek arzusunda olduğu yönündedir. Yine basına yansıyan kimi haberler, Cheney'e bağlı personelin Ekim ayında Exxon Mobil Corporation, Chevron Texaco Corporation, Concoco Philips ve Halliburton'la bir görüşme yaptığı yolundadır. Ancak ABD yönetimi ve söz konusu şirketler bu toplantının yapıldığı yönündeki haberleri yalanlamaktadırlar⁴⁰.

Açık ki ABD Irak'ı denetimi altına aldığı andan itibaren, dünya petrol rezervlerinin %65'ine sahip olan ve dünya ham petrol üretiminin %30'nu gerçekleştiren Basra körfezini de kontrol altına alacaktır.

Ancak Türkiye'nin hala ısrarla üzerinde durduğu nokta bağımsız

Kürt devleti ilanı ve Musul- Kerkük'ün kaderidir. Gerek KDP ve

Savaş Sonrası Yapılanma

"Irak Tarihi" adlı çalışmasıyla tanınan İngiliz tarihçi Charles Tripp'e göre, Irak söz konusu olunca iki noktaya dikkat etmek gerekir:

1) İngilizlerin Birinci Dünya savaşı sonrasında kendi amaçları doğrultusunda kurdukları oldukça yeni bir ülkedir.

2) 80 yıllık kuruluşundan bu yana, 'Irak halkı' gibi bir kavram, çok ciddi bir tartışma konusudur⁴¹.

Osmanlılar bugün Irak olarak adlandıran bölgeyi 1500'lerde ele geçirdiler. Yaklaşık 100 yıl sonra, 1600'larda Osmanlı yönetimi dini(mezhepsel), etnik ve coğrafi unsurları dikkatte alarak bölgeyi üç ayrı vilayete ayırdı. Kuzeyde, Musul vilayeti olarak adlandırılan dağlık kesimde Kürt nüfus yoğunlukta idi.

Diğer iki vilayette Arap nüfus baskındı. Ortak dil ve dinsel özelliklerine rağmen, Arap nüfus farklı iki mezhebe mensuptu. Irak'ın merkezinde, çöl ve Bereketli Hilal olarak bilinen iki nehir arasında oturanlar Suni mezhebinde idi. Osmanlılar Bağdat merkezli bu yeri Bağdat vilayeti olarak ayırdılar.

Üçüncü vilayet, yoğun bataklık ve boş çöllerle kaplı alanlardan oluşan, Şii Mezhebenden Arapların yerleşik olduğu güneydeki Basra idi.

Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde, İngilizler Kasım 1914'te Basra'yı, Mart 1917'de Bağdat'ı, Kasım 1918'de Musul'u işgal etti. Savaş bittiğinde Irak İngilizlerin denetimindeydi. Osmanlıların üç vilayet halinde yönettiği Irak'ı, İngilizler "yönetim amaçlı olarak" bir devlet halinde organize ederek Bağdat'ı başkent yaptılar⁴².

1920'lerde hala imparatorluk görüşüne sadık olan İngilizler Milletler Cemiyetinden Irak'ı resmen kontrol mandasını aldılar. Ancak ertesi yıl Kürtler ayaklanma başlattı. İngilizler ayaklanmayı yatıştırmak için, 1921'de, İstanbul'da eğitim görmüş, Suudi Arabistan doğumlu Faysal'ı Irak'a kral olarak atadı. 1932'de İngilizler Irak'tan ayrıldılar, fakat arkada bıraktıkları yapı çok siyasi çekişme ve çatışmaya elverişliydi.

Savaş sonrasında Irak'a yerleşmesine kesin gözüyle bakılan Amerika'nın ülkede yepyeni bir yapı-

gerekse KYB, savaş sonrasında bağımsız Kürt devletini ilan etmeyeceklerini, uluslararası ortamın bu işe elverişli olmadığını, Irak'ın toprak bütünlüğünü koruyacak federal bir yapılanmanın, Kürtlerin temel talebi olduğunu, başta Türkiye olmak üzere, ilgili tüm devletlere bir çok kez ilettiler.

lanmaya gidileceği aşikardır. Çünkü Amerika Irak'ta vur-kaç politikasına yönelmeyecektir. Yeniden yapılanma idari yapı, parti sistemleri, istihbarat ağı, askeri yapı, yerel yönetimler

gibi geniş bir yelpazeden ele alınacaktır. II. Dünya Savaşı sonrasında Almanya ve Japonya'nın işgalinde olduğu gibi, büyük bir olasılıkla Irak da uzun bir dönem için üst idari yapı itibarıyla ABD askeri ve mütefiklerinin demir yumruğu yönetiminde kalacaktır.

Ulusal Güvenlik sözcüsü Sean McCormack ABD'nin Irak'ta kalacağı süreye ilişkin olarak şöyle söylemektedir: "ABD Irak'ta, Irak halkına kendi ülkesini yeniden yapılanmada iyi bir başlangıç yapacağı döneme kadar yardımcı olacak ve gerektiği kadar kalacaktır. Bu amaca ulaşıldığı an Irak'ı terk edecektir"⁴³.

ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Peter Rodman ise Irak'ta kalışa ilişkin olarak şöyle söylemektedir: "Irak'ı gerektiği zamandan önce terk etmemek bizim sorumluluğumuzdur. Bizim Irak'ta bir boşluk bırakmama sorumluluğumuz var"⁴⁴.

Amerika, İngiltere'nin 1920'lerde zorla biraya getirdiği, ancak bir türlü üniter bir yapı oluşturamayan Irak'ı gevşek bir federasyonla bir arada tutma eğilimindedir. Böylece güçlü ve merkezi bir yapıya sahip olamayan Irak, bundan böyle kendi komşuları ve İsrail için de bir tehlike olmayacaktır⁴⁵.

Körfez savaşından bu yana, şüphesiz üzerinden en çok konuşulan konu Musul ve Kerkük'tür. Türkiye, Bağımsız Kürt devleti oluşumu ve Kürtlerin Musul ve Kerkük'ü denetim altına alma girişimlerini *casus belli* (savaş nedeni) sayacağını defalarca ilan etti⁴⁶. Uzun bir dönem, Musul ve Kerkük üzerindeki tarihi haklarından söz eden Türkiye, gelinen noktada bu isteminden vazgeçmiş veya ısrarcı olmak istememektedir.

Ancak Türkiye'nin hala ısrarla üzerinde durduğu nokta bağımsız Kürt devleti ilanı ve Musul- Kerkük'ün kaderidir. Gerek KDP ve gerekse KYB, savaş sonrasında bağımsız Kürt devletini ilan etmeyeceklerini, uluslararası ortamın bu işe elverişli olmadığını, Irak'ın toprak bütünlüğünü koruyacak federal bir yapılanmanın, Kürtlerin temel talebi olduğunu, başta Türkiye olmak üzere, ilgili tüm devletlere bir çok kez ilettiler.

Türkiye'nin, bağımsız Kürt devleti ilanı ve Kürtlerin Musul ve Kerkük'e girişini engellemek amacıyla Kuzey Irak'a girmesi, uluslararası hukuk açısından meşru bir müdahale olarak kabul edilmeyeceği gibi, uzun vadede Türkiye'nin çıkarlarına da hizmet etmez. Böyle bir girişim, bölgedeki diğer aktörlere de davetiye çıkaracağı gibi, yıllarca sürececek bir Kürt-Türk savaşı ve düşmanlığına da yol açar.

Musul'a gelince, Kürtlerin genellikle şehir merkezi üzerinde ısrarcı olmaları görülmektedir. Kent merkezinde azımsanmayacak bir Kürt nüfus olmasına rağmen, kentte Arap ve Türkmen nüfusları baskındır. Musul'la karşılaştırıldığında, Kerkük'ün durumu oldukça farklıdır. Öyle ki, Kerkük'te bir Arap mezarlığı bile yoktur. Önemli oranda bir Türkmen nüfusu barındırmasına rağmen, Kerkük tipik bir Kürt kentidir.

71 yaşındaki kıdemli Kürt politikacı Sami Abdurahman, Kürtler için Kerkük'ün önemini şöyle dile getirmektedir: "1970 ve 74 barış müzakerelerinde, bizim Saddam'la bir uzlaşmaya varmamızı engelleyen temel sorun Kerkük'ün yönetiminin kimlerin elinde olacağıydı. Bu konudaki anlaşmazlık bizi Irak yönetimi ile yeni bir savaşın içine soktu".

Irak ordusunun dağılması durumunda bile Kürtler Kerkük'e saldırmayacaktır. Kürtler, böyle bir saldırının başta Türkiye olmak üzere, İran gibi ülkelerin müdahalesine yol açacağı farkındalar. Kaldı ki ABD ve İngiltere'de, Kürtlerin Kerkük'e saldırarak denetim altına almalarına hiç bir şekilde müsaade etmeyeceklerdir⁴⁸. Çünkü en kaba anlatımla, bu güçlerin bölgeye yerleşmeleri, başta Kerkük ve Musul petroleri olmak üzere bölgedeki petrolü denetim altına alma amacıdır.

Türkiye'nin, bağımsız Kürt devleti ilanı ve Kürtlerin Musul ve Kerkük'e girişini engellemek amacıyla Kuzey Irak'a girmesi, uluslararası hukuk açısından meşru bir müdahale olarak kabul edilmeyeceği gibi, uzun vadede Türkiye'nin çıkarlarına da hizmet etmez. Böyle bir girişim, bölgedeki diğer aktörlere de davetiye çıkaracağı gibi, yıllarca sürececek bir Kürt-Türk savaşı ve düşmanlığına da yol açar. PKK ve Türk güvenlik güçleri arasında 15 yıl kadar süren düşük yoğunluklu savaş, bir Türk-Kürt savaşı olmadı, ancak Türkiye'nin Kuzey Irak'a müdahalesiyle meydana gelecek ilk silahlı çatışmanın uluslararası literatürdeki adı, "Türk-Kürt" savaşıdır.

Üstelik Türkiye'deki Kürtler, Kuzey Irak müdahalesinin doğrudan doğruya kendileri yüzünden yapılabileceğinin farkındadır. En sıradan bir Kürt bile, eğer Türkiye'de milyonlarca Kürt yaşamıyor olsaydı, Türkiye'nin bu müdahaleye kalkışmayacağını bilir. Bu

harekatın milyonlarca Kürt'ün hissiyatını nasıl etkileyeceği bir yana, "ayrımız gayrımız yok, hepimiz eşit haklara sahip birinci sınıf vatandaşlarız" söyleminin en temel dayanaklarını ortadan kaldıracaktır. Tabii "Türk -Kürt" kardeşler gibi sözlerin de.

Türkiye'nin, olası göçü engellemek amacıyla Kuzey Irak içinde, 70 km derinliklerde "güvenlik kordonu" oluşturmaya kalkışması da "insani" olmaktan çok siyasi amaçlıdır. Körfez savaşı sırasında yüz binlerce Kürt İran'a da sığınmıştı. Dolayısıyla İran'da aynı gerekçelerle Kuzey Irak'a girebilir.

Bizzat Başbakan Abdullah Gül, şimdiye kadar defalarca Irak'la herhangi bir silahlı çatışmaya girilmeyeceğini ve Irak'a tek kurşunun sıkılmayacağını açıkladı. Peki Irak savaşı başladığında, Saddam güçleri Kuzey'de kendisine karşı savaşan ABD ve Kürtlere karşı kimyasal silah kullandı ve yüz binlerce sivil Kürt Türkiye'nin Kuzey Irak'ın iç kesimlerinde oluşturduğu "güvenlik kordonuna" doğru göç etmeye başladı, Türkiye böyle bir durumda Irak'la çatışmadan bu göçü nasıl durduracak?

Irak savaşını, Kürtlerin savaş sonrası siyasi mevzilenmesine endekslemiş olan Türkiye'nin bu politikası, ABD'nin bölgeye uzun vadeli yerleşme stratejisine hizmet eder niteliktedir. Türkiye bu politikasıyla soydaş olarak haklarının savunucu rolüne soyunduğu Türkmenleri de, "yeter ki Kürtler bir şeyler elde etmesin" mantığıyla feda etmekten kaçınmamaktadır⁴⁹.

Ancak her şeye rağmen Kürtler, "Kürt Kudüs"ü "olarak adlandırdıkları Kerkük'ten vazgeçmeyecektir. Amerikalılardan, Kerkük'ün tarihi, coğrafi ve demografik yapısını göz önünde bulundurarak, şehrin Kürt Federe yönetimi sınırlarına dahil edilmesini isteyeceklerdir.

Bölgede uzun dönem kalıcı olduğuna kesin gözüyle bakılan ABD, bir dönem sonra, bu kalıcılığını kurumsallaştırmak için Kürt meşruiyetine ihtiyaç duyacaktır. Bu bir stratejik öngörü değil, ancak uluslararası hukuk ve reel politik bunu gerektirecektir.

Etnik, dini ve coğrafi kriterler göz önüne alındığında, Osmanlı vilayet sistemi üzerine inşa edilen üçlü federasyona Türkiye'nin de çok fazla itirazı olmamalıdır.

Aslında Irak'taki federal yapının temelleri daha 1991'de atıldı. Öyle ki, yıllardır de facto bir bağımsızlığa sahip olan Kürtleri, bu aşamadan sonra merkezi, otoriter ve üniter bir Irak'a yeniden entegre etmek, hiç bir şekilde kolay olmayacaktır. Kaldı ki Kürtler, Irak muhalefeti içinde ülkede yerleşik olup yıllardır yönetim deneyimine sahip olan yegane organize güç durumundadırlar. Bu yönleriyle de Kürtler Irak'ın yeniden yapılanmasında, Irak muhalefet grupları ve ülke içindeki halk arasında, çok önemli bir köprü rolü oynarlar⁵⁰.

Kürt federe yönetimi sınırlarında kalacak Musul-Kerkük'ten, gelecekte en karlı çıkacak olan taraf Türkiye olurdu. Ancak Türkiye'nin tutumu, ABD'nin Musul-Kerkük'ü uzun bir dönem denetiminde tutma

politikasına da hizmet etmektedir. Irak'ta bir iç denge politikası güdecek olan ABD, Musul ve Kerkük'ü bir arada ne Arap'lara ve ne de Kürtlere verecektir. Büyük bir olasılıkla Musul, Federe Suni Arap yönetimi sınırlarına dahil edilirken, Kerkük Kürt yönetimi tarafından kalacaktır.

Irak'ı üçlü bir federasyon olarak bir arada tutmak, bölgedeki dengelerin korunması açısından da son derece önemlidir. Bağımsız bir Kürt devleti oluşumu Türkiye, İran ve Suriye'deki Kürtleri tetikleyebileceği gibi, Güneyde ortaya çıkacak Şii bir devlet İran lehine dengeleri bozar. Bu nedenle, aslında halkı istemese bile, Irak'ı gevşek bir federasyonla bir arada tutmak ABD ve müttefikleri için de önemlidir.

- 1) "The Region After Iraq", Stratfor, 04 February 2003.
- 2) "U.S. Presence in Persian Gulf Worse Than Iraqi Arms: Rafsanjani," Tehran Times, 08 February 2003.
- 3) "The Region After Iraq", Stratfor, 04 Şubat 2003.
- 4) Slevin, Peter, "Russia Would Not Block War: Putin's Concern Seen as Protecting Oil Interests" Washington Post, 04 February 2003.
- 5) Preston, Julia, "U.N. Estimates Rebuilding Iraq Will Cost \$30 Billion", New York Times, 30 January 2003.
- 6) Slevin, Peter, agm.
- 7) Timmerman, Kenneth, "Regarding a post-Saddam Iraq", Washington Times, 07 February 2003.
- 8) Timmerman, Kenneth, agm.
- 9) Timmerman, Kenneth, agm.
- 10) Dorschner, John, "Tale of Iraq: a strife-torn land created by others, borders kept at expense of bloodshed" Miami Herald, 05 February 2003.
- 11) 1990 yılı yazında, Saddam ABD'nin Irak büyükelçisi April Glaspie ile yaptığı görüşmede Kuveyt'le olan sınır anlaşmazlığını dile getirdi. Büyükelçi, Araplar arasındaki sınır anlaşmazlıklarına ilişkin herhangi bir görüşlerinin olmadığını söyledi. Bu görüşmeden bir hafta sonra Irak Kuveyt'e girdi. ABD, Ocak 1991'de bütün diplomatlarını Bağdat'tan geri çekti. Bkz. Dorschner, John, agm.
- 12) GUNTER, Michael M., "The Foreign Policy of the Iraqi Kurds", Journal of South Asian and Middle Eastern Studies, Vol. XX, No.3, Spring 1997, s. 8-9
- 13) Rubin, Trudy "The Kurdish question: Will U.S. keep bargain?" Philadelphia Inquirer, 12 February 2003.
- 14) Karon, Tony, "Disquiet on Northern Iraq", Time Magazine, 21 February 2003.
- 15) "U.S. Strikes Costly Deal With Turkey", Stratfor, 04 February 2003.
- 16) "U.S. Strikes Costly Deal With Turkey", Stratfor, 04 February 2003.
- 17) Bozarlan, M. Emin, Tarihteki İlk Türkçe Ansiklopedide Kürdistan ve Kürdler, Deng Yayınları, 2001, İstanbul, s. 151.
- 18) Urbina, Ian, "Kirkuk: Mad race for a 10bn-barrel prize", Asia Times, 1 February 2003.
- 19) Urbina, Ian, agm.
- 20) Zagorin, Adam, "All About The Oil" Time Magazine, Feb. 09, 2003.
- 21) "Kirkuk May Test U.S. Ground War Plans", Stratfor, 03 February 2003.
- 22) "Kirkuk May Test U.S. Ground War Plans", Stratfor, 03 February 2003.
- 23) Hoagland, Jim, "War's Opening Hours", Washington Post, 02 February 2003.
- 24) Ignatieff, Michael, "The Burden", New York Times Magazine, January 5, 2003. Amerika'nın Afganistan'da aylık yardım kapsamında harcadığı para 25 milyon dolar civarındadır.
- 25) Duncan, Gary, "Price of peace will eclipse cost of war" The Times, 06 January 2003.
- 26) Mc Donough, Michael, " Postwar Iraq May Cost \$50B a Year", Associated Press, 07 February 2003.
- 27) Preston, Julia, "U.N. Estimates Rebuilding Iraq Will Cost \$30 Billion", New York Times, 30 January 2003.
- 28) Rall, Ted, " Iraq: Another Fake Liberation", Yahoo. com Op/Ed, 06 January 2003.
- 29) Friedman, Thomas L., "A War for Oil?", New York Times, 05 January 2003.
- 30) Scheer, Robert, "No Room for Logic in Bush Foreign Policy", Los Angeles Times, 31 December 2002.
- 31) Altun, Mehmet, "114 yıllık dava: Musul- Kerkük", Cumhuriyet, 16 Ocak 2003.
- 32) Dorschner, John, agm.
- 33) İğincir, her gün basın brifinglerinden Irak lideri Saddam'ın zararlarından söz eden Dışişleri Bakanı Donald Rumsfeld, geçmişte ABD- Irak ilişkilerinin yeniden oluşturulmasında önemli bir rol oynadı. Rumsfeld, ilk kez 20 Aralık 1983 yılında, Başkan Reagan'ın isteği üzerine Saddam'la görüştü. Rumsfeld- Saddam görüşmesi, 1984'te ABD-İrak diplomatik ilişkilerinin yeniden tam olarak tekrar başlamasına yol açtı.
- 34) Zagorin, Adam, "All About The Oil" Time Magazine, 09 February 2003.
- 35) Zagorin, Adam, agm.
- 36) The Guardian, January 23, 2003.
- 37) The Guardian, January 23, 2003.
- 38) Preston, Julia, "U.N. Estimates Rebuilding Iraq Will Cost \$30 Billion", New York Times, 30 January 2003.
- 39) Abrahms, Max, "Bush's Postwar Ambitions for Iraq", Haaretz (English version), 10 February 2003.
- 40) The Guardian, 23 January 2003.
- 41) Dorschner, John, "Tale of Iraq: a strife-torn land created by others, borders kept at expense of bloodshed" Miami Herald, 05 February 2003.
- 42) "The real 'Mother of all Battles' is about to get under way", Daily Star (Beirut), 07 February 2003.
- 43) "Bush Creates Office in Post-Saddam Plan", Associated Press, 22 January 2003.
- 44) "U.S. Won't Leave Vacuum in Iraq After War", Reuters, 09 February 2003.
- 45) The real 'Mother of all Battles' is about to get under way, Daily Star (Beirut), 07 February 2003.
- 46) Bila, Fikret, "Barzaniya Uyarı: Aklında geçirme!", Milliyet, 21 Şubat 2003.
- 47) Cockburn, Patrick, "Oil and ethnic rivalries fuel fight for Iraqi border town", Independent, 19 February 2003.
- 48) Cockburn, Patrick, agm.
- 49) Bir Kürt atasözü, Türkiye'nin bu politikasını özetler niteliktedir. "Hacana, ne dixwin, ne didin cirana." (Hacanalılar ne yer ne komşuya yedirirler.)
- 50) Çevik, İlnur, "Time for decisions on Baghdad" Turkish Daily News, 20 February 2003.

Saddam'cı Türkiye'nin Irak Politikası Başarısızlığa Mahkumdur

Sedat Yurtdaş*

Türkiye, mevcut politikasıyla Kuzey-Irak ya da diğer bir deyişle Güney Kürtlerini ne yapıp edip Saddam –müdahale olasılığı nedeniyle mümkün olamayacağından- benzeri bir yönetim altında yaşamaya mahkum etme çabası içindedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir vatandaşı, bir Kürt olarak buna üzüyor, bunu yanlış buluyor, kaygılanıyor ve aynı zamanda bunun başarısızlığa mahkum bir politik tutum olduğuna inanıyorum.

Her şeyden önce bu politika, aralarında KDP (Kürdistan Demokrat Partisi) ile YNK (Kürdistan Yurtseverler Birliği)nin bulunduğu pek çok Saddam muhalifinin yıllardır defalarca ve çeşitli yerlerde bir araya geldikten sonra son olarak İngiltere'de vardıkları ve Federal bir Irak Anayasası öngördükleri yönetim yaklaşımına tümenden aykırıdır. Bu itibarla, yok sayıcıdır. İradeleri hiçe saymacıdır. Dayatmacıdır. Haksızdır. Tutarsızdır.

Tutarsızdır. Çünkü Kıbrıs'ta on yıllardır uğruna büyük bedeller ödemek durumunda kaldığı bir politik yaklaşımın tam tersini, Kürtlere, Araplara hatta Türkmenlere ve bu vesileyle de Ortadoğu'ya zorla kabul ettirmek adeta "deli gömleği" giydirmek istemektedir.

Bu nedenle de bu "çözumsuzlük" seçeneği tutmayacaktır.

Bunu görmek için kahin olmaya gerek yok!

Türkiye'nin sorumluluk makamlarında bulunan zatlar, sanıyorlar ki, ABD ile yürüttükleri görüşmeler sonucunda eğer ABD'ye isteklerini kabul ettirirlerse, özellikle Kürtlerin buna hiç bir itirazları olmayacak ve vakti zamanı geldiğinde istenen her şeyi kuzu kuzu yerine getireceklerdir.

Oysa, böyle bir düşünce yanılığın başka bir şey olmayacaktır.

Kürtlerin 1900'lerin başlarından bu yana ve özellikle 1925, 1946, 1970-75 ve 1991'den bu güne geçtikleri aşamaları, verdikleri mücadeleyi, ödedikleri bedelleri görmemek, yok saymak olacaktır.

Kürtler, nüfusları, dilleri, kültürleri, partileri Parlamentoları ve özellikle son 5-6 yıl içinde sergiledikleri barışçıl demokratik kendi kendini yönetme deneyimleri hiçte yabana atılacak ya da başka devletleşmiş halklardan geri kalacak yanı olmadığını göstermişlerdir.

Bu gerçeğin başta yirmi-yirmi beş milyon Kürt yurttaşı bulunan Türkiye tarafından görülmesi gerekir.

* Avukat, 19. dönem
Diyarbakır Milletvekili

Oysa Türkiye her haliyle insan vicdanı ve uluslararası hukuk nezdinde mahkum olmuş, Saddam'ı yeni bir makyajla yalnız, Arap,

Son bir kaç yıl içinde, özellikle AB (Avrupa Birliği) süreci ile birlikte meydana gelen olumlu gelişmelerin tek tek her bir Kürt yurttaşta yarattığı olumlu izlenim maalesef bugün izlenen politika ile yerini derin endişelere bırakmaktadır.

Evet. Bugün konuya geçen zaman itibariyle en ilgisiz olan Kürtlerin dahi duyarlı oldukları, gözleri kullandıkları Türkiye'nin "soydaşlarına" yönelik olarak izlediği/izleyeceği politikadır. Bu yüzden Türkiye'nin hayatın, sosyolojik realitenin gereklerine uygun politika üretmesi gerekmektedir.

Oysa Türkiye her haliyle insan vicdanı ve uluslararası hukuk nezdinde mahkum olmuş, Saddam'ı yeni bir makyajla yalnız, Arap, Kürt ve Türkmenlere değil, aynı zamanda Dünyaya kabul ettirme gibi sonuçsuz politikasının ardından bu kez onun yerine sadece ismi değişmiş, ancak Irak'a demokrasi, özgürlük birey ve topluluk hakları getirmeyen bir yönetim tesisi için çalışmaktadır.

Bu noktada, kişisel olarak Türkiye ile Irak ve İran, ABD arasında zaman içinde yapılmış anlaşmalar dikkate alınarak Musul ve Kerkük Petrolleri üzerinde de bu bağlamda bir hakkının var olmadığı sonucuna varmış bulunuyorum. ("")

Bu itibarla Irak'ın bütün zenginlikleri Irak'ı oluşturan halklara ait olmalıdır. Yoksa Hitlervari politikaları sadece Kürtlere değil, Araplara da uygulayan bir yönetime elbette ait olmamalıdır.

Petroldeki hak(!)

ABD'nin Irak'a yönelik savaş hazırlıklarını hızlandırdığı bir dönemde çiçeği burnunda AKP Hükümetinin Dışişleri Bakanı Yaşar Yakış'tan gerçekten de "deprem yaratacak açıklamalar" geldi.

Yakış açıklamalarında öncelikle, ABD'nin savaş için Türkiye'den istekleri konusunda gerekli kararın "Meclis'ten çıkmayacağı"ni ifade ediyordu.

Ancak daha bu sözlerin söylenmesinden çok önce, Mersin Limanında ABD savaş gemilerinin yanaşabilmesi için pek çok iskelenin kapatıldığı, vinçlerin söküldüğü, derinleştirme çalışmalarının başladığı zaten

Kürt ve Türkmenlere değil, aynı zamanda Dünyaya kabul ettirme gibi sonuçsuz politikasının ardından bu kez onun yerine sadece ismi değişmiş, ancak Irak'a demokrasi, özgürlük birey ve topluluk hakları getirmeyen bir yönetim tesisi için çalışmaktadır.

yazılmıştı. Ayrıca ABD ve İngiliz İstihbarat ajanlarının Kuzey Irak'a geçerek faaliyetlerine başlamış oldukları da sır değildi. Bu sözlerin söylenmesinin hemen ardından da limanlar yanında, aralarında Diyarbakır'dan Batman'a, Sabiha Gökçen Havaalanına kadar, pek çok hava alanında ABD yetkililerinin denetlemelerde bulunduğu haberleri çıktığı halde Dışişlerinden herhangi bir tezip gelmiyor.

Anlaşılan, gerek Yaşar Yakış'ın açıklamaları, gerek Başbakan Abdullah Gül'ün bölge ülkelerine yaptığı ziyaretler –ki kanımca bu ziyaretler sadece bir niyet belirtisi olup, başkaca bir sonuç doğurma yeteneğine sahip değildir- ve gerekse bu çerçevede söylediklerinin aksine TBMM kararına gereksinim duyulmadan ABD kendi savaş düzenini düzenlemekten hiç de geri durmuyor(du).

Yakış'ın diğer bir önemli açıklaması Kerkük ve Musul'a ilişkin oluyordu.

"Kerkük ve Musul için haklarımızı inceliyoruz" demekteydi. Bu sözlerin söylenmesi üzerine Dışişleri Bakanlığının eski üst düzey görevlilerinden pek çoğu, hiç zaman yitirmeden Musul ve Kerkük üzerinde Türkiye'nin haklarının olduğunu savunmaya başladılar. Adeta bir fırsat kollanıyordu. Umarım bu "yayılmacı emellerin" dışı vurumu değildir.

Bu çerçevede konu ile ilgili kişisel görüşümü açıklamak yerinde olacaktır sanırım. Bu konuda hiç şüphe yok ki ilk başvurulacak kaynak 5 Haziran 1926 tarihli Türkiye ile İngiltere ve Irak arasında Türk-İrak Sınırı ve İyi Komşuluk İlişkileri Andlaşmasının "Üçüncü Kesim Genel Hükümler" bölümünde yer alan 124. maddesidir. Madde aynen şöyledir:

"Her iki ülke arasında ortak çıkarlar alanını genişletmek amacıyla, Irak Hükümeti iş bu antlaşmanın yürürlüğe konulması gününden başlayarak 25 yıl süre ile, aşağıda gösterilen gelirlerin % 10'unu Türkiye Hükümetine ödeyecektir.

a) 14 Mart 1925 günlü ayrıcalık sözleşmesinin 10.maddesi uyarınca "Turkish Petroleum" Kumpanyasından,

b) Yukarıda anılan ayrıcalık sözleşmesinin 6.maddesi uyarınca petrol ihraç edilecek olan ortaklıklardan ya da kişilerden,

c) Söz konusu ayrıcalık sözleşmesinin 33. maddesi uyarınca kurulabilecek yan ortaklıklardan.”

Buna göre gerçekten sözleşmenin imzalandığı tarih olan 1926 yılından 1951 yılına kadar Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bu anlaşma çerçevesinde Irak'taki petrol gelirlerinin % 10'una hak kazandığı anlaşılmaktadır.

Ancak, Emekli Büyükelçi İsmail Soysal “Tarihleri ve açıklamaları ile birlikte Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları” isimli kitabında aynı zamanda şöyle demektedir.

“Genel hükümleri içeren üçüncü kesime gelince

14. madde 25 yıl süre ile Türkiye'nin Irak'ın belirli petrol gelirlerinden % 10 pay alacağını belirtmektedir. Antlaşmaya ekli olarak, İngiltere ve Irak yetkili temsilcilerinin Türkiye Dışişleri Bakanına sundukları mektupta, Türkiye'nin bu payını, isterse 500 bin İngiliz Lirası nakit olarak alabileceği yazılıdır ki, Türkiye bunu yeğ tutacaktır.

Bu petrol geliri payı, Türkiye'nin Musul'dan vazgeçmesinin bir karşılığı olarak öngörülmüştür.”

İsmail Soysal devamla; “Anlaşmanın yürürlüğü süresi konusuna gelince, sınır ve uyrukluk durumuyla ilgili Birinci Kesim ve ona bağlı sınır tanımına ilişkin metin ile genel hükümleri içeren üçüncü kesimi için bir süre öngörülmemiştir; çünkü kesindir. Başka deyişle sınır değiştirilmemek üzere çizilmiştir. Öbür hükümler de uygulanınca varlık nedenlerini yitirmiş olacaktır.”

Açıkça görüldüğü gibi Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu anlaşma çerçevesinde Irak petrol gelirlerinden 25 yıl boyunca alabileceği %10 payına karşılık olmak üzere 500 bin İngiliz Lirası almak, hükümlerin uygulanması suretiyle anlaşmanın gereği yerine gelmiş ve bugün itibarıyla bir anlamda “yayılmacı bir dış siyaset öngören” kişi ve yorumcuların yaklaşımlarının aksine dayanacakları bir hüküm ortada kalmamıştır.

Bu kadar da değil!

Soysal, çalışmasının 308.sayfasında şöyle sürdürmektedir.

“İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye ile Irak arasında dostluk, iyi komşuluk ve işbirliği ilişkileri en geniş bir kapsam içinde düzenlenmek üzere, iki devlet Ankara'da 29 Mart 1946 günü yeni bir anlaşma yapmıştır. (Bu anlaşma kitabımızın II.cildinde yer almaktadır.-Ancak anlaşma metni kitabın II.cildinde nedense yer almamıştır. SY'nin notu-) Birinci maddesinde '1926 anlaşması ile belirlenmiş ve çizilmiş sını-

ra saygı' gösterileceğini vurgulayan bu yeni anlaşma ile yukarıda söz konusu kesim hükümleri ve onun yürürlüğünü uzatan mektuplar da ortadan kalkmıştır.”

Dolayısıyla mevcut belge ve bilgiler çerçevesinde kişisel kanaatime göre Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, Irak ve/veya Musul petrolleri üzerinde herhangi bir hakkı bulunmamaktadır.

Kaldı ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile Irak Devleti arasında daha sonraları ünlü “Bağdat Pakı” diye anılan “24 Şubat 1955'te Bağdat'ta imzalanan ve daha sonra İngiltere, Pakistan ve İran'ın katılımıyla ayrıca ABD'nin onu desteklemesi sonucu kurulan bir savunma ve siyasi yardımlaşma anlaşması” imzalanmıştır. Bu anlaşmanın 1. maddesinde her iki tarafın Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 51. maddesine uygun biçimde güvenlik ve savunmaları için işbirliği yapacakları imza altına alındığı gibi dönemin Başbakanları arasında karşılıklı olarak mektuplaşma da olmuştur.

Irak petrol geliri, 1986'ya kadar bütçede bir kalem olarak yer almış olsa da 1986'da Özal döneminde bütçeden çıkarılmış olması aynı zamanda iç hukukta da talep hakkından vaz geçildiğini göstermektedir.

Bütün bu gerçekler ortada iken, oldukça iştah barttığı anlaşılan Musul/rak petrollerine sahip olma hayalleri, 1926 yılında hükümleri uygulanarak varlık nedeni ortadan kalkan bir anlaşmaya dayanmak, “Bağdat Pakı”nın varlığı karşısında, uluslararası düzeyde hak iddiası anlamsızlaşmaktadır ki, hemen ardından AKP Genel Başkanından Dışişleri Bakanına düzeltme gelmiş ve ileri sürülen görüşlerin “kendi kişisel görüşleri” olduğu belirtilmiştir.

Bu çerçevede bu konuda sarf edilen sözlerin zaman içinde ciddi sıkıntılara sebep olacağını söylemek hiç de kehanet olmayacaktır.

Ancak bütün bu söylenenlerin asıl hedefi her ne pahasına olursa olsun Kürtlerin Irak'ta hiç olmazsa şimdikinden daha ileri bir statüye kavuşmalarının önünü kesmek olduğu bir sır değil.

Kendi adıma itirazım tam da bu noktadadır. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Kürtlerin herhalükâr altında devletleşmelerine ya da ekonomik olarak güçlenmelerine, diğer bir deyişle kendi içlerinde refah, huzur ve güvenliğe kavuşmalarına karşı çıkmak anlamına gelecek bir politikayı temel bir politika gibi benimsemiş görünmesini Türkiye Cumhuriyetinin bir “yurttaş”ı olarak anlamakta büyük sıkıntı çekiyorum.

08 01 2003

Türkiye'deki "Savaş Karşıtlarının" Açmazları

Ömer Özmen*

Savaşa karşı olmak, her şeyden önce insani, ahlaki ve soylu bir duruştur. Bu değerlerden yola çıkılırsa, şartlar ne olursa olsun tarafsız düşünmeyi ve tavır almayı gerektirir. Çifte standartlığa yer vermez. Amacının merkezine insanı koyar.

Halepçe jenosidinin yıldönümünde koalisyon güçlerinin, Saddam rejimine yönelik saldırıları 12. gününü dolduruyor. Anti-Kürt özelliğinden dolayı Saddam rejimini destekleyen Türk medyası, bombardıman altında ağlayan çocukların görüntülerini tekrar tekrar veriyor. Elbette bu görüntüler insanın içini sızlatan görüntülerdir. Ne var ki, Nasriye'de ağlayan çocukları, Halepçe'de anne ve babalarının kucağında kimyasal silahlarla kavrulan çocukların görüntüleriyle ele alıp lanetlediğimiz takdirde savaş karşıtlığı saygın bir anlam kazanır.

Bu tavır sergilenmediği sürece, yapılan her türlü etkinlik, anlamını yitirir. Savaş karşıtlığından ziyade taraflardan birinin ideolojik propagandasına dönüşür ve yeni dramların tekrarlanmasına hizmet eder.

Üzülerek belirtmek gerekir ki Türkiye'de sahnelenen savaş karşıtı gösterilerin çoğu böyledir. Elbette dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi, Türkiye'de de ayırım gözetmeksizin gerçek anlamda savaş karşıtı kişi ve çevreler vardır. Bunları tenzih ettikten sonra, dar ideolojik kalıplara haps olmuş ve devlete egemen

olan çevrelerin kirlî hesapları paralelinde meydana sürülmüş çevrelere yönelik eleştirilerimi sunmayı gerekli görüyorum.

Diğer yandan başta Amerika, Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerinde kendi devletlerinin savaş politikasını yeren gerçekten savaşa karşı olan soylu platformlar vardır. Bu platformları, Türkiye'deki savaş karşıtlarından ayırarak değerlendirmek gerekir. Bu eylemliklerin, savaşan taraflar arasında ayırım gözetmeksizin temelde insan öldürmeye karşı olan bir nitelikleri var. 60'lı yıllarda Cezayir, 70'li yıllarda Vietnam kurtuluş savaşlarını destekleyen ve kendi devlet yöneticilerinin politikalarını yerden yere vuran, Jean Paul Sartre gibi saygın şahsiyetlerin öncülüğündeki eylemliliklerin devamı ve mirasçısıdır.

Oysa, Türkiye'de sahnelenen "anti savaş" etkinliklerini oluşturan "Sivil Toplum Örgütleri" ile diğer siyasi çevrelerin ideolojik-teorik söylemleri ve eylem pratikleri, bırakın kendi devletlerinin politikasına karşı olmayı; bizzatihi kendi devletlerinin savaş politikasının bir uzantısı oldukları rahatlıkla görülür.

* Araştırmacı

"Sivil Toplum Örgütleri Koalisyon güçlerinin Saddam rejimine yönelik müdahalesini kınarlarken Saddam rejiminin Halepçe'de katlettiği 5.000 masum Kürt sivili ve toplama kamplarına aldıktan sonra Arap çöllerinde kaybettiği 200 bin Kürdü görmezlikten geliyor. Eylemlerinde bu konuda en ufak bir vurgu yapmıyor.

Türkiye'deki "Savaş Karşısı" Hareketler Çifte Standartlıdır

ABD ve Nato'nun daha evvel Bosna Hersek ve Kosova'ya, aynı amaçla düzenlediği harekate karşı çıkmamış, hatta günümüzde savaş karşıtlığı içerisinde ön plana sıyrılan islami kesim, bu hareketleri davet etmiş ve desteklemiştir. Savaş karşıtlarının sol cenahı ise 1989 yılında Çin komünistlerinin Tienanmen meydanında demokrasi isteyen kalabalığa panzerlerle saldırıp binlerce insanın katledildiği eylemlere alkış tutmuş. (*Mümtaz Soysal, Doğu Perinçek gibi*)

Yine değişik milliyet ve dinlere mensup onbinlerce masum insanın barındığı Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan 11 Eylül Terörist saldırısını, Doğu Perinçek televizyonlarda "Sevinç duydum" diyerek açıkça desteklemiştir. "Savaş Karşısı" maskesini giyen aynı Perinçek'in sık sık MGK ve Genel Kurmaya kendi düşüncesinin hakim olduğu şeklindeki beyanları, kamuoyunca bilinmektedir.

"Savaş karşıtı" hareketler Türk devletinin Güney Kürdistan'ı işgal hazırlıklarına sessiz kalıyor. Hatta destekler doğrultuda tavrı sergiliyor.

Üyelerinin açlık sınırı altında ücret aldığı gerekçesi ile sokaklarda yalınayak yürüyüş düzenleyen Türk Eğitim Sen adlı sendika, Ocak 2003 tarihli yayın organında, ordunun Musul ve Kerkük'ü işgal etmesini önerdikten sonra "Savaş Türk'ün düşünüdür" sloganını yazabiliyor.

Diğer taraftan kendi devlet güçlerinin 15 yıl boyunca kendi vatandaşı olan Kürtlerin üç bin köyünü yakıp yıkmış, milyonlarca insanı yerinden yurdundan ederek göç yollarına düşürmüş, binlercesini faili meçhul cinayetlerle ortadan kaldırmış olmasına rağmen bu barbar uygulamalara karşı bir tek gösteri düzenlemeyen sivil toplum örgütlerinin savaş karşıtlığı ciddiye alınabilir mi?

"Sivil Toplum Örgütleri Koalisyon güçlerinin Saddam rejimine yönelik müdahalesini kınarlarken Saddam rejiminin Halepçe'de katlettiği 5.000 masum Kürt sivili ve toplama kamplarına aldıktan sonra Arap çöllerinde kaybettiği 200 bin Kürdü görmezlikten geliyor. Eylemlerinde bu konuda en ufak bir vurgu yapmıyor.

"Savaş karşıtı" gösteriler, Türk Genel Kurmay Başkanlığının start vermesi ile yoğunluk kazandı. Eylemliliklerinde kullandıkları

"Emperyalizm Kürt devleti kuruyor" şeklindeki yaygaraları, iktidar partisi AKP ve emekli generallerce dillendiriliyor. Nitekim Genel Kurmay Başkanı Hilmi Özkök'ün geçtiğimiz ay (Biz de savaşa karşıyız. Sivil Toplum örgütlerinin bizi desteklemesi gerekir" şeklindeki demecinden sonra gösterilerde artış meydana geldi.

Türkiye'deki "Savaş Karşısı" Hareketler Ağırlıklı Olarak Anti-Kürt ve Anti-Semitik'tir

Savaş karşıtı olarak öne sürülen ideolojik kesimlerin kullandıkları "Anti-emperyalist argüman" özünde Ortadoğu'daki gerici statükoyu koruma özlemini dile getirir. İdeolojik duruşları itibariyle, dünyanın hiçbir yerinde bir araya gelmeleri mümkün olmayan bu sağ ve sol uç kesimler, iki konuda ortak paydaya sahiptirler: Anti Semitizm ve anti-Kürtlük.

Devletin informel organı olan Susurluk Çetesinin Yahudi işadamlarına yönelik operasyonlarını dışında tutarsak, Anti-Semitizmi Türk devleti, açıkça üstlenmez. Bunda İsrail'in sahip olduğu iktisadi, siyasi ve askeri gücü ile uluslararası desteğinin rol oynadığı açıktır. Fakat devlet güçlerinin zimni korunmasındaki sağ ve sol örgütlerin aktif bir şekilde Yahudi düşmanlığı ile donatıldığı bir gerçektir.

Anti-Kürtlük ise uzun bir süredir Anti-Semitizm ile birlikte ideolojik kavram olarak açıkça bu sağ ve sol örgütler ile çoğu emekli generallerce kullanılıyor.

Güney Kürdistan'daki Federe Devlete "ikinci İsrail" benzetmesi bu bağlamda sıkça dillendiriliyor.

Diktatörlükler coğrafyası olan Ortadoğu da, parlamenter demokratik sisteme sahip olan İsrail'i 12 yıllık icraatının kanıtladığı gibi Kürt Federe Devleti izliyor. Tüm bölgenin çağdaş anlamda uluslararası sisteme entegre edilmesi bakımından bu iki ülke ve halklarının örnek olabilme korkusu, her türden statüko yanlısının korkulu rüyası haline gelmiştir.

Elektriğin, lokomotifin, buhar makinesinin, çağdaş iletişim araçlarının mucidi, Edison, Albert Einste-

Irak muhalefatinin dinamik gücünü oluşturan Kürt partilerinin

uluslararası düzeyde elde etmiş oldukları meşruiyet ve prestij,

in, Marks gibi dahilerin yaratıcısı bir halk ile Mezopotamya uygarlığının otokoton halkı olan Kürtlerin hedef tahtasına oturtulması, bu şer güçleri için boşuna değildir.

Şeriatçı Akit (sonradan vakit) gazetesi ile Ateist Prof. Yalçın Küçük'ün, bu iki halka düşmanlık dışında hiçbir ortak yanları olamaz. Bu gazetenin 12 Mart 2003 tarihinde başlayan ve 6 gün süren röportajında Yalçın Küçük, Sabatay'cılarının yaptığı Kürt devleti projesini nasıl engellediğini, bunun için Kürt televizyonu olan Med Tv'yi nasıl kullandığını ballandıra ballandıra anlatıyor. Birinin provokatör, diğerinin münafık yüzü, ancak bu konuda yakayı ele veriyor.

Kısacası anti-Kürt ve anti-Semitist kampta yer alan Turancı faşistlerin, münafık İslamcılarının, Güney Kürdistan'ın işgali için tutuşan sahte sosyal demokratların, dinazor Kemalistlerin, arkadaşlarını cezaevinde ideolojik ayrılık gerekçesiyle şişleyen Stalinist sosyalistlerin ve yıllardır bunlara işkence eden emekli generallerin savaş karşıtı olmaları oldukça düşündürücüdür.

Türk Devlet Yönetici Sınıfı ile "Savaş Karşısı" Hareketler, Savaştan Ziyade Savaş Sonrasında Irak'ın Yeniden Yapılandırılmasından Tedirgindirler

Irak muhalefatinin dinamik gücünü oluşturan Kürt partilerinin uluslararası düzeyde elde etmiş oldukları meşruiyet ve prestij, Türkiye'deki anti-Kürt çevrelerin savaş karşıtı olmalarında belirleyici etken oluyor. Türkiye'nin mevcut sınırları dışındaki Kürtlerin en temel hakkı olan "Kendi geleceğini belirleme hakkı" Türkiye'nin ulusal çıkarlarına tehdit olarak kabul ediliyor.

SESAR adlı araştırma kuruluşunun yaptığı kamuoyu araştırmasının sonuçları; Türkiye'deki "savaş karşıtları"nın gerçek yüzlerinin ortaya çıkarılmasında önemli ipuçları veriyor. Bu araştırmaya göre savaşa karşı olanların oranı yüzde 88'dir. Tarafsız kalmanın çıkarlarımızı zedeleyeceğini söyleyenlerin oranı yüzde 65'tir. ABD ile birlikte savaşa girmek için yüzde

Türkiye'deki anti-Kürt çevrelerin savaş karşıtı olmalarında belirleyici etken oluyor. Türkiye'nin mevcut sınırları dışındaki Kürtlerin en temel hakkı olan "Kendi geleceğini belirleme hakkı" Türkiye'nin ulusal çıkarlarına tehdit olarak kabul ediliyor.

25'i Kürt devletinin kurulmaması için ABD'den güvence alınmasını istiyor. Yine bu araştırma sonucuna göre katılanların yüzde 72'si, milyonlarca insanın

katili olan Saddam Hüseyin'i bir tehdit olarak görmüyor. (Hürşit Güneş-Milliyet 11.03.2003)

Burada kamuoyunun anti Kürt bir doğrultuda yönlendirildiği görülüyor. Türk medyası, daha savaş çıkmadan aylar önce, Türkiye içinde yaşayan 20 milyon Kürdün gözlerinin içine baka baka Kürtlere karşı psikolojik savaş duruşunu sergiliyor. Başında derin devletin görgüsüz gazetecisi, futbol magandası Fatih Altaylı'nın bulunduğu Kanal D televizyonu, basın ahlak kurallarını hiçe sayarak Kürt halkına ve Güney Kürdistan özgürlük Hareketinin lideri sayın Mesut Barzani'ye hakaretler savuruyor.

Kürtlere endekslenen Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Irak politikasının, dünya ve Türkiye kamuoyunda Türk halkını ne denli aşağılanmış bir konuma soktuğunu şu gazete haberlerinden anlamak mümkündür:

Başlık "Satılık ahmaklar" En yüksek fiyat Türkiye'nin" (The Guardian -Başyazı 22 şubat 2003)

Batı basınından bir karikatür: "Kumandan uçağın pilotuna son emri veriyor: Önce Türklerin kafasına dolarları, sonra Saddam'ın başına bombaları at!" (Hasan Pulur, 3 Mart 2003 Milliyet)

"Ben Teksaslıyım. Siz at pazarlığı yapıyorsunuz." (G. W. Bush)

"İttifakın fiyat etiketi olmaz." (William Safire, New York Times)

"Vur emri ile 8.5 milyar dolar gelecek." (27 Şubat 2003, Hürriyet Gazetesinin Manşeti)

"Türkiye, maalesef beynine tabanca dayanmış bir masum sivil gibi, ABD tarafından rehin alınmış durumda." (Oktay Ekşi, 27. 02. 2003 Hürriyet)

"ABD Saddam rejimine yönelik faaliyetlerini artırdıkça, Türkiye'nin de temel özellikleri ortaya çıkıyor. Bunlardan biri, güçlüye karşı en pahalı fahişe rolünde belirirken, tank, top gibi savaş araçları daha zayıf olanın karşısında fahişelik yerini 'bir baştan girer,

Hiçbir devlet yönetimi yüzyıllarca iç içe yaşadığı bir halkı, bu denli düşman olarak bellememiştir.

öbür baştan çıkarız' efelenmesine bırakıyor. " (www.Kerkük Kürdistan.com.)

Hiçbir devlet, uluslararası ilişkilerin çıkar esasına dayandığı gerçeğine sırt çevirerek kendi uluslararası ve bölgesel çıkarlarını başka bir halkı mutsuz kılmak için bu denli ahmakça çiğnememiştir.

olarak kalıp iktisadi sefaletle sürüklenmesinin temelinde Kürt sorunu yatmaktadır.

"Aslında Amerika çok enteresan bir memleketdir.

Örneğin, bugün Bağdat faşisti Saddam Hüseyin'in

Hazımsızdır. Bize elinden gelen kötülüğü yapar. Şimdi yapılacak iş, Recep Tayyip Erdoğan'ın bugün hükümeti kurmak için güven oyunu beklemeden 2. tezkereyi derhal Meclisten geçirmesidir. Savaşa girdikten sonra yapılacak bir şeyin değeri yok." (Süleyman Demirel, T. C. 9. Cumhurbaşkanı, Milliyet 15.02.2003)

Irak'ı sürüklediği felaketin kaynağı; İran Şah'ı ile imzalanan 6 Mart 1975 tarihli Cezayir Antlaşmasına dayanıyor. Kürt halkının temel demokratik talepleri için başlattığı direnişi kırmak için denetimindeki stratejik öneme sahip Şatt-ül Arap su yolunu Saddam; bir çırpıda bu antlaşmayla İran Şahı'na vermiştir. Sonradan bir uçak kazasında cehennemi boylayan dönemin Cezayir Dışişleri bakanı ve Türk Başbakanı Bülent Ecevit'in marifeti ile yapılan bu anti-Kürt antlaşma sonucu; İran Şah'ının lojistik desteği kesmesi üzerine Kürt hareketi kanla bastırılmış, bundan 4 yıl sonra da İran Şah'ı devrilince Bağdat Haramisi, Antlaşmayı Şah ile imzaladığını ileri sürerek Şatt-ül Arap'ı geri almaya kalkışınca, 10 yıl süren ve milyonlarca insanın ölümü ile sonuçlanan İran-İrak Savaşı çıkmıştır, bu savaş da Saddam'ın Kuveyt'e saldırmasına sebebiyet vermiş. Kuveyt işgalinin doğurduğu krizin bedelini ise, bugün Saddam rejimi ile birlikte yoksul Irak halkı ödemekte. Türkiye, İran ve Suriye rejimleri ise bu krizin etkilerinden nasıl sıyrılabacaklarının telaşı ile kara kara düşünmektedirler.

Milletler ve halklar tarihinde hiçbir devlet, başka bir ulusun esaret altında bulunması için kendi halkının çıkarlarını bu denli heba etmemiştir.

Hiçbir devlet, başka bir halkın mutsuzluğu pahasına kendi halkının mutluluğunu bu denli riske atmamıştır.

Hiçbir devlet yönetimi yüzyıllarca iç içe yaşadığı bir halkı, bu denli düşman olarak bellememiştir.

Hiçbir devlet, uluslararası ilişkilerin çıkar esasına dayandığı gerçeğine sırt çevirerek kendi uluslararası ve bölgesel çıkarlarını başka bir halkı mutsuz kılmak için bu denli ahmakça çiğnememiştir.

Kürt halkı, tarihinin hiçbir döneminde birlikte yaşadığı halkları arkadan hançerlememiştir. Ne var ki, bu halkları temsil eden devletlerce hep kendisi hançerlendi. Birinci dünya savaşının çıkmasında Kürtlerin hiçbir rolü yoktu. Savaş boyunca birlikte yaşadığı halkı mertçe korudu. Savaş biter bitmez birlikte hareket ettiği güçlerin ihanetine uğradı. Ülkesi parçalandı. Toprakları aç kurtlar sofrasında bölüşüldü. Birlikte hareket ettiği güçler, savaş galipleri ile anlaşıp bu günkü kanla beslenen ve korunmaya özen gösterilen statükoyu yarattılar.

Bu sonuçlar, açıkça gösteriyor ki, Türk devletinin önce kendi Kürtlerinin temel demokratik haklarına saygı göstermesi sonra da komşu ülkelerde yaşayan Kürtlere karşı olan düşmanlığını terk edip onlarla olan ilişkilerini Batı Trakya ve Kıbrıs Türklerinin seviyesinde tutması dışında bir seçeneği yoktur. Aksi tavır ırkçılıktır. Hem kendi Kürtleri ile hem de komşu ülkelerde yaşayan Kürtlerle sürekli olarak çatışmak zorunda kalacaktır.

Mezopotamya uygarlığının mirasçısı olan 40 milyonluk bir halkın iradesi hilafına Ortadoğu'da barış ve istikrarın sağlanamayacağı gerçeği son gelişmelerle iyice açığa çıkmıştır. Bölge ülkeleriyle yapılan Anti-Kürt ittifakların, yalnız Kürtlere değil, ittifak sahiplerine de kan ve göz yaşı dışında bir yarar sağlamadığı ortadadır.

İran-İrak savaşı ve Saddam'ın Kuveyt işgalini Kürtler başlatmadı. Fakat bu savaşlardan sonra, silahlar Kürtlere yöneldi, kimyasal-biyolojik silahlarla yapılan jenositler yaşandı Kürt topraklarında.

Kürtlerin yaşadığı coğrafyada her siyasi ve etnik çatışma kendisinden bir önceki olayın devamıdır ve kaynağını Kürt problematüğinden alır. Bölgenin darbeler, diktatörlükler etnik ve siyasi çatışmalar bölgesi

Kürtlere karşı kullanılan bu silahların yok edilmesi için, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin uluslararası hukukun öngördüğü 1441 sayılı kararını ısrarla yerine getirmemekte direnen Jenosit suçlusu

Nitekim, savaş daha bitmeden kendi ülkesindeki Kürtlerin siyasi liderlerini Acem tuzağında alçakça katleden fundamentalist

Saddam rejimine yönelik koalisyon güçlerinin başlattıkları hareket, sürerken Kürt halkının kendi celladına arka çıkması beklenmemelidir. Kurbanın cellada yardım ettiği görülmemiştir. Savaş sonrası, sözkonusu olunca, Kürtleri aralarında paylaşan diğer ülkelerle anlaşıp tekrar Kürtlere yönelmeyeceğinin garantisini kim verebilir? Kürt halkının bu topraklar üzerindeki özgürlük mücadelesi, Koalisyon güçlerinin Irak'a müdahalesi ile başlamamıştır. Bu mücadele yüzyıldır sürüyor. Kaldığı bu müdahalenin amacı, Kürt halkına karşı kullanılmış ve kullanılacak olan kimyasal ve biyolojik silahların imhası ve jenosit suçlusu Saddam rejiminin yıkılmasıdır. Bu durumda Kürt halkının tarafısızlığı ileri sürülebilir mi? İyi niyetle Kürtlere nasihat etmeye çalışan Can Dündar gibi yazarların bir türlü anlamadığı veya anlamakta güçlük çektiği husus, buradadır. Nitekim, savaş daha bitmeden kendi ülkesindeki Kürtlerin siyasi liderlerini Acem tuzağında alçakça katleden fundamentalist İran yönetiminin dışişleri bakanı Kemal Harazi 25 mart 2003 tarihinde Türk yönetimine, Türkiye İran ve Suriye arasında Kürtlere karşı ittifak öneriyordu.

Kürt halkının, kimsenin Savaş aleti haline geldiği düşünülemez. "Ben kasama giren paraya bakarım"! (R. T. Erdoğan) gibi bir rant fırsatçılığı yaptığı da görülmüştür. Savaşsa kendi toprağında, kendisine jenosit uygulayan diktatöre karşı özgürlüğü için savaşacaktır. Dünya demokratik kamuoyu bu durumu anlayışla karşılıyor.

Kürtleri anti emperyalist tuzaklara çekip dünya sistemine nüfuz eden devletlerle karşı karşıya getirmeye yönelik bu tip nasihat sahipleri, eğer dürüstlerse, önce kendi devletlerinin bu ittifak politikalarına eleştiri oklarını yöneltirler. Asıl dünya halklarına karşı kullanılanlar onlardır. Kore'de Sudan'da Somali'de, Afganistan'da, Kosova'da, olduğu gibi uluslar arası gerilimlerde hakim olanın ayakçılığına ve hizmetçiliğine sunulanlar mı kullanılıyor yoksa özgürlüğü için savaşan Kürt ulusal hareketi mi?

Kürt halkı elbette kendi tarihinden gerekli dersleri çıkarmıştır. Bu tarihsel deneyim sonucudur ki, kendi ülkesinin işgaline hazırlanan Türk devlet yöneticilerinin dünya mizah ve karikatür yazınına alet olacak tarzda aşağılandığı bir dönemde, Güney Kürdistan Özgürlük hareketi lideri Mesut Barzani, "BİZ KİMSENİN SAVAŞ OYUNCAĞI OLMAYACAĞIZ. KENDİ ÜLKEMİZİN ÖZGÜRLÜĞÜ İÇİN SAVAŞMAYA KARARLIYIZ" diyerek Kürt halkının haklı davasını Türk medyası dışında tüm dünyaya kabul ettirebiliyor.

Güney Kürdistan'a Girmesine İzin Verildiğinde Türk Ordusu Kürtlere Karşı Büyük Bir Soykırım Yapacaktır

Steve Rıza Tataii* Güney Kürdistan'a girmesine izin verildiğinde, Türk ordusu Kürtlere karşı büyük bir soykırım yapacaktır ve eğer Bush yönetimi bu planla yola devam ederse, 1991 yılındakinden çok daha kötü bir insanlık dramını tekrarlayacaktır.

Sayın Hoşyar Zebari'nin Güney Kürdistan Kürtlerinin duygularını ifade eden gerçekçi yaklaşımını selamlıyorum. Sayın Zebari, tüm Kürtler ve onların Avrupalı müttefiklerinin yanı sıra, şaşkıncu bir şekilde, Kürtlerin özgürlük mücadelesi hakkında epeyce şey öğrenen Amerikan vatandaşlarının önemli bir kısmı adına da gerçeği dile getirmiştir. Başkan Bush ile uluslararası toplumun, Türkiye'nin Güney Kürdistan'a girmesine izin verilmesi karşısında yüz çevirmemelerini umut ediyorum. Güney Kürdistan'a girmesi durumunda, Türk ordusu kapsamlı bir savaştan hiçbir eksiği olmayan bir şekilde karşı karşıya kalacaktır; bu yalnızca, sayıları 100,000'i aşan Kürt Savaşçıları olan Peşmergeler, onların iki katı sayıdaki yedek güçler ve 83 yıldan beridir mücadelede deneyim kazanan eski savaşçılar tarafından yürütülen bir savaş olmakla kalmayıp, aynı zamanda, Kürdistan'a izinsiz girecek Türk askerlerine orayı mezar edecek her Kürt erkeği, kadını ve çocuğu tarafından sergilenen bir direnişe dönüşecektir. Bu bir tahmin değil, tersine, tehdit altında olan ve kendi hükümrancılığına ve bağımsızlığına

müdahale edilmesi gibi bir onursuzluğu asla hoşgörmeyecek olan Kürt ulusunun doğal bir tepkisidir. Beğenseler de beğenmeseler de, Kürt ulusu Bağımsız bir ulustur.

Bunlar çok mu şiddetli sözler? Aslına barksanız, mevcut ABD yönetiminin bundan farklı bir yaklaşım içinde olduğunu düşünmek bile istemiyorum. Bazı ABD yetkililerinden şöyle sözler duyuyorum; Hayır, Kürdistan'ı işgal etmek, daha da önemlisi, iki Kürt şehri olan Kerkük ve Musul'u oradaki petrol yataklarından dolayı ele geçirmek hiçbir şekilde bizim çıkarlarımıza uygun düşmüyor. Biz ancak sorunsuz bir yönetim değişikliğinin gerçekleşmesini sağlayacak kadar orada kalacağız ve Saddam'dan sonra ülke istikrara kavuştuğunda oradan ayrılacağız.

Eh, umarım gerçekten öyle olur, zira haberlerde hep şunu duyuyorum; 1991 yılından beri yürürlükte olan uçuşa yasak bölge uygulaması pekâla da, uluslararası toplumun dikkatli gözleri önünde insani yardım gibi bir misyondan hareketle Kürtleri korumak üzere kurulmamış

* Kürt kökenli, geçen seçimlerde ABD Hawaii Kongre adaylığını kazandı ancak Kongreye seçilemedi

Dünyanın en büyük devletsiz ulusu olan Kürtler, tıpkı diğer her ulus

gibi kendi Bağımsız Ülkesini ve Hükümeti'ni kurma hakkına sahip-

olabilir; Bağdat'ı ele geçi-
rip özgürleşmek gibi henüz
olgunlaşmamış bir nosyon-
dan dolayı 250 bini aşkın
Kürt hayatını kaybederken,

Bush, Saddam'a karşı savaşmaları için onlara tek bir
mermi vermedi, Saddam'ın helikopterleri öldürebil-
dikleri kadar Kürdü öldürdü; kimyasal silah tehdidin-
den kaçan Kürtler dağlara, bir başka kasap rejim olan
İran ve Türkiye'ye sığındılar.

Tam tersine, haberlerde söylendiğine göre, bu söz-
de uçuşa yasak bölge, Amerika'nın prestijini ve çı-
karlarını korumak ve Saddam'ın faaliyetlerini göz-
lemlemek ve diktatörü ortadan kaldırmak üzere hare-
kete geçme zamanı gelinceye kadar, kesin sayısı bel-
li olmayan küçük grupları ve bireyleri Kürdistan'a
yerleştirmek için kurulmuştur; tabii bir yandan da
Türkiye'nin çıkarlarını ve diğer bazı genel çıkarları
korumayı ihmal etmeyerek.

Türkiye'ye 26 milyar dolar vermek, 1920 yılından
beri Türkiye'nin işgali altında olan Kuzey Kürdis-
tan'daki 18 milyon Kürdün maruz kaldığı insan hak-
ları ihlalleri bağlamında yepyeni ve çok daha karan-
lık bir döneminin başlangıcı olacağı gibi, kendi va-
tanlarında kendi kendilerini yönetmekte olan 5 mil-
yonluk onurlu Güney Kürdistan Kürdü açısından da
yeni bir karanlığın başlangıcı olacaktır. Eğer Bush
yönetimi 1991 yılından beri Kürtleri, Baba Bush'un
başlatıp Kürtlere dayattığı, çoğunluğu küçük çocuk-
lardan oluşan 250,000 masum ve savunmasız Kürdün
önce dağlarda sonra da Türkiye'deki kamplarda, ola-
bilecek en korkunç koşullar altında, Türkiye'nin on-
ları tamamen kendi kaderleriyle baş başa bırakmasın-
dan dolayı ölmesine yol açan bir savaştan koruduğu-
nu düşünüyorsa, o zaman ben, kısa bir süre önce Ha-
waii'den ABD Kongre üyeliğine seçilen ancak zaferi,
ikinci dünya savaşında kendi kimyasal silahlarını de-
nemek için Çinlileri, Korelileri ve diğer halkları ko-
bay olarak kullanan Japon askeri kurumlarını aratma-
yan birkaç ırkçı siyasi yalaka tarafından inkâr edilen
biri olarak, Bush yönetimine şunu söylemek isterim;
Türklerin kendi ülkelerindeki kamplarda Kürtlere
yaptıklarından sonra, bir armağan olarak Türklerle
modern silahlar ve 26 milyar dolar verdikten sonra,
Türk Ordusunun Güney Kürdistan'ı işgal etmesine
izin vermeniz, hiç şüphem yok ki bu yönetimi, insan-

lık tarihindeki insan hakla-
rı ihlalleri şampiyonu ya-
pacaktır; ve bu işlerin her
resmi sorumlusu, dünyanın
her yerinde kendi özel sa-

fahat adacıklarında yaşayan tüm uluslararası ve çok
uluslu efendileriyle birlikte, Kürtlerin karşı karşıya
bulduğu büyük adaletsizliğe ve insanlık dramına
karşı duyarsız kalmamış ve hiçbir zaman da kalmaya-
cak olan biz Kırmızı Kanlı Amerikan Yurtseverleri ta-
rafından tespit edilecek, yakalanacak ve insanlığa
karşı işledikleri suçlardan dolayı uluslararası Adalet
Mahkemesi'ne çıkarılacaktır.

Amerikalılar büyük bir mesafe kaydetmiştir ve bu
makaleyi okuyan herkesi temin ederim ki, Amerikalı-
lar Kürtlerin başına 1991 yılında gelenleri değil bil-
mekle kalmayıp, aynı zamanda, hiçbir zaman başka
bir ülkeyi işgal etmeye kalkışmamış olan, tersine yal-
nızca kendi anavatanlarını koruyan Kürtlerin karanlık
tarihinden de haberdardırlar (anavatan hiç de yabancı-
sı olmadığımız bir sözcük; kendi yönetimimizin adına
güvenlik birimleri kurduğu bir sözcük). Ben kendi hü-
kümetlerimin politikalarına saygı duyuyorum, ancak
kendi görüşlerini dile getiren tüm diğer Amerikalılar
gibi, ben de kendi hükümetimin ya kendi başına ya da
gizli tekellerin istek ve emirleri doğrultusunda dış po-
litika alanında yapmak üzere olduğu şeyler hakkında
konuşmalıyım. Amerika'yı gerçekten kimlerin yönet-
tiği konusunda Amerikan yönetiminin ikiyüzlü davra-
narak sakladığı gerçeğin er ya da geç meydana çıkma-
sı gerektiğine inanıyorum ve kapalı kapılar ardından
Amerika'yı yönetenler bu bilgisayar çağında eğer ha-
la imparatorluklarını yönetmeye devam etmek istiyor-
larsa, geçmişte yaptıkları gibi yine insanlık dramları-
na yol açmamaları gerektiğini bilmelidirler.

Dünyanın en büyük devletsiz ulusu olan Kürtler,
tıpkı diğer her ulus gibi kendi Bağımsız Ülkesini ve
Hükümeti'ni kurma hakkına sahiptir. Bizim ülkemiz
Amerika Birleşik Devletleri'nin bu noktada yapması
gerekten şey, Kürtlerin bu amaçlarına güvenli bir şe-
kilde ulaşmalarına yardımcı olmak, Türkiye'yi silah-
landırmaktan vazgeçmek ve Kürtlerin kendi araların-
daki ihtilafları, ulusların acı çekmesinden, milyonlar-
ca insanın kanının akıtulmasından zevk aldığı anlaşı-
lan süper bir gücün müdahaleleri olmadan halletme-
lerine olanak vermek olmalıdır. Daha önceki Ameri-

**Bir an için, Güney Kürtlerinin, Kerkük ve Musul'u da dahil edecek-
leri Bağımsız bir Ülke kurmayı hakketmediklerini düşünmek Sad-**

kan yönetimleri Afganistan konusunda aynı şeyi yaptılar; SSCB'yi parçalayıp

komünizmi bitirme adına, Afgan halkını kullandılar, sırf SSCB'yi sıkıntıya sokmak ve savaşı 8 yıl uzatmak için Afganlılara azar azar silah vererek Afganlıların yavaş yavaş ölmelerine seyirci kaldılar.

Bu iş bittikten sonra, Afgan halkı bir kaos ve yıkımla karşı karşıya bırakıldı; tıpkı Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nin, İran'dan geri çekilen SSCB tarafından verilen desteğin kesilmesi üzerine kendi kaderiyle baş başa kalıp 1946 yılında yıkılması gibi. Mehabad Kürt Cumhuriyeti bugüne kadar tek Bağımsız Kürdistan'dı ve bu oluşum, o sıralar İran'ı ve İran'daki Doğu Kürdistan'ı kontrol etmek üzere İran Şahı'nı destekleyen CIA'in yardımıyla yıkıldı. Güney Kürdistan Kürtlerinin Iraklı zalim işgalcilere karşı yüz yılı aşkın bir süredir sürdürdükleri mücadelede artık bağımsızlıklarını elde etmelerinin zamanı gelmemiş midir?

Yukarıda da belirttiğim gibi, Kürtler işgalci değildir, tersine yalnızca kendi ülkelerini savunmaktadır ki herhangi bir Amerikan devlet kütüphanesinde bu konu üzerine araştırma yapmak mümkündür. Bu yüzden ne Türkiye'nin ne de İran'ın herhangi bir kaygıya kapılması gerekmiyor, çünkü Saadam gittikten sonra Güney Kürdistan'da kurulacak Bağımsız bir Kürdistan, 1991 yılında bu yana olduğu gibi, onlarca yıl boyunca kendi ulusal kalkınmasıyla meşgul olacaktır ve eğer Türkiye AB üyesi olmak istiyorsa, hiç kuşkusuz kendi sınırları içindeki Kürtler'e de saygılı davranmaya başlamalıdır. İran'a gelince, İran Kürtleri şüphesiz ki binlerce yıldır Kürdistan'da yaşamışlardır; İran hükümeti Kürtlere kendi diğer vatandaşları kadar saygı gösterip Kürtleri önemsemeye devam ederek, Kürtlerin İran'ın diğer kesimlerinden geri kalmayacak tarzda özgürlük ve refah içinde yaşamalarına olanak vererek İran çerçevesi içinde kendi saygınlığını koruyabilir.

Son olarak, Güney Kürdistan, saygınlık kazanan ve kendisinin tanınmasını sağlayan tek Kürdistan parçasıdır ve son yıllarda uluslararası toplum nezdinde Kürdistan'ın diğer herhangi bir parçasından çok daha fazla ilgi odağı haline gelmiştir. Bir an için, Güney Kürtlerinin, Kerkük ve Musul'u da dahil edecekleri Bağımsız bir Ülke kurmayı hakketmediklerini düşün-

mek Saddam Hüseyin'i bile güldürecektir. Duruma bakılırsa, Kürtlerin şu aşamada korktukları kişi Saddam Hüseyin değildir.

mek Saddam Hüseyin'i bile güldürecektir. Duruma bakılırsa, Kürtlerin şu aşamada korktukları kişi Saddam Hüseyin değildir.

mada korktukları kişi Saddam Hüseyin değildir. Tersine, bir yerlerde saklı olan Gizli Ellerin yönetimindeki Amerika Birleşik Devletleri Dış Politikasıdır Kürtlerin korktuğu şey; Türkiye'ye silah, para ve Güney Kürdistanı işgal etme hakkı veren beceriksiz ve aptalca dış politikalarını uygulamaya sokmak üzere olan bu Baylar ve Bayanlar, yeni bir insanlık dramı planlamakta ve böylece Amerika'nın Dünya çapındaki güvenilirliğinden geriye ne kalmışsa onu da ortadan kaldırma niyetindedirler.

Umarım yanılıyorum ve umarım bu devasa siyasal bir oyundan başka bir şey değildir. Ya Türkiye? Türkiye'nin 1920 yılına kadar kendi Kürtlerinden bir buçuk milyondan fazlasını öldürdüğünü, 20 bini aşkın Kürt köyünü tahrip ettiğini, 1920 yılından içinde bulunduğumuz 2003 yılına gelinceye kadar, kitlesel katliamlara, idamlara, tutuklamalara, Kürt köylerinin yıkımına ve insan hakları ihlallerinin olabilecek en korkunç biçimlerini uygulamaya devam ettiğini bugüne kadar görmediler mi?

Peki 26 milyar dolar ne için veriliyor? Binlerce Kürdü berbat mülteci kamplarında öldürmesi, Musul ve Kerkük'e gidecekleri korkusuyla onları serbest bırakmayıp o berbat kamplarda tutması için mi? Siz mi aklınızı kaçırdınız yoksa onlarda mı Tanrı korkusu yok?

26 Milyar dolar Güney Kürdistan'daki Kürtlere gitmeli, Kürdistan'ın Birleşmiş Milletler'in en uygar üye devletlerinden biri haline getirilmesi için kullanılmalıdır. Irak'taki Arap kesimlere hakim olan Sunni ve Şii İslam tarikatlarının bulunduğu Güney Irak göz açıp kapayıncaya kadar, fazlaca istikrarlı olmayan iki Arap ülkesine dönüşebilir. Kürt tarihini az da olsa okumuş olan en aptal kişi bile şunu rahatlıkla düşünebilir; Kürdistan'daki azınlık dinlerine kendi dinleri gibi davranan Kürtler birçok açıdan dünyadaki en demokratik uluslardan biridir.

Bu anlamda Bağdat'taki bir Kürt hükümeti belki de soruna getirilecek en iyi çözüm olur. Tabii ki bu, daha geniş topraklara sahip olduklarında Kürtlerin daha mutlu olacakları anlamına gelmez; umarım bazı fırsatçılar bu sözlerimi çarpıtıp sözlerimden aptalca sonuçlar çıkartmazlar; ama ben bunun bir bütün ola-

Arap dünyası, Bush ve onun müttefiklerini, faşist Türkiye rejimine veya son 30 yıldan beridir Kürtlere soykırım uygulayan Saddam'a, onun generallerden ve aile üyelerinden oluşan barbar hegemonyasına değil, kendi ülkelerini kurmaya çalışan Kürtlere destek vermeye teşvik etmelidir.

Arap dünyası, Bush ve onun müttefiklerini, faşist Türkiye rejimine veya son 30 yıldan beridir Kürtlere soykırım uygulayan Saddam'a, onun generallerden ve aile üyelerinden oluşan barbar hegemonyasına değil, kendi ülkelerini kurmaya çalışan Kürtlere destek vermeye teşvik etmelidir.

Arap dünyası, Bush ve onun müttefiklerini, faşist Türkiye rejimine veya son 30 yıldan beridir Kürtlere soykırım uygulayan Saddam'a, onun generallerden ve aile üyelerinden oluşan barbar hegemonyasına değil, kendi ülkelerini kurmaya çalışan Kürtlere destek vermeye teşvik etmelidir.

Kerkük Kürdistan'ın gerçek başkentidir, Musul ise tarihin başlangıcından beri Kürdistan'ın bir parçası olmuştur.

Yaşasın Kürtler ve Kürdistan

Kaynak: Kurdishmedia.com, 24 Şubat 2003

Türkiye Kürtleri İçin Başkaldırı İmkânı Doğdu

Charles A. Radin*

Irak Kürtlerini Kontrol Altına Alma Girişimlerine Karşı Mücadele Yemini Edildi

DİYARBAKIR, KÜRDİSTAN, 13.03.2003 - Türkiye'nin güneydoğu bölgelerinin önemli bir kısmında yerleşik olan Kürt etnik grubu merkezi hükümete ateş püskürüyor ve Kürt, Türk liderleri ile insan hakları savunucularının söylediğine göre, bir Amerikan İşgali esnasında eğer Türkiye Kuzey Irak Kürtlerini denetim altına alma girişiminde bulunursa, Türkiye'deki etnik Kürt grubunun da başkaldırması muhtemeldir.

En büyük Kürt nüfusuna sahip olan bu şehirdeki insan hakları yetkililerine göre, Türkiye'de Türk güçleri tarafından Kürtlere dayatılan işkence ve gözaltı uygulamalarında son zamanlarda ciddi bir artış var. Söz konusu yetkililere göre, bu yılın Ocak ve Şubat aylarında siyasi bir suçlamayla gözaltına alınan 950 kişi, 2002 yılında aynı nedenle gözaltına alınan toplam kişilerin iki katına tekabül ediyor.

1984 ile 1999 yılları arasındaki iç savaş boyunca Türkiye'nin güneydoğusundaki köylerinden kaçmış olan, şimdi ise köyelerine geri gitmeye çalışan Kürt mültecilerin geri dönüşü engelleniyor, hatta bir kısmı girişim esnasında öldürülmüş. Kürtlere kamusal alanda dillerini kullanma izni veren reformlar yapacağını vaat eden Türk hükümeti bu sözünü henüz yerine getirmemiş bulunuyor. Geçen hafta röportaj yaptığımız politikacıların, esnafların, avukatların ve mültecilerin söylediklerine bakılırsa, eğer Türk güçleri sınırı geçip Irak'a girerler ve oradaki silahlı Kürtlerle çatışarlarsa, bu bardağı taşıran son damla olacaktır. Böyle bir çatışma Türkiye'de yeni bir iç savaşa neden olacaktır.

Binlerce kişilik özel kuvvetlerini sınırın Irak tarafındaki Kürt bölgesine kaydırmış olan Türkiye, ABD-İrak ihtilafı son bulduktan sonra buradaki Kürtlerin silahsızlandırılması hususu üzerinde ısrar etmektedir. Irak Kürtleri ise, Türklerin kendi iç işlerine müdahale etmelerine karşı direneceklerini söylüyor.

Olası bir Kürt ayaklanması ve bunun ardından Türk hükümetinin başlatacağından kuşku duyulmayan yoğun bir karşı saldırı, Saddam Hüseyin'in iktidardan uzaklaştırılmasını ve Irak'ın gelecekteki yönetimini planlamaya çalışan ABD yetkilileri için büyük bir karabasan olacaktır.

Irak'a karşı Amerika'nın yanında yer alan az sayıdaki müttefiklerinden ikisi arasında çıkabilecek bir iç savaş, Amerika Birleşik Devletleri'nin 60,000'i aşkın askerini ve kendi güçleri için yoğun lojistik kaynakları geçirmeyi umduğu bir sınır üzerinde cereyan edecektir. Türkiye'nin 72 milyonluk nüfusunun 12 ile 17 milyon arasındaki miktarının Kürtlerden oluştuğu dikkate alındığında, böyle bir çatışma Türkiye'nin istikrarını da tehdit edebilir.

* Gazeteci, Boston Globe

“Ne yazık ki Türkiye bu ateşkesten faydalanamadı ve şimdi gelecek pek parlak görünmüyor.”

Güneydoğudaki şehirlerden birinde tüccarlık yapan genç bir Kürt, kimliğinin gizli tutulması konusunda bir gazeteciye yemin ettirdikten sonra, “eğer

Türkiye Irak’ı işgal ederse, oradaki Kürtler savaş açacaktır” diyor ve şöyle devam ediyordu, “eğer onlar Irak’a gidip orada kardeşlerimizi vururlarsa, biz de burada onları vururuz.”

Bu genç adının gizli kalmasının nedenini “çünkü biz gözaltına alınmadan ya da ‘kaybedilmeden’ korktuğumuz için konuşamıyoruz, eğer hata yaparsak, vurulacağız” diyerek açıklıyordu. Böyle korkular Türkiye Kürtleri arasında oldukça yaygın.

İktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi’nin üyesi olan ve parlamento dış işleri komitesi başkan vekilliği yapan Emin Şirin, kendisinin ve diğer milletvekillerinin parti liderliğine karşı gelip, Türkiye’nin Irak’a yönelik ABD saldırısını desteklemesini öngören tezkereye karşı ret oyu kullanmalarının nedenlerinden birinin de Türkiye’de iç savaşın yeniden ateşlenmesi tehlikesi olduğunu söyledi.

Şirin, “bu bizim savaşımız değil, öyleyse bu savaşa katılmayalım” diyor. Şirin Amerika’yı destekleyen ilk tasarıya “sessizce ve kişisel nedenlerle” ret oyu verdiğini ama şimdi, beklenmekte olan ikinci tasarıya karşı zorla “hayır diyeceğini” ve bu tasarıya karşı lobi çalışması yapacağını söylüyor; Şirin bunun kısmi bir nedenini şöyle açıklıyor; “çünkü eğer Türkiye sınırını geçer de Kürtler öldürülmeye başlarsa, bundan sonra korkunç şeyler olacaktır.”

İlk tasarı, saldırıyı destekleyen Amerikalı ve Türkler için sürpriz bir başarısızlıkla 1 Mart tarihinde reddedilmişti. Bir hafta gibi bir süre içinde yeni bir tasarrının sunulması pek çok çevre tarafından bekleniyor, ancak yeni Başbakan olacak Recep Tayyip Erdoğan, dün partisinin genel merkezinde iki Amerikalı gazeteciyle kısaca görüşürken, hükümetinin yeni tezkereyi bir daha ne zaman deneyeceği meselesinin “şu anda tam olarak kesin olmadığını” söyledi.

ABD yetkilileri, Türkiye’nin, Saddam Hüseyin’i iktidardan uzaklaştırma çabasında ABD’yi desteklemeye karar vermesi durumunda, Kuzey Irak’ta herhangi bir Türk varlığına karşı olduklarını açıkça

Kürt dili ve kültürüne yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin söylemlere rağmen, Tanrıkulu ve diğer insan hakları savunucuları, çocuklarına Kürtçe isim koymaya çalıştıkları için Hakkâri’de 30 ailenin şu anda yargılanmakta olduğunu söylüyor.

dile getirdiler. Ancak söz konusu ABD yetkilileri önerilen ABD-Türkiye ortak operasyonu çerçevesinde, Türk askerlerinin sınır bölgelerini korumak ve hu-

zuru sağlamak üzere bölgeye girebileceklerini kabul ettiler.

ABD ile Türkiye arasında sürmekte olan pazarlıklarla yakından ilgili olan ve kendisinden yalnızca Batılı bir diplomat olarak söz edilmesi koşuluyla konuşan bir kaynak, Amerika Birleşik Devletleri’nin “eğer birlikte giderlerse, ABD varlığı yeterince güçlü olacaktır ve çatışmaların olmasını engellemeye yetecek kadar koordinasyonun olacağına” inandığını söyledi.

Kürtler derinden gelmekte olan ayaklanmalarının Türkiye’nin Irak’a yönelik bir ABD savaşına katılmasından değil, Kürt militanların iç savaşta ilan ettiği ateşkesin üzerinden dört yıl geçtiği halde yaşamlarında herhangi bir iyileşme olmamasından doğan düş kırıklığı ve öfkeden kaynaklandığını vurguluyor.

Diyarbakır İnsan Hakları Vakfı kurucularından biri olan Sezgin Tanrıkulu, 15 yıl süren bir iç savaştan sonra, Kürtler “bu ateşkesin Türkiye’yi, Kürtlere yönelik baskılara son verme doğrultusunda gerekli adımları atmaya teşvik edeceği konusunda çok umutluydu” diyor. “Ne yazık ki Türkiye bu ateşkesten faydalanamadı ve şimdi gelecek pek parlak görünmüyor.”

Kürt dili ve kültürüne yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin söylemlere rağmen, Tanrıkulu ve diğer insan hakları savunucuları, çocuklarına Kürtçe isim koymaya çalıştıkları için Hakkâri’de 30 ailenin şu anda yargılanmakta olduğunu söylüyor. Ve Kürtlere eşit haklar tanınmasını savunan HADEP adlı siyasal partinin onlarca üyesi, geçen sonbahardaki seçimler için yapılan propaganda çalışmalarında Kürt dilini kullandıkları için yargılanmaktadır.

İç savaş esnasında köylerinden çıkarılan yüz binlerce Kürt şimdilerde güney şehirlerinde, bir zamanlar geçimlerini sağlayan sürülerinden ve tarlalarından yoksun olarak, büyük bir sefalet içinde yaşıyor; bu Kürtler, pek çok şehirde işsizlik oranının yüzde 50’yi aştığı bir bölgede iş bulabileceklerine dair herhangi bir umut taşıyor.

“PKK –silahlı Kürt direnişi- tarafından ilan edilen ateşkesten sonra, insanlar bir parça umutlandı ve bazı olumlu gelişmeler yaşandı” di-

Savaşta tahrip edilen 3.500’ü aşkın Kürt köyünü yeniden inşa etme konusunda çalışmalar yürüten Göç edenler için Sosyal ve

Kültürel İşbirliği Derneği başkanı Serdar Talay, bu göçmen Kürtlerin kimi zaman çaresiz kalarak eski köyelerine dönmeye çalıştıklarını söyledi. Göçmenler köyelerine gittiklerinde çoğu zaman geride bir şeyin kalmadığını görüyorlar ve derme çatma bir şeyler yapmaya yetecek kadar bile paraları yok.

Talay bazı köylerin, çoğu hala hükümetten maaş alan köy korucularının işgali altında olduğunu söyledi; köy korucuları iç savaş esnasında Türk güçleriyle işbirliği yapan Kürtlerden oluşuyor.

“Bu köy korucuları, köyelerine dönen insanları köyelerine sokmuyor, hatta kimi zaman onları öldürüyor” diyor Talay. En kötü olaylardan biri 26 Eylül tarihinde meydana geldi; Diyarbakır yakınlarında bulunan Uğrak adlı köyelerine geri dönmeye çalışan Kürt-

lerden dördü öldürüldü üçü de yaralandı. Bu yetmiyor-muş gibi, diye devam ediyor Talay, “köylerin çoğu da mayınlanmış.”

AB üyesi olarak değerlendirilmek istiyorsa insan hakları alanındaki durumunu iyileştirmesi bağlamında Avrupa Birliği’nin baskısı altında olan Türkiye Parlamentosu geçtiğimiz yıl, Kürt dilinin öğretilmesine ve Kürtçe’de sınırlı miktarda yayın yapılmasına izin veren reform yasalarını onayladı.

“PKK –silahlı Kürt direnişi- tarafından ilan edilen ateşkesten sonra, insanlar bir parça umutlandı ve bazı olumlu gelişmeler yaşandı” diyor Talay. “Halk geçmiş bir yana bırakıp gelecek için çalışmaya hazır. Ancak patlak vereceği söylenen bu Irak savaşıyla birlikte, eski ortamın tekrar geri gelmekte olduğunu hissetmeye başladık.”

Boston Globe, 13 Mart 2003

Sykes-Picot Anlaşmasını Tarihe Gömmenin Zamanı Gelmiştir

Feridun Hilmi*

1916 Yılında İngiltere'den Sir Mark Sykes ve Fransa'dan M. George Picot, Birinci Dünya Savaşının tam ortasında, o günden bu yana kendilerinin isimleriyle anılan bir anlaşma imzalamışlardı. Bu anlaşma, o döneme gelindiğinde zayıf ve hasta bir Halifelige indirgenmiş olan Osmanlı İmparatorluğunun kalıntılarını aşağıdaki haritada gösterildiği üzere, tuhaf bir şekilde parçalıyordu. Ortadoğu'nun yapısı o andan itibaren belirlenmiş ve dönemin süper güçleri o günden bugüne kadar bu tuhaf belgeye yapışmışlardır.

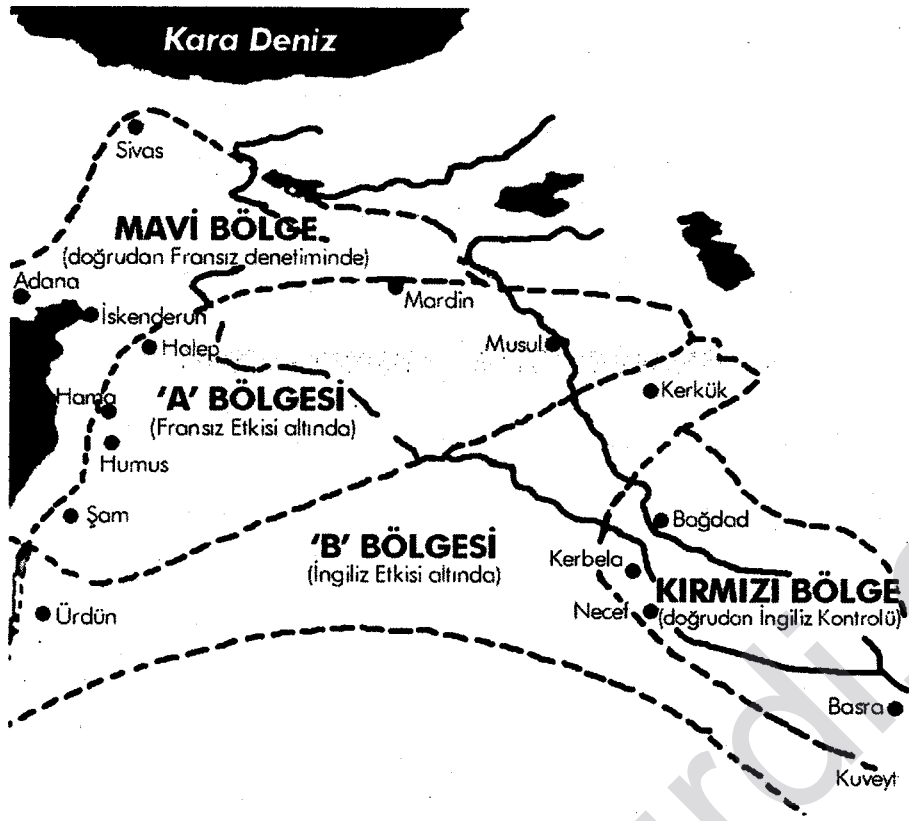
Aşağıdaki gerçek özgün haritadan da anlaşılacağı gibi, herhangi bir devlet sınırı söz konusu değil ve ne Türkiye'nin ne de İran'ın sınırları dikkate alınmamıştır. Bu yüzden bu harita, zaten sömürgeci güçlere ait olan yerleri değil, sömürge toprakları haline getirilmesi tasarlanan bölgeleri tanımlayan bir haritadır. Ama eğer birileri bu haritanın o sıralar herhangi bir ulus-devlet oluşumu inşa etmek üzere tasarlandığına inanıyorsa, ırksal ve etnik ayrımlar dikkate alınmadan adeta cetvelle keyfi biçimde çizilen hatlar açıkça gösteriyor ki, bu haritada halkın rolü tamamen atlanmıştır. Eğer ganimet peşinde koşan bu iki lider, bölge insanlarının kimler olduğu ve hangi etnik kimliği temsil ettikleri konusunda bir parça fikri olsaydı, o zaman bu durum onların çizdikleri haritaya da yansır. Eğer haritadaki bu eksik ve yanlışlar kasıtlı değilse, harita bölge hakkında büyük bir bilgi ve kavrayış yoksunluğunu ve söz konusu bölgede yaşayan halklara yönelik bir savaşı göstermektedir.

Tüm bunların üzerinden yüz yıldan daha az bir süre geçti ve İngiltere ile Fransa bölgenin servetinden ve alım gücünden büyük kârlar el-

de ederken, bölge halkları geri kaldı, kendilerini zar zor doyurup eğitebildiler. Öte yandan bu düzenlemelerde adı sanı hiç geçmeyen halk ise Kürtler oldu; bu sınır hatlarının bir sonucu olarak yaratılan yeni devletlere kol kanat takmak için Kürtlerin vatani param parça edildi ve yine de bu yeni devletlerin daha sonra birkaç kez daha dönüştürülmesi gerekti.

Ancak Sykes-Picot anlaşmasına, biri Türkiye ile İngiltere arasında, diğeri ise Araplar ile İngiltere arasında imzalanan iki anlaşma daha eklendi. En İngilizler nezdinde, bu anlaşmalar hala da kutsallığını korumaktadır. Ayrıca İngilizler bu konuda kendi Arap uydularının çoğunluğunu ikna etmeyi de başarmışlardır. Öte yandan Fransızlar da söz konusu anlaşmaları her türlü tartışmadan muaf tutmakta ve "Uluslararası Hukuk"a eşdeğer saymaktadır. Üstelik, örtülü olarak olsa bile, Birleşmiş Milletler de bu anlaşmalara riayet etmektedir. Birleşmiş Milletler, Uluslararası Hukukun, BM Sözleşmesinden, İlkelerinden, Konvansiyon ve Protokollerinden, Güvenlik Konseyi ve Genel Konseyin Kararlarından ve Uluslararası Anlaşmalardan oluştuğunu değerlendirmektedir.

* Bilgisayar Sistem Danışmanı, Dr. Araştırmacı, Yazar

Milletler Birliği de tüm bunları böyle kabul etmişti ama elbette Milletler Birliği'nin yaratıcıları, dönemin galip süper güçleriydi.

Amerika Birleşik Devletleri kendi askeri, ekonomik gücünü ve yeteneklerini kanıtlandığında, iki emperyalist güç olan Fransa ve İngiltere, Amerika'nın sunduğu vazgeçilmez yardımın bir ödülü olarak Amerika'ya biraz yer açmak zorunda kaldı, Amerika'ya tekrar ihtiyaç duymaları ihtimalini göz önünde bulundurarak sömürge pastasından Amerika'ya da bir pay verdi ve böylece belli bir nüfuz kazanan Amerika, bu sayede teknolojisini, bilimsel başarılarını ve ekonomik çıkışlarını hızlandırdı. Kendi eski sömürgeci efendilerinin artık gerekli izni verdiklerini bilen dünyanın birçok eski sömürgesi Amerika Birleşik Devletleri ile ilişki kurma yarışına girdi; şüphesiz bu süreç İngiltere ve Fransa'yı bir hayli rahatsız ediyordu. Ne var ki, Amerika Birleşik Devletleri komünizm ve Sovyetler Birliği tehdidine karşı konulmasında hayati bir önem arz ediyordu ve işte bu yüzden İngiltere ile Fransa gönülsüzce de olsa ABD'ye hoşgörü gösteriyordu.

Almanlarda yaratılan öfkeye atfedebileceğimiz Hitler'in yükselişi, Birinci Dünya Savaşını kaybeden ve ardından gelen İkinci Dünya Savaşında tamamen yıkıma uğrayan Almanya'ya uygulanan acımasız ve katı yaptırımlar, Ortadoğu'daki doğal kaynakları ve gelişmeye açık pazarları kontrol altına alma çabaları sömürgeci güçlere ciddi bir ders verdi ve bu dersler-

den çıkarılan sonuçlar, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra ortaya çıkan Rusya Federasyonu'na uygulandı. Ardından Rusya gözde uluslardan biri haline getirildi ve Amerika Birleşik Devletleri'in ücret bordrosuna kaydedildi. Ayrıca Rusya'nın NATO'ya belli ölçüde dahil olmasına izin verildi ve Rusya gerçek bir dost olarak olmasa bile, anlayışlı ve hoşgörülü bir meslektaş olarak genel anlamda dünya işlerine dahil olmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, Rus teknolojisi ABD tarafından emilmekte ve pek çok teknolojik ve uzay keşif projeleri ortaklaşa gerçekleştirilmektedir.

Bu aynı politika Türklere de uygulandı ve Türkleri canlı ama hareketsiz tuttu, Türkiye ilerleme ve kalkınma konusunda ancak minimum düzeylerde kaldı. Ne var ki, bazı nedenlerden dolayı, Batı Irak'a tamamen farklı biçimde davranmıştır. Bence bu farklı tutumun nedenlerinden biri şudur; Irak, kendisine dokunulduğunda, tüm Arap dünyasının bu etkiyi hissedeceği tek Arap ve İslam ülkesidir. Amerikalılar iki nedenden dolayı bu olguyu umursamamışlardır; A) Arap kaynaklarına bağlı olmayan Amerikan ekonomisinin gücü, ve B) Amerika'nın küstahlığı ve namlu ucundaki diplomasisi, ne kadar yanlış olurlarsa olsunlar, Amerikalıların aynı noktaya geri dönmelerini neredeyse imkânsız hale getirmektedir.

Ne var ki, Batı Avrupalılar ve özellikle de İngiltere ile Fransa şu anda uzlaşmaya çok daha açıktır ve liderlik yıkılıp yok oluncaya kadar ya da biri bu göre-

Amerikan/Fransız/İngiliz/Türk bölünmüşlüğü'nün Kürtler açısından büyük bir fırsat olduğuna inanıyorum; eğer Kürt politikacıları ellerindeki kartları doğru bir şekilde oynarlarsa Kürtlerin özgürlüğe ulaşması imkân dahilindedir. Öyleyse, Sykes-Picot anlaşmasının tamamen ve sonsuza dek tarihe gömülmesini umut etmeli ve bunu dilemeliyiz.

önemli bir kısmında Batılıların da hisseleri olan ve Avrupa ile Güney Asya Devletleri'nin sindirim sistemi olma işlevi gören Arap ve Müslüman dünyanın gönlünü almak gerekiyor.

Geçtiğimiz altmış-yetmiş yıl boyunca İngilizler, Kürtlerin her türlü istemini ve insan haklarını boğan politikaların başlıca mimarları oldular. Irak'ın kurulmasından İngilizler sorumludur ve Kürdistan'ın kurulmasından vazgeçilmesinin vebali aynı nedene İngilizlere yüklenmektedir. Nasıl ki İsrail'i yaratıp şimdi de İsrail'in varlığından şoke olduklarını iddia ediyorlarsa ve nasıl ki Bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulması için ellerinden geleni yapmaya çalıştıklarını iddia ediyorlarsa, İngilizler, Irak'ta Kraliyet sistemini deviren 14 Temmuz Kasım Devriminden önce, Bağdat ve onun komşuları tarafından imzalanan tüm anlaşma ve paktların perde arkasında yine İngilizler vardı.

Yüz yıllar boyunca toprak ve mülkiyet için birbirleri ile savaşmış olan iki sömürgeci güç olarak, İngiltere ve Fransa birbirlerinin can düşmanlarıdır ve birbirlerini zayıflatıp birbirlerinin ekonomik kaynaklarını ele geçirmekten çekinmezler, gerekse bu uğurda savaşılır. Bu olgunun, son zamanlarda bu iki yaşlı sömürgeci güç arasında oynanan oyunla açıkça kanıtlandığına tanık olduk. Anglo-Sakson bir ırka mensup olan İngiltere, etnik çoğunluğu aynı olan ve hep kendi gibilerin tarafını tutacak olan ABD'ye yine de yakındır. Anglo-Fransız küskünlük onların yaptığı her şeyde açıkça görülüyor ve AB'de bile farklı taraflarda görünmelerine yol açıyor. Amerika'nın iltimasları ve sevgisi alanında İngiltere ile rekabet edemeyeceğini bilen Fransızlar hep Avrupa ulusları arasında bir sığınak aramıştır ve Britanya'yı kıta Avrupası'ndan ayıran İngiltere Kanalı'nı olduğundan çok daha büyük bir ayırım hattı haline getirmiştir. Tabii bu, İngiltere'nin ABD'ye tüm o saygının ve sevginin karşılığını aldığı anlamına gelmez. Avrupa Birliği'nin ortaya çıktığı günden bu yana, İngiltere ABD ve kendi Avrupalı komşuları karşısında nasıl davranacağını bilmemek gibi zayıflatıcı bir şizofreni yaşamaktadır.

Günümüzde nüfuslarının ve refahlarının tehdit altında olduğunu fark etmiş olan Amerikalılar, bu konuda bir şeyler yapmaya kararlı. Daha da önemlisi,

Amerikalılar tüm tehditlerin, oldukça mutsuz olan ve 1916 yılında Sykes-Picot anlaşmasıyla başlayan ve Üçüncü Binyıl'da devam eden İngiliz ve Fransız politikaları tarafından haksızlığa uğratılan halklardan geldiğini de fark etti.

Bu bağlamda, Kürt sorununun odak noktasında da Sykes-Picot anlaşması yer almış ve İngilizler ile Fransızlar Kürtler için herhangi bir bağımsızlık ya da özgürlük nosyonuna yanaşmamışlardır.

Ortadoğu düzeninin olası yeni şekillenişinin beraberinde getireceği bir umut kırıntısı varsa, bu, şimdi en azından ABD'nin, bu rezil Sykes-Picot anlaşmasına riayet etmesi gerekmiyor. Amerikalılar, Ortadoğu halklarının önemli bir kısmında korkunç anti-Amerikan duygularının yayılmasına, Türkiye ile Fransa'nın ABD'yi desteklemeyi reddetmesine neden olan böyle bir anlaşmaya niçin riayet etsinler ki; üstelik İkiz Kulelere ve dünyanın her yerindeki Amerikan hedeflerine yapılan saldırıları da saymıyorum. Belki İngiltere de artık Sykes-Picot anlaşmasının ölü bir belge haline geldiğini hissedebilir ve böylece yeni büyük ortağıyla yeni bir çizgiyi benimseyebilir ve bu durumda da Fransa ile Türkiye için üzülme yerine, Kürdistan'ın kurtuluşunun da dahil olmasını umut ettiğimiz köklü değişimleri gündemine almayı daha ciddi biçimde düşünebilir.

Amerikan/Fransız/İngiliz/Türk bölünmüşlüğü'nün Kürtler açısından büyük bir fırsat olduğuna inanıyorum; eğer Kürt politikacıları ellerindeki kartları doğru bir şekilde oynarlarsa Kürtlerin özgürlüğe ulaşması imkân dahilindedir. Öyleyse, Sykes-Picot anlaşmasının tamamen ve sonsuza dek tarihe gömülmesini umut etmeli ve bunu dilemeliyiz. İşte o zaman, ancak ve ancak o zaman, toprak bütünlüğü denilen o kutsal, tılsımlı, sulu komedi ortadan kalkacak ve ABD dolaysız düşünerek, Yaşlı Sömürgeci Güçlerin yanında değil, özgür ulusların yanında yer almayı tercih edecektir.

KurdishMedia.com, 19 Mart 2003

Quo Vadis Türkiye?

"Biz durumumuzu net biçimde ortaya koyduk. Türk ordusunun tek taraflı ya da koalisyon içinde kuzey Irak'a girmesi kabul edilemez" (19.03.2003, Liberation)

Kürdistan Demokrat Partisi (IKDP) Genel Başkanı Mesud Barzani

"Türk ordusu ve aynı zamanda Türk siyasetçileriyle sürekli temas halindeyiz. Bizim politikamızı biliyorlar. Bu katı bir politika. Kuzey Irak'a girmemelerini beklediğimizi açıkça anlattık. Bizim, Kuzey Irak'a girmek için bahane yaratacak bir olay olmaması için Kürtlerle birlikte çalıştığımızı biliyorlar." (Anadolu Ajansı, 23.03.2003)

ABD Başkanı George W. Bush

"Türk Ordusunun Kuzey Irak'a girilmesi kesinlikle kabul edilemez" (Avam Kamarası, 24.03.2003)

İngiltere Başbakan Tony Blair

"Türk dostlarımıza Kuzey Irak'a güç göndermemelerini söyledik. Türkiye'nin bizimkiyle aynı olan endişelerini anlıyoruz ancak Türk güçlerinin Irak'a girmesini onaylamıyoruz" (Anadolu Ajansı, 30.03.2003)

İran Dışişleri Bakanı Kemal Harrazi

Türk ordusunun K. Irak'a girdiği iddiaları üzerine başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkeleri tepkilerini ortak bir dille ifade etti

Almanya, Türkiye'nin Irak savaşına taraf olması durumunda, AWACS tipi erken uyarı uçaklarında görev yapan Alman askerlerini çekeceklerini açıkladı. Rusya ise, Türkiye'nin bu yöndeki girişimlerini ciddi bir tehlike olarak yorumladı.

Almanya, "Türkiye, Irak savaşına taraf olursa AWACS'larda görev yapan personelimizi çekeriz." dedi. Rusya Dışişleri Bakanı İgor İvanov da, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kuzey Irak'a girmesini eleştirdi. Konuyla ilgili bir soru üzerine İvanov, "Biz, tüm yönlerden gelen savaşa karşıyız; güneyden, kuzeyden ya da Türkiye tarafından." şeklinde konuştu.

Avrupa Birliği Dönem Başkanı Yunanistan'ın Dışişleri Bakanı Yorgo Papandreu, Irak'a sınırı olan ülkelerin savaşa karışmaması gerektiğini söyledi. Yunanistan Hükümet Sözcüsü Hristos Protopapas ise, Atina'nın "Türkiye'nin Kuzey Irak'ı istila çabasını endişeyle izlediğini" söyledi. Yunan devlet televizyonu NET'e konuşan Hükümet Sözcüsü Hristos Protopapas, Atina'nın Irak'taki savaşa ve Türkiye'nin kuzey Irak'a girmesine "Kesinlikle karşı olduğunu" vurguladı. (Zaman, 23.03.2003)

ABD kongresinin 23 üyesi, ABD Başkanı George Bush'a bir mektup yazarak, Türkiye başta olmak üzere Irak'ın komşularının, Kuzey Irak'a girmesine karşı olduklarını bildirdi.

Mektupta, Kuzey Irak'taki bölgesel Kürt yönetiminin, Türkiye gibi bölgesel güçlerin askeri müdahalesine şiddetle karşı olduğu belirtilerek, askeri müdahale için uygunsuz bahaneler ortaya atıldığı iddia edildi. Mektupta, Amerikan sivil-askeri personelinin, uluslararası ve yerel kuruluşlar ile hükümet dışı kuruluşların gerekli insani yardımı sağlamaya gücünün yeteceği savunuldu.

Ayrıca mektupta, 1991 yılından beri koalisyon güçlerinin desteğiyle Irak'taki bölgesel Kürt yönetiminin, başarıyla kendini yönettiği, bunun sonucunda da 12 yıl önceki mülteci akınının ortaya çıkmayacağı öne sürüldü. Bir komşu ülkenin Kuzey Irak'a girmesinin, başka ülkeleri de cesaretlendireceği ve bu durumun da Irak lideri Saddam Hüseyin'i silahsızlandırmaya yönelik Amerikan çabasına zarar vereceği savunulan mektupta, "böyle bir durum, Amerikan güçleri kuzeyden cephe açmaya çalışırken, kolayca Irak'ın bu bölgesini istikrarlaştırabilir. Mektupta imzası bulunan milletvekillerinin birçoğunun, kongredeki Rum, Ermeni ve Kürt lobisinin üyeleri olduğu görüldü. (Anadolu Ajansı, 27 Mart 2003)

ABD ve Kürtlerin yanı sıra Avrupa'dan da 'Irak'a girmeyin' mesajları yağıyor.

ABD: İstemiyoruz

WASHINGTON - ABD yönetimi Türk ordusunun Kuzey Irak'a girmesi konusundaki rahatsızlığını dile getiriyor. Savunma Bakanı Donald Rumsfeld önceki akşamki basın toplantısında, Türk birliklerinin bölgedeki varlığının kendilerine 'yardımcı' olmadığını söyledi. Rumsfeld, soru üzerine, "Irak'ın kuzeyinde Kürt birlikleriyle bağlantıda olan özel birliklerimiz var. Kuşkunuz olmasın ki, Türk hükümeti ve Türk Silahlı Kuvvetleri'ne büyük miktarda askeri güçle Kuzey Irak'a girmeleri halinde bunun bize yardımcı olmayacağı belirtildi" dedi.

ABD Dışişleri Sözcüsü Richard Boucher, Kuzey Irak'ta tek taraflı hiçbir askeri faaliyeti desteklemediklerini söyledi. Irak'ın artık bir savaş bölgesi olduğunu ve burada bir yanlış anlama olmasını istemeyeceklerini anlatan Boucher, Türkiye'nin Kuzey Irak'a insani amaçlarla girmesine dair soruyu şöyle yanıtladı: "Bu tür şeyler, yanlış anlamalara yol açar. Açıkça belirttik. Kuzey Irak'ta koordine edilmemiş hareketleri desteklemiyoruz. Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın da söylediği gibi, Kuzey Irak'a askeri operasyonun duruma yardımcı olmayacağını düşünüyoruz. Sınırdaki insani ihtiyaçların karşılanması konusunda Türklerle görüşüyoruz." (Reuters, aa)

Britanya: Karşıyız

LONDRA - Britanya Savunma Bakanı Geoff Hoon, "Türk birliklerinin Kuzey Irak'ta yapacağı bir operasyona sıcak bakmadıklarını" söyledi. Basın toplantısında, "Türk birliklerinin Kuzey Irak'a girmesinden kaygı duyup duymadığı" sorulan Hoon, "Küçük bir Türk birliğinin Kuzey Irak'a girdiğini biliyoruz. Bu birlik, sınırın güvenliğini sağlayacak büyüklükte" dedi. Britanyalı bakan şöyle devam etti: "Ankara'nın kuzeyde insani yardım faaliyetleri için bir koridor açılması gerektiğini düşündüğünü biliyoruz. Ancak onlarla aynı fikirde değiliz. Kuzeyde sınırlı miktarda Türk birliği olabilir, ama biz bu konuda isteksiziz. Çok hassas bir konu ve bunu çok yakından takip edeceğiz." (Reuters, aa)

AB: Sakın girme!

ATİNA - Brüksel'deki AB zirvesinde, ABD'nin Irak savaşına karşı çıkan AB üyesi ülkeler Türkiye'ye Kuzey Irak'a girmemesi tavsiyesinde bulundu. Alman, Fransız, İspanyol ve Yunan dışişleri bakanları, Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'e, Irak savaşı nedeniyle Türkiye'ye mülteci konusu da dahil olmak üzere her tür ekonomik yardımı yapmaya hazır oldukları mesajını verdi. Bakanlar, Kuzey Irak'a girilmemesi uyarısını da ihmal etmedi.

Yunan Dışişleri Bakanı Papandreu, dün ülkesinin AB dönem başkanı olması nedeniyle yaptığı açıklamada Kuzey Irak kaygısını dile getirdi. "Irak'a sınırı olan ülkeler savaşa karışmamalı" diyen Papandreu, "AB savaş nedeniyle göçmen dalgaları oluşursa, etkilenen ülkelere yardımcı olacak. Türkiye'ye de bildirdik" dedi. (aa)

Rusya: Savaş yayılır

MOSKOVA - Rusya, Türkiye'nin Kuzey Irak'a girmesi durumunda ABD önderliğindeki savaşın yayılacağını öne sürdü. Rusya Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Dimitri Rogozin açıklamasında, "Savaş yangını Türk topraklarına yayılabilir" dedi. Rus Interfaks ajansının haberine göre Rogozin, "Bu savaş bir bebeğin içinden diğerinin çıktığı Rus matruşkalarına benziyor. Bir savaş başladı diğeri de içeride alevleniyor" açıklamasında bulundu. Rusya Dışişleri Bakanı İgor İvanov da daha önce yaptığı açıklamada Türk ordusunun Kuzey Irak'a girmesinin, Irak'taki durumu 'ciddileştirdiğini' öne sürmüştü. (afp) (Haberkurdistan, 23 03- 2003)

Kürt Hayaleti

William Safire*

Melle Mustafa Barzani 20.yy'ın önemli bir kısmı boyunca –dünyanın en büyük ülkesiz ulusu olan- 20 milyon Kürdün lideriydi. 1970'li yıllarda İran ve ABD kendisine ihanet (“gizli operasyonlar misyon çalışmalarıyla karıştırılmamalıdır”) edince, yaşamının son günlerinde olan savaşçı Virginia'da güvenli bir CIA evine getirilmişti ve ölümünden önce bu evde onunla uzun uzadıya sohbet etmiştim.

Irak Kürtleri ABD'nin geç de olsa sağladığı hava koruması altında, Saddam-sonrası Irak'a model olabilecek bir demokrasiyi geliştirdikleri için, dostum Melle Mustafa Barzani Öteki Dünyadan bana bu röportajı verdi.

Soru: Kürtler nihayet Amerikalılara güvenmeye başladılar mı?

Barzani: Bizim binlerce yıllık bir özdeyişimiz var: “Kürtlerin dostu yoktur.” Amerika 1991 yılındaki Körfez Savaşından sonra, ancak Saddam'ın katliamlarından kaçan yarım milyon Kürt mültecinin televizyonlardaki görüntüleri sizi utandırdığı zaman bize hava koruması sağladı. Buna rağmen ilk defa özgürlüğü yaşadığımız son on yıl için size minnettarız.

Soru: Peki öyleyse Kürtler niçin Irak'ın geri kalan kısmının yaklaşmakta olan kurtuluşundan kaygı duyuyor?

Barzani: Çünkü bizi tekrar satmak için Türklerle bir anlaşma yaptığımızı düşünüyoruz. Türklerin, Türkiye'yi kuzey cepheniz için üs olarak kullanmanıza izin vermesini sağlamak için, oğlum Mesud'un Irak'taki kuvvetlerinin silahlandırılmaması doğrultusundaki Türk talebini kabul ettiniz. Celal Talabani'nin Kürtlerle birlikte, bu, Saddam'ı yenmek üzere sizin tarafınızda yer alabilecek 70 bin savaşçı anla-

mına geliyor. Ama siz ortak düşmanımıza karşı savaşmak için gerekli olan silahları bizden esirgiyorsunuz.

Soru: Silahların size verilmeyişinin nedeni Türklerin sizin Irak'ta bağımsız bir Kürdistan kurmak istemeniz ve ardından da Türkiye'deki 12 milyon Kürdün ayrılıp sizinle birleşeceğini düşünüyor olmaları değil midir?

Barzani: Bu bir hayalden ibaret. Irak'ta nihayet belli bir iç düzen ve güvenlik sağladıktan sonra, koca Türk ordusuyla savaşmayı istediğimizi mi sanıyorsunuz? Yoksa Saddam sonrasında Irak'ın toprak bütünlüğü için garanti vermiş olan Amerikalılarla da mı savaşacağız? Türkler, ortada gerçek bir ayrılık tehlikesi olduğu için değil, Türkiye'de Kürt kültürünü ortadan kaldırmak için “bölünme” çılgınlıkları atıyor. Türklerle güveniyor musunuz?

Soru: Eh, NATO'yu onlara savunma donanımı yollamaya zorladığımız ve 15 milyon dolarlık kira bedeli taleplerini kabul ettiğimiz son dönemde bizi hayal kırıklığına uğrattılar –

* The New York Times.
Savunma yazarı

Hem de bazı küstah Batıların sandığından daha kısa zaman içinde.

Siz bizim konfederasyonumuzu kurmamıza, devlet ve federal seçimlerimizi ve yargı düzenimizi örgütlememize, Saddam'ın Ruslara olan yolsuzluk borcunu ödemememize, petrolümüzü OPEC dışında kalarak işletmemize, Türkler ile İranlıların art niyetlerini dizginlememize yardım edecek, sonra da allahaismarladık diyeceksiniz.

fakat Türkiye, demokratik tercihi Saddam'ı korumak üzere Fransa ve Almanya'nun yanında yer almak olursa hangi nedenle şikâyet edebiliriz ki?

Barzani: Hiç şikâyet etmeyin, çünkü Türklerin, bizim bağımsızlık ilan edeceğimizi bahane ederek Irak'taki eski başkentimiz Kerkük'te bulunan petrol alanlarını ele geçirmek istediğini tam zamanında öğrendiniz. Türklerin Meclisindeki İslamcılar size kazık attığı için şanslısınız.

Soru: *Fakat Türkiye üzerinden kuzeyden bindirdiğimizde, savaşı bir hafta daha kısaltabileceğimizi görmüyor musunuz?*

Barzani: Elbette görüyorum – üstelik hemen yakınlarda da oğlum Mesud ve eski yardımcım Celal'in kuzey Irak'ta size sunduğu üs var. Yine de İngilizler Ürdün'den girerken, siz de Kuveyt'ten saldırmak için 5 binin üzerinde asker ve zırhlı araçla birlikte, dev jetlerinizi tam zamanında havaalanlarımıza indirebilirsiniz. Biz de sizin tarafınızda olacağız.

Soru: *Peki ama sizin dağ savaşçılarınız modern bir ordunun motorize saldırıları ile karşı karşıya kalmayacak mı?*

Barzani: Siz peşmergelerimize ihtiyaç duydukları tüfekleri, havan toplarını, roketleri, kimyasal silahlardan koruyucu donanımları ve gaz maskelerini verdiğinizde, peşmergeler yalnızca El Kaide'nin müttefi-

ki olan Ensar el İslam'ı ortadan kaldırmakla kalmayacaktır. Saddam'ın Halepçe'de zehirli gazlarla gerçekleştirildiği katliamı unutmamış olan binlerce Kürt,

çocuklarımızın intikamını almak için, gerekirse Bağdat sokaklarında bu Cumhuriyet Muhafızları'nın kökünün kazımaya hazırdır.

Soru: *Ama biz herhangi bir "hesap-görme" yi istemeyiz.*

Barzani: Müttefikler Nuremberg ve Lahey'de hesap gördüler ama. Iraklılar da Baasçı zalimleri adaletin önüne çıkaracaktır.

Soru: *Peki ama Irak, tüm dini grupları ve etnik farklılıklarıyla birlikte, birleşmeye ve kendi kendini yönetmeye hazır mıdır?*

Barzani: Hem de bazı küstah Batıların sandığından daha kısa zaman içinde. Siz bizim konfederasyonumuzu kurmamıza, devlet ve federal seçimlerimizi ve yargı düzenimizi örgütlememize, Saddam'ın Ruslara olan yolsuzluk borcunu ödemememize, petrolümüzü OPEC dışında kalarak işletmemize, Türkler ile İranlıların art niyetlerini dizginlememize yardım edecek, sonra da allahaismarladık diyeceksiniz. Biz de bunun karşılığında geçmişteki ihanetlerinizi affedeceğiz. Ve Mesud ile Celal'i göreceksiniz, onlara, Kürtlerin bir arada durmalarını emrettiğimi söyleyin.

Kaynak: *New York Times 3 Mart 2003*

Kürtler Bağımsızlığı Hakkeiyor

Amy Isaacs*

Başkan Woodrow Wilson'ın Birinci Dünya Savaşından sonra gündeme getirdiği On Dört Maddelik barış planında, Kürt halkına kendi ülkelerine sahip olma sözü verilmişti. Buna rağmen yaklaşık olarak 25 milyon Kürt hala, Türkiye, Irak, İran ve Suriye arasında bölünen kendi anavatanlarında baskı altında yaşıyor.

Irak'ta, birinci Körfez savaşından sonra ülkenin diğer kısımlarından koparılan bir toprak parçası üzerinde hayatta kalmaya çalışan on binlerce Kürt büyük bir risk ile karşı karşıya. Türkiye'de, Kürtlerin kendi dillerini konuşma ya da kendi kültürel gruplarını örgütleme gibi en temel hakları inkâr ediliyor. Yine de Türkiye'deki Kürtler ile diğer ülkelerde yaşayan Kürtler arasındaki kültürel bağlar, Kürtlerin varlıklarını koruyabilmeleri için vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Türkiye'nin doğu kesimlerindeki 15 milyonu aşkın Kürt nüfusunun en temel hakları inkâr edilmektedir. Kendi özgürlükleri için konuşanlar hapse atılmakta, işkenceye maruz kalmakta ya da öldürülmektedir. "Yıkıcılık" yapmakla suçlananların avukatlarına, avukat-müşteri hakları ihlal edilerek işkence yapılmaktadır. Tutuklulara tıbbi yardım sağlayanların mesleklerini yapma hakları engellenmektedir.

Bugüne kadar tüm bölgede sayısız çatışma meydana geldi ve çatışmaların sonucunda Kürtler pek çok zayıt verdi. Kürtlerin mücadelesine destek verenler sorgusuz, sualsiz bir şekilde kurşuna dizilmektedir.

Birinci Körfez Savaşı esnasında, Irak Kürtleri, Saddam Hüseyin'e karşı başkaldırımları için ABD Başkanı George H.W. Bush tarafından teşvik edildi. Kürtler bağımsızlıklarını kazanma umuduyla Saddam'a karşı başkaldırımlarında ise, Bush yönetimi onları kaderleriyle baş başa bıraktı ve böylece Kürtlerin başkaldırısı bastırıldı.

Kürtlerin kendilerine özgü farklı bir etnik kökeni, tarihi, dili ve kültürü vardır. Kürtler yekpare etnik toplumlar içinde yaşamaktadır. Ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı gibi temel bir ilkeden hareket edildiğinde, Kürtler kendilerine ait olacak bir ulus-devlet kurma hakkına sahiptir. Kürtlerin devletleşmesi aynı zamanda, şu anda Kürt nüfusa sahip olan ülkelerdeki gerilimi düşürerek, çalkantılı bir bölgenin istikrara kavuşmasına hizmet edecektir.

Tüm bu nedenlerden dolayı, Kürt halkı bağımsızlığı hakketmektedir. 25 milyon Kürt özgür olmadığı sürece, Kürtlerin gördükleri baskılar Ortadoğu'da bir istikrarsızlık, savaş, kan ve gözyaşı kaynağı olacaktır.

* Demokratik Eylem için Amerikalılar Grubunun Direktörü

Kürtler ve Savaşın Seyri

Patrick Cockburn

Savaş yavaş yavaş Kuzey Irak'a geliyor ve ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin güneyde yaşadığı başarısızlıklar nedeniyle kuzeydeki savaşın da giderek hızlanması muhtemel.

Kürt yetkililer Musul civarının bombalandığını söylerken, bir Reuters televizyon ekibi de Erbil yakınlarında şiddetli bir patlama duyduğunu bildirdi. Onlarca yıldır Bağdat rejimine karşı savaşmış olan Kürtler bu ilk bombardımandan pek de etkilenmiş görünmüyor. Yaklaşık olarak 70,000 kişilik bir Peşmerge gücüne komuta eden Kürtler şimdilik savaşın seyrinden pek memnun değil. Kürt lider Hoşyar Zebari, "şu ana kadar kayda değer bir zafer kazanılmadı; Umm Qasr ve Basra henüz düşmedi" diyerek bu memnuniyetsizliği dile getiriyor. Kürtler, savaş uzadıkça, Amerika Birleşik Devletle-

ri'nin de, kuzeyde bir cephe açmak üzere, giderek kendilerine daha çok ihtiyaç duyacağına inanıyor. Belki bu şekilde, etnik temizlik kampanyası sonucu Kerkük ve Musul'dan göç ettirilen 300.000 kişi savaştan sonra evlerine geri dönerek yeniden oraya yerleşebilir.

ABD Deniz Kuvvetlerinden Binbaşı General Henry Osman dün bölgeye geldi ve böylece son üç gece içinde Kuzey Irak topraklarına ayak basan birkaç yüz kişilik Amerikan askeri varlığı ilk defa açıklık kazandı. General Henry Osman'ın Selahaddin kentindeki Kürdistan Demokrat Partisi ana karargahında ortaya çıkması, ABD'nin Kuzey Irak'taki varlığını arttırmakta olduğunun göstergesi olarak yorumlanıyor.

26 Mart 2003, *The New Zealand*

Yeni Gelişmelerle Birlikte Kürtler Hem Tedirgin Hem Umutlu

Charlie LeDuff

Diyarbakır'da açıklığın ve samimiyetin ebesi karanlıktır. Çünkü Türkiye'nin doğusundaki Kürtler, gündüzün çıplaklığında ya da sokak lambalarının aydınlığında düşüncelerini açıkça ifade etmezler.

Diyarbakır Kürtleri şu sıralar tedirgin, cüretkâr ve umut dolu. Kürtler, Irak'a yönelik bir Amerikan işgalinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri geçen 79 yıl içinde ilk defa kendileri için olumlu bir şeyler getireceğini düşünüyor.

Ancak Türkiye'nin saldırgan tutumu bir haftadan beridir burada çeşitli söylentilere yol açıyor. Bir yandan tütününü saran bir yandan da mangaldaki ateş üzerinde ellerini ısıtan Ali, "Türkler Irak'a girmeye çalışıyor" diyor. Türk ordusu, askerlerinin Irak topraklarına girmediğini açıkladı ama burada kimse buna inanmadı.

Yerel bir politikacı ve aydın olan Ahmet, "Türklerin Irak hakkındaki kaygılarının yalnızca tek bir nedeni var" diyor. "Irak Kürtleri, Amerikalıların sağladığı koruma sayesinde bel-

li bir özgürlük elde ettiler. Eğer bu durumun böyle devam etmesine izin verilirse, Türkiye Kürtleri de aynı şeyi talep etmeye başlayacaklardır. Türkiye'nin engellemek istediği şey budur.”

Kürtler, Amerikalıların, Türkiye ile olan ilişkileri ve petrol nedeniyle en sonunda kendilerini yüzüstü bırakacağından ve böylece Türkiye içindeki yarı-özerklik hayallerinin suya düşmesinden korkuyor.

“Amerikalılar niçin İsraililere yardım ediyor da Kürtlere yardım etmiyor?” diye soruyor Ali. Heybetli bıyıkları olan Kamil adlı iri yarı biri ona cevap veriyor: “Amerikalılar bize sadece cephane ve tabanca verseler yeter. Kürtler böylelikle kendileri Türklerle başa çıkabilir.” Irak Kürtleri, Türkler ufukta görüldüğünde onları silahla karşılamaya ve kanlarının son

damlasına kadar savaşmaya ant içiyor. Buradaki daha genç Türkiye Kürtleri de Irak'taki Kürt kardeşlerine yardım edeceklerine ant içiyor.

Ömer adlı bir yaşlı tüm bu sözleri yaklaşık olarak bir saat dinledikten sonra konuşmaya başladı, genç savaşçılar da onu dinledi: “Amerikalıların petrolde çıkarları var, bu doğal. İnsanın bir şeye ilgi duyabilmesi için onda bir çıkarının olması lazım. Bence Türkiye'nin Irak'a girmesi büyük bir hatadır. Fakat Amerika'nın bu konudaki politikası doğrudur ve ben bu politikayı destekliyorum. Eğer Ortadoğu'daki politik durum değişebiliyorsa, bu sadece Kürtler için değil, bölgedeki herkes için iyi olacaktır.”

The New York Times
24 Mart 2003 Diyarbakır

Ezilen Kürtler Savaşın Sonra Ülkelerini Yeniden İnşa Etmek İçin Can Atıyor

Jennifer Brooks

Saddam Hüseyin'den en çok zulüm gören bir halk, daha şimdiden, Irak'ın Saddam'dan kurtulduğu gün için planlar yapıyor.

Saddam rejimi tarafından kendilerine kimyasal gazlarla saldırılan, katledilen ve dağlara sürülen Irak Kürtleri, Saddam Hüseyin gittikten sonra inşa etmek istedikleri yeni Irak için yanıp tutuşuyor.

“Kürt halkı sokaklarda dans ediyor. Kürtler dağ başlarında dans ediyor.” Doğu Michigan Üniversitesin'de bilgisayar bilgi sistemleri profesörü ve Kuzey Amerika Kürt Ulusal Kongresi'nin üyelerinden biri olan Esad Hailani böyle konuşuyor. Hailani'nin mensup olduğu grup, Irak'ın bu en büyük etnik azınlık grubunun yeni hükümetteki yerini güvence altına almak için çalışıyor.

Hailani, yalnızca Irak ordusunun değil, ama aynı zamanda komşu Türkiye'nin askeri tehdidi altında olan Kuzey Irak'taki Kürt liderle yakın bir ilişki içinde. Türk askerleri kısa bir süre önce Kürt topraklarının sınırlarında toplanmış ve içeri girerek bölgenin zengin petrol yataklarını ele geçirme tehdidinde bulunmuşlardı.

Dünyada yaklaşık olarak 40 milyon Kürt bulunduğu tahmin edilmektedir ve bunların önemli bir çoğunluğu Türkiye, İran ve Kuzey Irak'ta yaşamaktadır. Kürtler de bölgedeki diğer halklar gibi İslam inancına mensup olmalarına rağmen, dilleri ve ulusal mirasları bakımından komşu halklardan ayrılan kendilerine özgü bir kültüre sahiptir.

1920'li yıllardan beri yönetimin baskıcı politikalarına maruz kalan Türkiye'deki Kürtlerden farklı olarak, koalisyonun ilan ettiği uçuşa yasak bölge uygulaması sayesinde Bağdat'tan korunan Irak Kürtleri 1991 yılından beri belli bir bağımsızlık kazanmıştır.

“Irak Kürdistanı'nda demokrasi filizleniyor” diyor Hailani.

Kuzey Amerika Kürt Ulusal Kongresi bağımsız bir Kürt devleti hedefini gütmek yerine, toplam nüfus içindeki payları 6 ile 8 milyon arasında olan Kürtlerin de temsil edildiği demokratik bir Irak için mücadele etmektedir.

“Biz Irak'ın geleceğinin oldukça parlak olduğuna inanıyoruz” diyor Hailani. Amerika Birleşik Devletlerindeki diğer birçok mülteci

gibi, Hailani de Irak'a geri dönüp yeniden inşa çalışmalarına katılabilmek için yanıp tutuşuyor. "Bunu Araplardan ve Kürtlerden hep duyarsınız. Herkes geri dönüp bir değişiklik yapmak istiyor."

Ama bundan önce, Amerika Birleşik Devletlerinin Irak savaşını kazanması gerekecek.

Savaşın başlamasından bir gün önce, Hailani Bağdat'ta yaşayan 71 yıllık kız kardeşiyle telefonda ko-

nuştu ve ona savaş bitinceye kadar şehirden ve hatta ülkeden ayrılmasının iyi olacağını telkin etti.

Hayır, dedi kız kardeşi. Burada kalacağım ve Amerikalılar geldiklerinde onları selamlayacağım.

"Belki öldürüleceğim. Ama ben ve Irak halkı Amerikalıların buraya gelmeleri için dua ediyoruz."

The Detroit News

Kürtler: Önce Hayatta Kalma, Sonra da Bağımsızlık

Zamira Eshanova

Türkiye'nin Irak sınırındaki 30,000 nüfuslu Silopi ilçesinde yaşayan insanların çoğunluğu Kürt. Ağrı dağ silsilesinin bir devamı olan uzun ve karlı Cudi dağına eteklerine kurulan Silopi'nin kaderini tayin eden şey büyük ölçüde onun coğrafi konumudur.

Silopi ve diğer komşu ilçelerin gerisinde yükselen Cudi dağı, bağımsız bir Kürt devleti kurmak üzere 1973 yılında Abdullah Öcalan tarafından kurulan Kürdistan İşçi Partisi'nin bir zamanlar barındığı yeri.

Silopi 1980'li yılların başından itibaren, birbirlerinin can düşmanları olan iki karşıt gücün savaşı arasında kaldı; bu karşıt güçler Türk askerleri ve PKK militanlarıydı. Bir esnaf olan otuz yaşlarındaki Haşim, o günleri asla unutamayacağını söylüyor. "Silopi'deki insanlar, sürekli olarak çatışma ve bombardıman korkusu içinde yaşıyordu" diyor Haşim. "Tam bir karabasandı. İki dağ arasındaki küçük bir ırmak gibiydik, yukarı tükürseniz bıyık aşağı tükürseniz sakal."

Haşim sözlerine şöyle devam ediyor; "Gündüzleri, PKK destekçileri olduğumuz gerekçesiyle Türk askerleri tarafından sorgulanıyorduk. Geceleri ise, Kürt militanlar ve devletin yerel işbirlikçileri bizlere eziyet ediyor, mallarımızı elimizden alıyordu. Taraflardan hiçbiri bize karşı iyi davranmıyordu. Ve bu savaştan dolayı pek çok insanın yaşamı adeta bir harabeye döndü."

Silopi'de yaşayan birçok kişi, Abdullah Öcalan'ın Şubat 1999'da yakalanmasından bu yana, ilçede pek çok şeyin köklü biçimde değiştiğini söylüyor. Dükkânlar ve lokantalar gün boyu açık, insanlar geçmişe oranları kendilerini daha fazla güvende hissediyor. Ancak, Türkiye ile PKK arasındaki savaş sona ermiş olmasına rağmen, Silopi'deki yaşam hala normal olmaktan bir hayli uzak, zira Silopi sakinleri giderek derinleşen büyük bir yoksullukla cebelleşiyor.

İbrahim bir araba tamir atölyesinin sahibi; onun atölyesinde her gün onlarca işsiz erkek bir araya gelerek çeşitli hikâye ve haberleri birbirlerine anlatıyor. İbrahim son bir ay içinde tek bir iş bile yapamadığını söylüyor. "Her ailede en az 8 ya da 10 nüfus var. Az önce konuştuğunuz çocuk ailesinde yedi çocuk olduğunu söylüyordu. Şu anda burada gördüğümüz erkeklerden her biri böyle bir ailenin reisi. Ama eğer onların ceplerine bakarsanız, her birinin cebinde en fazla 2 ya da üç milyon bulursunuz (1.5 veya 2 dolar). Onların aile yaşamlarının nasıl olabileceğini artık rahatlıkla tahmin edebilirsiniz."

İbrahim'in arkadaşları da onun anlattıklarına katılıyor. "PKK ile yapılan savaş bizim savaşımız değildi" diyor onlardan biri. "Bugün Irak'ta yapılan savaş da bizim savaşımız değil. Bizim savaşımız ekmek savaşıdır. Eğer ekmeğimiz olursa, kimseye bir zararımız dokunmaz."

Ama eğer ekmeğimiz elimizden alınırsa, o zaman kesinlikle savaşırız.”

Silopi'deki insanların çoğu için yaşam çetin koşullar altında geçiyor. Türkiye ile PKK arasındaki savaştan önce, bölgede yaşayan halk ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılıkla uğraşıyordu. Ancak savaşın başlamasıyla birlikte, bölgenin tek gelir kaynağı Irak ile yapılan ticaret oldu. Erkek nüfusun neredeyse yüzde 90'ı kamyon şoförlüğü yaparak, petrol-karşılığı-gıda programı çerçevesinde Irak'a mal taşıma işi yaptı. Ne var ki, sınır kapısının iki yıl önce tamamen kapatılmasıyla birlikte, Silopi halkının biricik gelir kaynağı

da onların ellerinden alınmış oldu. Şimdilerde Silopi'nin içinde ve etrafında pek çok “kamyon mezarlığı” görmek mümkün; 50.000'i aşkın kamyon bu “mezarlıklar”da kullanılmadan öylece yatıyor. Silopi'deki insanların tek umudu sınır kapısının yeniden açılması.

Silopi'de huzursuzluk giderek artıyor. Görüştüğüm eski kamyon şoförlerinden biri olan Hasan, kendilerinin kimse tarafından umursanmadığını söylüyor; “Bu ülkede en kötü şeyler hep bu bölgenin insanının başına gelir; bütün acıları öncelikle biz yaşarız.”

Asia Times - Hong Kong

Türkiye Savaşın İçine Atlayacak mı? Türkiye'nin Uzun Vadeli Irak Tasarımlarını Anlamak

Joseph Farah
Bülteni

189 Kilometre uzunluğundaki Türkiye-Irak sınırı, birkaç etnik azınlığa ev sahipliği yapan dağlık bir coğrafyadan geçer.

Bu coğrafyada en kalabalık nüfusa sahip olan etnik grup Kürtlerdir ancak Kürtler dışında, Türkmenler ve Nasturi Hıristiyanlar gibi başka gruplar da var. Etnik bakımdan renkli olan bu sınır hattı, 550 kilometre uzunluğundaki Irak-Suudi Arabistan sınırı ve 812 kilometrelik İran sınırı ile kıyaslandığında görece kısadır. Irak'ın ayrıca Ürdün ile 90 kilometre ve Kuveyt ile de 158 kilometrelik bir sınırı var.

Bölgesel kutuplaşmaların su yüzüne çıktığı günümüzde, bu sınırı ilginç kılan şey yalnızca söz konusu etnik çeşitlilik değildir. Bu sınır hattı, Türkiye'ye oranla, Irak için daha önemlidir, çünkü burası Irak ile Avrupa arasındaki yegâne bağlantıdır. Bu sınırın bir bütün olarak arzettiği ekonomik boyutlar hayati bir öneme sahiptir; Irak'ın ithalat ve ihracatının, Türkiye'nin Akdeniz'deki limanları üzerinde yapılması kritik bir öneme sahiptir. Bu sınır sayesinde Irak petrollerinin Kerkük-İskenderun petrol boru hattından nakledilmesi mümkün olmakta ve böylece, her iki ülkede de iktidarda olan Baas partilerinin farklı bir konseptte sahip

olmalarından dolayı zor bir komşu olan Suriye'ye gerek kalmamaktadır.

Askeri ve istihbarat alışverişi de dahil olmak üzere, yıllardan beridir pek çok konuda Irak ile işbirliği halinde olan Türk ordusu ağırlıklı olarak Kürt ayaklanmalarını bastırmakla meşguldü. Bu iki ülkenin askeri ilişkilerinin tarihi, 1954 yılında Türkiye ile Pakistan arasında imzalanan askeri bir anlaşmadan sonra, 1955 yılında Türkiye ile Irak arasında Bağdat Paketi'nin imzalandığı soğuk savaş dönemine dek uzanmaktadır. Daha sonra İngiltere, İran ve Pakistan da Bağdat Paketi'ne katılmış ve bu anlaşma, Sovyetlerin Ortadoğu'ya girme girişimlerini bertaraf edecek ekonomik işbirliği ve askeri düzenlemelerin temel çerçevesi haline gelmişti. Daha sonra Merkezi İttifak Anlaşması adını alacak olan söz konusu paktın ortaya çıkması için perde gerisinde çalışan Amerika Birleşik Devletleri ise kendisine bu anlaşmada bir finansör, danışman ve siyasi destekçi rolü biçti.

Bu ittifakın çöküşünün ardından 1958 yılındaki Irak devrimi geldi. Daha sonra ise, Pakistan'daki değişimden dolayı, ittifak tarihe karıştı. Ne var ki, bu ittifakın sona ermesi Türkiye

Irak ile Türkiye arasındaki bir başka işbirliği ise, silah ticareti de

dahil olmak üzere, ekonomik alanda gerçekleşmiştir. Türkiye

ile Irak arasındaki işbirliğinin durması anlamına gelmiyordu. İki ülke arasındaki karşılıklı çıkarlar, Türkiye'den doğan ve Suriye'den geçerek Irak'a gelen

3000 kilometrelik büyük bir su yolu olan Fırat Nehri'nin kontrolü gibi, çeşitli işbirliği alanları yaratıyordu. Türkler kendilerini Irak ile Suriye'nin su musluğu olarak sunmaktan hoşlanırlar; zira Bağdat'ın içinden akan su seviyesini Türkler kontrol etmektedir.

Irak ile Türkiye arasındaki bir başka işbirliği ise, silah ticareti de dahil olmak üzere, ekonomik alanda gerçekleşmiştir. Türkiye Irak'a cephane ve hafif silahlar satmıştır. Bu her iki ülke aynı zamanda, her ikisinin de ortak çıkarlarını etkileyen iki önemli alanda –yani “Kürt açmazı” ve İran alanında- istihbarat ve bilgi alışverişinde bulunmuştur. Bu iki olgu, Türkler ve Iraklılar tarafından, onların kendi ulusal güvenlikleri üzerindeki başlıca tehditler olarak algılanmıştır. Türkiye ile Irak arasındaki askeri ve istihbarat ilişkileri, sekiz yıl süren 1980-1988 İran-İrak savaşı esnasında filizlendi. Amerika Birleşik Devletleri, “düşmanının düşmanı dostumdur” anlayışından hareketle, çeşitli vesilelerle Bağdat rejimine sıcak yaklaşıyordu. Ne var ki, Amerika Birleşik Devletleri Irak'a sağladığı desteğe son vermesine rağmen, Türkiye, Irak ile olan ilişkilerini geliştirmeye devam etti ve Türkler, siyasal altüst oluşların yaygın bir olgu haline geldiği bir bölgede, güneydeki bu komşusuyla şu ya da bu ölçüde normal olan bir ilişki sürdürdü.

Körfez Savaşı'nın arifesinde ve Kuzeyden Kâşif Operasyonu esnasında, Kürt örgütlerinin kuzey Irak'taki kurtarılmış bölgede bağımsız bir Kürdistan kurmaya başlamalarıyla birlikte, bu durum da yavaş yavaş kötüleşmeye başladı. Türkler, sınırı geçerek kuzeye gelen yüz binlerce mültecinin akınıyla karşı karşıya kaldı; Türkiye bu mülteci akınıyla baş edebilmek için, uluslararası yardım kuruluşlarının yanı sıra, Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkelerin yardımlarına ihtiyaç duyuyordu.

Türkiye'nin kuzey Irak'ta askeri bir varlığı bulunmaktadır ve Türkiye Genelkurmayı geçen hafta yaptığı açıklamada şöyle dedi; “ikinci ordunun komutası altında bölgeye askeri mühimmat gönderilecektir.”

Irak'a cephane ve hafif silahlar satmıştır. Bu her iki ülke aynı zamanda, her ikisinin de ortak çıkarlarını etkileyen iki önemli alanda –yani “Kürt açmazı” ve İran alanında- istihbarat ve bilgi alışverişinde bulunmuştur.

29 Ocak gibi erken bir tarihte, Türk basınının askeri yetkililerden yaptığı alıntılarda şöyle deniliyordu: “Olası gelişmeler için bölgedeki birimlerimizi önce-

den hazır hale getirmemiz gerekmektedir. Bu amaçla, bugünden başlayarak, bölgeye askeri malzeme ve mühimmat göndereceğiz.”

ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell'ın, Türk topraklarındaki ABD askerlerinin sayısını arttırmak ve Türk hava sahasının açılmasını sağlamak üzere haftalar boyunca Türkiye ile sürdürdüğü yorucu ve beyhude görüşmelerin sonunda şu husus açık hale geldi ki, mülteciler sorunu ve “Kürt açmazı” Türkiye için gerçek mesele olmaya devam ediyordu.

Üst düzey bir Türk subayı G2B'ye yaptığı bir açıklamada, “bize göre, birinci Körfez Savaşı hiçbir zaman sona ermemiştir” diyordu. Aynı subay, Türkiye'nin son 12 yıl boyunca mülteciler sorunu ile uğraşmak zorunda kaldığını ve kendi silahlı kuvvetlerine bölgede her an teyakkuz halinde tutmaya zorlandığını belirtiyordu. Bu sürekli teyakkuz hali birkaç kez, özellikle de Saddam Hüseyin Kürtlerin kuzeydeki kurtarılmış bölgesine karşı harekete geçtiği zamanlarda, Türkiye'nin kuzey Irak'a müdahalede bulunmasına yol açmıştı.

“Her halükârda ABD liderliği altındaki herhangi bir koalisyonun aktif bir üyesi olacağımıza inanarak, 1990'lı yılların ortalarında bile, Irak'ta cereyan eden olaylar karşısındaki tepkimizi dizginledik, ki böyle bir koalisyon üyeliği bizim kuzey Irak'ı işgal edişimizi meşru hale getirecektir” diyordu subay. Subay, Amerikan askerlerine Türkiye'de konuşlanma ve Türkiye'den harekâtı yürütme izninin verilmemesi kararının “kuzey Irak'ı işgal etme planları yapan silahlı kuvvetler için büyük bir düş kırıklığı olduğunu” belirterek sözlerine devam ediyordu. Türk ordusunun, ABD Türkiye'nin ABD önderliğindeki koalisyona katılmasına karşı kıl payı çoğunluk oyuyla ret kararı veren Parlamenteoya kızdığı açıkça anlaşılıyor. G2B'ye ulaştıran haberlere göre, Ankara'daki subay kulübündeki sohbet, Türk ordusunun, ikinci Körfez Savaşı'nın ilk atışlarının ateşlenmesinden kısa bir süre sonra güneye doğru ilerleyeceği konusu etrafında dönüyordu.

Türk ordusuna yakın olan İsraili bir analist şöyle diyor; "Bağdat'ta kimin yönetimin başında olacağı sonucu Türk ordusunun

Bu arada ordunun yeni seçilen Türk Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan üzerindeki baskıları yoğun-

umurunda bile değil, Türkler esasen kimin Kerkük, Musul ve Erbil'i yöneteceği sorunu ile ilgilenmektedir ve buna göre bir duruş alacaklardır."

laşıyor, İskenderun askeri limanındaki ABD askerlerinde hareketlilikler gözlemlendiği, gemilerden araç ve malzeme indirildiği haberleri geliyordu. Türkler bu çalışmalar esnasında bir ABD askerinin yaralandığını, ABD ordusundaki öncü birliklerin, sınıra uzanan yolların ve köprülerin yanı sıra, tren istasyonlarında ve demiryollarında incelemelerde bulduklarını haber veriyordu. Yaklaşık olarak on kişilik bir ABD askeri heyeti tarafından ziyaret edilen istasyonlardan biri de Mardin'in Nusaybin ilçesindeydi. Türkiye hükümeti ayrıca Diyarbakır'daki Dedeman Otel'in bir basın merkezi kurulduğunu açıkladı. Buna ek olarak yabancı gazetecilere, Van ve Hakkâri gibi güney illerinde çalışabilecekleri söylendi.

Binlerce Amerikan askerinin nereye konuşlanacağını bilmeden uzun bir süre beklemelerine yol açan bu durum, ilişkilerde gerginliğin patlak vermesinden kısa bir süre önce değişmeye başladı.

Türkiye önemli bir ABD askeri varlığının kendi toprakları üzerinde konuşlanmasına izin vermezken, hava sahasını açma konusunda ise ileri geri manevra yapıp durdu. Ordu kendisini yeni duruma uydurmakta gecikmedi ve koalisyon türü bir operasyon stratejisinden vazgeçip olası bir anti-Kürt kampanyası stratejisine geçti.

Analistler ve istihbarat subayları Ankara hükümetinin hareketsiz kalmayacağına ve en sonunda, kuzey Irak'taki Kürt bağımsızlığının belirtilerini ezmek üzere fırsatların değerlendirilmesi konusunda ordu tarafından ikna edileceğine inanıyor. Türkler, ağırlıklı olarak Musul-Kerkük-Erbil bölgelerinde Kürtlerin üzerinde hak iddia ettikleri bir dizi petrol yatağının geleceği için kaygılanmaktadır.

Türk ordusuna yakın olan İsraili bir analist şöyle diyor; "Bağdat'ta kimin yönetimin başında olacağı sonucu Türk ordusunun umurunda bile değil, Türkler esasen kimin Kerkük, Musul ve Erbil'i yöneteceği sorunu ile ilgilenmektedir ve buna göre bir duruş alacaklardır."

İsraili uzman Türk ordusunun, kendisini, Atatürk'ün mirasının bekçileri ve ulusal misyonların kefi-

li olarak gördüğünü vurguladı. Zaten 1960 yılından bu yana gerçekleştirilen üç askeri darbeye yol açan şey

de bu mirası koruma kaygısının ta kendisidir. Türkiye'de, nihai gücü elinde bulunduran kurum, hükümet ya da parlamento değil, ordudur. Irak Kürdistanı'na girilip girilmemesine, girilecekse ne zaman girilmesi gerektiğine karar verecek olan merci ordudur.

Son dönemdeki tüm gelişmeleri yakından izleyen Kürt yetkililer, kuzey Irak sınırında ABD askerinin bulunmaması konusundaki kaygılarını dile getiriyorlar. Kürtler, Amerikan varlığı olmaksızın, kendilerin Türk ordusunun insafına terk edilmesinden korkuyorlar.

Bir Kürt aydını Kanada'daki arkadaşına, "bu noktada, Saddam Hüseyin'den daha fazla Türkiye'den kaygılanıyoruz" diye yazıyordu. Kürtler Amerikan askerlerinin Türkiye topraklarına, özellikle de Akdeniz'deki İskenderun limanına indirilmesi sayesinde, Amerikan askerlerinin kısa süre içinde Duhok bölgesine ulaşacakları ve Musul ile Kerkük'e giden yollar boyunca mevzilenecekleri umuduna kapıldılar. Irak'ın kimyasal ya da biyolojik bir silahla intikam almasından korkan binlerce Kürt bölgeden ayrılarak kuzeye doğru çekildi.

Kürtler ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'nin, dağlık bölgelerden başlayıp Tikrit ve Bağdat'a doğru uzanan yolların ve dağ geçitlerinin ana ulaşım yolu olarak kullanılmasını da bekliyordu.

Savunma İstihbarat Örgütü'nden bir yetkili, aynı konuya farklı bir perspektiften bakarak şöyle diyordu; "Orada çok fazla asker bulundurmamamız yerinde bir karar olabilir, çünkü Türklerin Kürtlere yapacakları şeylere istemeyerek ortak olabiliriz." Öte yandan, aynı uzman Amerika Birleşik Devletleri'nin Kürtlerle iletişim kanallarını açık tutmasının ve iyi ilişkiler içinde olmasının, özellikle "ertesini gün" açısından bir zorunluluk olduğunu vurguladı.

Türk ordusu üzerine yapılacak bir analiz, Türkiye'nin koalisyon güçleri için önemli bir destek kaynağı olabileceğini herhangi bir kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde açıkça ortaya koyacaktır. Türk kara kuvvetleri NATO kuvvetleri arasındaki en büyük kara birlikleridir. Türk Kara Kuvvetlerinin oluşumu şöyledir;

- 4 ordu
- 10 kolordu
- 2 mekanize piyade tümeni
- 2 mekanize piyade tümeni karargahı (taktik)
- 1 piyade tümeni ve 1 eğitim tümeni
- 13 mekanize piyade tugayı
- 14 zırhlı tugay
- 12 piyade / bölgesel tugay
- 5 komuta tugayı
- 5 eğitim tugayı

Bunlara, savaş eğitimi almış güçlü jandarma birliklerini, amfibi tugayını, hava ve deniz kuvvetlerinin birleşik gücünü de eklediğimizde, Amerika'nın bölgede konuşlandığı toplam güçten kat be kat fazla olan büyük bir güç karşımıza çıkmaktadır.

Türk Genel Kurmay Başkanı Hilmi Özkök kendi ordusunun gücünün gayet farkında. Özkök, ordunun boş durmayacağı hususunu açık seçik bir şekilde yeni Başbakan'a belirtmiştir. Burada oldukça çarpıcı rakamlar söz konusu. Amerika Birleşik Devletleri, savaştan sonra Irak'ta durumu denetim altına alabilmek için acilen getirilmesi gereken ek askerlere ve büyük bir askeri güce ihtiyaç duyabilir.

G2B'ye konuşan bir Pentagon yetkilisi şöyle dedi; "Güçlerimizin yer yüzüne seyrek bir şekilde yayıldığı ve başka yerlerde müdahalede bulunmak ya da savunma görevlerini üstlenmek zorunda kalabilecekleri bir dönemde Irak'ta 350,000 kadın ve erkeği eli kolu bağ-

Türk Genel Kurmayı ikinci ordusunu kuzey Irak'a konuşlandırmayı planlıyor. Ama bunu, Birinci Dünya Savaşının galip güçleri tarafından kendi ülkesinden koparılan "tarihi hedeflere" ilişkin hayallerini hayata geçirmek için yapıyor. Ve bu alanların başında da zengin petrol ve maden yataklarının bulunduğu yerler geliyor.

lanmış olarak bulacağımızı düşünmek oldukça zor."

Türk Genel Kurmayı'nda, Amerika Birleşik

Devletleri'nin, sınırlı bir koalisyona öncülük yaparak tek başına "iş bitireceği" görüşü hakim. Türk generalleri Irak ordusunun gerçekte olduğundan daha fazla abartılmasını büyük bir çarpıtma olarak görüyor. Bu generaller, Amerikan ateş gücünün, kısa süre içinde Saddam Hüseyin rejiminin çökmesine yol açacak hızlı ve nihai bir zaferi gerçekleştirebileceğine inanıyor. Generaller bunun bir an önce gerçekleşmesini umut ediyor. Türk generalleri, eğer kendileri savaşa katılırlarsa, kendi piyadelerinin ve özel kuvvetlerinin, Saddam Hüseyin'in uygulaması beklenen Bağdadograd stratejisini önleyebileceğine inanıyor.

Türk Genel Kurmayı ikinci ordusunu kuzey Irak'a konuşlandırmayı planlıyor. Ama bunu, Birinci Dünya Savaşının galip güçleri tarafından kendi ülkesinden koparılan "tarihi hedeflere" ilişkin hayallerini hayata geçirmek için yapıyor. Ve bu alanların başında da zengin petrol ve maden yataklarının bulunduğu yerler geliyor.

Türk Genel Kurmayı'ndaki pek çok kişi, koalisyonla işbirliği yapacakları anın en sonunda geleceğine inanıyor. Mevcut Irak'ı lağvedip onu bir bölgeler federasyonuna dönüştürme biçimindeki ABD politikası sayesinde Türkiye'nin bir pay almasını umuyorlar.

24 Mart 2003

Ankara'nın Irak Politikasının Tarihi Kökleri

Ilene R. Prusher

Türkiye'nin kuzey Irak'a asker gönderme hakkını destekleyen oylamayı anlayabilmek için, Türkiye'nin kaderini alenen etkileyecek iki petrol zengini şehir olan Kerkük ile Musul'dan daha uzağa bakmak gerekmiyor. Bu Musul ve Kerkük meselesi, Türkiye'nin Irak politikasına yön veren, Ankara ile Washington

arasındaki ilişkileri giderek gerginleştiren uzun ve dolambaçlı bir hikâyedir.

Geçen hafta Türkiye parlamentosunda yapılan tartışmalı oylamadan bu yana, Amerika Birleşik devletleri Türkiye'yi tek taraflı olarak Irak'a girmekten vazgeçirmeye çalışıyor. Ankara dün, kuzey Irak'taki Kürt mültecilerin

Ancak daha sınırlı bir tarih yaklaşımına sahip olanlara göre, ABD

önderliğinde Irak'a karşı başlatılan son savaş, Türkiye'nin pek çok

Türkiye sınırına doğru ilerleyemediklerini duyurdu; oysa Türkiye daha önce böyle bir mülteci akınının askeri konuşlanmayı haklı kılacağını söylüyordu.

Irak'ın denetimindeki Kerkük ve Musul –ki Kürt, Türk ve Amerikan güçleri önümüzdeki günlerde buraya yerleşebilir- uzun bir süreden beridir Türkiye'nin fark edilmemiş iç bölgeleri olarak görülmüştür. Türk tarih kitaplarına göre, Birinci Dünya Savaşının sonunda Ortadoğu'yu parçalamak üzere iki yüzlülce bir "Büyük Oyun" oynayan Avrupalı güçler, yıkılmakta olan Osmanlı imparatorluğunu Musul ve Kerkük'ten mahrum bırakmışlardır; bunlar, Türkiye'nin kurucu babası olan Kemal Atatürk tarafından, kayıtsız şartsız bir şekilde, çiçeği burnunda Türkiye Cumhuriyeti'ne ait olan bölgeler olarak değerlendirilmiştir. Bu kayıpların bir telafisi olarak, Türkiye'ye Irak petrol gelirlerinden yüzde 10 civarında bir pay tahsis edilmesi sözü verilmiştir. Ankara Üniversitesinden profesör Doğu Ergil, bu paranın "zar zor geldiğini" ve 13 yıl sonra ise artık hiç gelmediğini söylüyor. Günümüzde Türkiye'nin ulusal bütçesinde hala her yıl, Irak petrol gelirlerini temsil eden bir gelir hanesi var; ve bu hanenin karşılığı bomboş.

İstanbul Bilgi Üniversitesine siyaset ekonomist olan Ahmet K. Han, "kim ne derse desin, kamu vicdanında söz konusu bölgeler Türkiye'nin sınırları içinde değerlendirilmektedir" diyor. "Türk öğrencileri Musul ile Kerkük'ün Türkiye'nin ulusal Misak-ı Milli sınırları içine dahil edilmek istediğini öğrenmektedir" diye sözlerine devam eden Han, Atatürk'ün ülkenin kuruluş aşamasında Milli Anlaşmada kabul edilen Türkiye sınırları konusundaki vizyonunu ifade eden bu Osmanlıca Türkçe terimi kullanıyor.

Doğrusunu söylemek gerekirse, günümüzde çok az Türk Misak-ı Milli'den söz etmektedir. Ancak Türklerin önemli bir çoğunluğu Türkiye'nin –pek çoğu Saddam Hüseyin tarafından Musul ve Kerkük'ten zorla göç ettirilen- Irak Kürtlerinin bu şehirlerin kontrolünü ele geçirmelerini önleyebileceği ve önlemesi gerektiği olgusunu kutsal bir ilke olarak görüyor. Türk yetkililere göre, Kürtler kendi petrol kaynaklarıyla bir Kürt devletini ekonomik olarak ayakta tutabilir. Türk zihniyetine göre, böyle bir durum Türkiye'nin mevcut

sınırlarının sonu anlamına gelecektir çünkü bu –ülke-

nin toplam nüfusunun yaklaşık olarak yüzde 20'sini teşkil eden- Güneydoğu Türkiye Kürtlerini, yeni kurulmuş Kürt devleti ile birleşmek üzere Türkiye'ye karşı savaşılmaya teşvik edecektir.

Çok uzaklardaki bir süper gücün "rejim değişikliği" düşüncelerini dayatması konseptinin kendisi, Türkiye'nin kendi doğal toprağı olarak gördüğü kârlı topraklar konusunda aldatılmış olmak gibi eski duyguları yeniden canlandırmaktadır.

Ancak daha sınırlı bir tarih yaklaşımına sahip olanlara göre, ABD önderliğinde Irak'a karşı başlatılan son savaş, Türkiye'nin pek çok siyaset ve ekonomik sorununu tetiklemiştir. 1991 yılındaki Körfez Savaşı Irak ile Türkiye arasındaki normal ticari ilişkilere son vermişti. Aynı savaş ayrıca Kerkük ile Ceyhan arasındaki petrol boru hattının kapanışını da beraberinde getirmiş ve Türkiye'nin, petrolü Akdeniz'e taşımaktan elde ettiği gelirleri kaybetmesine yol açmıştı. Türkiye ayrıca, PKK'ye (Kürdistan İşçi Partisi) mensup binlerce gerillanın Türkiye'ye sızarak şiddetli bir iç savaş başlatmalarının sorumluluğunu da Körfez Savaşından sonra patlak veren mülteci akınına yüklemektedir.

Petrol boru hattı 1996 yılında tamir edildi. Yıllarca süren yaptırımlardan sonra, Irak'a, Birleşmiş Milletler yönetimindeki gıda-karşılığı-petrol programı çerçevesinde petrolünün bir kısmını satma izni verildi. Ne var ki, Türk yetkililer, Irak petrolü üzerindeki sıkı kontrollerin, söz konusu boru hattının toplam kapasitesinin yalnızca üçte biri oranında petrol taşımaya yol açtığından yakınıyor. Türkiye'nin ana enerji acentasına göre, Kerkük-Ceyhan petrol boru hattının kapasitesi yılda 81 milyon tondur fakat geçen yıl petrol boru hattından yalnızca 31 milyon ton petrol taşınmış. Ne var ki, gayri resmi olarak çok daha yüksek miktarda Irak petrolü Türkiye'ye girmektedir.

Diplomatik kaynaklara göre, Suriye ve Ürdün ile birlikte, Türkiye de, ucuz kaçak petrolün düzenli müşterilerinden biriydi. Ne var ki, Türkiye 2000 yılının Mayıs ayından itibaren bu kaçak petrol üzerindeki denetimlerini sıklaştırmaya başladı. Bunun iki nedeni vardı; birincisi, Türkiye hükümeti bu kaçak petrolden ciddi bir gelir sağlama şansını kaybetmek-

Hiçbir şekilde bağımsız bir Kürdistan'a izin verilmeyecek ve Irak'ın toprak bütünlüğü korunacaktır. Ancak geriye dönüp sayıları epeyce artan düş kırıklıklarına bir kez daha baktığımızda, Türkler derin kaygılar taşımaya devam ediyor; ABD ile ilişkileri gerginleştirmeye ve Kuzey Irak'a daha fazla asker gönderme hazırlığına girişmeye yol açacak kadar derin olan kaygılar; üstelik bu satranç hamlesini Türkiye dışında hiçbir ülke kabul etmiyor.

te olduğunu görüyordu ve ikincisi, hükümet Kürtlerin –özellikle de KDP'nin-fazlasıyla güçlenmesinden, belki de bağımsızlığa doğru adım atmasından endişeleniyordu. Adının verilmesini istemeyen Avrupalı bir diplomat şöyle diyor; "Türkiye birdenbire tonlarca para kaybetmekte olduğunu fark etmeye başladı."

ABD yetkilileri, tam kapasite petrol pompalayan bir petrol boru hattı, normalleşmiş bir ticaret ve Türkiye sınırındaki, istikrarlı, demokratik bir Irak için verilen sözlerin Türkiye'yi, Irak'ta rejim değişikliği için Washington'ın yanında yer almaya ikna edeceğini umuyorlardı.

Ne var ki, Türkiye penceresinden bakıldığında, mevcut statükonun değiştirilmesi çözüldüğünden çok daha fazla sorun yaratmaktadır. Gayri resmi petrol ticaretinin dinamikleri, Türkiye'nin, ülkesindeki ABD üslerinin kuzey cephesinde kullanılmasına izin vermememe kararını daha da zorlaştırdı. Londra uluslararası İlişkiler Kraliyet Enstitüsünden Dr. Marcel şöyle diyor: "Sınır ticareti ve kaçak petrol ticaretinin

dayanaklarını, Türkiye'nin Irak ile iyi ilişkilerini sürdürme yaklaşımı teşkil ediyordu. Ve Irak hükümeti böylesi anlaşmaların Türkiye'yi Irak rejimine bağlayacağını ve böylece Bağdat'taki otoriteye ortak edeceğini umuyordu."

Türkler Saddam Hüseyin'e hiç de hayran olmakla birlikte, Bağdat'taki merkezi bir rejimin denetimi altında olan bir Irak, petrolü denetimi altında tutan bir Irak Kürdistanı'ndan daha tercih edilebilir. Bush yönetimi geçen hafta kendi yaklaşımını bir kez daha yineledi: Hiçbir şekilde bağımsız bir Kürdistan'a izin verilmeyecek ve Irak'ın toprak bütünlüğü korunacaktır. Ancak geriye dönüp sayıları epeyce artan düş kırıklıklarına bir kez daha baktığımızda, Türkler derin kaygılar taşımaya devam ediyor; ABD ile ilişkileri gerginleştirmeye ve Kuzey Irak'a daha fazla asker gönderme hazırlığına girişmeye yol açacak kadar derin olan kaygılar; üstelik bu satranç hamlesini Türkiye dışında hiçbir ülke kabul etmiyor.

The Christian Science Monitor – ABD

Türkiye Neden Kuzey Irak'a Girmek İstiyor?

Adnan Hüseyin*

Türkiye'nin Irak'a girmesi cehennem kapısını aralar. Türkiye Kürt tehlikesinin sınırların ötesinde değil kendi topraklarında olduğuna ikna edilmeli.

Irak Kürtleri ve tüm Iraklılar, Türkiye askeri kuvvetlerinin Irak'a girmesi yönündeki ABD planına itiraz etme hakkına sahiptir. Zira Kürtler, -Arap, Türkmen, Asuriler ve Keldaniler gibi Türk ordusunun kurtarıcı bir rolle Irak'a girme amacında olmadığını farkındalar. Türk yetkililerin de Irak'a gönderecekleri kuvvetlerin Irak lideri Saddam Hüseyin güçleriyle sıcak temasa girmeyeceği yollu açıklamaları bu gerçeği destekler nitelikte.

O halde en modern silahlar ve on binlerle telif edilen bu askeri gücün Kuzey Irak'ta bulunmasının gerekçesi ne?

Irak Kürtlerinin, olası savaşı bağımsız bir devlet kurmak, Kerkük, Musul ve petrol kuyuları üzerinde kontrolü sağlamak ve Türkmenleri katletmek için kullanacaklarına dair Türk yetkililerin açıkladıkları tüm kaygılar, kendilerinin başkalarından daha iyi bildiği aslı astarı olmayan iftirallardan ibaret.

İsteseler de kuramayacaklarını biliyorlar

Ankara Iraklı Kürtlerin isteseler dahi bağımsız bir devlet kuramayacaklarını biliyor. Zira Kürtler halihazırda devlet kurmayı istememekte. Çünkü bu devleti ilan etmelerinin bir sonraki günü Türkiye, İran ve Arap ülkelerinin aralarındaki bütün anlaşmazlıkları, tarihi ve yeni sorunları unutacaklarını ve Kürtlerin nüfusu 20 milyonu aşan büyük bir millet olarak bağımsız devlet kurma haklarını elde etmemesi için birlik oluşturacaklarının idrakindedir.

Ankara ayrıca Türkmenlerin Kürtlerle hiçbir sorunu olmadığını, asıl sorunlarının Araplar ve Kürtler gibi Bağdat yönetimleriyle özellikle de Iraklılara, Arap, Kürt, Türkmen, Asuri ve Keldanilere insan gibi muamele etmeyen halihazırda ki yönetimle olduğunu da biliyor.

Hatta Ankara çok iyi biliyor ki Türkmenlere Irak Kürdistanı'nın kurtarılmış bölgelerinde siyasi faaliyette bulunma, tarihlerinde ilk kez kendi dilleriyle eğitim alma özgürlüğü sağlayanlar da Kürtler.

Oysa bunlar daha önceleri yasaktı. Türkmenler onlarca yıldır kendilerine karşı bir gün dahi damarlarındaki kanı harekete geçirmeyen Türkiye'nin gözü önünde Bağdat yönetimlerinin iğrenç etnik ayrımcılığına tabi tutuldular.

Türkiye Kürt parlamentosunun önerdiği, Irak muhalefetinin desteklediği ve kanaatimce demokratik ve özgür bir ortamda referanduma gidilmesi durumunda Irak halkının büyük çoğunluğunun da hiç tereddütsüz destekleyeceği federal düzenin kurulmasının önüne geçmek için kuvvetlerini Irak'a girdirmekte ısrarlı.

Türk istihbaratının çirkin eylemleri

Türk kuvvetleri Irak'a girdiği zaman oradaki varlıklarını meşrulaştırmak için Türkmen yerleşimlerinde patlamalar gerçekleştirme, önde gelen Türkmen şahsiyetlere suikastlar düzenleme ve bundan Kürtleri sorumlu tutmak da dahil bir dizi operasyona girişmekten asla çekinmez. Zira Türkiye istihbaratı bu tür çirkin eylemlerde bulunmakta haylice ünlü. Özetle, Türk kuvvetlerinin Irak'a girmesi Irak'ta cehennem kapısını aralayacaktır. Bu yüzden bu müdahalenin engellenmesi için çalışılmalı ve Türk yetkililer, endişe ettikleri Kürt tehlikesinin sınırların ötesinde değil kendi ülkelerinde olduğu ve ülkelerindeki 12 milyonluk nüfusa sahip Kürtlere saygın ve özgür bir yaşam hakkı talep eden insanlar olarak muamele etmeleri hususunda ikna edilmeli. Ve Türklere düşen Irak'ın geçmişteki ve gelecekteki tüm felaketlerin müsebbibi olan Irak'taki komşularının bu deneyiminden ders almaktır. 16 Mart 2003

Şark ül Evsat, 12 Mart 2003, Kaynak: Radikal Gazetesi,

* Political Affairs dergisinin editörü

Halklar Kardeş midir?

Ruşen Arslan*

Sanırım 1987 yılıydı. Eritre henüz bağımsızlığına kavuşmamıştı. Eritre'nin Almanya temsilcisi ile bir görüşme yapmıştım. Görüşmeye başlarken ben sosyalist jargona uygun bir şekilde; "Biz dünya halklarının kardeş olduğuna inanıyoruz..." der demez, Eritreli temsilci sert bir şekilde sözümü keserek; "Sen nasıl benim Filistinli Araplarla kardeş olduğumu söylersin?" demişti. Daha sonra Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)nün para karşılığı, nasıl kendilerine düşmanlık yaptığını, saldırılarda bulunduğunu anlatmıştı.

Nitekim bu konuşmadan birkaç ay sonra Halepçe katliamı meydana gelmişti. FKÖ lideri Yaser Arafat, "katliam konusunda ne düşündüğünü" soran gazeteciye; "bu Irak'ın iç işidir" diye cevap vermişti.

O günden beri kulağıma küpedir. Halkların kardeşliği sözcüğünü çok temkinli ve hak eden halklar için kullanırım.

Devletlerin uluslararası ilişkilerde çıkarlarına göre hareket ettiği, iki devletin çıkarlarının çakıştığı noktada işbirliğine gittikleri ve aralarında ebedi dostluk ve düşmanlık olmadığı genel kuraldır. Bu genel kuralı bildiğimden, özgürlük mücadelesi veren bir halkın, öncelikle halkları kazanması gerektiğine inanırım. Çünkü devletlerin kaypak ve çıkara göre değişken politikalarına karşılık, halklar arasında kalıcı ve istikrarlı bir durum vardır. Eğer bir devletin politikası etkilenmek ve sonuç alınmak isteniyorsa, zahmetli de olsa, önce o devletin içinde yaşayan halk veya halkları kazanmak gerekir.

Özellikle çoğulcu demokrasinin uygulandığı devletlerde bu politikanın önemi büyüktür.

Geçtiğimiz yıllarda Türkiye'nin, Almanya'dan almak istediği leopar tankları, kamuoyunun baskısıyla satılamamıştı. Çünkü o zaman Türk devleti, Kürtlere karşı haksız bir savaş yürütüyordu ve Alman halkı da bu savaşa karşıydı. Federal Hükümet işsizlik ve bütçe açığıyla boğuştuğu halde, milyarlarla ifade edilecek tank siparişini gönülsüz de olsa reddetti.

Kürtlerin halkları kazanmada çok iyi bir imtihan verdiklerini iddia edemem. Hemen hemen Avrupa'daki tüm halkların, Kürtlerin özgürlük mücadelesine sempatiyle baktığı bir dönemde Avrupalıya; kendimizi yakarak, işyerlerini kundaklayarak, polislerini yaralayarak, otobanlarını işgal ederek, bizden ayrılanları cezalandırarak şiddet tattırdık. Bunların hepsi Kürtlerin hanesine eksi ve Türk devletinininkine ise artı olarak yazıldı. Bütün bunlara karşın Avrupa halkları, Kürt halkının mücadelesinde haklı olduğunda en ufak bir tereddüde düşmedi.

Amerikan halkı, tarihinin en büyük barış gösterilerini, Vietnam'da haksız savaş yürüten kendi devletine karşı verdi. Cezayir Ulusal Kurtuluş Mücadelesine Fransız halkının siya-

* Hukukçu

CHP ise Genel Başkanları Deniz Baykal'ın ağzından; "Amerikan askerlerinin Irak'a geçiş ve Türkiye'de konuşlanmasına izin veren

sal desteği azımsanamaz. İkinci Dünya Savaşı'nda, Nazi Almanyası tarafından işgal edilen Fransa'daki direniş hareketinin içinde ha-

tı sayılır miktarda Almanlar da vardı. Nedense Kürt halkı, Türk halkını haklı mücadelesinin yanında hiç bir zaman göremedi.

O Kürt halkı ki, birinci dünya savaşı sonrası "Türkleri bu vaziyette yalnız bırakamayız" diyerek Türklerle birlikte hareket etmiştir. Türk devletinin kuruluşuna esas teşkil eden kongreler Kürdistan illerinde yapılmıştır. İşgale karşı ilk direnişleri, Urfa, Maraş ve Antep'te Kürt halkı yapmıştır. Türk devletinin kuruluşuyla birlikte, deyim yerindeyse tarihinin en büyük kazığını yemiştir. Seksen yıldır yediği bu kazıkla yaşamaktadır. Yine de Kürt örgütlenmelerinin çoğu "Kürt ve Türk halklarının kardeşliğinden" dem vurur. Hele son genel seçimlerde bu slogan yine eski tahtına oturtuldu.

Ufuktaki yeni Körfez Savaşı, Kürt ve Türk halklarının kardeşliği için iyi bir denek taşıydı. Bunu fırsat bilerek bu "kardeşliği" sorgulamak istiyorum.

Konuya Türk Dışişleri Bakanı'nın sözüyle başlamak istiyorum. Son gelişmelerle ilgili değerlendirme yapan Bakan Yaşar Yakış, gazetecilere verdiği demeçte şunları söylüyor:

"Türk askeri bölgeye göçü durdurmak, Kürtlerin bağımsız devlet kurmasını ya da Musul, Kerkük'e girişini engellemek ve Türkmenlerin güvenliğini sağlamak için girecek. Kürtlerle Türkiye arasında çatışma arzu etmiyoruz. Zaten onun için fazla sayıda Türk birliği gönderiyoruz ki gözdağı olsun." (Milliyet, 22. Şubat 2003)

Sizi bilmiyorum ama, ben bu Dışişleri Bakanı'nı çok sevdim! Diplomatlık mesleğinden gelen Yaşar Yakış, diğer sıradan diplomatlara hiç benzemiyor. Bilirsiniz; diplomatların boğazında kırk düğüm vardır. Yaşar Yakış'ındakinde ise olsa olsa yirmi düğüm var. Onun için beyanatları, diplomatik ölçülere göre dobra sayılır. İnsanı satır aralarında gezinmekten, dolambaçlı yorum yapmaktan kurtarıyor.

Dışişleri Bakanı Yaşar Yakış'ın yukarıya aldığımız beyanati da, dobra beyanatlarına bir örnek oluş-

tezkere ile Türkiye'nin Kuzey Irak'a asker gönderme tezkeresinin meclise ayrı ayrı gönderilmesini, birincisine karşı çıkarken, ikincisinin gerekli olduğunu" açıkladı.

turuyor. Türk Devleti'nin dünyada yaşayan Kürtlerle ilgili politikasını açıkça ortaya koyarak şunları demek istiyor: Biz varoldukça siz

devlet yüzü göremeyeceksiniz. Bundan ileri bir hak sahibi olmayı hayal etmeyin. Ancak bizim vermek istediklerimizle yetinecek, dediklerimize boyun eğceksiniz. Yoksa size bir kez daha ders verir, tarihinizde çokça tatmış bulunduğunuz katliamlardan birini daha yaşatırız.

Gerçi Türk devletinin Kürt politikası, Kürt halkı için bilinmez değildi. Bir kez de Irak Savaşı'nın arefesinde açıklanması, tüm dünyanın öğrenmesi açısından yararlı oldu.

Ecevit Hükûmeti döneminde "Kuzay Irak'ta bağımsız Kürt devleti kurulması casus belli (savaş ve müdahale nedeni) kabul ve ilân edilmişti.

Adalet ve Kalkınma Partisi Hükûmeti, "Irak'taki savaş için Amerika'ya kolaylık sağlamayı, bağımsız Kürt devletinin ilânını önlemek ve bu nedenle Kuzey Irak'a asker sokmak için zorunlu olarak kabul edeceğini" her fırsatta empoze etmeye çalışıyor.

CHP ise Genel Başkanları Deniz Baykal'ın ağzından; "Amerikan askerlerinin Irak'a geçiş ve Türkiye'de konuşlanmasına izin veren tezkere ile Türkiye'nin Kuzey Irak'a asker gönderme tezkeresinin meclise ayrı ayrı gönderilmesini, birincisine karşı çıkarken, ikincisinin gerekli olduğunu" açıkladı.

ANAP'ından MHP'sine, DYP'sinden DSP'sine ve İşçi Partisi'ne kadar tüm partiler Kürt devletine karşı. Savaş karşıtı görünen sosyalist partiler de anti-amerikancılıklarından ötürü savaşa karşılar. Saddam'ın diktatörlüğü, kitle katliamcılığı ve savaş suçlusu oluşunun kıymeti harbiyesi yoktur onlar için.

Çok partili düzenin hakim olduğu ülkelerde, halkın siyasi tercihleri partilerde somutlaşır. Yukarıda adlarını saydığım partilerin hepsinin, kendi deyimleriyle Kuzey Irak politikası aynıdır: Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt devleti kurulur ya da Kürtler, Kerkük ve Musul'u işgal ederlerse Türk ordusu müdahale ederek önlemelidir. Gözdağı vermek için de Kuzey Irak'a mümkün olduğu sayıda Türk askeri gönderilmelidir. Kürtleri dışında tutarsak. Türk halkının iyim-

Türk halkı, Güney Kürdistan'daki halkın, Türkiye sınırları içinde yaşayan Kürt halkıyla beraber Kürt ulusunun birer parçası oldu-

ser bir tahminle en aşağı yüzde doksanbeşi, Türk ordusunun Güney Kürdistan'ı işgalinden yana ve Kürt devletinin kurulmasına karşıdır.

Türk halkı, Güney Kürdistan'daki halkın, Türkiye sınırları içinde yaşayan Kürt halkıyla beraber Kürt ulusunun birer parçası olduğunu bilmez mi? Kendilerinin Bulgaristan, Azerbaycan, Uygur, Kıbrıs Türkleri için yürekleri yanarken, bizlerin Güney Kürdistan'daki kardeşlerimiz için yüreğimizin yanacağını bilmez mi? Neden 200 Bin Kıbrıs Türküne devlet layık görür de, Güney Kürdistan'daki dört milyon Kürde layık görmez? Bunun çifte standart, diğer yanılla da ırkçı-milliyetçilik anlamına geldiğini bilmez mi?

Demek ki Kürt-Türk kardeşliği bir savsatadan, özellikle Kürtlerin kendilerini aldatmasından, kendi

kendilerine gelin-güvey olmalarından ibarettir. Ben gerçekten Türk halkıyla kardeş olamak isterdim.

Eğer o, bana katliam yapıldığında, özgürlüklerim gaspedildiğinde karşı çıkmış olsaydı, kendisiyle eşit olarak siyasal yaşama katılmamı kabul edip mücadelesini verseydi, yöneticilerinin eli kanlı Orta-Doğu diktatörleriyle ortaklaşa, Kürt halkının özgürlük mücadelesini boğma isteklerinin karşısında dursaydı, ona kardeş demekte treddüt etmezdim. Çünkü o zaman kardeşliği hak etmiş olacaktı.

Eritreli temsilcisinin bana sorduğu soruyu şimdi ben soruyorum: Türk halkı, gerçekten Kürtler için kardeş bir halk mıdır?

26 Şubat 2003

Kardeş Olmak

Ümit Fırat*

Kimse tanımadığımız, bilmediğimiz, hatta anne ve babalarımızın gizlice de olsa kulaklarımıza bile fısıldamadığı kimselerle bizi kardeş olmaya zorlamamalıdır.

Hepimiz kendi öz veya "üvey" kardeşlerimizden kardeşleriyiz.

Hem zaten insanlar kardeşlerini seçme hakkına da sahip olamazlar.

Böyle olması, bir hak-hukuk gaspı veya bir demokrasi ihlali de değil tabii.

Zaten bu iş, yani kardeşlerimizin olması, hiçbir zaman bizim tercihlerimize bağlı olmaz.

Kardeşlerimiz, bazen aile büyüklerimizin ısrarlarıyla da olsa, esas olarak sadece anne ve babalarımızın kararlarıdır; son eylemi mutlaka onlar kararlaştırıp gerçekleştirirler.

Kardeşliği, bir peygambere, tarikat şeyhine veya bir ideolojiye inanmış müminlerin ve militanların aralarındaki bir hitap tarzı olarak; veya bir mektubun veya bir nutkun başlangıç ifadesi de alabiliriz. Bunu anlamak mümkün.

Ama ortada somut bir veri, kan veya DNA testi yokken, bütün bir halkın, hatta bütün halkların kardeşliği üzerine vaazlar işitince, ister istemez rahmetli anneme öfkeleniyorum; bu kadar çok ve bana benzemeyen kardeşim vardı da, neden bunlardan bana hiç söz etmedi? Ağırına gidiyor doğrusu.

Merak ettim; acaba bu hususta beni aydınlatabilecek bir içtihat, bir hadis falan var mıydı?

Veya kutsal kitaplarda ve tarihi metinlerde bir şeyler bulabilir miydim?

Ama birde ne göreyim? Manzara tam bir felaket; en kanlı ve kirli ilişkilerin kardeşler arasında meydana geldiğini gördüm.

Habil ile Kabil 'den başlamış, Osmanlı Sarayları'nda ayyuka çıkmış yağınla katliam örneğine tanık oldum.

Öte yandan, 1789 Fransız İhtilali, Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik şiarlarını getirmiş.

Hürriyet ve Eşitlik gerçekten çok önemli, somut ve gerçekleştirilmesi mümkün hedefler; Ben bu gün de bu hedefler için mücadele ediyordum. Ama bu Kardeşlik meselesini hiç de samimi ve somut bir hedef bulmuyorum.

Önce Terör Dönemi boyunca Grève Meydanı'nda saatlerce oturdular ve Jakoben kardeşlerinin uydurma mahkemelerinde giyotine mahkûm ettikleri devrim düşmanı "üvey kardeşlerinin" kafalarının uçurulmasını büyük bir zevkle izlediler. Böylece tarihe "evlatlarını yiyen bir devrim" in mimarları olarak geçmeyi başardılar; sonra da ortaya Napolyon Bonaparte'ı çıkarttılar ve bütün bir Avrupa Kıtasını kendilerine benzetmeye ve kardeş yapmaya çalıştılar.

Bazı bakımlardan bir şeyler başardılarsa da, kardeş olma işini hala daha bir türlü beceremediler.

Bütün bunları inceleyip başka bir gözle değerlendirdikten sonra, şahsen kendi hesabıma, bu kardeşlik hususunda bir özeleştiri yapmam gerektiğine karar verdim.

1968-69 yıllarında, arkadaşlarımla beraber ben de devrim demokrasi ve özgürlük için sokaklardaydım. Gerçek bir samimiyetle "Türkiye Halklarına" diye başlayan "Yaşasın Halkların Kardeşliği" v.b... ile biten bildiriler dağıttım, sloganlar haykırdım.

Kardeşlik üzerine hiç kafa yormamıştım. Başka ne gibi anlamlar da taşıyabileceğini hesaba katmamıştım. Yanlışlar yaptığımı çok sonraları fark ettim.

* 68 kuşağının liderlerinden. YDH Genel Başkan Yardımcısı

Bir başka açıdan, ahlaki açıdan baktığımızda ise başka bir facia

ortaya çıkıyor: İnsanlar kendilerini bildi bileli birbirlerine sevdala-

Bir başka açıdan, ahlaki açıdan baktığımızda ise başka bir facia ortaya çıkıyor:

İnsanlar kendilerini bil-

di bileli birbirlerine sevdalanıyorlar, evleniyorlar, birlikte oluyorlar; tabii ki, soylarını üretip çoğaltıyorlar ve gelişıyorlar.

Şimdi bütün bunları birer ensest ilişki mi saymak gerekiyor?

Yani koca bir insanlık tarihinin ve evriminin, bu ensest ilişkilerin ürünü olduğunu mu düşüneceğiz.?

Diyelim ki, ilkel insanlarda bunlar oluyordu ve bunu da normal karşılamak gerekir; peki belirli bir dönemden sonra, yani artık insanların pek çok şeyi kavrayıp iyi ile kötüyü ayırtmaya başladığı bir dönemde yeniden başa mı dönmek lazım?

Konular çok karışıyor; bu gidişle işin içinden çıkmak mümkün değil.

Acaba kardeşimizin fazla olması, aile hayatımız ve güvenliğimiz için daha iyi olacağı için mi bize tavsiye ediliyor?

Ama böyle olunca da, birileri birbirleriyle daha iyi kardeş olabiliyor; tabii bunun da bir bedeli oluyor ve diğer kardeşlere ödettiriliyor.

Bir de, kardeşler arasında büyükler (Big Brader), küçükler, zeki ve akıllılar, yakışıklılar, şımarık ve yaramazlar v.b.. türünden adaletsiz bir tablo söz konusu oluyor.

Bütün bunların üstüne de, ailenin en otoriter ve yüksek rütbeli bir üyesinin "baba" olarak kendini ilan etmesi elbette ki kaçınılmaz oluyor.

İşleri daha tehlikeli yerlere vurdurmadan, herkesin kendi kardeşleri ve kendi babalarıyla yetinmesi en iyisi.

En iyisi bu kardeşlik aşkından vazgeçmek.

Mesela şöyle bir fantezi kursak:

Bir sabah uyandıığımızda, T.C. Resmi Gazete' de MGK kararıyla herkesin birbirlerini kardeş olarak kabul etmeğe mecbur edildiğini, veya MGK'nın bize sormadan hepimizi kardeş ilan ettiğinin yazıldığını varsayalım.

Ben şahsen her türlü işkenceyi göze alarak sayıları hiç de az olmayan insanı, asla kardeşliğe kabul etmezdim.

Benim gibi düşünen, böyle bir kardeşliği reddetmek uğruna her türlü işkenceyi göze alabilecek birçok başka direnişçinin de ortaya çıkacağından eminim.

İnsanoğlu gardiyanlarına da sevdalanabilir ve yakınlık duyabilir. Bu gibi durumlar ise benim üstesinden ge-

leceğim durumlar değil; modern tıbbın ve psikolojinin alanına giren konulardır.

Bir sürü "iyi eğitilmiş",

"yüksek sosyete mensubu adamın-kadının", şahsen benden uzak durmalarını, birbirlerini daha iyi yemelerini kolaylaştırmak için de, kendi aralarında kardeş olmalarını tercih ederim.

Kafama takılan bir tehlikeli soru daha var:

Bir an için gerçekten halkların kardeş olduğunu düşünelim.

Peki halklar kardeş olunca ben ve benim gibi halktan biri olmayanlar ne olacağız?

O zaman halka mensup olmayanların da kardeşliğini istemek gerekir mi?

Aksi halde bize de yetim kalmaktan başka çare kalmıyor?

Ama bazıları için bunu istemeye de gerek yok; kendiliklerinden özgür olarak kardeşliklerini ilan edenler de var.

Mesela: Sayın Bülent Ecevit, Saddam'ın ve Kadafi'nin kardeşi oldu, sayın Kenan Evren Ziya-ül Hak'ın kardeşi oldu. Kendi tercihleriydi ve kendilerinin bilecekleri bir işti tabii ki.

Zaten dayatma olduğu takdirde, bu iş iyi geçinmek istedikleri ve gerçek dostları için de taşınması zor bir yüke dönüşebilir. Savaş mavaş olur. Neme lazım.

Yani barışık ve dost olabilmek için; birbirlerine hoşgörü ve toleransla davranmak için; hayatı gerçekten yaşamak için, ille de kardeş mi olmak gerekiyor?

Unutmamak gerekir ki kardeşlik, insanın iradesi dışında meydana gelen bir olgudur;

İradi ve seçme hakkına dayalı bir durum değildir.

Kimse kimseyi kardeşliğe seçme hakkına ve iradesine sahip değildir.

Bunu zorla empoze etmeye çalışanların, sahip oldukları şeyleri kardeş adaylarıyla paylaşmak üzere bir niyetleri varsa bunu gerçekleştirmek için kardeş olmaya gerek yok ki.

Sonra gene bir büyük birader çıkıp aileyi paramparça edip dağıtmaz mı?

Şahsen benim sıkıntım daha fazla kardeşe sahip olmam değil; irademi özgürce kullanabileceğim ve seçme hakkıma saygı duyacak bir dünyanın kurulmasıydı.

Bu kadar teferruata ne gerek var ki?

İsmail Beşikçi Hoca'dan Mektup

-II-

Değerli Ahmet,

Önceki mektubumda, bir yazarın daha Beşikçi'yle ilgili eleştirilerinden söz etme gereğini duyduğumu belirtmiştim. Ayşe Kulin, Ashı Atasoy'un kendisiyle yaptığı bir röportajda, Köprü romanıyla ilgili bazı açıklamalar yapıyor. Bölge insanının çektiği acılarla, devletin tutumuyla ve çeşitli yaptırımlarıyla ilgili bir soruya yazar Ayşe Kulin şu cevabı veriyor:

“... Romanımda toplumsal sorunları irdeleyen olaylara tüm açılardan bakmam kaçınılmazdı. Sırf bu nedenle Garo Sasuni'nin ve İsmail Beşikçi'nin Kürtler, Dersim olayları ve Tunceli kanunları hakkında yazmış oldukları kitapları satır satır okudum. Ne yazık ki taraf tutan, olayları kendi duygularına göre yorumlayan kalemlerden çıkmış yazılardı bunlar. Kürtler'i, Türkler, Ermeniler ve Boşnaklar kadar hiç ayırım yapmadan, 'benim toprağımın, benim vatanımın insanı' saydığım için hüznümlendim ve bu toprakların dini, dili, kökeni ne olursa olsun, gerçekçi değil, duygusal insanlar yetiştirdiğine, bu duygusallığın aydınların yaptıklarına gölge düşürebildiğine bir kez daha tanık olduk. Resmi tarih, sadece Türklere özgü değildi yani! Ben gerçek aydınlığa, gerçekleri örtebilen duygusallıklardan arınarak varılabileceğine inandığım için tarafsız kalmaya çalışıyorum...” (Kulin 'Doğu Meselesi'ni yazdı. Radikal Kitap 20 Nisan 2001).

Beşikçi'yle ilgili eleştiriler yaparken herhangi bir kaynak göstermemesi, Ayşe Kulin'in de eleştirilmesi gereken bir yönü oluyor Ahmet. Yazar, “... Kürtler, Dersim olayları Tunceli

li Kanunları hakkında yazmış oldukları kitaplar...” dan söz ediyor ama bu yeterli değildir. Yazar, Beşikçi'nin hangi kitabında, hangi yazısında, ne tür bir terminoloji kullanarak, olayları, “gerçekler”e göre değil de “kendi duygularına göre” yorumladığını gösterebilmelidir. Bunun için, kitaplardan, yazılardan bazı alıntılar yapabilmelidir. Garo Sasuni için de aynı şey söylenmelidir. Garo Sasuni'nin söylenemeyen, anılamayan kitabının adının “Kürt Ulusal Hareketleri, Ermeni-Kürt İlişkileri” (Pêri/1999) olduğu bilinmektedir. Beşikçi'nin kitaplarının isimlerini ise, daha önceki mektubumda belirtmiştim. Yazar “taraf tutmak”, “tarafsızlık”, “tarafsız kalmak”, “gerçekçi olmak”, “duygusallık”, “resmi tarih, “gerçekleri örtebilen duygusallıklar” gibi bazı kavramlar kullanıyor. Bu kavramlara kısaca bakmakta yarar vardır. “Resmi tarih” resmi ideoloji kavramıyla yakından ilgilidir. Resmi ideoloji, kendi gereklerine göre bir tarih yazar. Resmi tarihin eleştirilmesi, benimsenmemesi, resmi tarihe göre tavır ve davranış sergilenmemesi suçtur. Her konuda böyle olmayabilir. Ama Kürtler konusunda açıkça böyledir. Resmi ideolojinin, devletin

Düşün özgürlüğünün kısıtlandığı, yok edildiği bir alanda, insanların profesörlerin, basın mensuplarının, yazarların, sanatçıların vs.

cezaî yaptırımlarıyla korunan ve kollanan bir düşünce olduğunu, bir ideoloji olduğunu vurgulamaya çalışıyoruz. Düşün özgürlüğünün kısıtlandığı, düşün

yasaklarının kurumlaştığı bir siyasal sistemde, yasakların egemen olduğu bu alanla ilgili olarak, insanların kendilerine has düşünceler üretmeleri mümkün değildir. Araştırmacılar, bu alanlarda da, elbette düşünceler üretebilirler, fakat bu her zaman ciddi bir risk içerir. Bu bedel göze alınmadan, bu düşünceler açıklanamamaktadır. Bu alanda şu veya bu şekilde tekrar edilen, yeniden üretilen hep resmi ideolojinin bilgileri olmaktadır. “Resmi tarih sadece Türklere özgü değil...” diyerek, Garo Sasuni’nin veya İsmail Beşikçi’nin yazdıklarının da “bir çeşit resmi tarih” olarak değerlendirilmesi, bu yazılara da “bir çeşit resmi tarih” gözüyle bakılması doğru değildir. Zira bu kişileri herkes her istediği zaman eleştirebilir. Bu eleştirilere karşı cezaî bir yaptırım şüphesiz gündeme gelmez. Resmi ideoloji iktidar-özgürlük çelişkisiyle ilgili bir kavramdır. Siyasal iktidarı meşrulaştırmaya çalışan resmi ideoloji, özgürlükler alanı kısıtlamaya, ortadan kaldırmaya çalışır.

Düşün özgürlüğünün kısıtlandığı, yok edildiği bir alanda, insanların profesörlerin, basın mensuplarının, yazarların, sanatçıların vs. kendilerine has düşünceler üretmeleri olası değildir. Bu alanda dile getirilen düşünceler, hep resmi ideolojinin bilgileri olmaktadır. Yazar Ayşe Kulin’in Köprü isimli romanı da buna bir örnek olarak değerlendirilebilir. (*Köprü, Remzi Kitabevi, Nisan 2001 İstanbul*).

Yazar, “gerçekçi olmak”, “tarafli olmak”, “bağımsız kalmak”, “duygusalılık”, “gerçekleri örten duygusalıklar” gibi kavramları kullanıyor. Bu kavramlara biraz daha yakından bakmakta yarar vardır: 24 Ekim 2007 tarihinde, Rusya’da, başkent Moskova’da bir tiyatro baskını gerçekleşti. Bu baskını Çeçen gerillalar gerçekleştirdi. Baskına 50 civarında Çeçen gerilla katılmıştı. Baskın sonunda tiyatro izleyicisi 700 civarında kişi rehin alındı. Baskına katılan gerillaların 20-22 kadarı kadındı. Bunlar Rus-Çeçen savaşı sırasında eşlerini kaybetmiş, dul kalmış genç kadınlardı. Bazılarının küçük çocukları da vardı. Çeçen gerillalar savaşın sona ermesini, Rus ordusunun Çeçenistan’dan çekil-

kendilerine has düşünceler üretmeleri olası değildir. Bu alanda dile getirilen düşünceler, hep resmi ideolojinin bilgileri olmaktadır. Yazar Ayşe Kulin’in Köprü isimli romanı da buna bir örnek olarak değerlendirilebilir.

mesini, Çeçen isteklerinin kabul edilmesini istiyorlardı. Çeçen gerillalar, Rus yönetimini eğer savaşın durdurulduğunu açıklamazsa, Rus ordusunun Çeçenistan’dan çekileceğine dair bir takvim açıklanmazsa, tiyatroyu içindekilerle birlikte havaya uçuracağız...” şeklinde tehdit ediyorlardı. Gerillalar silahlıydılar, el bombaları da vardı. Tiyatro binasının çeşitli yerlerine bomba yerleştirdikleri söyleniyordu. Olayın daha sonra nasıl geliştiğini biliyoruz. Rus güvenlik güçleri, gerillaları, parmaklarını bile oynatmadan zehirli gazlarla katlettiler. Bu sırada izleyicilerden de 150 civarında kişi öldü, bir o kadar da yaralı vardı.

Bu olay nasıl kavranabilir, nasıl anlatılabilir? Burada, “somut gerçek” nedir, “tarafli olmak” nedir, “tarafsızlık” nedir, “duygusal olmak” nedir? Bu olay nasıl anlatılırsa, hangi duygusal etkenler, hangi gerçekleri örtmüştür? Bu olayda dikkati çeken çok önemli iki öge vardı. Eşlerini, Rus-Çeçen savaşında kaybetmiş, dul kalmış genç kadınların, 20-22 kadarcığının bu gerilla grubu içinde yer alması dikkatlerden uzak tutulamaz. Bu başlı başına irdelenmesi anlaşılması gereken bir süreçti. İkinci önemli öge ise, sınırsız bir şekilde uygulanan devlet terörüdür. Burada, tiyatro baskını daha ağır bir şiddettir, zehirli gazlarla gerillaları katletmek ve bu arada izleyicilerden bir kısmını yok etmek mi daha ağır bir şiddettir tartışması yapmak doğru değildir. Ama devletlerin, devlet terörünü böylesine pervasız bir şekilde tırmandırmaları dikkatlerden uzak tutulamaz. Devletler’in, kapalı ve etrafi güvenlik güçleriyle sarılmış, bir alandaki muhalif güçlerine karşı, onlar ne kadar şiddete başvurmuş olurlarsa olsunlar, devlet terörünü böylesine pervasız bir şekilde tırmandırma hakları yoktur. Zehirli gaz kullanma hakları da yoktur. Zaten zehirli gaz kullanımı, kimyasal silahlar kullanımı, çeşitli uluslararası antlaşmalarla yasaklanmıştır. O zaman, eşlerini savaşta kaybetmiş ve dul kalmış kadınların seslerine kulak vermek gerekmektedir. Sınırsız bir devlet terörüyle, zehirli gazlarla bu sesleri boğmak, yok etmek kabul edilebilir bir yaptırım değildir. Bu olguda, “duygusal olmak” nedir, “tarafli olmak” nedir, “tarafsız olmak” nasıl gerçekleşir? “Gerçekçi olmak” nedir? Bu kadar anlatım bu olayı anlatmaya yeter mi? Kocalarını savaşta kaybetmiş

Milli hakların devlet terörüyle yok ediliyor olmaları, baskı altında tutuluyor olmaları, günümüzde Birleşmiş Milletler gibi kurumların

en temel sorunlarından biridir. Bu sorunlara böylesine bigane kal-
mak, hukuku, adaleti hiçe sayıp kaba kuvvete böylesine yol ver-
mek, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kurumların çöküşünü bi-
le getirebilir. Devlet terörünü tırmandırmak ise, kaba kuvvete yol
vermekten, hukuk, adalet duygusunu hiçe saymaktan başka bir
şey değildir

dul kadınların gerillaya ka-
tılmalarını irdelemek gere-
ği yok mudur? Bu süreç bi-
ze ulusların kendi gelecek-
lerini belirleme haklarını
hatırlatıyor. Rus-Çeçen mü-
cadelesini izleyen bir kişi
bu hakkın Çeçenler için tar-
tılmaz bir hak olduğunu görür. Bu Birleşmiş Millet-
lerin Avrupa Konseyi'nin, Avrupa Güvenlik ve İşbirli-
ği Teşkilatı'nın çeşitli belgelerinde yazıldığı için de-
ğil, Çeçenlerin de buna hakları olduğu için toplumsal
koşullar, ideolojik ve politik koşullar çok uygun oldu-
ğu için doğal bir haktır. Zaten bu tür kurumların var-
lık nedeni de bu hakların dört başı mamur bir şekilde
yaşama geçmelerini sağlamak olmalıdır. 18. yüzyılın
sonlarından günümüze kadar gelen, şu veya bu yön-
temlerle savunulan milli haklar önemli bir göstergedir.
Özgürlükleri için mücadele etmek, özgürlüklerini ara-
mak, vatanlarının özgürlüğünü sağlamaya çalışmak
Çeçenlerin en doğal haklarıdır. Özgür olmak, özgürlü-
ğe kavuşmak, kişilikli olmak sadece Rus değeri de-
ğildir. Bu, evrensel bir değerdir. Çeçenlerin de böyle bir
arayış içinde olmaları çok doğaldır. Çeçenler, "Çeçen-
istan bizim ülkemizdir, Çeçenistan'ı biz yöneteceğiz.
Rusların bizi yönetmesini kabul etmiyoruz, Rus ordu-
su Çeçenistan'dan çekilmelidir..." diyorlar. "Biz kendi
ülkemizde, kendi halkımız içinde, kişilikli insanlar
olarak yaşamak istiyoruz, ama Rusların bizi "kişilikli
insanlar yapma" gayretini kabul etmiyoruz..." diyor-
lar. Bu da Çeçenlerin doğal bir hakkıdır. Çeçenlerin,
Çeçen topraklarından, Çeçenistan'ın sınırlarından söz
etmeleri doğaldır. Çünkü milli haklar, belirli bir top-
rak parçası üzerinde var olduğun zaman, yani o toprak
parçası üzerinde köklerin varsa ve halen oradaysan sa-
vunulabiliyor. Böylesi etkili ve sonuç alıcı oluyor. Şu
veya bu şekilde, şu veya bu nedenlerle kendi toprakla-
rından uzaklaştırılmış, kendi topraklarındaki köklerin-
den koparılmış, dünyanın dört bir yanına savrulmuş
halkların, egemen devletin başka yörelerine, egemen
ulusun içine mecburi iskana tabi tutulmuş halkların
milli mücadele yürütmeleri pek mümkün olmuyor.

Ama, Rus yönetimi, Çeçenlerin bu doğal hakları-
nı en öldürücü savaş araç gereçleriyle, savaş uçakla-
rıyla tanklarla, toprakla, mayınlarla... vs. yok etmeye
çalışıyor. Yakılan-yıkılan köyler, şehirler, yüz binler-

ce mülteci, tarımın, ticare-
tin, sanayinin çöküşü, ba-
basız, anasız kalan binlerce
çocuk, eşini kaybetmiş
yüzlerce kadın... Bu olay,
bu süreç nasıl anlatılır aca-
ba? "Çeçen gerillalar bir ti-
yatroya baskını gerçekleştiri-
di, teröre başvurdu, sivil insanların, masum vatandaş-
ların yaşamlarını tehlikeye attı... Rus güvenlik güçle-
ri de bu şiddete karşı şiddet kullanarak, masum vatan-
daşların yaşam haklarını korudu..." açıklaması, "duy-
gusal"tan uzak, "gerçekçi", "tarafsız" bir açıklama-
mamıdır? Bilim yönteminin temel ilkelerinden biri,
araştırma, inceleme ve soruşturma sürecinde, beğeni-
lerimize, tercihlerimize uygun düşmeyen bir belge-
nin, bir ilişkinin, bir anlatımın ortaya çıkmasıyla ken-
dini belli eder. Araştırmacı, beğenilerime uygun düş-
müyor diye, tercihlerimi yansıtmıyor diye, hipotezle-
rimi doğrulamıyor diye bu anlatımları, bu belgeleri
görmemezlik edemez. Bunları yok sayamaz, bunları
yaşanmamış sayamaz. Bunları da değerlendirmeye
çalışır. "Taraflı olmak", "duygusal olmak" ise, ancak,
yukarıda sözünü etmeye çalıştığımız belgeleri, anla-
tımları görmemezlikten gelme, yok sayma sürecinde
ortaya çıkar.

Rusya, Çeçenlerin kendi geleceklerini belirleme
haklarını yok etmek için devlet terörünü sınırsız bir
şekilde tırmandırıyor. "Çeçen terörü"nü mahkum et-
meden önce, devlet terörünü irdelemek, kabul etme-
mek gereği yok mudur? Çeçenlerin milli hakları ka-
bul edilmediği, bunları etkisiz kılmak için devlet te-
rörünün tırmandırıldığı bir süreçte, Çeçenlerin de bu
devlet terörünü uzaklaştırmak için, devlet terörünü
etkisiz kılmak için belirli bir şiddete başvurmaları do-
ğal değil midir? Devlet terörü varken, haklı bir dava,
milli bir dava, devlet terörüyle etkisiz kılınmaya çalı-
şılırken "çeçen terörü" biter mi? "Çeçen terörü" bit-
sin demek etkili olur mu?

Milli hakların devlet terörüyle yok ediliyor olmaları,
baskı altında tutuluyor olmaları, günümüzde Birleş-
miş Milletler gibi kurumların en temel sorunlarından
biridir. Bu sorunlara böylesine bigane kalmak, huku-
ku, adaleti hiçe sayıp kaba kuvvete böylesine yol ver-
mek, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kurumların
çöküşünü bile getirebilir. Devlet terörünü tırmandır-

Toplumsal olgular fizik olguları gibi ele alınamazlar. Toplumsal olguları anlamaya, kavramaya çalışan kişinin, araştırmacının,

mak ise, kaba kuvvete yol vermekten, hukuk, adalet duygusunu hiçe saymaktan başka bir şey değildir. Düşünelim ki devlet güvenlik güçleri, Rus güvenlik güçleri gerillalara karşı kimyasal silahlar kullanmıştır. Birleşmiş Milletler çerçevesinde kabul edilen bazı uluslararası yasalar bu silahların kullanımını yasaklamıyor mu? Rusya'ya Birleşmiş Milletler çerçevesinde, Birleşmiş Milletlerin çeşitli organlarında, bu konuda sorular sorulmaması, Rusya'nın haklılığını ortaya koyar mı? Başka devletlerin, ilgili devletlerin, Rusya'ya bu konularda sorular sormamaları, Rusya'yı eleştirmemeleri, Birleşmiş Milletler organizasyonunun çöküşünü hazırlayacak bir süreç değil midir?

Toplumsal olgular fizik olguları gibi ele alınamazlar. Toplumsal olguları anlamaya, kavramaya çalışan kişinin, araştırmacının, inançları, duyguları, bireysel duyarlılıkları, neyi araştıracağı konusunda önemli bir itme merkezi olabilir. Şu olguyu değil de bu olguyu "seçme" falanca olayı değil de bu olguyu araştırmayı "tercih etme" bazı bireysel duyarlılıklarla, değerlerle normlarla, ahlaksal tutumlarla, inançlarla ilgili bir konudur. Tercihin arka planındaki sebepleri araştırmak da önemli olmaktadır. Araştırmacı elbette, olgunun bütün yönlerini, olgunun öteki olgularla ilişkilerini, olgunun tarihsel olarak gelişim çizgisini anlamaya, kavramaya çalışacaktır. Bunu yaparken, şüphesiz, "beğenime uymuyor" diyerek, "tercihlerimi aksettirmiyor", "hipotezlerimi doğrulamıyor" diyerek bazı olguları ve olgusal ilişkileri, olgusal ilişkilerin bazı yönlerini görmemezlik etmeyecektir. Fakat bazı bireysel duyarlılıkların şu olguyu değil de bu olguyu incelemeyi tercih etmede rol oynadığı, bazı değer yargılarının, moral değerlerinde bu süreci etkilediği açıktır. Sosyal bilimler böyle bir şeydir. Bunlar bir kalemde çizilip yok sayılamaz. Sosyal bilimlerde olgular, yani tarihte ve toplumda olgular doğa bilimlerindeki olgular gibi ele alınamazlar. Doğa bilimlerindeki olgular süreklilik ve tekrar gösteren ilişkileri açıklamaya çalışır. Tarihte ve toplumda olgular süreklilik ve tekrar göstermezler. Sosyal Bilimler her olguyu kendi koşulları içinde incelemeye çalışır. Tarihte ve toplumda olgular, aynı şekilde başla-

yançları, duyguları, bireysel duyarlılıkları, neyi araştıracağı konusunda önemli bir itme merkezi olabilir. Şu olguyu değil de bu olguyu "seçme" falanca olayı değil de bu olguyu araştırmayı "tercih etme" bazı bireysel duyarlılıklarla, değerlerle normlarla, ahlaksal tutumlarla, inançlarla ilgili bir konudur.

Yıp aynı sonuçları vermezler. Zaman içinde ve mekan içinde çok farklı değişkenler olgusal ilişkilerin farklı farklı yaşanmasını getirebilir. Tarihte ve toplumda olgular süreklilik ve tekrar göstermezler, bireyseldirler ama olguların ve olgusal ilişkilerin birbirlerine benzemesi de söz konusudur. Birbirine benzeyen bu süreçleri karşılaştırmak, toplumlar hakkındaki bilgilerimizi zenginleştiren bir faktör olmaktadır. Ayrıca olgu bireyseldir, biriciktir ama gerek mekan içinde, gerek zaman içinde öbür olgularla ilişki halindedir. Olgunun onları etkilemesi veya onlardan etkilenmesi elbette, incelenmesi gereken bir ilişki olmaktadır.

Salman Raduyev, bir Çeçen komutan. Moskova'da bir cezaevinde tutuluyordu. Rus yönetimi tarafından, yukarıda anlatılmaya çalışılan olaylar sonrasında, Kasım 2002'de, Moskova'da bir cezaevinde öldüğü duyuruldu. Kalp krizi geçirdiği söylendi. Çeçen kaynaklar ise, Salman Raduyev'in dövülerek öldürüldüğüne dair kanıtlar ileri sürüyorlardı. Ailesi, Salman Raduyev'in iç organlarının bile çıkarıldığını söylüyor. Bunun sağlıklı bir otopsi yapılmasını engellemek için gerçekleştirildiği açıktır. Salman Raduyev bir gerilla liderinin, bir gerilla komutanının nasıl olması gerektiğine dair somut bir örnek sunuyordu. Ulusal kurtuluş sürecinde, Rus yönetimine karşı, Rus güvenlik birimlerine karşı çeşitli eylemler düzenlemişti. Gerilla komutanı olarak bir gerilla birliğinin komutanı olarak o da bu eylemlerde yer alıyordu. Bu süreçte yerine ve zamanına göre konuşan biriydi. Fakat, Ruslara tutsak düştükten sonra hiç konuşmadı. Çok vakarlı bir duruşu vardı. Rus güvenlik birimlerinin, Rus yargı organlarının istediği konuşmaları hiç yapmadı. Konuştuğu zaman Çeçen davasının çok haklı bir dava olduğunu, kendisinden sonra da bu davanın sürdürüleceğini vurgulamaya çalıştı.

Değerli Ahmet,

Salman Raduyev'in öldürülmesiyle ilgili haberler, insanda, 1984 yılı Ocak ayında, Diyarbakır Cezaevi'nde, Necmettin Büyükkaya'nın ölümüyle ilgili haberleri çağrıştırıyor. Necmettin Büyükkaya da dövülerek öldürülmüştü. Bu durum iki yıl kadar sonra

Bunlar belli sorunların ancak toprakla, sınırları şu veya bu şekilde belirli bir toprak parçasıyla bağlı olduğu zaman başarıya ulaşacağını

resmen açıklanabilmişti. Bu olayda da önceleri, "düştü, kendini yaraladı.." gibi açıklamalar yapılıyordu... Farklı zamanlarda, farklı mekanlarda meydana gelen

bu iki olgu birbirine benzemesine rağmen, ancak kendi koşulları içinde incelenebilirler. Her iki olguda da olayların gelişimi, cereyan tarzı, yarattığı sonuçlar farklıdır. Bu iki olgunun karşılaştırılması ise, bilgilerimizi çoğaltan, zenginleştiren bir etki yaratmaktadır.

İsrail'in Filistinlilere karşı sürdürdüğü tutumu da irdelemekte yarar vardır sevgili Ahmet, İsrail, Filistinlilere karşı yıpratmayı, sindirmeyi, bıktırmayı hedef alan bir politika uygulamaktadır. Esas amaç nihai amaç, Filistinlileri birinci planda Kudüs'ü, Batı Şeria'yı, daha sonra da Gazze şeridi'ni terke zorlamaktır. İsrail, Filistinlileri, karamelerle sürgün edemektedir, Yıpratarak, korkutarak, sindirerek, bıktırarak, onların, bu bölgeleri kendiliklerinden terk etmelerini sağlamaya çalışmaktadır. Yasser Arafat'a karşı uygulanan politikanın, esas amacı da budur. Filistinlilere karşı, Filistin yönetimine karşı devlet terörü öylesine turmandırılmaktadır ki, bıksınlar, usansınlar, o bölgeleri terk etsinler. Devlet terörü, örneğin evlerin mahallelerin yakılıp yıkılması, yolların ve haberleşme sistemlerinin tahribi hem Filistinli yöneticilere, hem de Filistin halkına aynı şekilde uygulanmaktadır. "Firari arıyoruz" gerekçesiyle sık sık evler yakılmaktadır, yıkılmaktadır. Amaç Filistinlilerin bu kadar mağduriyet karşısında bıkmaları ve kendi yurtlarını terk etmelerini sağlamaktır. İsrail yönetiminin nasıl bir terk istediği ise, çok açıktır. Filistinlilerin Kahire, Şam, Bağdat, Beyrut, Kuveyt, Katar gibi merkezlere göçmelerinin oralara yerleşmelerinin, oralarda iş tutmalarının istendiği besbellidir. Filistinliler, oraları terk eder terk etmez, İsrail hemencecik, kendi yandaşlarını oralara yerleştirecektir. İsrail bütün Filistin'in kendi toprağı olduğunu, Yahudi toprağı olduğunu iddia etmektedir. Filistin yönetimi bu yaptırımların bilincine vardığı için, buldukları yerleri terk etmemeye kararlı görünüyor. Örneğin, Filistin Devlet Başkanı Yasser Arafat, karargahı tamamen yakılıp yıkıldığı, etrafındaki insanların büyük bir kısmı öldürüldüğü veya tutuklanıp cezaevine konulduğu halde, yiyecek içecek de dahil çeşitli ambargolarla karşı karşıya olduğu halde, bulunduğu alanı terk etmemeye

göstermektedir. Bunu engellemek için de, milli hakları için mücadele eden halkların, kendi öz topraklarındaki kökünü koparmak, o halkları dünyanın dört bir tarafına dağıtmak, bu topraklara dönüşlerine kararlı bir şekilde engel olmak kaçınılmaz bir politika olmaktadır.

özen göstermektedir. Yasser Arafat veya Filistinliler, kendi alanlarını terk etmiş olsalar, İsrail yönetiminin oraları da Yahudi toprağı olarak iskana açacağı açık-

tır. Filistinliler, örneğin 1947 de Yahudilerin ilerlemesi karşısında, Filistin'i, kendi topraklarını terk etmiş, Şam, Bağdat, Beyrut, Kahire, Kuveyt, Katar gibi çeşitli şehirlere savrulmuş, Filistinlilerin boşalttığı alanları ise, hemencecik, İsrail yönetimi tarafından denetim altına alınmış, Yahudi toprağı olarak benimsenmiştir. Bunlar belli sorunların ancak toprakla, sınırları şu veya bu şekilde belirli bir toprak parçasıyla bağlı olduğu zaman başarıya ulaşacağını göstermektedir. Bunu engellemek için de, milli hakları için mücadele eden halkların, kendi öz topraklarındaki kökünü koparmak, o halkları dünyanın dört bir tarafına dağıtmak, bu topraklara dönüşlerine kararlı bir şekilde engel olmak kaçınılmaz bir politika olmaktadır. Filistin-İsrail arasındaki temel konulardan biri budur. Filistin yönetimi, Filistinli mültecilerin Filistin'e tekrar dönmelerini ısrarla dile getirmektedir. İsrail yönetimi ise, Filistinlilerin bu talebini kesinlikle reddetmektedir.

Filistin Devlet Başkanı Yasser Arafat'ın içinde bulunduğu durum, Ramallah'daki Filistin Devlet Başkanlığı bürolarının bombalanmış, yakılmış, yıkılmış hali, Arafat'ın yakın çevresindeki kişilerin bazılarının tutuklanmamaları, bazılarının çatışmalarda öldürülmeleri, yiyecek ambargoları da dahil, çeşitli ambargoların sistematik bir şekilde uygulanması, fedai eylemleri vs. araştırmacılar da bazı duyguların, tutumların oluşmasını sağlayabilir. Ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkıyla, Filistinlilerin İsrail egemenliği altında tutulmaları gibi fiili bir durumun yarattığı gerginliğin ele alınıp değerlendirilmesi gereği üzerinde bu duygular da rol oynayabilir. Ama bu duyguların, olguların nesnel bi şekilde değerlendirilmesine engel olduğu doğru değildir.

Filistinli liderlerden Merwan Barbuti'nin tutumunun irdelenmesi de gerekmektedir Ahmet. Merwan Barbuti, İsrail'in Filistin halkına karşı uyguladığı devlet terörü sürecinde ele geçirilmiş, tutsak edilmiş bir Filistinli liderdir. Salman Raduyev gibi, Merwan Barbuti de bir gerilla liderinin nasıl bir tutum sergilemesi gerektiği konusunda iyi bir örnektir. İsrail mah-

Bu halkların ulusal mücadelelerinin ve ulusal istemlerinin başarı-

ya ulaşması için belirli bir toprak parçası üzerinde köklerinin ol-

kemelerinde duruşmaya çı-
karılan Merwan Barbu-
ti'nin, bir-iki sanyelik bir
fırsat bulur bulmaz, kendi
halkına, objektiflerden, devlet terörüne boyun eğ-

memelerini, milli ve demokratik haklarını her koşul
altında savunmalarını söylemesi, elbette dikkate de-
ğer bir sahnedir. Bu olguları, bu olgusal ilişkileri na-
sıl incelemek gerekir? Burada, "tarafsız olmak" ne-
dir? "duygusal olmak" nedir?

Bugün, Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde, Türkiye-
Avrupa Birliği ilişkilerinde çok büyük bir rol oyna-
yan Kıbrıs sorununu da bu çerçevede düşünmek,
değerlendirmek gerekir Ahmet. Bu ilişkiler değeren-
dirilirken "kardeşlik" sözü sık sık kullanılmaktadır.
"Türklerin-Rumların kardeşliği" sloganı sık sık tek-
rarlanan bir slogan olmaktadır. Halbuki "kardeşlik" in
temel koşulu siyasal eşitliğin sağlanmasıdır. Türkler
ve Rumlar kendi geleceklerini özgürce belirlemeden,
egemenlikte eşitlik sağlanmadan "kardeşlik" in sağ-
lanması olası değildir. Siyasal egemenlikse, sınırları
belirlenmiş bir toprak parçası üzerinde yükselen bir
olgudur. Açıktır ki Kıbrıs sorunu da eninde sonunda
bir sınır sorunudur. Bu sınırlar içinde kalan Türklerin
ve Rumların siyasal eşitliği sağlandığı zaman bu so-
run da çözümlenmiş olacaktır.

Burada Çeçenlerin, Filistinlilerin ulusal mücade-
lelerinden, Kıbrıs Türklerinin ulusal istemlerinden
söz etmeye çalıştım. Bu halkların ulusal mücadele-
lerinin ve ulusal istemlerinin başarıya ulaşması için be-
lirli bir toprak parçası üzerinde köklerinin olması ge-
reği üzerinde de durdum. Burada, şu konuya da dik-
kat çekmekte yarar vardır, Ahmet. Çeçenlerin, Filis-
tinlilerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yöneticile-
rinin Kürtlerin mücadelelerine karşı hiç dostça bir tu-
tum sergilemedikleri bilinmektedir. Örneğin, Türk
üniversitelerindeki bazı Çeçen profesörler, Saddam
Hüseyin yönetimini, sadece bir Halepçe'yle yetindiği
için eleştirmektedirler. "Saddam Hüseyin 1980'lerin
sonlarında beş bin değil, beş yüzbin Kürdü yok etsey-
di, bugün Kuzey Irak sorunu diye bir sorun olmazdı,
sorun kökten çözümlenmiş olurdu" demektedirler.
Kendileri için yani Çeçenler için istedikleri hakları,
Kürtler için istememektedirler, Kürtleri bu haklara la-
yık görmemektedirler. Bu şüphesiz nesnel bir tutum

ması gereği üzerinde de durdum. Burada, şu konuya da dikkat
çekmekte yarar vardır, Ahmet. Çeçenlerin, Filistinlilerin Kuzey
Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yöneticilerinin Kürtlerin mücadelelerine
karşı hiç dostça bir tutum sergilemedikleri bilinmektedir.

değildir. Çifte standartlı ol-
mak, duygusal olmak kav-
ramları, "gerçekleri örten
duygusallıklar" kavramla-
rı, işte bu süreç için, buna
benzer süreçler için söz ko-

nusu edilmektedir.

Filistinliler de örneğin Yasser Arafat da Filistinli-
ler için istedikleri hakları Kürtler için savunmamak-
tadırlar. Örneğin Kürtler, Filistin'de Filistinlilerle bir-
likte mücadeleye katılmışlardır. Mücadele sürecinde
yaşamını kaybedenler de vardır. Ama Filistin yöneti-
mi, daima Kürtlere karşı, Kürtleri ezen yönetimlerin
yanında yer almaktadır. Kürtlerin mücadelesini haklı,
meşru görmemektedir. Bunların da çifte standartlı tu-
tumlar olduğu açıktır. Çifte standartlı tutumları bilim
yöntemi anlayışıyla bağdaştırmak mümkün değildir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
Rauf Denktaş, Rauf Denktaş'ın anayasa danışmanı
Profesör Mümtaz Soysal, bu arada Profesör Erol Ma-
nisalı, Profesör Şükrü Sina Gürel, Türk kamuoyunun
çok büyük bir kesimi, Kuzey Kıbrıs'ta Türkler için,
Bağımsız bir Türk devletini savunmaktadırlar. Kuzey
Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsız yapısından,
egemenliğinden, küçücük bir taviz verilmemesini sık
sık dile getirmektedirler. Rumlarla, Yunanlılarla, Av-
rupa Birliği'yle, Avrupa Konseyi'yle, Avrupa Güven-
lik ve İşbirliği Teşkilatı'yla, Amerika Birleşik Devlet-
leri'yle ilişkilerde hep bunu dile getirmektedirler.
Ama, Türkler için savunduklarının, Kürtler için katı
surette sözkonusu olmadığını da vurgulamaktadırlar.
Kürtler için değil bağımsız devlet, federasyon, özerk-
lik, otonomi gibi siyasal birimlerin de gereksiz oldu-
ğunu anlatmaktadırlar. Bu, "Türkler için her şey ol-
sun fakat Kürtler için hiç bir şey olmasın..." anlami-
na gelmektedir. İki ilişkiyi de aynı anda savunabil-
mektedirler. Bilim kavramlarıyla, bilim yöntemiyle
bu iki ilişki, aynı anda, aynı kararlılıkla nasıl savunu-
labilir? Bu mümkün müdür? Çifte standartlı bir tutum
ve davranışın egemen olduğu bir yerde, bilimin geliş-
mesi, bilim yönteminin yaşama geçmesi alası de-
ğildir. Böyle bir tutum uluslararası ilişkilere nasıl yan-
sır? Bu tür tutumlar uluslararası ilişkilere ancak bü-
zülme yaratabilir, manevra alanının gittikçe daralma-
sını getirebilir. İlişkileri çarpıtır. Bu iki sorunda çok
farklı, birbirine temelden zıt tutumlar ve davranışlar

Arastirmaci en azindan, basakalarinin neden her türlü olanaklara sa-

hip olduğunu, kendisinin neden bu olanaklara sahip olamadığını,

çinde olduğunuzu size hatırlatanlar her zaman olabilir. Kısıtlanmış bir süreç yaşanabilir. İşte duygusal olmak, objektif olmamak, çifte standartlı olmak bu tutumlarda söz konusu olabilir. "Gerçeklikleri örten duygusallıklar" bu şekilde ortaya çıkar. Fakat yazar Ayşe Kulin'in de bu tutumlardan fazla bir rahatsızlık duyduğu söylenemez.

Bilim yöntemi söz konusu olduğu zaman çok daha önemli bir konu gündeme gelmektedir. Bu, araştırmacılar hangi konular üzerinde çalışıyorlar, hangi konularda emek harcıyorlar sorusuyla yakından ilintilidir. Geniş bir toplum içinde yaşıyoruz. Bu toplumda her gün, pek çok olgularla, olaylarla, toplumsal süreçlerle karşılaşılıyor. Kitle iletişim araçları, dünyanın çeşitli yerlerinde cereyan eden olaylarla, olgularla, süreçlerle ilgili pek çok haber veriyor. İşte, bu çok karmaşık ilişkiler ağında, bazı sorunlar, bazı insanların, bazı araştırmacıların bilincine çarpabiliyor. İnsanlar, günlük yaşamları sürecince pek çok haberle karşılaşılıyor ama, bunları, çok büyük bir çoğunluk gibi duyup geçiyor. Haberleri bilince çıkıyor. Ama bu haberler bu toplumsal ve siyasal süreçler bazı insanların bilincine çarpabiliyor. Herhangi bir konu bir insanın bilincine çarptığı zaman, insan, o konuyla ilgili araştırma-inceleme yapmak gereğini hissediyor. Bu, o konuyla ilgili daha geniş, daha sağlıklı, daha kalıcı bilgi edinmek için çaba harcamak anlamına geliyor. Bu konu, onun bilincine çarptığı için, artık kafasını meşgul eden bir sorun haline geliyor. Gazete okurken, TV izlerken, kitap okurken, arkadaşlarıyla konuşurken, okuduklarının, izlediklerinin veya sohbetlerinin kafasını meşgul eden bu soruna cevap olup olmadığını, ne kadar cevap olabildiğine bakıyor. Araştırma-inceleme yapma ihtiyacı bu şekilde ortaya çıkınca, planlar, projeler hazırlanmaya başlıyor. İşte bilimsel birlik bu süreçte elde edilen, bu süreçte edinilen bir bilgidir. Toplumsal ve siyasal yaşamda herhangi bir konu kişinin bilincine çarpmıştır. Konunun kişinin bilincine çarpmasıyla kişide bir merak uyanmaya başlamıştır. Konunun eni-boyu, tarihsel gelişimi, öteki konularla ilişkileri vs. merak edilir bir hale gelmiştir. Bu da ciddi bir araştırma-incelemeyle, o konu hakkında sağlıklı, geçerli ve kalıcı bilgiler elde

başkalarının hiçbir engelle karşılaşmadığı halde, kendisinin neden pek çok engelle karşılaştığını irdeleyebilir. Bu da bilim yönteminin gelişmesi hakkında çok yararlı bir bilgi olur. Çünkü bu irdelemeler genellikle bir eleştiridir. Bütün bunlar, resmi ideoloji-bilim karşıtlığı bağlantisında gelişebilir. Bilimi geliştirecek tutum da bu eleştiridir.

reçlere bilim yönteminin yaklaşımı budur. Sosyal bilimlerin böyle bir süreçle gelişeceğini belirtmeye çalışıyorum. Sanatı, felsefeyi, edebiyatı geliştirecek temel çizgi de budur.

Bir de şöyle bir durumun gündeme geldiğini düşünelim. Size, "siz çok iyi bir araştırmacısınız. Bize falanca konuda bir araştırma yapar mısınız, bir inceleme, bir rapor hazırlar mısınız?" deniyor. Yani size bir araştırma-inceleme ısmarlanıyor. Bu kişinin, diyelim bu uzmanın bilincine böyle bir konu, böyle bir sorun hiç çarpmamış. Konunun varlığının bile bilincinde değil. Böyle bir konu kendisinde hiç merak uyandırmamış. Ama, belirli bir ücret karşılığında böyle bir inceleme, böyle bir rapor hazırlamaya çalışacak. İşte bu ısmarlama sürecinden bilim çıkmaz. İlgili kişi, bunu hazırlamaya çalışacak kişi ne kadar yetenekli olursa olsun, ne kadar maddi ve manevi olanaklarla donatılmış olursa olsun, bu, bilimsel bir tutum değildir. Bu tutumdan bilim çıkmaz. Hiç mi çıkmaz? Çok büyük bir olasılıkla çıkmaz. Araştırma-inceleme veya rapor, genel olarak, kendisine, bunu ısmarlayanların düşünceleri, beklentileri doğrultusunda yazılır. İlk durumu düşünelim. Kişi, araştırmacı, herhangi bir konuyu, herhangi bir sorunu kendi bilincine çarptığı için inceleliyor. Bu konuda çok kısıtlı maddi olanaklara sahip olabilir. Hatta, araştırmayı-incelemeyi yürütmek için gerekli olanakların büyük bir kısmına sahip olmaya-bilir, bu olanaklara ulaşamayabilir. Araştırma-inceleme sürecinde bazı engellerle karşılaşması da mümkündür. Ama bilim böyle bir süreçten çıkar. Araştırmacı en azından, başkalarının neden her türlü olanaklara sahip olduğunu, kendisinin neden bu olanaklara sahip olamadığını, başkalarının hiçbir engelle karşılaşmadığı halde, kendisinin neden pek çok engelle karşılaştığını irdeleyebilir. Bu da bilim yönteminin gelişmesi hakkında çok yararlı bir bilgi olur. Çünkü bu irdelemeler genellikle bir eleştiridir. Bütün bunlar, resmi ideoloji-bilim karşıtlığı bağlantisında gelişebilir. Bilimi geliştirecek tutum da bu eleştiridir.

Son aylarda Türkiye’de ve dünyada ‘Savaşa hayır’ kampanyaları geliştiriliyor. Kürtler açısından, Kürtler odak noktasına konularak

İsmarlama yoluyla, bilimsel bir yazının, bilimsel bir kitabın üretilmeyeceğini,

ismarlamadan bilimin çıkamayacağını belirtmeye çalışıyorum. Bu yolla şüphesiz sanat ve edebiyat da üretilmez. İsmarlamadan sanat ve edebiyat da çıkmaz. İşte bu noktada Zeki Coşkun’un iki yazısına değinmek gereğini duyuyorum. Zeki Coşkun’un, 7 Eylül 2001 tarihli Radikal Gazetesi’nde yayımlanan yazısı, “Romanı ve Ticareti Bizden Öğreniyorlar” başlığını taşıyor. Zeki Coşkun bu yazıda, Fay Weldon isimli bir romancının, “ünlü bir mücevher ve kozmetik markası Bulgari”nin ismarlaması üzerine “Bulgari Bağlantısı” başlıklı bir roman yazdığını bu yüzden de, The Guardian, The Independent gibi gazetelerde sert bir şekilde eleştirildiğini yazıyor. Zeki Coşkun, ismarlama romanın, Türkiye’de çoktan yazılmaya başlandığını belirterek İnci Aral’ın Whyeth İlaç Firması için böyle bir roman kaleme aldığını belirtiyor. Yazar Zeki Coşkun, “Ayşe Kulin’in Köprü adlı romanı da tıpkı İngiltere’de Bulgari için, Weldon’un, bizde Whyeth Firması için Aral’ın yaptığı gibi sipariş üstüne kaleme alınmıştır. Tamamen ismarlama-duygusal ve siyasal bir roman Köprü!” diyor.

Zeki Coşkun, “Romanı ve Ticareti Bizden Öğreniyorlar” yazısının sonunda, “Ayrıntısı haftaya” şeklinde bir not düşüyor. 14 Eylül 2001 tarihli Radikal’de veya Radikal Kitap Ekin’de yayımlandığı anlaşılan ikinci yazının başlığı “Best Seller, İsmarlama Siyasal Roman”dır. Bu yazıda, yazar Zeki Coşkun, Köprü romanıyla ilgili olarak şöyle diyor: “Batı’nın yeni keşfettiği roman yoluyla tanıtım-halkla ilişkiler çalışmasında Türkiye hayli yol almış görünüyor. Öyle ki, iş, bizde ticaretten siyasete sığıyor. Proje üzerinden çalışan, “biyografik romanlar”la ülkemizde yeni tür best-seller kulvarını açan Ayşe Kulin, bu yıl bir ilke daha imza attı. Son romanı Köprü’de kendi ifadesiyle ‘Cumhuriyet’in en renkli Valisi’ni kaleme aldı.

Bu renkli vali Recep Yazıcıoğlu. Romana konu olan Köprü, O’nun ‘merkez’e alınmadan önceki görev yeri Erzincan’daki son icraatı. Ancak, bu icraatta (köprü yapımında) ödemelere ilişkin çeşitli iddialar var. Onlar bir yana, Köprü romanının yazılışında da “şaibe” var: Vali, Erzincan’da su sporları-rafting turizmine öncülük ediyor, bunu kamuoyuna duyurmak için, Ayşe Kulin’in

bu kampanyaların değerlendirilmesi de önemlidir. Daha sonraki oğluna ‘özel ödenek’ten ödeme yapıyor’.

mektubumda bunları da gerçekleştirmeye çalışacağım.

Vali’nin kamu bütçesinden

ödemeye Erzincan’ın tanıtma operasyonunu Kulin’in Vali’yi tanıtan romanı izliyor... Batı’nın ticarette, siyasette, romanda, bizden öğreneceği çok şey var daha.”

Yazar Ayşe Kulin’in, Garo Sasuni’yi ve İsmail Beşikçi’yi nasıl eleştirdiğini bu yazının başında belirtmişim sevgili Ahmet. Ayşe Kulin’in bu eleştirilerine karşı düşüncelerimi belirtmeye çalıştım. Bu eleştirileri, bilim-resmi ideoloji karşıtlığı bağlantısında sürdürmek de mümkündür. Burada önemli olan şudur: İsmail Beşikçi, Ayşe Kulin’in eleştirilerine karşı bazı şeyler söyleyebiliyor, kendi doğrularını vurgulayabiliyor. Acaba Ayşe Kulin, Zeki Coşkun’un yukarıda belirtilen eleştirilerine karşı bir açıklama yapabilmemiş midir, birkaç şey söyleyebilmiş midir?

Sevgili Ahmet,

Sana yazmak istediklerimi henüz bitiremedim. Yazmak istediğim esas konular daha sonraya kaldı. Onları da yazmak niyetindeyim. Düşün özgürlüğü yazmak istediğim çok önemli bir konu. Bilim yönetiminin, üniversitenin, basının, aydınların, resmi ideolojinin bu konudaki tutumlarını irdelemek istiyorum. 12 Mart’tan bugünlere, Türk aydınlarında, Kürt sorunu nedeniyle, çok büyük bir ayrışma yaşandı. Buna da değinmek gerekir. Bu arada muhalif yazarların kazançları, yaşam koşulları konusuna da bakmakta yarar var. Devlet ve hükümet Avrupa Birliği istiyor diye bazı anayasa değişiklikleri yaptı. Bu değişikliklere uygun, uyum yasaları da çıkarıldı. Düşün özgürlüğü açısından bunları da irdelemek gerekiyor. Son aylarda Türkiye’de ve dünyada ‘Savaşa hayır’ kampanyaları geliştiriliyor. Kürtler açısından, Kürtler odak noktasına konularak bu kampanyaların değerlendirilmesi de önemlidir. Daha sonraki mektubumda bunları da gerçekleştirmeye çalışacağım.

Sana ve Serbestî çalışanlarına selam ve sevgilerimi yolluyorum, sağlık diliyorum, başarılar diliyorum.

Sağlık haberlerinizi beklerim.

Şubat 2003

İsmail Beşikçi

Sayın Beşikçi'ye Yanıt

Hasan Yıldız*

Körfez'de savaşın başladığı, sürgün yollarının yeniden açıldığı ve Kürtlerin tarihleriyle başbaşa giden o "sınırsız" belirsizliğinin dayanılmaz bir noktaya ulaştığı bir günde Sayın Beşikçi'ye yanıt verme durumunda kaldığım için doğrusu üzgünüm. Hem bu nedenle, hem de yanlış anlaşılmaktan ötürü üzgünüm. Bilim tarihine mal olmuş bir ismin yakınmalarına neden olduğum için üzgünüm. Yine de bu üzüntümü hafifleten tek etmen, Beşikçi'nin uzun bir zamandır sürdürdüğü sessizliği bozmasına neden olmuş olmamdır. Bu konuda Serbesti çalışanlarıyla aynı duyguları paylaşıyorum.

Politikacının sessizliği çoğu kez bir fırsat dengesine bağlıdır. Kullanabildiği ve çıkarımın olduğu yerde bu sessizliği bozar. Bir çok çevrenin merakla "İsmail Hoca neden sessiz kalıyor, bu süreç hakkında ne düşünüyor?" diye soru sorduğu bir dönemde ben, bilim adamının sessizliğine her zaman farklı anlamlar yükledim. Bilim adamının da duyguları olduğunu ve bunu kullanma hakkına sahip olduğunu bilmemiz gerekir. İnsan olarak bilim adamı, tarihsel ve toplumsal verileri ele aldığı anda uyguladığı bilimsel metotları günlük sorunlara geldiğinde gösteremeyebilir. Burada duygu yüklü bilim adamı karşımıza çıkıyor. Bütün bunları anlamak elbette mümkün. Bu konulara değinme fırsatını ilerde bulacağız. Ancak öncelikle, binlerce insanın İsmail Beşikçi hakkında 'ufacık' ta olsa haber beklediği bir dönemde, O'nun konuşmasına vesile olduğum için buruk bir memnuniyet içinde olduğumu söylemeliyim.

Serbesti'nin 8. sayısında yayınlanan "Jeopolitik Konum Açısından Güney Kürdistan'da Kurulacak Bir Kürt Devleti Türkiye'nin Çıkarlarına Aykırı mıdır?" başlıklı yazımda bir konuya vurgu yaparken gösterdiğim örnekler

bana yönelttiği eleştirilerin kaynağı oldular. Sayın Beşikçi'nin bana yönelik eleştirisini anlaşılır kılmak istiyorum.

Serbesti'de okuduğunuz yazının uzun bir serüveni vardır. Öcalan'ın Türkiye'ye getirilişinden hemen sonraki kaos ortamı içinde "zafer" naralarının atıldığı bir dönemde, 1999 yılı Nisan ayında, bilim ve basın alanında daha akıllı selim davranmaya çalışan çevreler için özel olarak kaleme alınmış yazıydı. Eğer yazı dikkatli okunsaydı, bunun bir 'mektup' esprisi içinde yorumlandığı görülecekti. Ben zaman zaman, üzerlerine takılmış klişeler ne olursa olsun, düşünce sistemini özgür bulduğum, soru sormasını bilen ve bu soruları okuyucularıyla paylaşan yazarlarla yazışmaktayım. Bu yazıları beslemek için bir-iki eski yazımı da ekte sunuyordum. Eğer Serbesti'ye gönderdiğim yazıya sözkonusu ekleri de göndermiş olsaydım bugün bu tartışma yersiz olurdu. Konunun aktüalitesi gereği bu ekleri dergiye göndermeyi gerekli görmedim. Bütün bunlara karşın yazımı dergi için daha da objektif hale getirmem gerektiğini ve bunun bir eksiklik olduğunu kabul ediyorum. Katilleri hâla bulunamayan

* Araştırmacı, Yazar

Eğer O'nu izlersek bu farklılıkları rahatlıkla bulabiliriz. Mumcu,

Beşikçi'yi Şeyh Sait olayıyla ilgili olarak eleştirirken –aralarında

Uğur Mumcu'ya gönderdiğim yazımı ekte bulacaksınız. Bu mektubumdaki ifadelerde Sayın Beşikçi'nin yaşamının bir dönemine.

ilişkin olarak böyle düşündüğü yeterli açıklıktadır. Uğur Mumcu'ya yazdığım bu mektup "Fransız Belgeleriyle Sevr-Lozan-Musul Üçgeninde Kürdistan" adlı çalışmamın 3., Türkiye'deki 2. baskısında (1992) yayınlandı. Aynı konuya ilişkin daha detaylı bilgiler ise "XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyaseti ve Modernizm" adlı çalışmamın 68 ve 69. sayfalarında verilmiştir. 1996 yılında yayınlanan bu çalışmada Beşikçi'nin bu konudaki farklı düşünceleri yeterli açıklıkla vurgulanmıştır.^{1,2}

Sözkonusu mektuptaki ana tema, kimin ne zaman, ne dediğinden çok, Türkiye'de sokaktaki insandan, üniversitedeki bilim adamına kadar insanların nasıl bir tarih formuyla etkilendiklerini anlatmak içindi. Buradaki en çarpıcı ve anlaşılır örnek elbette İsmail Beşikçi idi. Ve yine bu nedendir ki 'bile' kelimesi vurgu için kullanılmıştır. Tekrarlamaktan çekinmiyorum: Kürt sorununa bu kadar yakınlık duyan bir insanın, yaşamının bir döneminde 'bile' olsa resmi tarihten etkilenecek hiçbir olguya dayanmadan 'a priori' bilgilerle Şeyh Sait isyanını İngiliz kışkırtması olarak görmesini araştırmaya değer buluyorum. Benim üzerinde durmak istediğim sorun buydu. Takındığım diyalektik tavırla Beşikçi'yi eleştirmiş değildim. Sadece resmi tarihin toplumsal zeminde ne kadar anti-sosyal değerler yarattığını belirtmek istiyordum. Toplumda belirli yerlere gelmiş, saygınlık kazanmış birçok insan, bütün iyi niyetlerine karşın küçük yaşlardan beri etraflarını sarmış olan resmi tarihin değerleri içine hapsediliyorlardı. Toplumumuzdaki çatışmanın ve farklı cephelerde bölünmenin ana kaynağı kabul edilemez olan bu durumdu. Kimileri bu 'Apriori' bilgileri devletin bekası için bile bile 'körce' kabul ediyordu. Diğer bir kısım ise bu düşünceleri samimi olarak, doğru olduğunu 'sandığı' için kabul ediyordu. Birinci cephede yer alanlarla bir yere varılamayacağı açıktır. Ancak ikinci sıfatı taşıyanlarla diyalog ve tartışma, insanları ortak bir zeminde, konuyu daha farklı değerlerle ele almaya yol açabilirdi. Bir yanda, isimlerinin başında koskoca bilimsel unvanlar taşıyan bir Ünsal Yavuz veya Prof. Dr. Bayram Kodaman'ı

geçen bütün saldırgan polemiklere karşın- gerçekte O'na karşı bir saldırı değil, bir yakınma esprisi içindedir. Çünkü kendisi de artık bu konuda şüpheye bürünmüştür.

okuyunuz: Bu sonuncu şahıs hiçbir somut veriye dayanmadan, sadece tarihin tesadüfi çakışması sonucu, Hatay sorunuyla

Dersim İsyanı arasında bağ kurup, bugün çok iyi bilip, analiz ettiğimiz bu bölgesel isyanı dış güçlere bağlamaktadır. Ve bu tip profesörler, bilim yuvası olması gereken üniversitelerde ders vererek öğrenci yetiştirmektedirler. Bu çarpıcı bir örnektir ve daha da çoğaltılabilir. İşte Uğur Mumcu'yu, arkasında bulunan bütün Kemalist klişelere karşın, ikinci sıfatta olan birisi olarak gördüm. Eğer O'nu izlersek bu farklılıkları rahatlıkla bulabiliriz. Mumcu, Beşikçi'yi Şeyh Sait olayıyla ilgili olarak eleştirirken –aralarında geçen bütün saldırgan polemiklere karşın- gerçekte O'na karşı bir saldırı değil, bir yakınma esprisi içindedir. Çünkü kendisi de artık bu konuda şüpheye bürünmüştür. Şüphe ise bilimseldir ve olguyu farklı yönleriyle ele almayı gerekli kılar. Fanatik birinin araştırmaya ihtiyacı yoktur. Bildiği zaten doğrudur. Oysa Mumcu, isyanlarda İngiliz parmağı olduğu önyargısından sıyrılarak, sorunun daha çok toplumsal karakterli olduğu çizgisine gelmiştir. Bu noktada ne Beşikçi'den, ne benden farklı düşünmemektedir. Bunun bir kazanım olduğunu sanıyorum. Şeyh Sait isyanının İngilizlere yaradığını söylemek başkadır, bizzat İngilizler tarafından kışkırtıldığını söylemek başkadır. Kendisini bir gazeteci olmaktan çok, bilime daha yakın gördüğümü ifade ederken kriterlerimin de bunlar olduğunu sanıyorum.

Şeyh Sait isyanında İngiliz kışkırtmasını ve bağlantısını gösteren iki belge vardır. Bunlardan biri kendisine 'İngiliz ajanı' süsü veren Teşkilat-ı Mahsusa üyelerinden birinin Seyit Abdulkadir'in İstanbul'daki evinde yaptığı görüşmedir. Diğerisi ise 1925 yılında Londra'dan postalanan silah kataloglarıdır. Bu konuda tam da Conan Doyle'un Sherlock Holmes macerası okuyor gibi olmaktadır. Eğer isyan suçlularının bir avukatı olsaydı herhalde şu soruları mahkeme heyetine sorardı: Posta idaresinin yüzde yüz devlet kontrolü altında olduğu bir dönemde bu katalogların nasıl olup da İstanbul'da ele geçmediği ve yoluna Diyarbakır'a kadar devam ettiği sorulabilirdi. Ya da dünyadaki gelişmelerden habersiz hangi silah tüccarının bir zarfla ve posta idaresi yoluyla silah satmaya kalktığı araştı-

Çünkü Lozan'ı eleştirisiz bir savunma, Kürtleri otomatikman

Sevr'e sahiplenmeye ya da en kötü haliyle bir kaynak gösterimi-

rılabilirdi. Bir İngiliz silah tüccarı düşününüz ki, posta idaresi yoluyla gönderdiği katalogların üzerine "Kürdistan Kraliyet Harbiye Nazırlığı - DİYARBAKIR"

adresi yazacak kadar 'saf' olsun. Bu katalogların hangi şirket tarafından gönderildiği konusunda bir bilgiye sahip değilim ama eğer olsaydı, bu firmanın bulunduğu bölge ve temsilciliği ile zarfın üzerindeki posta merkezinin arasındaki mesafeyi, o yıllardaki Türk Elçiliği'nin bu posta merkezine uzaklığıyla karşılaştırabilirdim. Burada da karşımıza kimilerinin "onu biz savunuruz" dediği 'Teşkilat-ı Mahsusa' çıkmaktadır. İşte Uğur Mumcu bu aşamalardan geçerek nihayet 8 Eylül 1992 tarihli yazısında "Şeyh Sait Ayaklanması'nın İngilizlere yaradığı bellidir. Ancak ayaklanmanın İngilizler tarafından çıkartıldığı yolunda bir belge yoktur" deme noktasına gelmiştir.

Uğur Mumcu bununla da kalmadı ve birçok statükocu çevrenin toz kondurmadığı Lozan Antlaşması'na da farklı gözlemlerle bakmaya başladı: "Lozan'da Kürtlerin azınlık olarak kabul edilmediğini ama gerçeğin de böyle olmadığını" yüksek sesle tartışmaya açtı. Daha da ileri giderek bu tür sorunlarda resmi belgelere bakmak yerine toplumsal gerçekliklere bakmak gerektiğini ve bunun da o yıllarda Türkiye'nin de altına imza koyduğu '1990 Paris Şartı' olduğunu söylüyordu. Böylece toplumdaki SEVR-LOZAN bloklaşması ve bunun doğurduğu önyargılar anlamını yitirmeye başlıyordu. Lozan sorgu altına alınırken, ne olduğu gerçekten belli olmayan, oyun içinde oyunu saklayan bir SEVR'e yakınlık hisleri bile duymanın hiçbir gerçekçi yanı yoktu. Çünkü Lozan'ı eleştirisiz bir savunma, Kürtleri otomatikman Sevr'e sahiplenmeye ya da en kötü haliyle bir kaynak gösterimine itiyordu. Çok iyi biliyorum ki, devlet olmasalar da, Kürtlerin de kendilerine göre çizilmiş "Apriori" bilgileri ve resmi tarihleri vardı. Böylece kutuplaşma çok daha kolaylıkla kışkırtılabilmektedir. Bundan fayda sağlayanlar ise sadece statükocular olmaktadır. "XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyaseti ve Modernizm" adlı çalışmamda Kürt siyasetinin politikasızlığını yerden yere vuruyordum. Doğruları ve yanlışlarıyla kendi tarihiyle hesaplaşmayanlar elbette ne kendilerini başkalarına anlatabilirler, ne de başkaları-

ne itiyordu. Çok iyi biliyorum ki, devlet olmasalar da, Kürtlerin de kendilerini anlamasını isteme hakkına sahip olabilerlerdi. Yöntem olarak bu tür tarihsel hesaplaşmaların toplumsal bilincin değişimi, peşin yargıların ve

duvarların yıkılması yolunda önemli bir adım olduğunu sanıyorum. Sorunlara çağdaş değerlerle bakmak hem resmi tarihe bir yanıt oluyor hem de bu argümanları yayan kurumları işlevsiz kılıyordu. Artık aramızda olmayan bu insanı daha fazla tartışma konusu yapmak istemiyorum ama, yine de verilerden hareket ederek, eğer bugün yaşasaydı "İmralı discours"undan daha fazlasını Kürtlere lâyük göreceğinden emin olduğumu söyleyebilirim. Uğur Mumcu böylesi bir değişim ve dönüşüm içinde son araştırmasını yapıyordu. Toplumların karanlık örgütlerce manipüle edilerek birbirine düşürülmesini kabul etmedi ve bu yolda PKK ve lideriyle bağlantılı olarak daha derin araştırmaların peşine düştü. Hunharca katledilmesi işte bu dönemde oldu.

Sayın Beşikçi mektubunda farklı konulara da değiniyor. Bir çok konuyu anlamak mümkün. Özellikle Yalçın Küçük gibi tanınmış bir profesörün, bir bilim adamının PKK ile girdiği ilişkide bu örgüte bir yasallık kazandırdığı belirlenmesini bütünüyle doğru buluyorum. Daha da ileri giderek kendisinin de bu örgütle kurduğu diyalogun bilim sınırı aştığını ve belirli bir duygusallık aldığını belirtmek istiyorum. Burada görülen 'yasallık' Y. Küçük'ün taşıdığı yasallıktan daha aşağı kalmamaktadır. Ancak sorun burada bitmiyor: Yalçın Küçük gibi daha birçok tanınmış isim, yazar, çizer, sanatçı PKK liderine bu yasallık zırhını geçirdi. Sol hareket içine sokulmuş MİT ajanlarından Prof. Mahir Kaynak da bunlardan biridir. Savaşın daha en alevli olduğu yıllarda Doğu Perinçek te bunu yaptı. Ve sonunda bu ilişkinin devletin bilgisi dahilinde olduğunu açıklamak durumunda kaldı. Oysa alevli yıllarda yayınlanan 2000'e Doğru ve Yeni Yüzyıl dergilerinin sadece kapaklarına bakmak, neyin yapılmak istendiğini açıklamaya yeterlidir. Bu dergiler PKK propagandası yaptıkları yıllarda bütün hedeflerini Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin kurulmaması üzerinde yoğunlaştırmışlardır. PKK'nin Güney Kürdistan'da kurduğu yerel örgütler abartılarak desteklenmiş, propogandası yapılmıştır. Bir politika düşünü-

Yalçın Küçük'ün büyük bir bilgi haznesi olduğu doğrudur. Olayla-

rın tarihsel gelişimi üzerinde derin analizler yaptığı da doğrudur.

nüz ki kendi Kürtleri'nin Tarihsele olguları açıklarken satırlar aralarında aldığım haz, politik temsilcisi görünümünde nedenlere geldiğinde ortadan kayboluyor. Yalçın Küçük'te bütün olan bir hareketi, PKK'yi doğrular eninde sonunda gelip devlet kapısına, yerleşmiş "milli göklere çıkartacak, ama doğrular eninde sonunda gelip devlet kapısına, yerleşmiş "milli Güney Kürtleri'nin devlet-politikalara" dayanıyor. leşme mücadelesi ABD ve

İsrail kaynaklı gösterilerek kamuoyunda lekelenec. Bunların kendine özgül nedenleri ve elde edilmek istenen sonuçları daha geniş araştırılmak durumundadır. Ancak Sayın Beşikçi'nin Yalçın Küçük ile ilgili yorum yaparken bu kişinin bir gerilla hareketiyle ilişkiye geçmesini "bu mücadeleye kimlerin katıldığını, bunların düşüncelerini, duygularını, kendilerini nasıl anlattıklarını, nasıl tanımladıklarını anlamaya, kavramaya çalıştı" şeklinde yorumlamasını neden/sonuç ilişkileri açısından yetersiz buluyorum.

Yalçın Küçük'ün büyük bir bilgi haznesi olduğu doğrudur. Olayların tarihsel gelişimi üzerinde derin analizler yaptığı da doğrudur. Tarihsel olguları açıklarken satırlar aralarında aldığım haz, politik nedenlere geldiğinde ortadan kayboluyor. Yalçın Küçük'te bütün doğrular eninde sonunda gelip devlet kapısına, yerleşmiş "milli politikalara" dayanıyor. Kemalizm'in sol içindeki versiyonunun son temsilcilerinden biri olarak gördüğüm Yalçın Küçük, bu noktadan sonra bağımsız düşünen bir bilim adamı sıfatını kaybetmektedir. O'nun bütün tespitlerinin izdüşümünde bir resmiyetin şekillendiğini görüyoruz. Kemalizmin sol içindeki versiyonunun Türkiye'deki bağımsız düşünme sisteminin gelişmesini ne kadar engellediğini bize en iyi örnekleriyle İsmail Beşikçi'nin analizleri vermektedir. Bu nedenle Yalçın Küçük'ün taşıdığı kaygıları artık bir bilim adamının kaygıları olarak göremiyorum. Eğer bilimsel kaygılar içinde olsaydı PKK liderinin içinde bulunduğu "çürümüşlüğü" açıklaması gerekirdi. Üstelik Beşikçi'den farklı olarak Kürtlerin taşıdığı değerler sisteminin "bozulduğunu" çok önceleri tespit ediyordu. Bunu söylememe neden olan olaylar zincirinin bağrında Yalçın Küçük'ün bir hayalet gibi kaybolup, görünen silüetidir. Çünkü burada söz konusu olan, Bir; sokaktaki insanın gözünde olan görünürdeki PKK, İki; bu hareketin en ileri kadrolarının bile haberdar olmadığı bir sürecin içine sokulan bir PKK vardı. Hareketin önde gelen isimlerinin bir çoğunun bile bilmediği bu değişim sürecini Yalçın Küçük "Sevgili Başkan"la tartışı-

yordu. Sorum işte burada!.. Yalçın Küçük bu ilişkide bir bilim adamı olarak mı, yoksa politikacı olarak mı bulundu? Eğer bilim adamı olsaydı, Kürtleri "siyasi

açıdan kandıran" bir örgütü reddetmesi gerekirdi. Böyle yapmadı ve İmralı sürecine kadar yoluna devam etti. Dahası bu 'discours'a sahiplendi. Demek ki politik olarak bu ilişkilerin ortasındaydı. Eğer Yalçın Küçük ilişki tarzının politik olduğunu söyleseydi kendisiyle ilgili fazla bir şey söyleme hakkına da sahip olamazdım. Bilim haznesinin çok geniş olduğunu kabul ettiğim Yalçın Küçük, kelime haznesi bakımından da zengindir. Lügatimize kazandırdığı "Gönüllü sürgün" ve "keşif kolu" kavramına şunu da ilave edebilirdi: "Ben zaman zaman politik sahanın, zaman zaman bilim sahasının 'keşif kolu' olurum." Bu noktadan sonra bana susmak düşerdi. Çünkü; Yalçın Küçük'ten daha fazla Öcalan 'İmralı Discours'unu savunur ve dillendirirken, okun ucunu Küçük'e yöneltmek elbette haksızlık olurdu. Çünkü İsmail Beşikçi'nin de mektubunda belirttiği gibi Öcalan'a "Diren Abdullah diyenler de vardı" ve Öcalan onları dinlemedi. Ancak Öcalan'ın değişim sinyallerini gösterdiği tarih ne Roma'da bulunduğu sıralardır, ne de İmralı'dır. O daha Suriye'de iken bu yolu çizmişti. Bu nedenle Yalçın Küçük ile Öcalan arasında geçenler basit bir tanıma/tanıştırma ilişkisi değil, bunu aşan bir serüvenin konusudurlar.

Bir karış özgür vatan diye çırpınan bir halkın Irak'ta süren mücadelesine bu çevrelerin yaklaşım tarzında da ilginç benzerlikler görülmektedir. Orada da koyu bir ideoloji hemen göze çarpıyor. Kürtler yaşadıkları bunca ıstıraba rağmen direnişleriyle bu bir karış özgür toprağı hakketmemişler midir? Hayır onlara göre burada kurulacak bir devlet ABD ve İsrail'in kuklası olacaktır. Bugün Türkiye'deki anti-emperyalist ve barış gösterilerinin perde arkasında maalesef bunlar vardır. Tarihte devletlerin önüne ender çıkan fırsatları Türkiye bugün "milli politikalar" adına geri dönülmez biçimde elinin tersiyle itiyor. Çünkü her şey on yıllardır belirlenen "Milli politikalar"a göre değerlendiriliyor. Dünyadaki değişimler ne olursa olsun o ünlü "Milli politika" orada durmaktadır. Ne Sovyet sisteminin çökmesi, ne AB süreci, ne de bölgesel so-

Türkiye’de Kürt sorunu Avrupa Birliği standartları içinde geri dö-

nülmez bir tarzda yol alırken, bir parça ‘özgür vatan’ın Kürtlerin

runların aldığı yeni eğilim-
ler ve bu devletlerin karakteri izlenen politikayı etkilememektedir. Bugün barış

gönlünü ve ruhunu yumuşatacağını ve bunun daha asil bir barış olduğunu neden kabul etmeyelim? Özgür bir Kürt devleti, Avrupa Birliği’ne girmiş Türkiye’nin en yakın müttefiki olmaya adaydır.

tini emperyalizmin bir oyunu olarak yansıtmaya çalışırken, ‘sistemin savunucusu olarak görülen’ Hürriyet

gösterileriyle Saddam’a cesaret veren kitleler, tarihin onlarcasına tanıklık yaptığı kaba bir despota arka çık-tıklarını göremiyorlar. Çünkü onlar için savaşın nedeni petrol sorunudur. Asıl sorunun petrol değil, onun kullanılış amacı olduğu bir türlü görülemiyor. Irak’taki BAAS milliyetçiliği petrolü ekonomik kalkınma ve refah amacıyla kullanacağına, ülkeyi bölgesel bir tehdit unsuru haline getirmiştir. Saddam yaptıklarıyla bölgesel bir jandarma rolü üstlenmiştir. Kendisinin de bu konularda ilgili devletlerce kışkırtıldığını bir not olarak düşsek bile, özde değişen bir şey yoktur. İşte bir sınır komşusu olarak Türkiye böylesi radikal bir zeminde yer almaktadır. Sorunun Irak’taki rejim değişikliğiyle biteceğini sanmak ta saflıktır. Amerikan müdahalesi bugün için kendi çıkarlarını korusa da, petrol gelirinin azaldığı ve dini faktörlerle beslenmiş Arap milliyetçiliğinin bölgeyi sardığı bir dönemde Türkiye Arap devletleriyle kendisini başbaşa bulacaktır. Görünen o ki gelecekte yeni enerji kaynaklarının motive ettiği bir ekonomiye kavuşan Batı için Ortadoğu stratejik önemini yitirecektir. Oysa Türkiye, Kürtleri artık geri dönülmez bir tarzda Bağdat’taki herhangi bir rejimin insafına bırakırken bunun doğuracağı sonuçlardan ve kendisini bekleyen sorunlardan habersiz görünmektedir. Petrol rezervlerini matematiksel olarak ölçebiliriz, yeni enerji kaynakları bulabiliriz ama su kaynakları insanlığın temel ihtiyacı olarak sınırsız bir değere sahip olmaya devam edecektir. Sovyetler’deki değişimi ‘bavul ticaretiyle’ karşılayan ve sonuçlarını gören Türkiye, bölgedeki değişimleri GAP ile ve bugün uygulanan “milli” politikalarla karşılayacağını sanıyorsa aldanyor demektir. Bu nedenle Türkiye’nin Kürtlere her zamankinden daha fazla ihtiyacı olacağını, onlara düşmanlık politikası yerine daha demokratik davranması gerektiğini ve zaten psikolojik olarak bağları kopmuş olan bir Bağdat rejiminin insafına onları bırakmaması gerektiğini düşünüyorum.

Şimdiki pratik ve yön verici tartışma bu noktalarda düğümlenmektedir. Kimler neyi istiyorlar? Bu süreç herşeyi göstermeye yeterlidir. Artık klişelere göre davranmanın zamanı değildir. İlerici demokrat diye bildiğimiz bir çok çevre Irak’ta kurulacak Kürt devle-

Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök bundan aylar önce 16 Ekim 2002 tarihinde “Biz Kürt devletine niye karşı çıkıyoruz?” diye cesaretli bir soru sorabiliyordu. Aynı soruyu bugünlerde 11 Mart tarihli Hürriyet’te yineledi. Hürriyet gibi, kamuoyu oluşturmada ve yönlendirmede önemli bir yeri olan gazete için bunun büyük bir sorumluluk olduğu kabul edilmelidir. Şimdi biz bu olayı nasıl değerlendirelim: Birileri gibi Ertuğrul Özkök’ü “Türk devletinin emperyalist emellerini açıklayan biri” olarak mı görelim? Yoksa “tarihsel zorunlulukların bugün Kürtleri ve Türkleri yakınlaştırmak zorunda kaldığını ve bunun gereklerinin yapılması” şeklinde mi anlayalım. Türkiye’de Kürt sorunu Avrupa Birliği standartları içinde geri dönülmez bir tarzda yol alırken, bir parça ‘özgür vatan’ın Kürtlerin gönlünü ve ruhunu yumuşatacağını ve bunun daha asil bir barış olduğunu neden kabul etmeyelim? Özgür bir Kürt devleti, Avrupa Birliği’ne girmiş Türkiye’nin en yakın müttefiki olmaya adaydır. Böylesi bir devlet ancak Türkiye üzerinden Batı’yla zaten var olan ilişkilerini devam ettirebilir. İşte Türkiye’nin uyguladığı, işlerliğini pratik olarak kaybetmiş –ve bu krizde kaybettiğini açık olarak görüyoruz- “Milli” politika nedeniyledir ki Irak Kürtleri’yle bir çatışma noktasına gelmiştir. Basında antipatik olarak sunulan Barzani’nin açıklamalarının kaynağı, Türkiye’nin uyguladığı bu politikasızlığıdır.

Öyle görünüyor ki, savaş Irak’ta son bulsa bile bu bölge yeni çatışmalara gebe. Bunun ilk sinyallerini KDP’nin Türkiye temsilcisi Safin Dizayi’nin 14 Mart’ta NTV kanalında yayınlanan demecinde buluyoruz. Dizayi’ye göre Türkiye’nin ikide bir müdahale gerekçesi olarak gösterdiği PKK/KADEK güçlerinin ve bu tip diğer örgütlerin “sayıları ne olursa olsun bu tarz örgütlerin özgür bir Irak’ın kurulmasından sonra ortadan kaldırılması merkezi hükümetin ve ordunun sorumluluğu olacaktır. O zaman askerlerimiz biraraya gelecek ve hiçbir çekincemiz olmayacaktır.” İşte Güney Kürdistan’ında PKK/KADEK’in bir Güney örgütü haline getirilmesi veya bir şubesinin kurulması çalışmalarının ve propagandalarının ardında yatan, hazırlıkları sinsice süren bu çatışma ortamının

ABD müdahalesinin ardından Irak'a hemen demokrasinin gelece-

ğini sanmak da hem yanlış, hem aldatmacadır. Bunun için Irak

kendisidir. Güney Kürtleri o zaman hem merkezi Irak rejiminin hem de Türkiye'nin, daha da ileri gider-

sek İslami güçlerle bağlan-

tılı olarak İran'ın müdahalesiyle karşı karşıya kalacaklar ve bu müdahaleler sonucu güçlerini büyük bir ihtimalle koruyamayacaklardır. ABD müdahalesinin ardından Irak'a hemen demokrasinin geleceğini sanmak da hem yanlış, hem aldatmacadır. Bunun için Irak muhalefetinin yapısına bakmak yeterlidir. Yasallığını kazanmış bir Irak rejiminin yapacağı ilk şey ülke topraklarındaki yabancı güçlerle mücadele olacaktır.

bu nedenle bölgedeki 'yabancı güçler' sorunu o aşamaya gelmeden en kısa zamanda, merkezi hükümetin müdahalesine gerek kalmadan bizzat Kürtler tarafından halledilmelidir. PKK/KADEK'in Kürtlere yapacağı en büyük iyilik herhalde, üzerlerinde yıllarca oynanan oyunu fark ederek, oradan geri çekilmeleri olacaktır.

23 Mart 2003

1) İsmail Beşikçi yeni kuşak bilim adamlarındandır ve onun resmi tarih teziyle direkt hiçbir teması yoktur. Böyle olmasa bile, olguya bu türden bir yaklaşım, İsmail Beşikçi gibi dirençli bir bilim adamının dahi resmi tarihin 'apriori' bilgilerinin etkisinde nasıl kaldığını bize göstermesi bakımından dikkate değerdir. (XX. Yüzyıl Başlarında Kürt Siyasası ve Modernizm. S. 68, Nüjen yayımları, yıl 1996)

2) U. Mumcu'ya Temmuz 1991'de gönderdiğim bir yazıda açıklamaya çalıştığım gibi, İsmail Beşikçi'nin eski görüşlerine dayanarak Kürt isyanlarında İngiliz parmağı aramanın yanıltıcı sonuçlar vereceğini, tarihin alıntılardan ibaret olmadığını, dahası alıntının alıntısıyla yapılan yorumların içine kolayca düşülen tuzaklarla olduğunu ifade etmeye çalıştım. (a.g.e. s. 69)

Uğur Mumcu'ya Mektup Sevr-Lozan ve Şeyh Sait Üzerine

Batı'da ne zaman ki Kürt sorunu tartışma konusu edilir. Türkiye'de gözler hemen Sevr'e çevrilir. Lozan dayanak yapılarak bu tür girişimlere karşı konular. Kamuoyu Sevr denen canavarla etkilenmeye çalışılır. Böylece "milli birlik ve bütünlük" korunmuş olur!.. Hep bir ağızdan "Türkiye'de Kürt azınlığı yoktur, Lozan'a baksınlar" denir. Sorunu zorunlu olarak az ya da çok gündemine alan çevreler dahi bu bakış açısının etkisiyle topa tutulur. Gözler tekrar tekrar Kürt isyanlarının aydınlanmamış sayfalarına çevrilir. Bu sayfalar arasında "bit yeniği" arama her nedense vazgeçilmez bir alışkanlık olarak yerinde durur.

Sayın Mumcu,

Siz herhangi bir gazeteciden bilime daha yakınsınız. Daha doğrusu yakın olmanız gerektiği düşüncesindeyim. En azından sahip olduğunuz konum bunu gerektirir. Bu açıdan sizin kaleminizden gazeteciliğin sansasyonelliğini değil, bilimselliğini görmek biz okuyucuların hakkı olmalıdır. Öyle görünmektedir ki resmi tarihin şartlı verileriyle daha epeyce boğuşmak gerekecektir. Araştırmalarda bu şartlı verilere kaynak teşkil eden alıntılar aramaktan kurtulmadıkça doğru-

ya ulaşmak o derece güçleşecektir. Örneğin bir tezi savunmak için İsmail Beşikçi'nin dünü ve bugünü arasındaki çelişkilerden hareket ederek bir yere varmak olanaksızdır. Böylesi bir veri ancak o kişinin kendisine ait bir hatasıdır. Bunun tarihi bağlayıcı hiçbir yanı yoktur. Söz konusu araştırmalarda böylesi çelişkilerin kaynak olarak kullanılması bilim açısından sakıncalıdır. Çeşitli sol gurupların Marx ve Lenin'e ait alıntılarıyla birbirlerini nasıl alt (!) ettiklerini gördüğümüz, yaşadığımız bir toplumdaki geliyo-

Aynı Kürtlerin Sevr görüşmelerinden beri Kürdistan'ın Kuzey/Gü-

ney diye ikiye bölünmesine karşı çıktıklarını biliyoruz. Denebilir ki

ruz. Bu nedenlerle söz konusu yöntemin sakıncalarını çeşitli nedenlerle siz de dile getirmektесiniz.

Kürdistan emperyalist oyunlar altında Lozan'da değil, Sevr'de bölünmüştür. Lozan'da bu onaylanmıştır. Nasıl olup da böylesine hareketli bir toplumun resmi toplantılarda gözden kaçtığı ya da ka-

Fransız gizli arşivlerinde Türkiye Dosyası cilt 190; s. 191) Üstelik Lawrence, Araplar üzerinde uyguladıkları politikanın doğurabileceği gelişmeleri göre-

rek bir körfez krizini daha o yıllarda analiz eden bir öngörü sahibidir. Eğer ilginizi çekerse aynı dosyada bu bilgileri bulabilirsiniz.

Tarihsel olgular olup/ bitmiş olaylar olarak kişilerden ve niyetlerden bağımsız bir durumdadırlar. O, bir yerlerde durmakta, kendisine kavuşulmasını beklemektedir. Bir araştırmada en tehlikeli yan, çeşitli nedenlerle sahip olunan a priori bilgilerdir. Bizde bir çok araştırmacının çelişkili yaklaşımları işte bu a priori bilgiler nedeniyledir.

Çeşitli köşe yazarlarının ısrarla Lozan'a sarılıp Kürt sorununa eğildikleri bir dönemde siz, Lozan'da Kürtlerin azınlık olarak kabul edilmediğini ama gerçeğin de böyle olmadığını vurgulayabilmektесiniz. Lozan'ı Sevr ile karşılaştırma yerine "1990 Paris Şartı"nın göz önünde bulunduruyorsunuz. Bu aynı zamanda Lozan'da Türkiye'nin sorunlarının çözülmediğinin bir göstergesidir. Nasıl olup da birçok tartışmaya konu olan, adına devletler kurulup/yıkılan bir halkın Lozan'da gözden kaçtığı, anlaşma metni içinde isminden bir tek satır bile bahsedilmediği merak konusu bile olmuyor. Burada kelime oyunları arasına gizlenmiş bir gerçeklik vardır. İngilizler'in yardımıyla elde edilen "Hıristiyan azınlık" kavramının karşısına "Müslüman bir ülkede Müslüman bir azınlık olmayacağı" savıyla karşı çıkmış, esasında TBMM'nin Türk ve Kürt temsilcilerden meydana geldiği savunulmuştur. Kürtler bu dönemde emperyalizme avantaj sağlamamak için seslerini çıkarmamışlar, herşeyi Türk heyetinin insafına bırakmışlardır. Aynı Kürtlerin Sevr görüşmelerinden beri Kürdistan'ın Kuzey/Güney diye ikiye bölünmesine karşı çıktıklarını biliyoruz. Denebilir ki Kürdistan emperyalist oyunlar altında Lozan'da değil, Sevr'de bölünmüştür. Lozan'da bu onaylanmıştır. Nasıl olup da böylesine hareketli bir toplumun resmi toplantılarda gözden kaçtığı ya da kaçırıldığı detaylı incelenmek durumundadır.

Şeyh Sait üzerine yayınladığınız araştırmada benim kitabımdan da yaptığınız alıntılarla İngilizler'in Kürt sorunundaki pırmaklarını göstermeye çalışıyorsunuz. Örneğin General Kürt Mustafa grubunun İngiliz propaganda bildirileriyle Güney Kürdistan'a hareket ettiğini alıntı olarak gösteriyorsunuz. Ben Kürt sorunuyla ilgilenen bir araştırmacı olarak bu ve bunun gibi onlarca alıntıyı asıl kaynaklarından hiç çekincesiz kitabıma aldım. Daha nicelerinin olduğunu, Kürt sorununa sahip çıkanların politikada içine düştükleri nice komik olayların olduğunu burada da belirtebilirim. Ancak tüm bunlar modern Kürt hareketinin sahip olduğu çıkmazlardır ve ayrı bir araştırma konusudurlar.

İşte bu General Kürt Mustafa, İngiliz mandası altındaki Kürdistan'a başkan olacağını sanarak gider. Ancak bizim burada bir soru sormamız gerekir: İngilizler General Mustafa'yı neden Kemalistlerin etki alanı içindeki Kuzey'e değil de zaten kendi egemenlikleri altında tuttıkları Güney'e gönderiyorlar? Neden bu bölgede süren İngiliz karşıtı ayaklanma araştırmacıların gözünden kaçıyor? General Mustafa'nın bizzat kendi halkına karşı kullanıldığı görülüyor.

Kuzey'de Noel var diyeceksiniz. Bu zavallı Noel üzerine bir komedi oynanmaktadır. Sayın Mumcu, sadece bir istihbarat subayı olan, askeri hiçbir yaptırım gücü olmayan bu Noel'e Lawrence demekle, Arap Lawrence'i küçümsemiş oluyorsunuz. Noel'in mace-racı davranışlarından ötürü üstelerinden yediği şamarın haddi hesabı yoktur. Bizzat Mezopotamya'daki İngiliz Kuvvetleri Komutanı Holdane, Noel'in davranışlarını eleştirmektedir. Oysa Arap Lawrence Anadolu'nun Kemalistlerin etkisi altında bırakılması tezi-ni savunmuş, Yunan işgaline karşı çıkmıştır. (Bkz.

Eğer Kemalistler kendilerine biraz güvenebilse-lerdi Kürt sorununu emperyalist oyunların elinden çekip daha insani ve hukuksal bir zeminde çözebilirlerdi. Kürtler o dönemde buna hazır dırlar. Emperyalizmin oyunları bozulmak isteniyorsa bu yol onların inkarıyla değil, varlıklarının demokratik esaslar üzerinde kabulüyle sağlanabilirdi.

Kemalizm'in Kürtlere özerklik konusundaki düşüncelerini de vurgulamaktasınız. Ancak tam da Lo-

Türkiye'nin en önemli istikrar sorunu üzerine hiç düşünmeden eski mantıkla çözümler önerilmektedir. Bunun acısını 70 yıldır çek-

zan görüşmelerinin ortasında 16-17 Ocak 1923'te biz-
yat M. Kemal tarafından açıklanan Kürtlere özerklik planına neden sonra itibar edilmediği hiç dikkate alınmıyor. Bu tarihten daha önce Kasım 1921'de Türk ve Kürt birliğinin en olumlu olduğu bir dönemde özerklik planının çerçevesi ve statüsü bile çizilmiştir. Bu planda açık bir Kürt hükümetinden bahsedildiği gibi Kürtlerin bağımsızlığı sorunu ilerde yapılacak bir referanduma bırakılıyordu. (Amı belgeler, Kürdistan Dosyası. Cilt 13; s. 13-14)

Bütün bu söylenen ve yapılanların içinde olaylarda yabancı parmağı arama ve bu parmağa göre yargı verme hakkına ne kadar sahip olabiliriz? "Ya-

banca parmağı" yargılarıyla acaba sorunu çözebiliyor musunuz? Türkiye'nin en önemli istikrar sorunu üzerine hiç düşünmeden

eski mantıkla çözümler önerilmektedir. Bunun acısını 70 yıldır çektik. Ama kimilerinin şoven ruhlarını tatmin etme uğruna tüm Türkiye halkının bir 70 yıl daha bu acıları çekmesini istemek hiçbir akli selimin işi olamaz.

Gerçeğin en güzel dost olduğu bilinciyle...

Saygılarımla

Hasan Yıldız
21 Temmuz 1991

"Türkiyelileşmek" ve "Türkiyelileştiremedikler"den Olmak! -III-

Atatürk Öncülüğünde Kuvva-i Milliye'den, Öcalan Öncülüğünde Kuvvai-i Demokrasiye'ye!

Bayram Ayaz*

İmralı Konsepti: asimilasyona direnen ve kimlik mücadelelerini hala sürdüren Kürtleri Abdullah Öcalan eliyle "Türkiyelileştirerek" yeni Kemalist cumhuriyetin "Kuvva-i Demokrasiye" gücü haline getirmektir!

İmralı konseptini özce tarif ettiğimiz bu alt başlık, yazımızın bu bölümünün konusunu oluşturan görüşlerin özetinden ibaret. Bu tarif, PKK/KADEK Başkanı Abdullah Öcalan'ın savunmalarından ve şimdiye kadarki yaklaşık dört yıllık pratiklerinden çıkardığımız sonuçlara dayanıyor. Daha sonraki bölümde önemli bazı alıntılar sizlere sunarak konuyu kısaca irdeleyeceğiz.

Burada okuyucuya önemli bulduğum bir öneride bulunmak istiyorum. Her Kürt politikacısı ve aydını, A. Öcalan'ın Savunmaları'nı önem vererek dikkatlice okumalıdır. Savunmalar 1-2-3, "Kürt sorununa demokratik çözüm manifestosu,, adı altında Weşanên Serxwebûn yayınları arasında çıkmış. Kürt yurtseverleri, savunmaları okuduğunda, A. Öcalan'ın, etki alanındaki Kürt güçlerini hangi limanlara çekmek istediğini hemen fark edecekler, buna inanıyo-

rum. Bana göre bu savunmalar, kesinlikle A. Öcalan'ın Kürtlük meşrebinde siyasi ve düşünsel olarak ipini çekebilecek "cellatlar" niteliğindedir. Diğer bir deyişle, Öcalan bu savunmalarıyla Kürtler nezdinde siyasi mahkumiyetine kolayca karar vermeye yarayan görüşleri yazmış veya kendisine sunulmuş olanları imzalamıştır.

Burada bir hatırlatmada bulunmak istiyoruz. Bu makalede yazdığımız görüşlerle ne A. Öcalan'ı ne de başkasını aşağılama gibi bir amacımız yok. Bu bir eleştirel inceleme yazısıdır. Aşağılama, ciddi düşünsel ve politik tartışma yapmak isteyenlerin metodu değildir. Bundan özenle kaçınmaya çalışacağız. Fikirler öne çıkmalı ve muhataplarına ulaşmalı.

Yine biz, PKK'ye ve başkanına yurtsever duygularla bağlanan, özellikle silahlı mücadele döneminde yüksek umutlarla, büyük acılara da katlanarak gerilla hareketine destek veren, kız-

* Eğitimi-Yazar

Uz atmaya lım ve gelem çok önemli bulduğumuz 3 Kasım 2002

seçimlerine. Çünkü burada Kürtler açısından büyük bir yenilgi

larını, oğullarını, eşlerini bu mücadeleyle gönderen insanların durumlarını ve duygularını çok iyi anlıyoruz. Bizim eleştiri ve değer-

lendirmelerimiz, bu mücadeleye Kürt yurtseverlik duygularıyla omuz veren, katkıda bulunan insanlarımızı incitme amacını asla taşımıyor. Halen KADEK saflarında bulunan veya onlara sempati duyan insanlarımız böylesi yanlış düşünme biçimlerinden kurtulmadılar. Yine bir yerlere sadece duygulara dayalı olarak bağlanmak ta doğru bir davranış değildir. Bu eleştiri ve değerlendirmelerimizi, yurtsever insanlara saldırı olarak göstermeye çalışanların tutumu da doğru değildir, olayı böyle ters yüz edenler samimi değildir, ard niyetlidirler. Bunu, KADEK çevresindeki bazı rantçı kalemler ve rantçı medya çalışanları bilerek yapıyorlar. Amaçları, İmralı konseptiyle ilgili objektif bir tartışmayı engellemek ve bu görüşlerin Kürt ulusal hareketine verdiği ve bundan sonra da verebileceği zararların bilince çıkmasını, anlaşılmasını önlemektir.

Gayet açık belirtelim: Biz İmralı Konsepti'ni tüm detaylarıyla incelemek ve tartışmak istiyoruz. Çünkü bizce günümüzde Kuzey Kürdistan ulusal hareketinin berraklaştırması gereken en önemli konsept, İmralı Discours'udur. Bu konseptle, Kürtleri temel ulusal haklar ve kimlik mücadelesinde bozulmaya uğratma, ileriye yürüyüşlerinde durdurma ve geriye düşürme planları yapılıyor. Bu gidişatta A. Öcalan'ın rolü belirleyicidir.

Yalçın Küçük, kendi bilgilerine göre Sorbon'da Kürdoloji'de tahsil etmiş bir "Kurdolog" olarak iki önemli uzman görüşü ileri sürüyor.

"İmralı politikasının realizasyonu sırasında herhangi bir taraftan ciddi hiçbir güçlük beklenmemelidir, bu ilk görüş oluyor. Diğer taraftan PKK bugün, önüne koyduğu işler için fazladır; bu nedenle bölünmesi ve küçülmesini, pozitif değil negatif bir gelişme saymak zorunluluğu var. Bu nedenle, PKK'nin bütünü hedefte tutmak daha değil tek gerçekçi olandır." (Tekelistan, Sayfa 219)

Kurdolog mu bilemem ama PKK'log Yalçın Küçük'ün her iki belirlemesi de isabetlidir. Gerçekten şimdiye kadar taraflar birbirlerine herhangi bir zorluk çıkarmadılar, aksine birbirlerine yardımcı oldular.

ve mevzi kaybı söz konusudur. Devletin 3 Kasım 2002 seçimleriyle ilgili politikası belliydi: Yurtsever Kürtlerin meclise girmelerini önlemek.

Öcalan ateşkes ilan edip gerillanın "Türkiye toprakları" nı terk etme kararını aldığı zaman, pek silahlı çatışma çıkmadı, ne büyük

tesadüfse çıkan bazı çatışmalarda da hep şu İmralı çizgisine muhalif olan gerillalar ve sorumlular öldürüldüler. Demek ki Türk ordusunun silahları PKK muhaliflerini bulabiliyor, seçebiliyor ve dört dörtlük yere deviriyor! Ne bilelim, belki silah teknolojisi ideolojik tercihler yapabilecek silahlar da üretti! Neyse ama, bu konuyla ilgili isteyenler, canlarını kurtarabilmiş eski PKK'lı İmralı muhaliflerinden ve onların internet sitelerinden daha yakın bilgiler edinebilirler.

Türkiye-AB aday üyelik süreciyle ilgili konuya uzun uzadıya değinmemize gerek yok. PKK yayınları, Helsinki'de aday üyelik işini, kendileri diplomasi çalışmalarıyla sağladı diye yazdılar. Kısmen doğrudur. İstanbul'daki AGİT ve Habitat toplantılarına, ev sahibi ülke olarak Türkiye, Kürt örgütlerinden PKK periferisindeki bazılarına izin verdi. Böylelikle o zaman Başkan Clinton'a "Kürtlerin tabii haklarına saygı duydukları" mesajını iletiler. Bu birkaç örnek, tarafların birbirinin işini kolaylaştırıcı paslaşmasıyla ilgili.

Uz atmaya lım ve gelem çok önemli bulduğumuz 3 Kasım 2002 seçimlerine. Çünkü burada Kürtler açısından büyük bir yenilgi ve mevzi kaybı söz konusudur. Devletin 3 Kasım 2002 seçimleriyle ilgili politikası belliydi: Yurtsever Kürtlerin meclise girmelerini önlemek. Olay çok tazedir. Öyle de oldu. Acaba hala şu seçim işinin (planlı bir yenilgi olmadığına ve hala "sihirbazın kutudan tavşan çıkarma işi" olduğuna inanan dürüst bir Kürt var mı? Varsa, HADEP yöneticileri bağımsız aday görüşünü ortaya attıklarında, acaba neden -üstelik Medya Tv'den- Osman Öcalan tarafından azarlandılar? Bu konuyla ilgili iyi düşüncüler ! Bu soruya verilecek doğru cevap, seçimlerde yurtsever Kürt potansiyelini heder etmede devletin dolaylı ve dolaysız etkilerini bulmamıza ışık tutabilir.

Bunları niçin sıraladık? Ortada bizlerin direk gözlemleyemediğimiz göremediğimiz bir paslaşma var. Devletin -Genelkurmayın- daha yakalanmadan Öcalan'la sürekli dolaylı diyalogu varmış. Bunu bizzat PKK'lılar kendi televizyonlarında açıkladılar. Öcalan

Şu ana kadarki politikalarıyla KADEK merkezi de kendini İmralı

h'ya tabi kılmış durumdadır. KADEK'in tavrı, tutuklu başkanlarına

da bizzat savunmalarında sahip çıkma ve politik vefa gösterme çerçevesini aşmıştır. İmralı bu konuyu yazıyor. Biz de yazımızda yer yer bu konuya değineceğiz. Öcalan'ın yakalanmasından sonra ise Genelkurmay ile A. Öcalan ilişkisi fiziki hale geldi, yüz yüze görüşmeler biçiminde oluyor. Bunu Öcalan'ın bazı mektuplarında hepimiz okumuşuz. Bu görüşmelerin çerçevesi ve detayları, acaba bir gün ortaya çıkar mı? bunu bilmiyoruz. Ancak A. Öcalan'ın duruşunu mercek altına aldığımızda, bu görüşmelerin Kürt halkının ve yurtsever hareketin pek hayrına olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. O nedenle, Kürt hareketi İmralı havalisinden gelen bütün işaretleri çok iyi irdelemek ve hemen acil tedbirler almak zorundadır. Şu ana kadarki politikalarıyla KADEK merkezi de kendini İmralı'ya tabi kılmış durumdadır. KADEK'in tavrı, tutuklu başkanlarına sahip çıkma ve politik vefa gösterme çerçevesini aşmıştır. İmralı Konseptinin uygulayıcıları durumundadırlar.

Bu saptama şimdiye kadarki politikalarda kendisini doğruluyor. 3 Kasım Seçim politikası en son örnektir. 3 Kasım 2002'de uygulanan politika, A. Öcalan'ın direktifiyle KADEK yönetimi tarafından yaşama geçirilmiştir. Bu nedenle, bu merkezlerden Kürt hareketine taşınan tutum ve tavırlar inceden inceye iyice irdelenmelidir.

Tecrit Olayı, A. Öcalan'ı Güçlendirme Oyunudur!

Şimdi konuyu son iki güncel olaya getirmek istiyoruz. Biri A. Öcalan'la ilgili, hemen seçimlerden sonra başlatılan "Tecrite karşı Başkan'ı sahiplenme kampanyası", diğeri de Lice ve Hezex (İdil) olayları.

Önce birinci konudan başlayalım ve birkaç belirleme yapıp sorularımızı yöneltelim.

Öcalan işi, bilindiği gibi devletin bir sorunudur ve bu konuyla ilgili devlet (Genelkurmay-MGK) politikayı belirler. Hatta direkt Genelkurmay Başkanlığı işidir. Bunun değiştiğine ilişkin bir bilgi veya gözlem söz konusu değil.

A. Öcalan, yargulamalar sırasında "Demokratik Cumhuriyete barış ve kardeşlik temelinde hizmet edeceğine" (*Savunmalar*, s. 143) dair söz vermiştir. Şu "Demokratik Cumhuriyet" in siyasal, hukuksal içeriği ve idari bakımdan ne anlama geldiğini bir yana bırakalım, şu anda olan devlet ortadadır ve A. Öcalan mevcut devletle işbirliği yapıyor. İmralı konsepti

adım adım uygulanıyor. Bu aşamada Kürt kimlikli/profilli siyasi ve demokratik

kurumlar Türkiyelileştiriliyor. İsteyenler bu konuyla ilgili devletin amaçlarını, Türk İç Güvenlik Raporları ve diğer ulusal güvenlik belgelerine bakarak öğrenebilirler. En önemli amaç, Kürtlerin ulusal -etnik kimlikli her türlü gelişmesini durdurmak, geriye çekmektir. Sanıyorum bu bağlamda HADEP'in dosyası dü-rüldü. Faili belli çetelerin, karnına kurşunlar yağdırdığı HADEP Genel Başkanı Murat Bozlak sessizce Genel Başkanlık görevinden ayrıldı ve siyasetten çekildi. Belki de olup bitenleri içine sindiremedi. Bundan sonra Türkiye partisi DEHAP ve türkiyeli Emek ve Barış Bloku esas alınacak.

Durum böyleyken, yani A. Öcalan ve devletin konsensüsü sürüyorken, bu konuda kontrol dışına çıkmış bir durum söz konusu değilken, devlet A. Öcalan'a neden tecrit uygulasin? Kanallardan biri olarak kullanılan avukatları neden görüştürmesin? Ama sahneye yansıyan yanıyla böyle yapıyor.

Bu konuda isabetli ve gerçekçi bir gözlem yapmak gerek. Siyaset felsefesini yardıma çağırmalıyız. KADEK'in Türk devletini rahatsız eden herhangi bir faaliyeti var mı? Duygusal ve tepkici düşünmeye yönelmeden bu soruya cevap verelim. Düşünülebilir ve denilebilir ki, belli bir Kürt kitlesini kontrol ediyorlar ve bu durum Türk devletini rahatsız ediyor. Evet devlet bir korku duyabilir. Kendi amaçları doğrultusunda örgütlediği, maaşa bağladığı ve silahlandırdığı Kürt korucuları bile Ankara'yı düşündürüyor. Dünyanın dört bir tarafına dağılmış ve üstelik binlerce Kürt yurtseverini de çevresinde tutan KADEK'in elbette hesabını yapar. Bu örgütü A. Öcalan'la diyalog halinde mümkün olduğunca denetlemeye çalışıyor. Yalçın Küçük'ün doğru tespitiyle, devlet KADEK'in dağılıp parçalanmasını istemiyor ve A. Öcalan'ın örgüt üzerindeki kontrolünün zayıflamasını da istemiyor. Böyle bir hesap ve plan olmasa, devlet A. Öcalan'ı neden tek başına adada tutsun? Elbet Türk devleti uluslararası belli güçlerin A. Öcalan sürecini izlemeye aldıklarını onların da görüş, öneri ve isteklerinin olduğunu biliyor. Biz de biliyoruz. Tabi ki, A. Öcalan, Moldayva'dan apar topar Türk devletine teslim edilen, vahşi işkenceler gören Batmanlı Cevat Soysal değil.

Türkiye Güney Kürdistan'ı açıkça tehdit ediyor, oraya saldıracak,

bütün Kürtler ayağa kalkmış, Türk devletine ve militarizmine kar-

O halde sahnede görünen durum nedir. Olayın birkaç boyutu var, bir bo-

yutu 3 Kasım 2002 seçim sonuçlarıyla ilgilidir. Hatırlayalım, Kürtler seçim yenilgisinden oldukça olumsuz etkilendiler. "4 Kasım 2002 sabahı yurtsever Kürtlerin evleri bir ölü sessizliğini andırıyordu, diye yazıyordu Sayın Z. Abidin Kızılyaprak Serbesti'nin 10. sayısında. "Ölü sessizliği"nin hüküm sürdüğü evde ve bireyde merak başlar, kendine soru sorar, bu hezimetin cevabını bulmak ister. Bu sorular kaçınılmaz olarak İmralı'ya yönelecekti. KADEK'e yönelecekti. Hayır, bu tehlikeliydi. Önlenmesi gerekiyordu. Hatırlayın daha seçimlerin üzerinden bir hafta bile geçmeden Marmara Denizi "haydutlaşmaya" başladı! A. Öcalan'ın akrabaları ve avukatları her gittiklerinde deniz kalktı, hava muhalefeti doğdu, deniliyor. Bu oyun ondört haftadır devam ediyor. Bu biçimiyle de bize afiyetle yutturuluyor. Hep sahnede görünenle uğraştık, uğraşmaya devam ediyoruz. Kimse sorularını sahne arkasına yönelmiyor, veya çok az insan bunu yapıyor.

Sonuç nasıl görünüyor ondördüncü haftada ? Yurt içinde ve yurt dışında binlerce Kürt tecrit sorununa ve bu konuda yürütülen kampanyaya kilitlenmiş durumda. 3 Kasım seçimlerini artık kimse hatırlayamıyor bile. Normalinde A. Öcalan ve KADEK seçim sonuçlarından sorumlu tutulması gerekirken, A. Öcalan'la ilgili bir kelime bile artık edilmiyor. Sanıyoruz seçimin tek kurbanı, insanların nerdeyse adını bile unuttuğu HADEP eski genel başkanı oldu. Bu arada HADEP kendisine bir Türk genel başkan seçti. Manivela olarak da, HADEP işi herhalde bitti, bundan sonra DEHAP.

Diğer yandan Ortadoğu'da ve ülkemizde bu kadar önemli gelişmeler oluyor, Türkiye ile Güney Kürdistan güçleri arasında büyük bir gerginlik yaşanıyor, Türkiye Güney Kürdistan'ı açıkça tehdit ediyor, oraya saldıracak, bütün Kürtler ayağa kalkmış, Türk devletine ve militarizmine karşı adeta bir Kürt seferberliği oluşmuş, KADEKli Kürtler ise A. Öcalan "üzerindeki tecriti" kaldırtmaya çalışıyorlar. Bu arada Başkan'a bir daha bağlılık yeminleri ediliyor.

Bir diğer nokta, KADEK tecrit nedeniyle AKP Hükümeti'ni hedef gösteriyor. Oysa bu da kısmen

şı adeta bir Kürt seferberliği oluşmuş, KADEKli Kürtler ise A. Öcalan "üzerindeki tecriti" kaldırtmaya çalışıyorlar.

yanlış. Elbette yürütme erkinin başı olarak Başbakan Gül ve ilgili bakanların bu "sahne" olayında sorumlulukları var. Ama herkes de biliyor ki, İmralı işi Genelkurmayın işi. Peki neden bu güce yönelinmiyor? MGK devleti Kürtlerle AKP'yi, tecrit olayını kullanarak karşı karşıya getirmeye çalışıyor. "Birini vur öbürüne" politikası söz konusu; Kürtle iktidara gelmiş ama tam kontrollerinde olmayan islamcıyı vuruşturma oyunu. Buna gerek yoktur. Doğru politika, MGK-Genelkurmay ile AKP arasındaki ilişkileri dikkatle izlemek ve Kürtleri işe yem yapmamaktır.

Lice ve Hezex Olayları Silahlar yeniden patlayacak mı ?

Gelelim Lice ve Hezex'teki olaylara. Her iki ilçeden de aldığımız bilgiler, herkesin bu saldırıların provakasyon olduğunda birleştiği yönündedir. Yine hemen herkes bu provakasyonların Güney Kürdistan ve Irak'taki gelişmelerle ilgili olduğunu his ediyor, dile getiriyor. Biz bu gözlemlere katılıyoruz. Bu anlamda KADEK güçlerinin Hezex'teki olayı Lice'deki olaya bir misilleme olarak gerçekleştirmesi veya açıklaması, yanlıştı. Asıl provakasyon budur. Bu dönemde hem Kuzey hem Güney Kürdistan'da Türk devletine, ordusuna Kürtlere saldırma fırsatını verecek her türlü eylem kesinlikle yanlıştır. Kürt hareketleri ve baskı grupları, herkes gelişmeleri dikkatle izlemeli ve provakasyonlara engel olmalıdır. Gerçi son zamanlarda Türk devletinin saldırganlık için bahane aramaya bile neredeyse ihtiyacı kalmamış. Yine de bu konuda özellikle KADEK dikkatli olmak zorundadır. 1992'den 1997'ye kadar Güney Kürdistan'da yaşanan olaylar benzeri saldırganlıklar yaşanmamalıdır.

Son üç dört haftada Güney Kürdistan'daki gelişmelerle birlikte Türk devleti Kürt halkına karşı sınır tanımayan düşmanlığını artık iyice açığa vurdu, gizlemeye bile gerek duymuyor. Kürtlerin devlet aracına kavuşmaması için Güney Kürdistan'a saldıracaklarını bas bas bağıarak söylüyorlar. Hatta bu konuda, zaman zaman stratejik ilişkilerini tehlikeye düşürmeyi göze alıyor izlenimini bile veriyorlar. Kürt devleti fobisi, Türk devletinin politikasını tümüyle belirler duruma gelmiş. Bu aşamada artık PKK/KADEK saldırı-

Türk devleti ve devletçi medya, Güney Kürdistan'da devletleşme

sürecinin temel gücü olan Sayın Mesud Barzani'yi ve partisi KDP'yi

ları vb. yapay bahanelerin değeri oldukça azalmış durumdadır. Türk devleti ve

hedef tahtasına koymuş durumda. Böylelikle de asıl politikalarını açığa vurmuş oluyorlar.

mız A. Öcalan-Devlet ilişkisine bir göz atalım.

devletçi medya, Güney Kürdistan'da devletleşme sürecinin temel gücü olan Sayın Mesud Barzani'yi ve partisi KDP'yi hedef tahtasına koymuş durumda. Böylelikle de asıl politikalarını açığa vurmuş oluyorlar.

Şöyle diyor Öcalan:

".... Esas amacım, cumhuriyetin kuruluşundaki gönüllü birlikteliğin, yani ana kurucu üye olmanın gereklerini, geçmiş ne kadar ağır sorunlara yol açmışsa da, çağdaş çözümlerin ışığında gözden geçirip demokratik cumhuriyet aşamasında yenilemek, demokratik birlik çözümüne götürmektir." (s. 90)

Türk devleti tüm gücüyle ülkemizin güneyindeki kazanımlara yönelmişken Kuzey Kürdistan'da KADEK periferisindeki binlerce yurtsever Kürdün tecritle meşgul edilmesi, tek yanlı olarak ABD ve savaş karşıtı eylemlere kilitlenmesi doğru bir tutum mudur? Bu işten Türk devleti kazançlı çıkıyor. Kendimize ciddi ciddi sormalıyız: geçen yıl Newroz'da Amed'de meydanlara çıkan iki yüz bini aşkın Kürt, güneyli kardeşleriyle dayanışma konusunda neden acaba bu kadar duyarsız? Acaba iki yüz binden yetmiş bini – yetmiş de bırakın yedi bini, Hewlêr'deki kardeşlerine buradayız, sizlerleyiz mesajını veremez miydi? Bu soruyu hepimiz kendimize sormalıyız? Her birimiz sorunun yanıtındaki acı sonuçtan payımıza düşeni, mesaj olarak almalı ve üzerinde düşünmeliyiz! Bir soru daha yöneltilim: Savaş karşıtı eylemler acaba neden T.C'nin Güney Kürdistan'ı işgal planlarına direkt karşı çıkmıyorlar? Bunun cevabını bulmak için de sağıcların yazılarını okumanıza gerek yok, Kemalistlerin ve Perinçek türü "kukla solcular"ın yazılarında bunun yanıtları yeterince var. Hepsi el ve dil birliğiyle, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması ve Türkiye'nin geleceğini olumsuz etkileyecek bir "kukla Kürt devleti"nin kurulmasını engellemek için Türkiye'nin "Kuzey Irak"a saldırmasını istiyorlar. Bunu açık açık öneriyorlar. Irak'ta da Türkiye'deki gibi ÜNİTER BİR DEVLET SİSTEMİ kurulmalıymış! Türk istikbaline ve ilelebet olması gereken varlığına yönelecek tehlike ancak böyle önlenibilirmiş! Şövenizm ve militarizm ile özgürlük, barış ve demokrasi düşmanlığı çok az dönemlerde bu kadar yalın, katı kendisini açığa vurmuştur.

A. Öcalan'ın Savunmalarında Dikkat Çeken Bazı Belirlemeler

Güncel konulara değindikten sonra şimdi de A. Öcalan'ın Savunmaları'ndan bazı alıntılar yaparak yukarıda Yalçın Küçük'ün alıntlarıyla kısmen açtığı-

".... Kürtler nasıl ulusal kurtuluşun bir Kuvva-ı Milliye gücü rolünü '20'lerde oynadılarsa, günümüzde 2000'li yıllara doğru da, temelde bir Kuvva-ı Demokrasiye rolünü PKK ile doğrusu ve yanlış, acısı ve tatlısı ile oynamışlardır. Bu bölücülük değil, belki Türkiye ve Türkler ile en büyük birlik olma, güçlü olma, yeniden Ortadoğu'dan Kafkasya'ya, Balkanlara önder olma hareketidir." (s. 32)

"Hem Türkiye, hem PKK için 1995-96'larda MGK'de seslendirilen ve ordunun yeni yaklaşım içinde olduğuna inandığım ve bize kadar dolaylı yoldan ulaştırılan konsept, devletin yaşadığı değişimi, PKK'nin de gözönüne getirmesi ve kendisinden beklenen değişime yanıt vermesiydi. ... Yapıyı yeni konseptte yavaş da olsa bilgilendirerek hazırlamaya çalıştım. Bugüne bu yaklaşımla geldim. ... PKK'den istediği gelişme, giderek silahlı çatışmaya son vermek kadar ayrılıkçılık anlamına gelen programını da gözden geçirmek ve demokratikleşmeyle Kürt sorununa yavaş yavaş çözüm bulmak ve giderek açılacak yolda böyle yürümektir." (s. 72)

"Bu konuda en temel eksikliğim ateşkes sürecini (1993 yılı ateşkesinden söz ediliyor. bn) derinliğine ve devletin yaptığı hazırlıkları çok iyi görüp değerlendiremememe ve böylelikle tarihi bir fırsatı kaçırma olarak değerlendiriyorum."

1996'lardan itibaren tekrar (önemli! bn) devletten gelen dolaylı mesajlarla kontrol altına almaya, ateşkesler biçiminde demokratik-siyasi sürece hazırlık yapmaya çalıştım. Tam istenilen düzeyde olmasa da süreci daha kontrollü olarak demokratik çözüme yatkın hale getirdiğimi belirtmeliyim.(Burada kişisel düzeydeki bazı olgunlaştırma çabalarından söz ediyor. bn)

..... Bunu ilgili devlet kuruluşları gayet iyi bilmektedir. Kürtler açısından en iyi özgür ve bağımsız-

Yalçın Küçük, Kuzey Kürdistan ulusal demokratik hareketinin

önemli bir parçasının (PKK'nin) temel stratejik hedeflerinden sap-

lığın ancak demokratik cumhuriyet koşullarında sözkonusu olabileceği çok kapsamlı dile getirilmiştir. ...” (s. 89)

Daha sonraları Yargıtay Başkanlığı'na ve 9. Ceza Dairesi'ne sunduğu dilekçesinde ise A. Öcalan şunları dile getiriyor:

“... Sürece ilişkin gerek ‘silahlı mücadeleyi sona erdirmeye’ ve gerekse PKK örgütünün ‘yasal demokratik dönüşümüne’ ilişkin yapılan çalışmaların belgelerini de sunuyorum.

Yargılamada söylediğim ‘Demokratik Cumhuriyete barış ve kardeşlik temelinde hizmet edeceğime’ dair sözümün gereklerini kısmen yerine getirmekle birlikte, önümüzdeki dönemde tam gerçekleştireceğime de inanç ve kararlılığımı belirtmek durumundayım... (s. 143)

Evet İmralı konseptinin biçimlenmesi böyle olmuş. Kanımızca Yalçın Küçük bu hazırlığın içinde önemli rol üstlenmiş. Son kitabı Tekelistan'da birkaç yerde bu görüşümüzü güçlendiren, hatta kanıtlayan önemli ipuçları var. Bir kaçını okuyucuya sunalım.

“Son dört-beş yıllık konuşmalarının çoğunda Öcalan'ın, İmralı Discours'unu dillendirdiğini biliyoruz; İmralı'da pek az yeni var. Daha önce bu söylem çelişik açılımlarla birlikte görünüyordu; şimdi kendi içinde bir duruşu var.” Biz de katılıyoruz Yalçın Küçük'ün bu yazdıklarına, doğru bir belirleme.

Yalçın Küçük, “Discours, dört-beş yıllık bir senaryo hazırlığının dramatik bir sergilenmesidir.., diyor ve Türk solcularının “Yalçın Küçük Öcalan'ı Kemalist yapıyor” biçiminde yazılar yazmalarını ve “nümayişperest” Kürtlerin “Yalçın Küçük kemalizmin ajanıdır” yollu homurdanmalarını haksız ve abartılı bulmakla birlikte, “dört-beş yıllık kendi vizyonuna işaret ettiğini” vurguluyor. (s. 216) Kitabın aynı sayfasında ilginç bir başka cümle var.

1995 Yılındaki “Sürgün Parlamentosu”nun kuruluşundan söz ediyor, bu konuda üstüne vazife olmadığı halde müdahale ettiğini ve “parlamento” adının kullanılmasının yanlışlığını bildirdiğini söylemiş. Buraya kadar herşey normal. Bir girişimle ilgili görüş

ve önerilerini iletmiş. Ancak o konuyu yazdığı paragrafın son cümlesi oldukça dikkat çekici. Aktaralım.

“Türk devletini tahrik etmekten başka hiçbir işe yaramayan, üniter devlet angajmanına kuşku saçan, bu yararsız adımı yok saymak artık zamanlıdır.”

Şimdi ikinci yan cümlecisi alalım: “üniter devlet angajmanına kuşku saçan yararsız adım”! Burada yöneltilmesi gereken sorular şunlar: üniter devletle ilgili ortada girilmiş bir angajman, yani verilmiş bir taahhüt var. Kim kime karşı bu angajmana girmiş? Yalçın Küçük'ün bu angajmandan nereden haberi oluyor? Bu angajman Öcalan'ın savunmasında belirttiği “1995-96 yıllarında kendilerine dolaylı iletilen mesajlara” verilen bir yanıt mıdır?

Buna şunun için dikkat çekiyoruz. Yalçın Küçük, Kuzey Kürdistan ulusal demokratik hareketinin önemli bir parçasının (PKK'nin) temel stratejik hedeflerinden sapmasında, devletin konseptlerine dahil olmasında son derece talihsiz bir rol oynamıştır. Kürt aydınlarının ve politikacılarının bunu görmesi ve önemsemesi gerekir. Biz Yalçın Küçük ajandır demiyoruz. Kimsenin istihbarat kimliğinin peşinde değiliz, zaten böyle bir iddia doğru olsa bile ispatı zor. 12 Mart 1971 döneminde Prof. Mahir Kaynak'ın MİT ajanlığı yaptığını, kim tahmin edebilirdi? O nedenle birileriyle ilgili ajandır değildir tarzı bir tartışmayı doğru bulmuyoruz. Ama şunları kararlıca ve altını çizerek söyleyebiliriz: Yalçın Küçük, PKK'nin bozulmasında ve Türk devletinin görüşlerinin kabul bulmasında, kendisi de belirttiği gibi, düşünsel hazırlayıcılık görevini yerine getirmiştir. Bu sonucu kuşkusuz yalnızca Yalçın Küçük'e bağlamak haksızlık olur. A. Öcalan'ın birey olarak özellikleri, O'nun Kürt ve Kürdistan sorununda sağlıklı ve kendi içinde istikrarlı görüşlere ve bütünlüklü bir ulusal demokratik politikaya sahip olmaması, varılan dramatik sonucun belirleyici nedenidir. “Çürük duruş” buradan kaynaklanıyor, kanımızca. (“Çürük duruş” kavramı sayın Dr. Beşikçi'ye ait, katılıyoruz ve oradan aktarıyoruz.)

Yalçın Küçük'ün güçlü bir Türk entellektüeli olduğu söylenir. Olabilir, öyledir de, geniş bir entellektüel üretimi var. Ancak bu özelliği O'nun Kürt halkının özgürlük mücadelesiyle ilgili doğru görüşlere sa-

"Toplumsal Kurtuluş" dergisini çıkardığı dönemi parantez içinde ay-

ırır sak, -ki bu da çok yönlü bir incelemeye tabi tutulmalı- bugün de,

hip olduğunu göstermez. Y. Küçük geçmişte de, Kürt özgürlük mücadelesi ve hareketiyle ilgili doğru görüşlere sahip olmadı.

"Toplumsal Kurtuluş" dergisini çıkardığı dönemi parantez içinde ayırır sak, -ki bu da çok yönlü bir incelemeye tabi tutulmalı- bugün de, namuslu bir aydın olmanın asgari ölçütü olan bir halkın "farklılık ve ayrılık hakkını" amasız-fakatsız kabullenme ve bunu Kürt halkı için ikircimsiz savunduğu konusunda ciddi şüphelerimiz vardır. Filistin halkının bağımsız devlet kurma hakkını kararlıca savunuyor, ama Kürt halkına "üniter devlet programı" içinde hak ve özgürlükler verilmesini öneriyor. (*Tekelistan*, s. 217) Güney Kürdistan'daki de facto devletine Amerika'nın ve İsrail'in planı olarak niteleyip düşmanlık ediyor. Gerçek Hayat dergisinde kendisiyle yapılan bir röportajda Güney Kürdistan'dan "Arap kardeşlerimiz toprağı" diye söz ediyor. (*Gerçek Hayat dergisinde yayımlanan röportaj/17 Ocak 2003, aktaran www.Nasname.de*) Bu kavramlar tesadüfi değildir. Halkların temel haklarına saygı duyan bir aydın Güney Kürdistan'a "Arap toprağı" demez. Filistin'e "İsrail toprağı" der mi, bu bay? Bence asla böyle bir şey söylemez, dili bile sürçmez. Bir Türk aydını, üstelik kendisini Kürdolog sayan biri Kürt halkının bin yıllardan bu yana üzerinde yaşadığı, tarihini yoğurduğu vatan topraklarına, kadim Kürdistan'a "Arap toprakları" derse, bu nokta üzerinde dikkatle durulmak zorundadır. Üstelik kendisi "Kürtler Üzerine Tezler" (Sayfa 32) adlı kitabında Kürdistan adının ilk olarak Selçuklu Türkleri tarafından kullanıldığını büyük bir buluşmuş gibi okuyucuya sunmaktadır. Kürtlerin ülkesi Kürdistan'a bile Türkler ad koymuş, bunu yazılarında pozitif bir argüman olarak kullanıyor. Bugün de Ondan "Arap toprağı" diye söz ediyor! Böyle bir kavramı, örneğin bir Sayın Dr. İsmail Beşikçi asla kullanmaz. Özgürlüğün zincirlendiği, dile ve ses tellerine kelepçelerin vurulduğu koşullarda, gerçeği adıyla yazamıyorsa bile, gerçeği asla yalan bir kavramla da kirletmez. Kürdistan'a "Arap toprağı", "Türk toprağı" veya "Fars toprağı" demez. İşgal ve ilhakçılığın belirlediği siyasi haritada, tarih ve gerçeklik bastırılmış durumda olsa bile, kirletilememiş bilimde ve bilimci kafalarında, namuslu aydınların dilinde ve vicdanında gerçekliğin kavramla-

namuslu bir aydın olmanın asgari ölçütü olan bir halkın "farklılık ve ayrılık hakkını" amasız-fakatsız kabullenme ve bunu Kürt halkı için ikircimsiz savunduğu konusunda ciddi şüphelerimiz vardır.

rı zincirli değildir. Bizce Yalçın Küçük gibilerinde, Kürt halkının, başta kendi devletini kurma ve kendi kendini özgürce yönetme

hakkı olmak üzere, temel haklarını kabullenme konusunda bir pürüz var. Sorun buradan kaynaklanıyor.

Belki şimdiki genç kuşaklar bilmediği için kalın kitaplarına kanıyorlardır. Ama O Kürt sorunuyla pek ilgili olmadı, aksine karşıtlık yaptı. Biraz geçmişe gidelim.

Örneğin son kitabı Tekelistan'da TİP'in IV. Kongresi'nde Kürt halkının varlığı ve haklarıyla ilgili aldığı kararı yiğit aydın tutumu olarak değerlendiriyor ve dünyanın her tarafında Kürdoloji derslerinin olduğunu söylüyor. Behice Boran'ı bu topraklardan yetişen Halide ve Sabiha örneğinde müstesna bir kadını olarak nitelendiriyor ve mahkumiyetlerinin ve çektikleri acıların boşa gitmediğini yazıyor. Behice Boran'ı elbette bu konuda mahkeme karşısında TİP davasını kararlı bir şekilde savunduğu ve ceza da aldığı için saygıyla anmak gerekir. Ancak asıl bu kararı ortaya çıkaran, gündemleştiren gerçeğe bakmak gerekir. O dönem TİP içinde yoğun bir Kürt kitlesi ve kadroları vardı. Kürtler TİP içinde "Doğu Grubu" olarak etkili bir çalışma yapıyorlardı. Ayrıca TİP dışında Kürt gençliğinin ve yurtseverlerin örgütlü bulunduğu güçlü ve etkili olan DDKO'lar vardı. TİP'in IV. Kongresi'ne adı geçen kararı götüren esas olarak bu iki güçtür. Hatta DDKO üyeleri TİP'in Merkez organının hazırladığı karar taslağını yeterli bulmamış ve Karar Komisyonu'na ikinci bir taslak öneri sunmuşlar, Komisyon'da bu kararlar birleştirilerek uzlaşma sağlanmış. Olayı bizzat yaşayanların canlı tanıklığına ve bilgilerine göre, Yalçın Küçük bu işin içinde zaten yokmuş.

Gelelim 12 Mart dönemi sonrası 2. TİP dönemine. Ki Yalçın Küçük belli dönemler sorumluluklar da almıştı. Bizim de canlı olarak hatırladığımız, bu dönemden Yalçın Küçük'le ilgili hafızamızda kalan, O'nun o dönem Türk sol örgütlenmelerinden ayrıışan Kürt sol ve demokrat güçlerine, sosyalistlerine TİP'in çıkardığı Yürüyüş dergisinden saldırdığıdır. "Milliyetçi, ayrılıkçı, şoven kubbecikler" diye o dönem yeni yeni örgütlenme halinde olan Kürt gruplarına saldırıyordu.

Türkiye devletinin Kürtlere dayatmak istediği "Türkiyelilik veya Iraklılık", Türkiye'nin bugünkü inkarcı, tekçi üniter devlet siste-

Bizim şu yaklaşık otuz yıllık Kürt özgürlük mücadelesi deneyimlerimizden

vardığımız önemli bir sonuç vardır. Siz varsanız, o zaman sizin dışınızdakiler varlığınız ve haklarınızla ilgili size bir yaklaşım gösterirler. Bu da zaten, doğanın, toplumun ve siyasetin çok basit bir kuralıdır. Sizin varlığınızı kabul etmemek ve haklarınızı vermemek için, sizi yok etmeye, başka bir şeye dönüştürmeye çalışırlar. Kürt halkına ve ezilen diğer topluluklara uygulanan politika budur. Ne yazık ki, bu tutum hala Türk devletinin temel politikasıdır.

Toplulukların kimlikleriyle ilgili temel kavramları, örneğin Kürt ve Kürdistan'ı inkar etmek, bunu ister bir Kürt yapsın ister bir Türk, bu tutumuyla aslında o kimliğe sahip topluluk yok edilmek isteniyor. Kazanılan mevzilere bir saldırı söz konusudur. Örneğin Kürt kelimesi Yargıtay kararlarına bile girmiş durumda. Toplumsal meşruiyet alanında katedilen mesafe de var. Ancak Türk devleti hala Kürt ve Kürtçe kelimelerini devletin resmi belgelerine sokmuyor. Kürdistan kelimesi hemen cezalandırılan bir tabu durumunda tutulmaya çalışılıyor. Böylesi hassas bir dönemde, A. Öcalan ve onun yolunda gidenler, Kürtlere Türkiyelileşmeyi, tek ulus, tek devlet, tek dil, tek kültür, tek din anlayışının siyasi logosu ve konsepti üniter devleti dayatıyorlar. KADEK "Türkiye üst kimliği çerçevesinde" çözüm peşindedir. (KADEK Programı, sayfa 59) Türkiye'nin artık bölge devletleriyle ilgili etnik, kültürel ve dinsel farklılıklara çözüm önerisi, Türkiyelilik, Iraklılık, İranlılık ve Suriyeliliktir. (Türkiye, Amerika'ya Irak'ta olası bir savaş sonrası düzenleme için, Irak'ın toprak bütünlüğü temelinde Iraklılık üst kimliğinin esas alınmasını önermiş, diye yazıyor sayın Yasemin Çongar. (Bkz. *Milliyet*, 27.01.2003)

Türkiyelilik, Kürtlere farklılık hakkını Kürdistan'da kendi kendisini yönetme hakkı çerçevesinde ve bu hakkın demokratik süreçlerini, kurumlarını özgürce belirleme imkanlarıyla birlikte uygulama olanağı sağlarsa, elbette iyi olur. Kürtler ille de yaşadıkları bölge devletlerinden mutlaka ayrılmak isterler diye bir durum söz konusu değil. Irak Federe Kürdistan Devleti deneyimi ortadadır. Irak muhalefet gücünün bel kemiğini oluşturuyorlar ve bu rollerini hakkıyla yerine getiriyorlar.

midir. Bu da Kürtleri Türkleştirme, Araplaştırma, Farslaştırma programıdır. Kürtler bunu ne pahasına olursa olsun redetmelidir.

Türkiye devletinin Kürtlere dayatmak istediği "Türkiyelilik veya Iraklı-

lık", Türkiye'nin bugünkü inkarcı, tekçi üniter devlet sistemidir. Bu da Kürtleri Türkleştirme, Araplaştırma, Farslaştırma programıdır. Kürtler bunu ne pahasına olursa olsun redetmelidir. Çünkü bu siyaset Kürdü yok sayma ve yok etme, başkalaştırma siyasetidir. Türkiye'nin bu niyeti, Güney Kürdistan ve Irak siyasetinde çok net biçimde ortaya çıktı. İmralı konsepti, bu siyasetin A. Öcalan'a dayatılmış ve O'na dikte ettirilmiş bir versiyonudur. Kürtlerin, yurt toprakları üzerinde devlet aracıyla iktidar gücüne kavuşmasını ve kendi kendilerini yönetmelerini engelleyen, bu temel ulusal hedefi sulandıran bütün konseptler, anti-Kürt konseptlerdir. Türkler ve Kürtler, Araplar ve Kürtler, Farslar ve Kürtler gerçekten kardeş iseler, o zaman buyrun her biri kendi toprakları üzerinde kendilerini kendi dilleriyle, kültürleriyle özgürce yönetsinler ve birarada barış ve güvenlik içinde yaşasınlar. Türkler, Araplar, Farslar bu olanaklara sahiptirler. Biz Kürtler bu hakkı istediğimiz zaman "dananın kuyruğu kopuyor"! Bin dereden su getiriliyor; ideolojik, siyasi, insani binlerce kandırmaca gerekçe sıralanıp Kürtlerin bu hakları engellenmeye çalışılıyor. İşte bu olmaz. Kürt olsun, Türk olsun, başka bir milletten olsun aydınların, gerçek aydınlığı da burada belli olur. Bizim önerimiz, şu hassas günlerde aydınların, politikacıların bir çetesi tutulmalı, Türk devletinin Güney Kürdistan'a, oradaki devletleşme tarihi fırsatına saldırıları karşısında susan, direk veya dolaylı -hangi ideolojik kılıf uydurulursa uydurulsun- bu saldırganlığa destek verenler Kürt halkı nezdinde teşhir edilmelidir.

"Bize devlet değil, demokrasi gereklidir" açıklamasını yapan Öcalan'ın bu görüşü de diğer çürük görüşleri gibi tarihin çürükler sepetine atılmalıdır. Devlet ile demokrasiyi iki zıt şeymiş gibi göstermek, demokrasi havarisi (!) kesilerek, böyle bir görüntü verecek bir halkın devletleşme hedefini sulandırmak kelimenin tam anlamıyla siyasi manipülasyondur. Olan şey de budur. Türk devletinin Kürt halkının temel ulusal siyasi hedeflerini bulandırma, Kürt yurtsever hareketini pusulasız bir «demokrasi tartışma kulübü»nün peşine takma operasyonu, dediğimiz tehlike işte bu tehlikedir. Şu son gelişmelerle, Türk devletinin neden ısrarla Kürtlerin devlet aracına kavuşması-

İmralı Konsepti'ni eleştiriyorken okuyucu bizim savaş ve şiddeti

öneren ve eski politik kalıplarda takılıp kalan biri olduğumuzu

nı engellemeye çalıştığını, bir Kürt devletinin kuruluşunu savaş nedeni (casus belli) saydığını artık iyice anlamış bulunuyoruz. Türk

Genelkurmayı, Hükümeti, medyası bunu Kürtlerin kafasına vura vura dobra dobra gizlemeden söylüyor. Eğer kendisini biraz Kürt hisseden bir insan hala Türk devletinin politikasını anlayamamışsa, doğrusu bu çok üzücü bir durumdur. Şimdi bir gerçek daha kendisini açığa vuruyor. Neden Abdullah Öcalan'ın savunmalarında ısrarla Kürt halkının devlet kurma hakkını telaffuzdan kaçındığını, Kürt sorununu bireysel temelde demokratik hak ve özgürlüklerin sağlanması düzeyine indirgediğini umarım insanlar artık anlamaya başlamışlardır. Kürt halkına hangi düzeyde olursa olsun devlet kurma hakkını reddetme politikası, Türk devletinin, Genelkurmayının politikasıdır. Ve ne acıdır ki, A. Öcalan'ın bu doğrultudaki görüşleri, Türk devletinin politikası ve görüşleriyle ciddi benzerlikler taşıyor. Bir Kürt devletinin kurulmasını kendi geleceği ve varlığı için savaş nedeni ilan edecek kadar büyük bir stratejik tehlike olarak gören Türk devletinin düşmanca tutumunu, her ne kadar haklı bir korku ve politika olmasa da, anlıyoruz. Peki bazı Kürtler tarafından «ulusal lider, ulusal önder» ilan edilen, A. Öcalan'a ne oluyor?! Kürtlerin bir devlet aracına kavuşmasının A. Öcalan'a ve şürekasına ne zararı olacak? Bunun cevabını da öncelikle kendilerini aydın sayan Öcalan savunucusu kalemler, dengbêjler ve spikerler bulup versin! Artık bu acı soruları birilerine yöneltme ve onlardan yanıt isteme zamanı geldi, diye düşünüyoruz. Bazı gerçekleri kavramamız için, çok önemli tarihi bir kazanım olan Güney Kürdistan'daki Federe Devletin böylesi bir tehlike ile yüz yüze gelmesi gerekemeyebilirdi. Umarım şimdi bu kazanımın Kürt halkının özgürlük mücadelesi açısından taşıdığı önemin herkes farkına varmaya başlamıştır. Ona düşmanlık yapanlar, hatta ona karşı savaşanların hangi güçlerin değirmenine su taşıdıklarını ve hangi güçleri sevindirdiklerini herhalde görüyorlar.

Federal veya başka düzeylerde olsun, neden Kürtlerin de bir devleti olmasın ki? Öcalan bilmiyor mu ki devletsiz halkların uluslaşması sekteye uğrar! O bilmiyor mu ki, uluslaşamayan halklar istikrarlı bir toplum

oluşturamazlar ve kendilerini geleceğe taşıyamazlar! Kendilerini geleceğe taşıyamayan halklar da tarihin çarkları arasında öğütülüp

kaybolurlar. Türk devletinin başındaki oligarşik despotluk bunu çok iyi biliyor. Kürdü yok sayan ve yok etmeyi esas alan politikasını değiştirmeyen Türk devleti, bu politikasına uygun olarak Güney Kürdistan'daki de facto devlet yapısına habire saldırıyor, daha ileri mevziler elde etmelerini engellemeye çalışıyor. "Bizimkiler" de Kürtleri suskunluğa sürüklüyorlar.

Şu hassas dönemde Kürtlerin ilgisini temel ulusal davalarından başka alanlara kaydıranlar, Türk oligarşik despotluğunun elini güçlendiriyorlar.

İmralı Konsepti'ni eleştiriyorken okuyucu bizim savaş ve şiddeti öneren ve eski politik kalıplarda takılıp kalan biri olduğumuzu sanmasın. Son üç-dört yılda meydana gelen değişimler arasında en çok önemsedığımız, şiddet kullanımına büyük ölçüde son verilmiş olmasıdır. Çarpık da olsa Kürt hareketinin sivilleşmesi, demokratikleşmesi; daha doğrusu bu doğrultuda düşünsel istemin ortaya çıkması sevindiricidir. Yine dönemsel olarak ortaya çıkan olanakların realize edilmesi de politikada çok önemlidir. Ancak bunun yanı sıra ulusal bir senedimizin de olması gerekir. Bir halkın, global ve konjonktürel köklü değişimler ortaya çıkmadıkça yaz boz tahtasına çevrilemeyecek ve kuşakların bir sonraki kuşak adına vazgeçemeyeceği stratejik istemleri de olmalıdır. A. Öcalan'a şöyle bir bakın, vazgeçemeyeceği hiçbir şeyi yok. Bu bir politikacı için korkunç bir durumdur.

Bazı yurtsever Kürtler zaman zaman bizlere neden A. Öcalan üzerindeki tecrite karşı çıkmadığımızı soruyorlar, bunun da bir baskı olduğunu söylüyorlar.

Yanıtımız çok net: Bizler, şu "tecrit uygulaması" senaryosunun "danışıklı bir iş" olduğu endişesini ciddi ciddi taşıyoruz. Bu görüşümüzü kanıtlayamıyoruz, zor bir iş, sadece ciddi bir endişe olarak sunuyoruz. Ancak gelişmeleri analiz ederek bazı olgular arasındaki ilişkiye işaret edebiliriz.

Görülen o ki, Kuzey Kürdistan'da Kürtlerin ilgisini ve enerjisini başka kanallara yöneltme amacı güdü-

Bize Türkiyeliliği salık veren bir Kürt politikacısının duruşu sağlam bir duruş değildir. Yine Güney Kürdistan'daki kazanımları "Arap

lüyor. Bu hassas dönemde Kuzey ile Güney arasındaki kopukluğu ve mesafeyi sürdürme ve onları daha

çok birbirine yabancılaştırma ince tuzağıdır. Tersini gösterecek kanıtlar bulmakta güçlük çekiyoruz. Devlet A. Öcalan'a neden tecrit uygulasin? Öcalan, devletin çizdiği çerçevenin dışına çıkan bir iş mi yaptı, bir açıklamada mı bulundu? Arkadaşlarına devleti rahatsız eden direktifler mi gönderdi? Bu soruların hiç birine "evet öyle oldu" yanıtını veremiyoruz. Herkes biliyor ki, A. Öcalan yakalandıktan sonraki sorgulamalardan, Yargıtay da dahil mahkemelerdeki "savunmaları"na kadar, devletle diyalog adı altında Türk devletini rahatsız etmeyen bir işbirliği çizgisini tutturdu. Bu tutumunu değiştirdiğine dair hiçbir bilgi yoktur. O halde bu görüşü engelleme işi neyin nesidir? Biz kendimize göre yazının başında bazı yorumlar yaptık. Okuyucu da konuyu mutlaka tartışacaktır.

Şimdi tekrar, bize de yöneltilen, "neden A. Öcalan üzerindeki tecrite karşı çıkmıyorsunuz?" sorusunun yanıtına dönelim. İnsan hakları bazında her tutuklu veya hükümlünün ailesiyle, avukatlarıyla görüşme hakkı vardır. Öcalan da bir tutuklu olarak, bir insan olarak bu haklardan yararlanmalıdır. Ancak bunun ötesinde, siyasi olarak halkımızın ulusal demokratik mücadelesine zarar verdiğine inandığımız bir konseptin temel figüranı için yaygın kampanyalar düzenlemek, Kürt halkının özgürlük mücadelesine yarar getirmez. Binlerce yurtsever Kürt Öcalan'ın durumuyla ilgilenip enerjisini yanlış bir kanala yönlendirirken, Kürt kitlelerini de asli görevlerinden uzaklaştırıp bu kampanyaya yöneltmek ciddi bir hatadır.

Yazımızın bu üçüncü bölümünü Özgürlük mücadelesi sembollerinden Nelson Mandela'nın 1985 yılında ANC'ye ve halka gönderdiği bir mektubu yayınlayarak noktalamak istiyoruz.

31 Ocak 1985 tarihinde Güney Afrika Cumhuriyeti Devlet Başkanı P. W. Botha, parlamentoda yaptığı bir konuşmada, Nelson Mandela'ya, "Şiddeti politik bir silah olarak kullanmaktan kayıtsız şartsız vazgeçerse" serbest bırakılacağı teklifinde bulundu. Bu olay üzerine Mandela'nın avukatı ve hanımı O'nu bulunduğu Pollsmoor Hapishanesi'nde ziyaret ederler ve Botha'nın teklifiyle ilgili görüşlerini alırlar.

dünyasının sırtında bir hançer" ve "kemalizme ihanet" olarak değerlendirilen bir insan, değer verilecek bir Kürt politikacısı olarak kabul edilebilir mi?

Mandela'nın kızı Zindzi, 10 Şubat 1985 tarihinde Jabulani Stadyumu'nda büyük bir kitle önünde ba-

bası adına gönderdiği mesajı okur. Biz de bu mesajı Nelson Mandela'nın "Der Kampf ist mein Leben" (Mücadele Benim Yaşamımdır) adlı kitabından çevirerek okuyucuya sunuyoruz. Böylelikle kişilikli, sağlam bir politik duruş ile çürük politik duruş arasındaki fark birkez daha görülebilinsin. Zaman zaman tarih bilgisinden yoksun bazı insanlar, A. Öcalan'ı Nelson Mandela gibi özgürlük mücadelelerinin sembolü haline gelmiş bir liderle karşılaştırıyorlar. Bu kişiler öncelikle, Mandela'nın 1944 yılında başlayan ANC üyeliği ve mücadele tarihini iyice incelemelidirler. Mandela'nın tutukluluk dönemindeki tavırlarını öğrenmelidirler. A. Öcalan'ın tavırlarıyla ve görüşleriyle bir karşılaştırmasını yapmalıdırlar.

A. Öcalan, Kürt halkına ve örgütüne Mandela'ninkine benzer mesajlar verebilseydi, hepimiz O'nu kalpten sahiplenir, bağrımıza basardık. Bugün de Kürt halkının tarihine, temel ulusal hedeflerine, ülkesi Kürdistan'a sahip çıksın, Türk devletinin Güney Kürdistan'a karşı fetihçi saldırganlığına karşı direngen sağlam bir duruş gösterebilir, Kürt yurtseverleri Onu yine de sahiplenirler. Bize Türkiyeliliği salık veren bir Kürt politikacısının duruşu sağlam bir duruş değildir. Yine Güney Kürdistan'daki kazanımları "Arap dünyasının sırtında bir hançer" ve "kemalizme ihanet" olarak değerlendiren bir insan, değer verilecek bir Kürt politikacısı olarak kabul edilebilir mi? Bu sorunun cevabını da okuyucuya bırakalım. Ancak Kürtler uyanık olmak zorundadırlar. Kürt yurtsever potansiyelini Türk devletinin kontrolüne terk etmemeliyiz.

Şimdi sözü Nelson Mandela'ya bırakalım:

"Ben halkın doğal haklarını kişisel özgürlük için satmam!"

Ben Afrika Ulusal Kongresi (ANC)'nin bir üyesiyim. Sürekli ANC'nin bir üyesi oldum ve yaşadığım sürece de ANC üyesi olarak kalacağım. Oliver Tambo (ANC'nin o zamanki Başkanı bn.) bana kardeşimden daha yakındır. O benim elli yılı aşkın en iyi dostum ve mücadele arkadaşımıdır. Eğer aramızda özgür-

Yalnızca özgür olan insanlar müzakerelere oturabilirler. Zindan-

daki esirler anlaşma imzalayamazlar. Herman Toivo ja Toivo

serbest bırakıldığında hiçbir şekilde herhangi bir taahhütte bulunmadı; birileri de O'ndan herhangi bir taahhüte girme isteğinden de de bulunmadı.

lüğümü kalpten isteyen biri varsa, bilin ki bunu en fazla isteyenlerden biri Oliver Tambo'dur. Ve biliyorum ki, O, özgürlüğüme kavuşmam için canını feda eder. O'nun ve benim görüşlerimiz arasında fark yoktur.

Rejimin benim için öne sürdüğü koşullar, bana yabancı şeylerdir. Ben şiddet isteyen bir insan değilim. Ben ve arkadaşlarım 1952 yılında Malan'a, ülkemin sorunlarına çözüm bulmak için bir yuvarlak masa konferansını yapmayı yazılı olarak önerdik; ama önerimiz kaale alınmadı. Strijdom iktidardayken tekrar aynı öneride bulunduk. Yine dikkate alınmadı. Verwoerd iktidardayken, Ondan tüm Güney Afrika insanların gelecekleriyle ilgili karar verebilecekleri bir Ulusal Meclis oluşturmasını istedik. Bu da aynı şekilde sonuçsuz kaldı. (Malan, Strijdom ve Verwoerd Güney Afrika Cumhuriyeti eski başkanlarıdır. bn)

Bizlere bütün diğer mücadele yolları kapatıldıktan sonra, çaresiz silahlı mücadeleye yöneldik. Botswana, Malan, Strijdom ve Verwoerd'den farklı biri olduğunu kanıtlamalıdır. O, şiddet kullanmaktan vazgeçmelidir. O, ırkayırıcılığını (Apartheid'i) kaldıracağını beyan etmelidir. O, halkın örgütü ANC'ye karşı başvurulan sürgün uygulamasını kaldırmalıdır. O, ırkayırıcılığına karşı çıktıkları için tutuklananları, sürgün edilenleri veya topraklarından uzaklaştırılanları özgür bırakmalıdır. O, özgürce politik faaliyet yürütme hakkını garantilemeli, öyle ki insanlar yöneticilerini seçmeye kendileri karar verebilmelidir.

Ben, kişisel özgürlüğüme yüksek değer veriyorum; ancak sizlerin özgürlüğü beni daha çok ilgilendiriyor. Çok insan özgürlüğe olan tutkularından dolayı acı çekmek zorunda kaldılar. Benim, acı çekenlere üzülen, onlar için ağlayan analara, babalara, dullara ve yetimlere karşı minnet borcum var. Şu uzun, kahredici, tecrit yıllarında yalnız ben acı çekmedim. Yaşamı

en az sizler kadar seviyorum. Ama ben, kişisel doğal haklarımı satmam, yine halkımın doğal haklarını

nı bahsedilen özgürlük için asla satmam. Ben, halkın ve sizlerin örgütü ANC'nin temsilcisi olarak zindanda bulunuyorum.

Halkın örgütü yasak iken, nasıl bir özgürlük bana teklif ediliyor ki? Bir geçiş sorununda bile her an tutuklanabileceğim koşullarda, nasıl bir özgürlük bana teklif ediliyor ki? Güya hanumumla normal bir aile yaşamı sürdürmeme izin veriliyor dendiği koşullarda hanımım Brandford'da sürgünde iken, nasıl bir özgürlük bana teklif ediliyor ki? Nasıl bir özgürlük teklifidir ki bir şehir yerleşim bölgesinde yaşayabilmem için izin almak zorunda olayım? Nasıl bir özgürlük bana teklif ediliyor ki, iş aramaya çıkabilmem için bile pasaportuma bir mühür vurma zorunluluğu olsun? Nasıl bir özgürlüktür ki, Güney Afrika vatandaşlığım bile kabul edilmiyor?

Yalnızca özgür olan insanlar müzakerelere oturabilirler. Zindandaki esirler anlaşma imzalayamazlar. Herman Toivo ja Toivo serbest bırakıldığında hiçbir şekilde herhangi bir taahhütte bulunmadı; birileri de O'ndan herhangi bir taahhüte girme isteğinde de bulunmadı.

(Herman Toivo ja Toivo, Andimba ön adlı Namibyalı tanınmış politikacı, bn)

Halk, sizler ve ben özgür olmadığımız sürece, ben söz veremem ve vermeyeceğim. Sizlerin ve benim özgürlüğümüz birbirinden ayrılamaz. Ben geri geleceğim."

(Kitabın orijinali İngilizce: The struggle is my life, Almanca çevirisi: Der Kampf ist mein Leben, 1986, Weltkreis, s. 307-308)

Gelecek sayıda İmrali Konsepti'ni biraz daha açmaya çalışacağız.

Sevginin, Hoşgörünün ve Beyefendiliğin Sembolü: Hemreş Reşo Unutulmayacak

*Değerli Kürt büyüğü, saygın insan
Hemreş Reşo'yu rahmetle anıyor anısı
önünde saygıyla eğiliyoruz.
Serbestî*

Bedirhan
Epözdemir*

Geçtiğimiz Aralık ayında Kürt aydınlanmasının önemli isimlerinden Hemreş Reşo'yu (Hamdi Turanlı, PDK-Bakur Genel Başkanı) yitirdik. Hemreş Reşo'yu bir makalenin çerçevesi içinde alıp, değerlendirmek oldukça zor. Yaşamını Kürt Halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesine adanmış Reşo, donanım ve birikimiyle Kürt toplumunda ender rastlanan kişiliklerden biriydi. Bu nedenle Onu klasik tanımlarla dile getirmek, doğru bir tanımlama olmaz.

Hemreş Reşo, engin ve derin birikimiyle bir denize benziyordu. Bu denize dalış yapmak, her baba yiğidin kârı değildir. Bu dalışı yapmak için usta bir dalgıç olmak gerekir. Ben bu ustalığı kendimde göremediğim için sadece bu engin denizin kıyısında bir gezintiye çıkacağım.

Yaklaşık otuz yıldır, Hemreş'i tanıyorum. Onu uzaktan tanıdım, yakından tanıdım. İlk başlarda geri kalmış toplumumuzun fiskelelerle donatılmış, gerilimli, sözüm ona aydın ve siyasetçilerinden duydum Onu. Etkilenmedim, desem yalan. Sonra bir merak sarıdı beni, Onu yakında tanıma merakı. Serde "Kürtçülük" denen bela var ya? Bu ince, uzun, badireli ve belalı yolda yürüyenleri yakından tanıma merakı. Bu rizikolu ve bir o kadar da onurlu yolda yürüyenlerden birisi olduğu için yakından tanımaya çalıştım bu kez. Onu "Bahoz"la, "Çiya" ile, "Hêviya Welêt" ile ve Kürtlerin hawarı "Hawar" ile tanıma bahtiyarlığına eriştim.

Bir kaç yıl öncesine kadar Hemreş Reşo'yu çok iyi tanıdığımı zannediyordum. Sonradan

Onu iyi tanımadığının sonucuna vardım. Ax u wax ettim, geçen yıllar için. Ama nafile.. Geçen geri dönmüyor ki?

Kişiliği doyuma erişmiş, dolu-dolu birisiyle karşılaşmıştım. Sevgi ile, umut ve inançla yoğrulmuş bir kişilikle. Geri kalmış toplumlarda ender rastlanan kibar, zarif, ince ruhlu, doğal ve bir "Beyefendi" ile. Hani derler ya tipik bir "İstanbul Beyefendisi". Sevindim. Alçakgönüllü mert, yiğit ve kemale ermiş bir beyefendi.

O, Kürt doğdu, Kürt yaşadı ve Kürt olarak yaşama veda etti. Dolu-dolu yaşadı Kürtlüğü. Kürtçe düşündü, Kürtçe yazdı ve Kürtçe yaşadı. Onu diğer Kürt aydın ve düşünürlerden ayıran en önemli özelliği budur.

Onun defterinde kinin ve nefretin yeri yoktu. Kendine güveni sonsuzdu. Kafası netti. Kuşkuçuluğu silip, atmıştı. Halkının ve ülkesinin sevdahıydı. Yüreği kaytsız-şartsız birlik için atıyordu. Hep ince, derin ve uzun erimli düşünürdü. Küçük işlerin peşinde değildi, hayalinde hep büyük projeler yatardı. Bizi bugün de kasıp, kavuran komploculuk sanalcılıktan uzaktı. Gerçe-

* Eğitimi

Yüzlerce tarihi belge, kaset ve fotoğrafla karşılaştım. Mella Mus-

tafa Barzani'nin onlarca fotoğrafı vardı, yanında. Barzani'nin çok

gi elden bırakmadı, doğru ve gerçek yaşamasını bildi.

Hep iyiliği, güzelliği önüne koydu. Gerçekten çok sesliliği, çok renkliliği

severdi. Hiç bir zaman ideolojilerin mahkumu olmadı. Kürtlük adına bir namus olarak kazılmıştı. Sabırlı ve metanetliydi. Gecesini gündüzüne katarak, yorulmak bilmeyen bir azimle çalışıyordu. *Bêbextlik* ve *keysperestlik* Onun ilgi alanının dışındaydı. Kendi-kendisiyle barıştı. Sevgi üretiyordu, güzellik dağıtıyordu.

İnanın, tüm bunlar övgü değil, gördüğüm, şahit olduğum içten gelen duygular. Çünkü Onun övgülere ve methiyelere ihtiyacı yok. Ve şayet aramızda olsaydı tüm bunlara mücadele etmezdi.

Keşke bütün yurtseverlerimiz, bütün aydın ve entellektüellerimiz, bütün siyasetçi ve önderler Hemreş Reşo gibi olsalardı. Kendi-kendileriyle barışık olsalardı. Gerçekten birlik ve beraberlikten yana olsalardı, mütevazı olsalardı, çok sesliliğin ve çok renkliliğin kadrini bilselerdi. O zaman yıllardır çektiğimiz acılar diner, boğuştuğumuz sorunlar sona erer, özgürlük ve demokrasinin tadına biz de varmış olurduk.

Ölümünden bir müddet önce kendisiyle uzun-uzadıya bir röportaj yaptım. Dilerimki bir an önce okuyucunun eline geçer. Önce her yönüyle kendi kendimi hazırladım. Sonra kendisine haber verdim. Amacım, öncelikle psikolojik bir zemin yaratmaktı. İstiyordum ki, son elli yıllık tarihimizin tanığı ve sanığı bildiklerini ve yaşadıklarını beraber mezara götürmesin. Bilgeliği ve sezgisi ile gerçek amacımı anlamıştı. Bir gün telefonum çaldı. Sayın Reşo'yudu telefonun öbür ucunda. Hemen belirteyim, son dönemlerinde her canı sıkıldığında beni arardı. Bu bana büyük bir mutluluk verirdi. Hal-hatır sorduktan sonra; "Ben hazırım, sende hazır mısın, biraz sakinleştin mi? biliyorum amacın ne, ben her şeye hazırım" dedi. Ölümü yakındı, kapının eşiğindeydi kocaman heybetiyle kara ölüm. Buna rağmen oldukça sakindi, oldukça yüksek bir morale sahipti. Bu engin moraldan dolayı yeri geldikçe değerli hanımı xwişka Zeyneb'e "Ben sizi yalnız bırakmıyacağım" diyordu.

Ertesi gün kamera ve kasetlerimle hemen yola koyuldum. Her zamanki gibi güleç bir yüzle kapısını açtı bana. Kürt misafirperverliğinin en alasını gösterdi. Onunla plan ve düzenli bir program yaptım. Gönlnü, o her

yakınında, yoğun ilişkiler içinde olmasına rağmen kendisinin Barzani ile bir tek resmi yoktu. Sordum, neden? her zamanki mütevazı haliyle yanıtladı; o kadar işgüzar vardı ki utandım, yanlış anlaşılırım diye resim çekmedim, Serok'la.

Kürt'e nasip olmayan zengin arşivini açtı bana. Durumum kötü, yüküm oldukça ağırdı. Gözyaşlarımı zor tutuyordum. Çünkü bu bir röportajdan ziyade, bir vedalaşmay-

dı. Biribirimizle vedalaşıyorduk adetta. Çeşitli konularda istem ve görüşlerini dile getiriyordu. Bir dakika bile olsun, sevgi ve gülümseme yüzünden eksik olmadı.

Uzun bir yolculuğa çıktık Onun'la. Kürtistanın dağlarına ve ovalarına uzandık yorulmadan. Kürtlerin köy, kasaba ve şehirlerine uğradık. Osman Sebri'ye, Cigerxwin'e, Nureddin Zaza'ya, Kürtlerin Rönesansı Bedirxan'larla buluştuk. Kürtlerin ulusal önderleri, ulu ve ölümsüz insan Mustafa Barzani'ye misafir olduk.

Köyünden çıktık yola. Ailesi ve çocukluğu. Nereden geldi, Hamdi Turanlı adı. Yaşamı ve tarihe tanıklığı o güne değin. Bir kez osun "ben " demedi, hep "biz" diyordu. Bazıları gibi tarihi kendisinden başlatmıyordu. Gözlerime ve kulaklarıma inanamıyordum. Bir Kürt aydını ve politikacısıyla karşılaşmıştım. Bugüne dek böyle özellikler taşıyan birisini görmemiştim. 1953 yılından bu yana gün be gün güncesini tutmuştu, yorumuz.

Yüzlerce tarihi belge, kaset ve fotoğrafla karşılaştım. Mella Mustafa Barzani'nin onlarca fotoğrafı vardı, yanında. Barzani'nin çok yakınında, yoğun ilişkiler içinde olmasına rağmen kendisinin Barzani ile bir tek resmi yoktu. Sordum, neden? her zamanki mütevazı haliyle yanıtladı; o kadar işgüzar vardı ki utandım, yanlış anlaşılırım diye resim çekmedim, Serok'la.

Edebiyattan, siyasete, aşktan sevgiye her şeyi konuştuk. Son olarak bir soru sordum, kendisine. Hatıralarınızı yazmayı düşünmüyor musunuz?

- Kekê Bedirxan eğer bir gün yazarsam, "Hatıralarım" demeyeceğim, "Hatalarım" diyeceğim, dedi.

Cevabı çok şeyler serdi, gözlerimin önüne. Hatıralarını yazanların ya da yazma sevdasında olanların kulakları çınlasın. Sonra "Hatalarım" için kendisiyle sözlü ştik. Ama muradımıza eremedi kara haber bağdaş kurdu beynime.

Hemreş Reşo, klasik Kürt tarihi ile çağdaş Kürt tarihi arasında bir köprü görevi gören sayılı temsilcilerden biriydi. O meziyetleriyle Kürt tarihine iz bıraktı. Böylesi yavaş-yavaş tükeniyorlar. Unutkan toplumumuzun, hiç olmasa iz bırakanları unutmaması umuduydu.

Kerkük Şehrinin Statüsü

Necmettin Kerim*

Kürt liderler, rahmetli konuşmacı Tip O'Neil'in "tüm politikalar yereldir" biçimindeki ünlü özdeyişin acı dolu gerçekçiliği ile tanışıyor. Dr. Berhem Salih'in Kerkük şehrinin statüsü (Saddam Kürtleri temizlemeye devam ediyor, Amberin Zaman, The Daily Telegraph, 24 Mayıs 2002) hakkında kısa bir süre önce yaptığı açıklamalar üzerine kopan patırtı, ne yazık ki, söz konusu gazetecinin, antik Kürt şehri Kerkük ile Irak Kürdistanı'nın halen Saddam'ın denetimi altında olan diğer bölgelerinde korkunç Baas rejimi tarafından sürdürülen Araplaştırma ve etnik temizlik kampanyasını konu alan makalesinin ana temasını ikinci plana düşürmektedir. Bana kalırsa, çoğu eleştirmen bu açıklama sayesinde bölgesel başbakanı kötüleme ve ona adeta savaş açma fırsatı elde etmiştir.

Dr. Salih'in Kerkük hakkındaki görüşleri bağlamında söz konusu gazeteciye söylediği iddia edilen şeyler üzerine yapılan yorumlardaki telaş hem Kürt ulusal hareketine hem de dostum Berhem Salih'in yıllardan beridir sergilediği onurlu ve yurtsever tutuma zarar vermektedir.

Berhem Salih 1991 yılında Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin Washington temsilciliğine ardından da bölgesel başbakanlığa atandığından beri, onun, Kürtlerin kimliklerini ve özgürlüklerini elde etmek üzere sürdürdükleri meşru mücadeleye kendisini nasıl kararlı bir şekilde adadığını şahsen gözlemlene imkânı buldum. Çeşitli vesilelerle, Berhem Salih ve Kürdistan Demokrat Partisi temsilcileriyle birlikte, Berhem Salih'in Kürt davasını Washington'da, gerek Dışişleri Bakanlığı ve Kongre nezdinde gündeme getirme gerekse de medya ve think-tank çevrelerine bilgi sunma konusundaki yoğun çabalarına şahsen tanık oldum ve ayrıca da bu çabalara katıldım. Kerkük gibi hayati bir konudaki görüşlerine gelince, Berhem Salih'in, Kerkük'ün bir Kürt şehri olduğu ilkesine bağlılığı konusunda hiçbir şüphe duymuyorum; tıpkı siyasal ortam ve medya spekülasyonlarından bağımsız olarak, Irak'ın ırkçı politikalarının kurbanlarını savunmaktaki kararlı çabalarından kuşku olmadığı gibi.

General Barzani En İyisini Söylemişti

Geçmişte, Kürt lideri rahmetli General Mustafa Barzani'nin kişisel doktoru olma şerefine ve ayrıcalığına nail olmuşum. General Barzani 1975 yılında Kerkük hakkında bana şahsi olarak önemli bir tarihsel anekdotu aktarmıştı. General Barzani 1970 yılındaki Barış Anlaşması'ndan önce Saddam Hüseyin ile yüz yüze sürdürdüğü görüşmelerde, o zamanki başlıca siyasal yardımcısı olan Dr. Mahmud Osman'ın huzurunda, Kürdistan halkının Kerkük konusundaki görüşlerini hiç de muğlak olmayan biçimde şöyle dile getirmişti: Kerkük bir Kürt şehridir. Orada sadece iki Kürt kalsa bile Kerkük bir Kürt şehri olmaya devam edecektir. Kerkük her zaman Kürdistan'ın bir parçası olacaktır. Çok sayıdaki tarihi ve coğrafi belgenin de açıkça gösterdiği gibi, İstanbul ne şekilde bir Türk şehriyse, Bağdat ne şekilde bir Arap şehri ve Berlin ne şekilde bir Alman şehriyse, Kerkük de o şekilde bir Kürt şehridir. Türkmenler'den, Asuriler'den ve Araplardan oluşan ayrı bir toplumun varlığı gerçeği değiştirmez.

Benim tüm Kürdistan yurtseverlerinden ricam, Dicle'nin başını tutan zalimin Kürdistan'a karşı, özellikle de Kerkük şehrine karşı sürdürdüğü soykırım politikaları ve bu konudaki kötü emelleri üzerinde yoğunlaşmalarıdır.

Washington Kürt Enstitüsü, 3 Haziran 2002

* Washington Kürt Enstitüsü Başkanı

Şeyh Ubeydullah'a Karşı Üçlü İttifak: İran, Rusya ve Osmanlı

Abdullah Bingöllü* Şeyh Abdülkadir Şeyh Ubeydullah'ın oğludur 1880 tarihinde İran Devletine karşı büyük bir savaş verdiler ve İran'ı Kürdistan'a ilhak etmek üzereyken bu durumu çok vahim bir netice ve tehlike olarak bulan Rusya ve Osmanlı devletleri ittifak ederek Şeyh Ubeydullah ve eli bin kişilik ordusuna karşı ortak bir savaş açarak yenilgiye uğrattılar. Osmanlı Ordusu tarafından top ateşine tabi tutularak Şeyh Ubeydullah'ı esir olarak ele geçirdiler ve Musul'a götürdüler ve oradan da İstanbul'a nakledildi. Sonradan Şey Abdülkadir'de teslim oldu, o da İstanbul'a götürüldü.

Oradan da Medine-i Münevvere'ye mecburi iskana tabi tutularak sürgün edildiler. Şeyh Abdülkadir 1908 ihtilalinden sonra İstanbul'a döndü ve hemen Meclisi Ayan azası seçildi. Kürt Terakki ve Teavün Cemiyeti'ni kurdu. Kadırga'da Kürtçe eğitim yapmak üzere bir okul açtırdı. Doğu ve Güney doğuda siyasi ve idari konularda yeniden reformların yapılması için bazı raporları hazırlayarak Meclisi Vükelaya sunmuştur. Kürdistan'ın ittifak ve ittihadı için bir çok aşiret reislerine mektuplar gönderdi ve bütün Kürtlerin birleşmeleri için bir çok beye tavsiye mektupları gönderdi. Ve ayrıyeten Şeyh Abdülkadir, Bitlis Milletvekili Yusuf Ziya ve Cibranlı Halit Bey ile beraber Hınıs'a gittiler. Orada Kürdistan'da yeniden yapılanma hareketlerine başlayarak Şeyh Said ile meşveret ettiler. Şeyh Said'te bu yeni yapılanma hareketini kabul ederek öncülük görevini üstlenmiş oldu. Bu meşveretten sonra da Şeyh Said bu yeni yapılanmayı halka anlatmak üzere değişik kaza ve nahiyelere gitti ve nihayet Piran'da Hükümetin bilgisi dahilinde olay patlak verdi. Bu olayın muharriki olarak Şeyh Abdülka-

dir suçlanmıştır. Bundan dolayı Şeyh Abdülkadir ve oğulları isyanın tertipçisi ve teşvikçileri olarak İstanbul'da yakalanıp Diyarbakır'da Şeyh Said'le yüzleştirilerek idam edildiler.

Şeyh Abdülkadir'in Kürt Beylerin ittifakı için yazdığı bir tavsiye mektubunu siz okuyularımıza aynen sunuyoruz şöyleki:

Belge- 1

Gözlerimin Nuru ve Gözlerimin Aydınlığı

Eğer bu tarafın ahvalini sorarsanız Allah'a şükürler olsun cümlemiz ve tüm ev halkımız sağ ve salimdir. Eğer haberlerden sual ederseniz muhakkak Osmanlı Devleti İran Devletiyle Kürdistan'ın ortadan kaldırılması ve yok edilmesi hakkında tam bir ittifak kurmuşlardır. İnanet-i haktan ümit eylerim ki Hûda-yi Ta'ala onlara tevfiik vermez. (ve onları bu kötü fikirlerinde başarılı kılmaz) Muhakkak biliniz ki her iki taraftan verilen teminat ve söylenen yumuşak ve barışçıl sözler tamamen yalan ve hi-

* Araştırmacı

leden ibarettir. Her iki tarafın maksat ve gayesi Kürdistan'ı iğfal ile istila eylemektir. Sine vilayeti valisi Şeyh Sadi'ye Tahran'dan çekilmiş olunan telgrafname suretinden apaçık bir şekilde bunlar emellerini istihlal için fırsat bekliyorlar ve Sine tarafından taraftıma gönderilen mezkur telgrafname suretini leffen (şifahî) size gönderiyorum ki, gerçek manada gözlerini tam açıp İran ve Osmanlı devletlerinin kötü niyet ve fikirlerinin nelerden ibaret olduğunu etraflıca mütalaa ederek anlayasınız. Ve Hacı Sadi tarafından bendeniz tarafına ulaşmış olan mektubu aynen size gönderdim. Sözün özü; muhakkak biliniz ki Acem'in (İran'nın) Devlet-i Osmaniye'nin yardım ve desteğinden başka bir kurtuluş çaresi yoktur. Osmanlı Devletinin sınır boylarına göndermiş olduğu askeri yığınaklarını sadece ve sadece İran'ın kurtuluşu, istek ve arzusu için yapılmıştır. Durum bundan ibarettir.

İş öyle bir merkeze gelmiştir ki her cihetçe çalışma ve gayret lazımdır. Öncelikle ve kesinlikle bunu biliniz Sultan Abdülhamit ve yaverleriyle siyasi hususta her ne şekilde olursa olsun iktidarın ve gücün yettiği mertebe kusur etmeyiniz. Eğer onların hükümüyle Devlet-i Osmaniye askerlerini huduttan geri çeker ise güzel bir iş yapmış olurlar veyahut kendiliklerinden Kürdistan için güzel bir yapıyı ortaya koyarlarsa ise pekala ve eğer Allah etmesin her taraftan ümitsiz olursanız o halde Kürdistan'ın ittifakından ve birleşmesinden başka çare yoktur. Ve bu hususta ne suretle olursa olsun Kürdistan ittifakına ve birleşmesine çalışarak gayret edilmelidir. Elinizden geldiği kadar ol taraflarda gizlice bu hususta çok üstün bir çalışma gayret sarf eyleyin. Eğer Melle Fehim Hazretleri (Şeyh Ubeydullah'ın babasının halifesi) oradaysa İran'ın Devlet-i Osmaniye ile itihat ve ittifak eylediğini münasip ve maslahata uygun görür iseniz kendisine açıklayınız. Zira korkulur ki hükümet memurlarının yumuşak ve nazik sözlerine ve sahte okşamaalarına emniyet ederek kandırılmış olasınız. Artık Hükümet görevlilerinden güven ve emniyetin tamamen kalkmış olduğunu Melle Fehim yakinen bilmelidir. Eğer bunlar fırsat bulsalar gerek bu daileri (dava adamları) Şeyh Ubeydullah'ı ve gerek bütün Kürdistan Reisleri hakkındaki gizli ve hain planlarını icra etmek isterler. Bunun için düşmanların şerlerini def ile kendimizi muhafaza eylemekten başka çare kalmamıştır. Ve işte bu sebebe mebni (binaen) eğer Melle Fehim orada ise serian geri dönüp ol taraf ahalisini birleştirmeye çalışarak çok gayret sarf etmelidir ki ol tarafın bütün ahali ve aşiretlerini bu ta-

rafa çekerek getirebilsin. Her gün etrafıma hayli miktar asker toplanmış bulunmaktadır. Hatta bu günlerde iki yüz nefer kadar Bradostlar gelip bize iltihak etmişlerdir. Ve hayli kesian (bir çok kişi) dahi peyderpey gelmek üzeredir. Sakın kendimizden gafil olmayalım. Bağdat Vilayeti'nin Meclis Başkatibi Derviş Efendi bu günlerde Revanduz'a gelmişlerdir. Aşiretleri teftiş ediyor ve halkı (Şeyh Ubeydullah) benimle beraber olan askerlere karışmamak üzere aldatmağa çalışıyor. Derviş Efendi İran askerlerinin o bölgeye ulaşmasını uzun süre beklemekte olduğunu. Ve Derviş Efendi istiyor ki İran Askerlerinin Soma ve Bradost'u zabt ve istila eylesinler. Asakir-i Osmaniye Kürdistan üzerine hareket etmiş ve üzerimize elini atmış biz ise hanemizde gafil oturuyoruz. Elbette ve elbette size tavsiye eylediğim adamlardan başka hiçbir kimse ile görüşmeyiniz ve bilgi vermeyiniz. Melle Fehim ile gizlice ahaliyi bir araya toplamak için müzakere ve müşavere edin. Velhasıl maslahatın ehemmiyetine mebni rehavet tenbellik etmeyip iş daha ziyade zorlaşmadan önce çıkış çareleri bulunmalıdır.

(...*)

Belge-2

BAB-I ALİ

Dahiliye Nezareti (İçişleri Bakanlığı)

Şifre telgrafname

Van'dan gelen Telgraf 04 Temmuz 1335

Ayandan Seyyid Abdülkadir Efendi'nin Bostancı merkezine Milan Reisi Osman Bey'e çektiği II. Haziran.1335 tarihli telgrafnamede Osman Bey hakkında hırsızlık meselesinden dolayı takibat icra edilmekte bulunduğu için acizlerine tevdi edilmiştir. Abdülkadir Efendi'nin haddi zatında bozuk olduğu halde şifrelese de alınan ifadesiyle Seyyid Taha ve Oğlu Seyyid Muhammed Simko (İsmail Ağa) ve Beyazıd aşiretlerinin birleşerek bir milli mücadele için birlik sağlayarak itihat etmelerini tavsiye etmek istediğini ayrıntılı delilleriyle biliyorum. Birbirlerine karşı menfaat savaşı yapan Avrupa Devletleri'nin Haçlı seferleri zihniyeti ile bize karşı savaş ile devam ettiklerini ve asla dayanak noktası olacak bir hükümet bırakmamaya azm ettiklerini Musul çölü Arapları da anlamış oldukları Hindistan Afgan Müslümanları da makam-ı hilafet için mevcudiyete kıyam ettikleri halde ekmeğimizi yemekte devamlı muhalif-i insaniyet ve İslamiyet görmeyen Abdülkadir Efendi'nin bunu anlamamasına hayret ve hıyanet haline teessüf olunur.

2- Herkesin milliyetini sevmesine ve yüceltmeye çalışmasına bir şey denilemez Van ve (bağlı buldukları sancak nahiye ve beyliklerin) civarının bizden koparılması her ne kadar karara bağlanmış ise de gelecekte Kürt Hükümeti'ne verilmesini her Müslüman tercih eder. Fakat vaz'iyet anlaşılmasa da sonuç itibariyle Sultan'a karşı başkaldırı demek olan bu gibi hareketler ve teşviklere karşı da göz yummamak icap eder. Abdülkadir Efendi (Kürdistan'ın kurulmasına karşı çok) hırslı ve mağrur olduğu kadar akılsız bir heriftir. Emin bir lala (belletmen) ile idare ettirilmesi gerekir. Emir ve karar Hazret-i Padişahıdır.

2. Temmuz 1335

Van Valisi Haydar

İran Devleti Kürtlerin meskun olduğu bölgeyi sürekli işgal etmek için askeri tacizde bulunarak o bölgede yaşayan Kürdistan halkını bezdirmişti. Defalarca bu taciz olayları İran Devleti'ne bildirildiği halde hiçbir cazai müeyyide uygulanmadı. Kürdistan bölgesinde en güçlü lider konumunda olan Şeyh Ubeydullah İran'ın Kürdistanı ve Kürt halkını egemenliklerine almalarını ve zulüm ile taciz edilmelerine tahammül edemeyerek İran Devletine karşı savaş ilan etti. Savaş açmazdan önce Avrupa devletlerine ve Osmanlı Devletlerine de İran Devleti'nin yaptığı bu saldırıları da şikayet etti. Ve bu devletler de Şeyh Ubeydullah'ı haklı bularak meşru müdafaa hakkını tanıdılar. Bu desteği alan Şeyh Ubeydullah İran ve Osmanlı topraklarında yaşayan Kürt Reislerine mektuplar göndererek İran'a karşı birleşmelerini ve bir ittifak kurmalarını istedi. Ve 1880 yılının ilkbaharında İran'a karşı savaşı başlattı. Ve çok büyük başarılar elde etti. İran'ın bir çok şehirlerini aldı. Şeyh Ubeydullah'ın bu savaş başarısını tehlikeli bulan dünya devletleri başta Rusya ve Osmanlı Devletleri yanı sıra başlarında kurulacak Kürdistan Devleti'nin kendi siyasi gelecekleri için tehlikeli olacağından ve bu tehlikeyi bertaraf etmek için İran'la ittifak ettiler .

Şeyh Ubeydullah hareketine karşı üç devletin yaptığı ittifakı ayrıntılarıyla aşağıya belgelerıyla yazacağız. Şöyle ki: İran devleti Şeyh Ubeydullah'ın hareketine karşı dayanamayacağını anlayınca, Osmanlı ve Rusya devletlerinden yardım istemek zorunda kaldı. Ve bu yardıma karşılık ta daha önceden ihtilafli olan sınır bölgelerinin tamamını Osmanlı devletine terk edeceği taahhüdünü verdi. Rusya Devletine de Azerbaycan'ı vereceğini taahhüt etmişti. Buna karşılık ta bu devletler İran tarafına geçerek Şeyh Ubeydullah'ın

teslim alınmasına yardım ettiler. Ayrıntılarıyla belgelerini siz okuyucularımıza beyan edeceğiz.

Belge- 3

İran Şahu Hazretleri'nin Kürtlerin kıyamından (ayaklanma) müthiş bir tarzda telaşa ve paniğe kapıldığı, Rusya ile anlaşarak sözleşme yapıp ittifaka kalktığı ve şu aralık Devlet-i Aliye'ce (Osmanlı Devleti'nce) bu meseleye bir sonuç verilir ise daha önceden anlaşılmadıkları sınır paylaşımı meselesinin dahi karara bağlanacağı her türlü mutabakata ve emre hazır bulunduğunu his eylediğim ifadeler ve ayrıntılarına dair Tahran Osmanlı Elçiliği'nden Başbakanlık makamına gönderilmiş olan iki parça telgrafnamenin yüksek görüşlerinize sunulmak üzere ek yazılarıyla birlikte arz ve takdim kılındı Efendim

5 R1298, 22 Şubat 1296

(...*)

Belge- 4

Bab-ı Ali Nezaret-i celile-i Hariciye

Mektubi Hariciye Odası

İran Devleti'nin Kürtlerin kıyamından fevkalade paniğe kapılması cihetiyle Şeyh Ubeydullah ile Oğullarının buldukları Nehri bölgesinden uzaklaştırılmasını sağlamak için gerekli tedbirlerin alınmasına her türlü fedakarlığa her zaman hazır olduğunu açıklayarak ve Rusya ittifakına girmek çok sakıncalı ve vahim olduğunu bendeniz ard arda Şah Hazretlerine yardımcılarına ve yakınlarına bildirdiğimden tam ümitsizliğe düşmedikçe bu yola meyl etmeye cesaret eylemeyeceklerini ümit ederim. Bu aralık Şeyh Ubeydullah ile oğullarının uzaklaştırılması şartıyla Osmanlı Devleti'nin her nevi teklifini kabule hazır olup hatta sınır meselesinin çözümüne ve verilmesine bile razı olacakları hissi mevcut olduğundan daha önce kaybedilen toprakların Osmanlı Devleti'ne iadesine ve Kazlı Göl ve Yarım Kaya ve Sorbehan ve Merivan ve Lahican hudud ve mahallerince olan meselelerin dahi Osmanlı Devleti hukukun çerçevesinde çözümlenmesine razı olacağı kuvvetlice umulur. İşbu fırsat kaçırılmayıp şu zamandan istifade edilmek arzu buyurulduğu ve bu hususta talimat acilen sarıhan (açık) dikkat ve gayret edildiği ve işin gayet gizli tutulduğu halde Allah'ın yardımına dayanarak bu maddede dahi yerine getirilmesine cesaret ve ancak ta'limatın yazılması gecikirse Rusyalının atacağı adımlarla el-

de edeceği başarıdan o bölgeden çıkarılması zorlaşacağından bu beyanı arza cesaret ederim.

(...*)

Belge- 5

Tahran Sefareti Seniyyesi'nden gönderilen 8. Eylül 1913 tarihli 511 3027 numaralı resmi yazının suretidir.

286 hususi numara ve 19 Ağustos 913 tarihli padişahın emirnamesine karşılık Tahran Osmanlı Elçiliğinden gönderilen cevaptır. Turkuvar ile Mergavar'da meydana gelen feci vaki'a hakkına şimdiye kadar takdim olunan raporların numara ve tarihlerini açıklayan liste ekleriyle gönderildi. Bunların mütalaasından açıklandığı şekilde bahsedilen vaki'anın (yani) Seyyid Taha ve Abdurrezzak fesedesinin Rusya konsolosuna vuku' bulan kötü telkinatları neticesidir. Bu hususta Rumiye Şehbenderinden gelmiş olan diğer rapor sureti de ekleriyle takdim kılındı. Anlaşılan Rusya hükümetinin Kürdistan üzerindeki siyaseti dikkate alınmakla beraber, Rus konsoloslğunun kendi başına da hareketi vardır bunun için evvelki dilekçelerimde bahs eylediğim şekilde İran Hükümeti'yle Rusya Maslahatgüzarı yanında yeniden teşebbüs girişimlerinden geri kalmadım. Ve Kürtlerden gelebilecek saldırı hareketlerine son verilmesi için cidden cehd u gayret eyledim. Bu hususta ki emrinizi sonuna kadar ard arda duyurulmuş ve gereği gibi kendilerine açıklamış oldum. Dün Rusya Maslahatgüzarı bi'z-zat Osmanlı elçiliğine gelerek hareketin değiştirilmesi ve meydana gelen bu heyecanın teskin olunması için gerekli olan yerlere talimatlar emirlerin verildiğini ve Seyyid Taha ile Abdurrezak hakkında gerekli tedbirlerin alındığını ve Rusya sınırından uzaklaştırılacağı teminatı verdiğini ve Rumiye konsolosuna izin verildiği beyan ile Rusya'nın özellikle görevi Kürdistan bölgesinde istikrar ve asayişin sağlanması olduğunu ve müsaderelelere sebebiyet verenlerin cezalandırılacağı isbat eylemiş ve sözü edilen meselelerin telgrafla yüksek huzurlarınıza arz ve beyan kılınmıştır. Bu izahattan dahi anlaşıldığı üzere Rusya merkez hükümeti tahmin edildiği gibi oralarda şimdilik Kürtleri destekleyip bir fesat çıkarma emelinde değildir. Meydana gelen hadisenin o bölgede bulunan Rus memurlarının fazla gayretlerinden meydana gel-

miştir. Bunun üzerine şu dakikada oralar hakkında endişe edecek bir hal yoktur. Ve sükunet i'ade edilecektir zannederim. Özellikle yukarıda arz kılındığı üzere Seyyid Taha oradan kaldırılacak ve konsolos gidecek olur ise büsbütün değişecektir. Rusya Maslahatgüzarıyla bu hususta kat'iyen fikirlerimiz birdir ve müttefik bulunuyoruz. Ve kendisini de ikazdan biran hali kalmıyorum. Dersaadet'de mukim Rusya elçisi de bu husus hakkında bağlı olduğu devletine ve hükümetine mühim tavsiyelerde bulunmuş olduğunu işitiyorum. Zat-ı fahimanelerince aldığı siyasi kararlar sayesinde Rusya politikasında bize karşı büyük bir değişiklik izleyerek lehimize çevirmiş oldunuz. Doğunun her tarafına yayılan bu ateşli fesat bu suretle bertaraf olacağı gibi hududun sair aksamındaki hareket dahi itidal ve denge kazanacaktır zannı kavsindeyim. Biz Kürdistan vilayetlerinin selametini ancak böyle üstün bir siyaset ile te'min edebileceğimiz açıktır. Eskisi gibi Rusya ile iyi alaka ve münasebetlerimizi ne kadar güçlendirirsek o derecelerde menfaat elde etmemiz mümkün olacaktır inancında bulunduğumu bu vesile ile dahi tekrar arzıma cür'et ederim. Diğer taraftan bendenizin dilekçemde arz ettiğim husustan da bilindiği üzere sözü edilen vaki'ayı takip eden bütün var gücümüzle öncülük edip gayret ve faaliyet göstermişiz. Ve mesele arz ettiğim vecihle iyi bir neticeye yaklaşmış, bunun üzerine bakanlığın resmi yazısına bağlı Dahiliye nezareti Celilesi resmi yazısında arz olunduğu tarz üzere lakayt kalınmamıştır. İran Hükümeti Rus askeri birliklerinin icraatına karşı müdahaleden aciz olduğu gibi bizim dahi kuvvet ile karşılık vermemiz kabil değil idi. Fakat yukarıda arz kılındığı vecihle tam bir özen ve dikkat ile hareket edilmiş ve müşkül ve zor olan bir mesele hal olunmuştur. Bundan sonra Van vilayeti kendi başına hareket edecektir. Ve haklı olamayan faraziyelere binnaen Dahiliye Nezareti'nin çok acelece aldığı kararlarını katiyen reddeder. ve İran'da bulunan Dışişleri memurlarının hiçbir vakit meydana getiremedikleri bir nüfuz ve kabiliyet ile görevlerini icra etmede çok mükemmel bir performans gösterdiklerini arz eylerim bu hususta çok büyük başarı ve hizmet elde edilmiştir

Dahiliye Nezareti Celilesine yazılan 3 Tışrin-i Evvel 1329 tarihli resmi yazının ekidir.

(*) Arşiv seri numaraları bizde saklıdır. SN

English Summary

Kurdish Model is Turkey's Dilemma

The US-led coalition forces' war to save Iraq from Saddam's dictatorship has made a rapid beginning and is progressing in a way as to reach its planned aims. Meanwhile, the civilians, remaining between the fire of Saddam's fedayeens and coalition forces are suffering much harm which is the common sorrow of whole humanity.

It is a vain dream, if not a deliberate distortion, that the pro-Saddam Turkish leftist-turkic-fundamentalist circles and Turkish media describe Saddam as a hero and his fedayeens as mujahideens and patriots defending their homeland against enemy. In fact, it is nobody but Saddam who is a dictator and the killer of millions of people; just to prolong his dictatorship, he usurped, for personal use, the eighty percent of the oil revenues of his country, which is the second largest oil-rich country in the world; he turned Iraq into a slaughterhouse with the Gestapo type murder networks he founded; he left no choice for his people other than being either pure slaves or his fedayeens; while Iraqi people were starving, he has constructed such splendid palaces and castles for himself and his family that could well match the ones in fairy tales; he continued to add up his wealth; in order to keep this splendour going on, he produced and used (in Halabja for example) weapons of mass destruction and by spreading terror around he proved to be the most dangerous dictator of the world. It is quite clear that, striving to keep such dictator on the power has nothing to do neither with patriotism nor with good faith. It should, therefore, be clearly mentioned that siding with the pro-Saddam front has no ethical, religious or humane reasons.

Meanwhile, the 12 years old real democratic, federative and parliamentary structure is now being considered as a model, not only for Iraq, but also, and increasingly, for the whole region. The Kurds have managed to found develop their national democratic structures as alternatives to outdated colonial structures; being an important dynamism for the whole region, this reconstruction has also won the praise and the support of world public opinion. This a success of the Kurds. It is a vain attempt to try to waylay this success with various pretexts, and such attempts will amount to nothing other than a complete blindness towards the dynamics of the historical developments. On the other hand, current Islamist government of Turkey, which inherited the traditional anti-Kurdish policies of Turkish state, has proved to be absolutely helpless against the dynamism presently performed by the Kurds. Instead of comprehending the just demands of Kurdish people, the current situation in Kurdistan with its international dimensions, trying to set up a dialogue and finally reaching a compromise, the present government or whichever real power that governs the country, continues to act with the frozen patterns of Kemalist-dictatorial system. All Turkey wants is to waylay the Kurds and to strive to deprive the Kurds of any basic rights; apart from these objectives, Turkish state has no serious and political arguments against the international and regional developments.

As a result of these frozen patterns and without any legitimate and rational premises, the Turkish state aims to impose those same racist and dictatorial policies to the Iraqi Kurds which it imposed on the Kurds of Turkey. We, therefore, have the right to ask;

how can Turkey claim to decide on the future of Iraqi Kurds, when it lacks and sort of legal, just and legitimate arguments and rational political objectives? Why is it a national concern and casus belli for the Turks that Kirkuk, a city that is geographically, politically, demographically and legally a part of Kurdish land and out of the current political borders of Turkey, goes under a free and democratic Kurdish administration? Why is the returning of the Kurds, brutally oppressed, persecuted and deported by Saddam, back to their homes is considered a reason for Turkish intervention? Turkish state plays to be the patron of the Turkomans (whose numbers range from three thousands to three hundred thousands and three millions whatever) and advocates the thesis that the Turkomans should be the founding element of the future Iraqi state, but when it comes to Kurds, Turkey says nothing other than military measures. Might it not be that Turkey has no serious and sensible answers for any of these questions? Consequently, Turkish ruling elite exhibits an absolute inconsistency in terms of Kurdish issue.

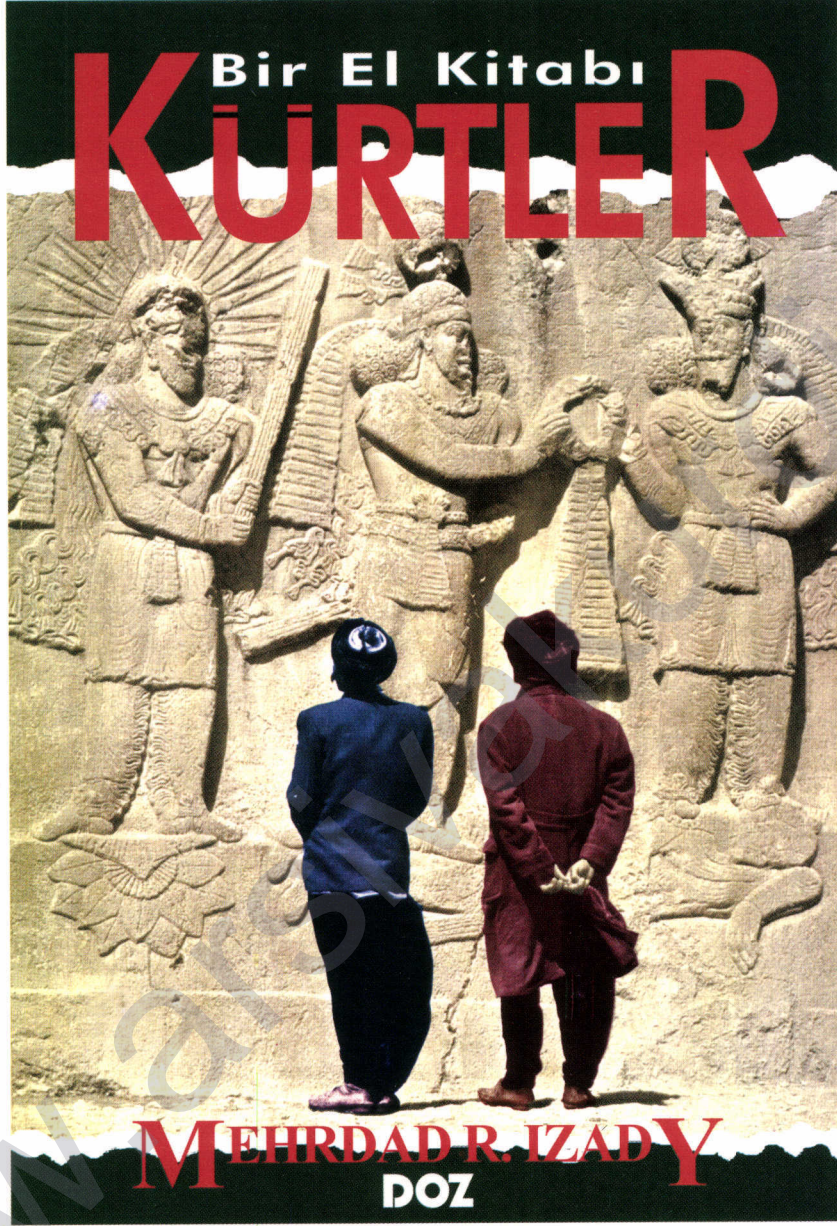
* * *

We have prepared a conclusive issue about ongoing Iraqi war and post-war reconstruction with tens of articles and translations from foreign sources. Dr.

Halkawt Hakim points to the fact that the Turkoman card is being used both by Iraq and Turkey, whenever Kurdish demands are on the agenda; Dr. Abdullah Kiran focuses on the oil-rich Iraq's reconstruction after the US intervention and possible its possible influence on countries like Russia, Germany and France; Ömer Özmen examines the approach of war resisters in Turkey, whose ethical exploited by the keepers of the status quo; Mr. Sedat Yurttaş, a former Kurdish deputy, advocates that Turkey's Iraq policy is bound to prove unsuccessful and he also points to Turkey's imposing, unjust and inconsistent policy in terms of Iraqi question.

On the other hand, Master İsmail Beşikçi continues to be with us. While answering some of the questions came from his critics, he points to Turkish state's traditional policy of "Everything for the Turks, nothing for the Kurds." Our beloved author Hasan Yıldız answers the questions made to him by İsmail Beşikçi in our previous issue. Mr. Ümit Fırat and Mr. Ruşen Arslan both focus on the conception of "brotherhood of the people", asking whether such a concept is possible or preferable. Bayram Ayaz makes a deep analysis on the latest issues and he advocates that the "Imrali concept" that is being worked out under the supervision of Abdullah Öcalan is part of a new assimilation campaign aimed at the Kurds by the Turkish state.

www.arsivakurdi.org

ÇOK YAKINDA KİTAPÇILARDA